Cadıların Kırbacı

Bekir Büyükarkın

Cadıların Kırbacı

Bekir Büyükarkın

«Vaktiyle canları sıkılan cadılar, esrarlı küplerine biner, göklerde uçarlarmış. Rastladıkları, kıskandıkları, belki de canları istediği insanlara cızırdayan küplerinin üzerinden başlarını uzatır, ellerindeki yağlı kırbaçları ile vururlarmış. Bu kırbacı yiyen insanlar bir daha acıdan, ıstıraptan kurtulamazlarmış.»

Tarihî romanlarıyla ünlü Bekir Büyükarkın, gazete tefrikalarında kalmış olan bu romanının da ilgiyle okunacağını ve 1940'lı, 1950'li yılların Türkiye'si hakkında fikir sahibi olunacağını umuyoruz.

THG
0660281
HMY

9 789754 378313

Cadıların Kırbacı
Bekir Büyükarkın

ÖTÜKEN

Bekir Büyükarkın

CADILARIN KIRBACI

ÖTÜKEN

YAYIN NU: 870
EDEBÎ ESERLER: 372

Bu kitap
30 Kasım 1945-24 Şubat 1946 tarihleri arasında
Son Telgraf gazetesinde tefrika edilmiş olup
ilk defa olarak kitap halinde yayınlanmıştır.

1. Basım: 2011
2. BASIM

T.C.
KÜLTÜR ve TURİZM BAKANLIĞI
SERTİFİKA NUMARASI
16267

ISBN 978-975-437-831-3

ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.
İstiklâl Cad. Ankara Han 65/3 • 34433 Beyoğlu-İstanbul
Tel: (0212) 251 03 50 • (0212) 293 88 71 - Faks: (0212) 251 00
12 İnternet: www.otuken.com.tr
E-posta: otuken@otuken.com.tr

Kapak Tasarımı: Zafer Yılmaz
Tarama ve Düzenleme : Kutluk Bilge Kağan
Dizgi-Tertip: Ötüken
Kapak Baskısı: Yeditepe Ofset
Baskı: Yaylacık Matbaası (0212) 612 58 60
Maltepe Mah. Litros yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı-Zeytinburnu
Cilt: Yedigün Mücellithanesi
İstanbul-Ekim 2017

-I-

EMİNİM ki, saat gece yarısını çoktan geçti. Bunu, geceye sür'atle dökülen kurbağaların acayib feryatlarından, uzaktan uzağa uluyan köpeklerin yorgun seslerinden anlıyorum.

Fakat ne olursa olsun yazmaya karar verdim. Yazacağım. Hissedebildiğim kadar, eski hâtıraların dehşetinden silkinebildiğim kadar yazacağım. Hiç olmazsa uykusuz geçen gecelerimi bir hortlağın vahşi sırıtışından, meçhul bir canavarın benliğimi kemiren sivri tırnaklarından birazcık olsun kurtarmış olurum.

Evliyim... Bu anda karım, yeni doğan çocuğuma yandaki odada meme vermekle meşguldür.

Karım bana o kadar yabancı ve benden o kadar uzak ki, belki de yalnız başıma bulunduğumu bile hatırlayamaz. Ona bu hususta minnettarım. Eğer ufak bir alâka göstermeğe, merakımı anlamağa çalışsaydı yalan söyleyecek, gözlerimi delen mazinin hatıralarına içim titreyerek perde germeğe çalışacaktım. Belki de titizlenecek, mânâsız hareketler yapacak, boş yere gülünç olacaktım.

Hâlbuki karım beni anlayamaz. Zaten anlamaya bile çalışmaz. Her daim olduğa gibi kuru ve boğucu kahkahalarla güler ve sonra arkasını dönüp balkona veya mutfağa gider. Evet, buna emin oldum ki, karım gibi bundan sonra çocuklarım da bana yabancıdır.

Ben, gençliğimi çeşit çeşit ızdırapların önüne sermiş bir insanım. Basit bir maliye kâtibi olan babamı çok küçük yaşta kaybettim. Annem dişilik hırslarına her şeyini feda eden bir kadındı. Babamın vaktinden evvel ölmesine sebep teşkil eden hâdiselerden bir tanesi de budur diyebilirim.

Zavallı ölüyü çürük bir tabutun içine koyup evden çıkarırlarken çok ağladım. Onunla beraber gitmek istediğim halde ayaklarım bir türlü bana itaat etmedi. O zaman avunacak, gözyaşlarımı kurutacak sıcak bir köşe aradım. Bilmeyerek annemin kucağına atıldım. Fakat o soğuk ve çekingendi.

Annem her nedense bir müddet içindeki vahşi hırsı yenmeye çalışarak konu komşuya hizmetle karnımızı doyurmağa uğraştı. Hattâ bu hal epeyce devam etti. Memnundum... Babamı aramadığım günler bile oluyordu. Nitekim babalık sevgisini annelik sevgisi ile birleştirmeğe de başlamıştım. Fakat bir gün evin içinde anlayamadığım bir rüzgâr esti. Sanki üzerine oturup tek başıma zıp zıp oynadığım kilimde yabancı bir ayak dolaşmış, içi saman dolu mindere sinsi bir koku sinmişti. Ayağını telle tutturup duvara dayadığımız sandalyede bile bir soğukluk vardı.

Akşama doğru tek odalı evimize yüzlerini hayal meyal farkedebildiğim bir yığın insan doldu. Bunların arasında sadece dört erkek vardı. İkisi imamla mahallenin kasabı Bektaş efendi idi. Diğer ikisini hiç tanımıyordum. Kadınlar ise kedilerine kırk paralık ciğer almak için ciğerci ile bir saat münakaşa eden komşularımızdı.

Ben merdivenin başında durmuş gelenleri hayretle seyrediyordum. 12 yaşında olmama rağmen muhakemem her nedense çok zayıftı. Bu ziyaretten hiç bir şey anlayamamış, anlamaya çalışmamıştım bile...

Yüzüme kapanan oda kapısının önünde boş yere kendime bir oyun icad ederek aptal aptal dolaştım. Neden sonra başlarında imam olduğu halde gelenlerin dışarı çıktıklarını gördüm. Hepsi de bana bakıp gülüyorlardı. Bunların gelişlerine olduğu gibi gidişlerine de bir türlü akıl erdiremiyor, belki de bu yakınlarda pek fazla canı sıkılan annemi eğlendirmek için yapılan bir oyundur diyordum.

Fakat biraz sora herkes gittiği halde kasap Bektaş efendiyi aşağıya doğru sarkan simsiyah bıyıkları, kocaman göbeğiyle karşımda görünce korkmaya başladım. Kapının arkasında çekingen bir vaziyette duran annem yanıma geldi:

- Bedri, öp bakalım babanın elini, dedi.

Evet annem, «Baban» demişti. Bir müddet ne olduğumu şaşırdım; boş yere sağa sola bakınmaya çalıştım. Sonra:

- Benim babam çoktan öldü. Bu, kasap Bektaş efendidir, diye ağlamaya başladım.

Bektaş efendi güldü. Kendisinden ümit edilmeyen titrek bir sesle:

- Ağlama çocuğum, dedi, öleni unut. Şimdi baban benim artık!

Sonra yağ kokan ellerini saçlarımda gezdirmeye çalıştı. Buna müsaade etmedim. Geriye doğru sıçrayarak bu pis ve nasırlı eli olanca kuvvetimle ısırdım.

Bu surette üvey babamla ilk sevgimiz böyle bitmiş ve ilk kavgamız da böyle başlamıştı.

.....

Çocukluğum, tahsil hayatım nasıl bitti; bunu şimdi sırasiyle yazmaya imkân yoktur.

Donuk bir mum ışığı gibi mazimin örtülü sahifelerinde titreyen hatıralar, ölü bir varlığın ruhunu aydınlatmaktan çok uzaktır.

Yamalı hırkam ve koltuğumun altındaki yırtık kitaplarımla mektebe gidip gelişim ekseriya gözümün önünde acı bir şekilde canlanır. Fakat yine de bu pejmürde halimi hasretle anarım.

Babalığım beni o kadar çok hırpalamış ve hor görmüştü ki, mektepte hocamın ders anlatırken takındığı hâkim seste bile bir matem havası arardım. Derhal gözümün önüne zavallı babacığımın ölüm döşeğindeki hali gelirdi. Babam sağ olsaydı ben yırtık hırkamın dağınık ceplerinde bile bir emniyet havası bulabilirdim.

Bektaş efendi ile kavgamızın birçok sebepleri vardı: Bir kere evliliğinin ilk akşamında bir çocuk tarafından eli ısırılarak erkeklik gururunun kırılması, onun kaya gibi sert beynine ağır bir darbe olmuştu. Sonra, damarlarımızda birbirine hiç benzemeyen iki ayrı kan dolaşıyordu. Bir köşede sessizce oturuşumda bile o, dükkânındaki koyun butlarına göz koymuş sinsi bir kedi hali seziyordu.

Ben ise bir tek kelime ile ondan nefret ediyordum. Babamın titrek ve zayıf vücudunu ve hâlâ odamızın içinde dolaşan ruhunu korkunç heybetiyle ezen bir canavardı o... Annem ne sebepten ona varmış, dayağından başka hiç bir şeyini görmediği halde senelerce nasıl dayanmıştı? Bunu zaman geçtikçe daha iyi anlıyordum. Çünkü annemin kızgın bir eti vardı ve babalığım da kurnaz bir kasaptı.

Ondan nefret etmekle beraber korkuyordum da. Zaten babamın sağlığında bile Bektaş efendiyi yağlı ensesiyle sokakta dolaşır gördükçe bir köşeye gizlenir, dükkânına gitmek icap ettiği zaman kapısından içeriye adımımı atmazdım.

İlk mektebi oldukça iyi bir derecede bitirdim. İçimde her ne olursa olsun daha yüksek sınıflarda okumak, babam gibi sıkılmadan ağdalı bir kitabı kucağıma alıp saatlerce satırlarla başbaşa kalmak hevesi vardı. Fakat ne yazık ki, benim bu arzuma ne babalığım, ne de annem iştirak etmiyorlardı. Üvey babam, «Okuyacağım.» diye ağladıkça kulaklarımı çekip beni bir köşeye kıstırıyor, «Sen varken daha fazla çırak parası veremem!» diye avazı çıktığı kadar bağırıyordu. Annem ise bizim böyle karşılıklı mücadele zamanlarımızda yanımıza sokulmazdı. Sonra yalnız kalınca:

- Bedri, babanın sözünü dinle, sonra ona dua edersin, derdi.

Ben ısrar edince kızar, paylar, okumak hevesinin içimde gittikçe şiddetlendiğini görür, döverdi.

Mahallede benim bu zavallı hayatımla yakından alâkadar olan bir tek kişi vardı: Nedim'in babası Şevket bey.

Nedim, mahalle ve mektep arkadaşımdı. Onunla başbaşa kaldığımız zamanlar bütün dertlerimi unutur, hantal vücudundun umulmayan bir çeviklikle bahçelerindeki ağaçlara tırmanışına iştirak ederdim.

Şevket bey mahallenin çok eskisi idi. Zengindi, konakları ve çiftlikleri vardı. Fakat yine de turuncu boyalı küçük evlerinden ayrılmazdı. Oldukça yaşlı karısı Fatma hanımla ve biricik evlâdı Nedim'le sakin bir hayat geçirirdi. Evet Nedim de benim gibi ailesinin bir tek çocuğu idi. Fakat düşünülen, üzerine titrenilen bir çocuğu...

Bir yaz günü idi... Üvey babamdan yine kemiklerime kadar işleyen bir dayak yemiştim. Sebebi de galiba şu idi: Müşterilerin günlük etlerini evlerine dağıtıp dükkâna dönerken üzüm yiyen ben yaşta bir çocuğa imrenmiş ve beş on dakika gecikmiştim. Babalığım, dükkânın penceresinden beni görmüş olmalıydı ki, içeri girer girmez üzerime hücum etti, kulaklarımdan yakaladı. Bir kedi

yavrusu gibi beni çimentoların önlerine fırlatıverdi. İri ayakları ile yüzüme tekmeler savuruyor, hiç durmadan:

- Nankör kerata, uğursuz herifin açgözlü piçi! diye bağırıyordu.

Onun zulmünden nasıl kurtuldum bilemiyorum. Yalnız bir solukta Nedim'lerin evine gittiğimi, sessizce bahçelerine girip ayva ağacının dibine çömeldiğimi hatırlıyorum.

Ağlayamıyordum. Nefesim gittikçe daralıyor, etrafındaki şekiller buğulanıyordu.

Bayılmakta olduğumu ilk defa Şevket bey görmüş, halinden umulmayan bir çeviklikle beni kucaklayıp kuyunun başına götürmüş, soğuk sularla şakaklarımı oğmuş, hattâ yanaklarıma küçük küçük tokatlar vurmuş.

Kilitlenen dişlerim yavaş yavaş çözülmeğe başlayınca dudaklarımda bir ıslaklık hissettim. Karşımda Şevket bey bir bardak su ile duruyordu. Ona vaziyetimi anlatmaya çalışacağım sırada sözümü kesti:

- Biliyorum Bedri, diye fısıldadı. Bu hale artık bir son vermeli; bana itimad et çocuğum, seni daha fazla çiğnetmeyeceğim.

Gözleri nemli idi. Sesi o kadar boğuktu ki, kendi ızdırabımı unutup iyi kalbli adamı üzdüğüm için müteessir olmuştum. Titreyerek:

- Bir şey yok bey amca, dedim, büyük bir pirzolayı kediye kaptırdım da babam darılır diye buraya kaçtım.

Gülmeğe çalışarak:

- Yalana alışma Bedri, dedi. Haksız da olsan daima doğru söyle. Hem bundan sonra kimseye hesap verecek değilsin. İstediğin hayata kavuşacaksın. Yalnız hocalarını ve kitaplarını düşüneceksin. Haydi bakalım, sen biraz şurada Nedim'le oyna da ben sokağa çıkayım.

Biraz sonra paytak yürüyüşü ile sallana sallana Nedim yanıma geldi. Hiç bir şey olmamış gibi babasının aldığı

parlak kâğıtlarla yapmakta olduğu uçurtmadan bahsetmeye başladı. Ben ise yenemediğim büyük bir korkunun tesiri altında akşamı evde nasıl uyuyacağımı düşünüyordum. Bu suretle ilk defa çocukluk arkadaşımın eğlencesine fikren de olsa iştirak edemiyordum.

O akşamdan itibaren Nedim'lerin evi benim de evim oldu. Bütün ısrarlarına rağmen Şevket bey beni ne babalığımla ne de annemle konuşturmadı. Bu iş Bektaş efendinin eline biraz para sıkıştırmakla ve biraz da tehditle olmuştu.

Bundan sonra babalığımın yüzünü bile görmedim ve zaten az bir zaman sonra Bektaş efendi iflâs edince babamın yegâne yadigârı olan harap evimizi, benim de hakkım olduğu halde sormadan satarak mahalleden taşındılar. Annemi işte o vakit Şevket beyden habersiz bir kere görebildim. Bir akşamüzeri çekinerek bahçe kapısına geldi. Annelik hissinin verdiği bir merhametle:

- Allahaısmarladık oğlum! dedi

Ölüme gidiyormuş gibi titreyerek elini öptüm ve içeri kaçtım. Annemi bütün çocukluğum müddetince nefretle andım. Hattâ ölüm haberini çekinerek söyleyen Fatma teyzeye hayretle baktım. İçimde burkulan acayib bir ezginliğin mânasını anlamaya çalışmadan Nedim'in yanına koştum.

Şevket bey beni o kış bir şefkat müessesesinin yetim yavrular için açtığı leylî bir mektebe yazdırmıştı. İlk önce Nedim'le beraber başka bir mektepte okutmak istediği halde sonra neye cayıp böyle hareket ettiğini bugün bile yine anlamış değilim. Fakat seneler geçip de hâdiseler önüme yeni yeni engeller çıkarınca, ona çok hak verdim.

Hattâ mübarek vücudu toprak olduğu zaman tahsilimin yarım kalmamasına böyle bir mektepte bulunmamın sebep olduğunu pek iyi anladım.

İşte bugünkü hayatımı, ruhu kimbilir şimdi nerelerde dolaşan o fedakâr adama ve bu şefkat müessesesine borçluyum.

Şevket bey beni oğlundan ayırt etmiyordu. Hafta tatillerinde eve gelince yanaklarımı okşuyor, sayesinde kazandığım sıhhat ve neş'emi göstererek oğluna ihtar ediyordu:

- Bedri'yi görüyor musun? Haydi bakalım sen de onun gibi olmağa çabalayarak bu hantallığı üzerinden at.

Nedim'in eskiden bir teyzesi olduğunu işitirdim. Anadolu'nun bilmem neresinde oturan bu akrabalardan arada sırada mektup gelir, yanımda okurlardı. Alâkamı kitaplarımda, bir de Şevket beyde topladığım için bu ailenin ne vaziyette olduğunu, niçin Anadolu'da bulunduklarını araştırmazdım.

Bir perşembe akşamı eve gelince Nedim beni acayip bir sevinçle karşıladı. Daha kaputumu çıkarmadan:

- Bedri, dedi; misafirler var. Eniştem ölmüş; teyzem de kızı Neş'e ile beraber bize geldi. Ne iyi; bundan sonra senin bulunmadığın zamanlarda bile oynayacak bir arkadaşım olacak.

O zaman için Nedim'e hak vermiştim. Çünkü daima müzmin bronşitten dolayı mektebe gidemeyen bu çocukluk arkadaşıma bir eğlence çıktı demekti.

Neş'e kumral saçlı, tombul yanaklı bir kız çocuğu idi. Küçücük gözleri, ufacık ağzı vardı. Olmayacak şeylere güler, hepimizin alâkasını üzerinde toplardı. Hattâ bir

sene sonra annesinin ölümünde bile gülmesini unutmamıştı.

Ona o kadar çok alışmıştım ki, bir aralık hafta tatillerini sırf Neş'e'yi göreceğim diye aramağa bağlamıştım. Öyle zannediyordum ki, Nedim'in uçurtmalarından, yaşından ümit edilmeyecek bir çocuklukla bıkmadan yaptığı kâğıt kayıklarından ziyade, o da benim temiz ciltler içinde muhafaza ettiğim kitaplarımla alâkadardır.

Artık delikanlılık çağına giriyorduk. Bizden iki yaş küçük olmasına rağmen Neş'e de genç kızlığın çekingen hallerini takınmağa başlamıştı.

Eve geldiğim zamanlar beni merdiven başından karşılamıyor, odada yalnız kalınca muhtelif bahanelerle dışarı çıkıyordu.

Nedim'de de bir değişiklik vardı. Hastalığı yüzünden kaybettiği tahsil senelerini bir hamlede gidermek istercesine derslerine çalıştığı görülüyordu.

Ben ilkönce bu hali, Şevket beyin "Bedri ile aynı yaştasın amma o senin hocan olacak kadar ileri sınıflarda bulunuyor." demesine hamletmiştim. Fakat bir yaz günü düşüncelerimde tamamen yanıldığımı anladım.

Mektepler kapanalı bir hafta olmuştu. O sene yine birincilikle sınıfımı geçmiştim. Nedim ise bütün gayretlerine rağmen ikmale kalmıştı. Bahçede oturuyorduk. Neş'e bir kanapeye uzanmış, boncuk gibi mavi gözlerinin içi gülerek bir kedi yavrusu ile oynuyordu... Nedim onun karşısına oturmuş uyukluyordu. Ben de kümesin başında Şevket beyin çeşit çeşit tavuklarını seyrediyordum. Bir aralık Neş'e'nin beni çağırdığını duydum. Hemen yanına gittim:

- Nedim'e bir muziplik yapalım, dedi.

Sonra cevabımı beklemeden elindeki kedi yavrusunu Nedim'in üzerine fırlatıverdi. Nedim birdenbire uyandı. Bir elini kedi yavrusunun tırmaladığı göğsüne bastırarak etrafına alık alık bakındı. Benim en çok onun bu hali hoşuma gittiğinden Neş'e'nin neş'esine iştirak ettim. Artık ikimiz de katılırcasına gülüyorduk.

Nedim'in şaşkınlığı epeyce sürdü. Sonra sür'atle ayağa kalkıp yüzüme baktı. Kızdığını anlamıştım. Fakat öfkesi çabuk geçer, o da bizimle beraber güler zannetmiştim. Tahminim gibi çıkmadı. Yumruğunu havaya kaldırarak:

- Artık senden iğreniyorum Bedri! diye bağırdı. Sığıntılığımı unutarak ekmeğini yediğin bir kapının efendisiyle alay ediyorsun ha?... Fakat ne yaparsan yap, istersen sınıfını her sene birincilikte geç, yine de Neş'e'nin gözüne giremezsin.

O anda tepemden aşağıya doğru birdenbire soğuk bir su dökülmüş gibi titredim. Ne yapacağımı şaşırarak ileriye doğru fırladım. Neş'e hemen kolumdan tuttu; beni geri çekti. Nedim de arkasına bakmadan eve doğru koşarak uzaklaştı.

Şevket bey olmasa onunla bir çatı altında bile yaşamağa tahammül edemeyecektim. Bavuluma çamaşırlarımı doldururken odama Şevket bey girmiş, Neş'e derhal kendine her şeyi anlattığı için beni yarı tehdit yarı rica ile alıkoymuştu.

Bu hâdiseden sonra Nedim'le uzun müddet konuşmadım. Zira beni canevimden vurmuştu. Bana bir kere daha hakkım olmadan büyük bir kayıtsızlıkla yuvarladığım lokmaları ve hepsinden acı olarak üvey babam Bektaş efendiyi hatırlatmıştı.

Bu hâdisenin ikinci bir neticesi de Neş'e'ye biraz daha yaklaşmam olmuştu. Gece geç vakitlere kadar bahçede oturuyor, herkes yattığı halde biz konuşuyorduk. Ona çok sevdiğim bazı şiirlerden okuyor, aşk romanlarından

ezberlediğim cümleleri ballandıra ballandıra anlatıyordum. Hattâ kendi yazdığım manzumeleri bir kâğıt parçasına sıralıyor, gizlice eline sıkıştırıyordum. O bunlardan hakikaten bir zevk alıyor muydu? Mânalarını kavrıyor muydu? Bir türlü anlayamıyordum. Sadece onun;

- Güzel olmuş; beğendim!... demesi ve dudaklarını büzüp boncuk gibi mavi gözlerini fütursuz yüzümde gezdirerek gülmesi bana kâfi geliyordu.

İşte; bu benim saf ve temiz ilk aşkımdı... Çocukluk aşkı... Cismanî duygulardan uzak, fakat arkadaşlık hislerinden de tamamen ayrı...

Bu karışık hislerimle tatil sonuna kadar oyalandım, o sene mektebin son sınıf talebesi olduğum halde her seneden daha az bir neş'e ile derslerime başladım.

Artık Neş'e'yi haftada bir görüyordum. Bu bana büyük bir azap veriyordu.

Nedim'le barışmıştık. Bir akşamüzeri yanıma sokulmuş, belki babasının ısrarı, belki de saf kalbinin verdiği bir teşvikle: «Beni affettin mi Bedri?» demişti.

Sonra cevap vermeme meydan bırakmadan boynuma sarılmıştı. Zaten ben onu çoktan affetmiştim. Çünkü bana bu dargınlığı ile Neş'e'yi veren Nedim değil miydi? Şimdi ise barışıyorduk; büsbütün aramızdan çekilecekti. Bu düşüncelerimde yanılmıyordum. Nedim'in benden af dilemesi bir mânada mağlûbiyetini anlatmıyor muydu?...

*

* *

O kış hiç ümit etmediğim birçok felâketlerle sarsıldım. Felâket diyorum; zira bu hâdiselere başka bir isim bulmaya imkân yoktur.

Bütün bir hafta perşembe gununun gelmesini dört gözle beklerdim. O günün sabahı muayeneden sonra yatağımın altında, iki şiltenin arasında saklı duran pantalonumu büyük bir dikkatle çıkarır, tozlanmamasına gayret ederek giyerdim. Sair günler sönük ve kirli olduğum halde birdenbire kendimi saçları taralı, bıçak gibi ütülü pantolonumla görmek beni sevindirirdi. Hele parlak düğmeli ceketim sırtımda, bir gece evvelinden boyadığım ayakkabılarım ayağımda mektep kapısından çıkarken âdeta saadetimden uçardım. Bu tertemiz kılığımla Neş'e beni muhakkak beğenecek diye düşünürdüm. Bu bende mahiyetini o zamanlar anlayamadığım bir aldatmak zevkinden başka bir şey değildi. Belki de süslenmelerim sadece Neş'e için yapılmıyordu. Alelâde bir insanın bana takdirle bakmasını da istiyordum. Beni bu kılıkta gören bir kimse: «Maşaallah ne kibar, ne sevimli bir çocuk!» diyecekti. Bu suretle kasap dükkânlarında çıraklık yaptığımı, üvey babam Bektaş efendiden ölünceye kadar dayak yediğimi unutacaktım. Şimdi çok iyi anlıyorum ki, aldatmak zevki, tadanların vazgeçemeyeceği kadar lezzetlidir. Bu zevk hemen hemen yalanın yanında yürür. Aralarındaki fark, birisinin bilerek, diğerinin kapalı bir sezişle yapılmasından ibarettir.

Yine böyle bir perşembe akşamı içimde binbir ümit kaynaşırken eve geldim. İlk işim çantamı odama koyup Neş'e'yi aramak oldu. Fakat o görünürlerde yoktu. Büyük odaya girdiğim zaman Şevket beyi sobanın başında gördüm. Köşe minderine oturmuş, ayaklarına bir battaniye atmış, sigarasını içiyordu. Gülümsedi:

- Gel bakalım Bedri, dedi; bugün yine şıklığın üzerinde.

Elini öptüm:

- Geçmiş olsun beybaba, dedim. Romatizmalarınız mı tuttu?

Başını salladı:

- Keşke öyle olsaydı, diye fısıldadı, daha fena; yüreğimde bir sıcaklık hissediyorum. Ayaklarımdan vücuduma doğru bir ürperme yayılıyor. Galiba bu kadar kolay kolay atlatamayacağız.

Bu muhterem adamı hiç bu kadar ciddi görmemiştim. Adeta korktum. Çünkü yüzündeki çizgilerde bile bambaşka ifadeler dolaşıyordu.

- Yine romatizmanın tesiridir, diye mırıldandım. Bir doktora kendinizi iyice muayene ettirirseniz fena olmaz. Hem bu suretle...

Sözümü tamamlayamadım. Elini havaya kaldırarak susmamı işaret etti:

- Şimdilik hastalığımı bir tarafa bırakalım, dedi. Seninle bugün başka mevzular üzerinde konuşmak istiyorum. Sen zeki ve olgun bir çocuksun. Aynı zamanda da öz evlâdım kadar kıymetlisin. Vakıa yaşın daha küçük amma ne de olsa bizlerden çok okudun. Hem aile diye tanıdığına hiç şüphe etmediğim bizler hakkında düşüncelerin de vardır.

Şevket bey bacağındaki şiddetli bir sancıyı bahane ederek sustu. Hakikatte söyleyeceklerine bir başlangıç aradığı muhakkaktı. Bir müddet ellerini dizlerinde dolaştırdı, sonra birdenbire;

- Bu sene mektebi bitirince ne olmak istiyorsun; ilk defa bunu öğreneyim, dedi

Bu hususta kendimi evvelce hazırlamıştım. İdealim hukukçu olmaktı. Kendimi bir mahkûmun karşısında görmek, millete kötülüğü dokunan, birçok kimseleri felâkete sürükleyen insanlara vatanın selâmeti namına en ağır cezayı vermek isterdim. Yahut hakkı kaybolan, iftiralarla lekelenen bir zavallıyı müdafaa etmek, alnı açık olarak böyle bir kimseyi tekrar cemiyetin itimad edilir bir uzvu yapmak hayali ile yaşardım. Kanaatimce cemiyeti

kirletenler kötü olarak doğmuş insanlardı, onlar temizlenince herkes rahat ve namusu ile yaşardı.

Biraz hayret etmekle beraber Şevket beyin sualine yine de çekinmeden cevap verdim:

- Beybaba, dedim, biliyorsunuz ki ben hukukçu olmak istiyorum.

Yüzüme dikkatle baktı:

- Bu fikrinden hâlâ vazgeçmedin mi? dedi

- Hayır, vazgeçmek de istemem. Yoksa hâkimliği iyi bir meslek olarak kabul etmiyor musunuz?

- Yok, böyle bir şey söylemedim. Sen istedikten sonra, ben niçin beğenmeyeyim? Bu arzunu yapacağım, mektebini bitirir bitirmez hukuk tahsiline başlayacaksın. Orada da muvaffak olacağına eminim.

Heyecanlı konuşuyordu; kelimeleri birbiri arkasına sıralıyor, sonra derin derin nefes almak meeburiyetinde kalıyordu. Biraz daha düşündü:

- Keşke bizim Nedim'in de bir emeli olsaydı, diye fısıldadı. Bir hamal olmayı bile düşünseydi yine sevinirdim. Yeter ki içinde ufak da olsa biraz arzu bulunsaydı. Hâlbuki o bunlardan daima kaçıyor. Artık nefes darlığı ve bronşiti de geçtiği halde, anlayamadığım bir sebepten dolayı bir haftadanberi mektebe gitmiyor. Biliyorsun ki üç senedir aynı sınıfta okuyor. Ben de dün kaydını sildirdim. İlkönce buna üzülecek sandım. Hâlbuki haber aldığı zaman sevindi bile. Görüyorsun Bedri, biz çok ihtiyarladık. Bir ayağımız da çukurda sayılır. Yarın bu dünyadan göçüverirsek onun hali ne olur? Emin ol, pantalonunun düğmelerini bile bağlayamaz. İşte bizi bu hal çok üzüyor. Dün gece sabaha kadar hanımla beraber hem dertleştik, hem ağladık. Neticede şöyle bir karar verdik...

Şevket bey sözlerinin en ehemmiyetli noktasına gelmiş olmalı ki biraz sustu. Sesine bir ahenk vermek için birkaç kere öksürdü. Yanına oturmuştum; pantalonumun

ütüsü bozulmasın diye kımıldamıyordum. İçimde zerre kadar merak yoktu; Nedim hakkında ne karar verilirse verilsin, yine o, hantal ve lâkayıtlıktan kurtulamazdı. Bu sebepten Şevket beyin sözlerini derhal haklı bulup Neş'e ile buluşmak için bir an evvel odadan çıkmak niyetinde idim.

Beni daha fazla merakta bırakmak istemiyormuş gibi ihtiyar adam söze başladı;

- Biliyor musun Bedri, Nedim'in selameti için hanımla düşündüğümüz nedir?

.Sonra cevabımı beklemeden:

- Nereden bileceksin? diye ilâve etti. Biz Nedim'le Neş'e'yi bir an evvel başgöz etmek istiyoruz...

Darbe o kadar ağır olmuştu ki, hiç düşünmeden;

- Nasıl olur?! diye haykırdım.

O benim bu heyecanıma aldırmadı:

- Tuhafına gitti değil mi? diye sordu. Ben de ilkönce böyle olmuştum. Fakat sabahtanberi kendimi o kadar çok alıştırdım ki şimdi hiç hayret etmiyorum. Hattâ bunu daha evvel neye aklıma getirmedim diye şaşıyorum. Hem Neş'e zeki bir kızdır. Oldukça her iş elinden gelir. Bizim sarsak oğlanı ancak o çevirir. Gözlerimizi yumunca biraz da senin yardımınla gül gibi geçinip giderler. İsterlerse bu evi satıp çiftliğe çekilirler. Orada çiçeklerle, tavuklarla haşır neşir olurlar. Zaten kâhya da namuslu bir insandır. Onu uzun uzun kontrole lüzum yoktur. Sen de arada bir hesaplara göz gezdirdin mi, olur biter. Ha ne dersin?

- Hiç, diye kekeledim; ne diyebilirim ki?

Yüzüme dikkatle baktı ve ilk defa hissiyatımdan şüphe etti. O zaman çocuklukla gençliğin verdiği ani bir sevk-i tabiî beni kurtardı:

- Düşüncelerinizi gayet iyi buldum beybaba, dedim. Tereddüdüm sadece fikrinize ne yolda iştirak edeceğimi araştırmamdan ileri geliyor. Biraz da Nedim'le Neş'e'yi

kardeş olarak tanımamdan; birdenbire hayret etmekten kendimi alamadım.

Güldü, ellerini hırkasının cebinden çıkararak yanağımı okşadı.

- Aferin Bedri, dedi, demek bu işi gayet makul buluyorsun. Şu halde artık kararımız kat'ileşti. Bugünden itibaren düğün hazırlıklarına başlayacağım. Hem bu işe yalnız kendi düşüncelerimizle karar verdiğimizi zannetme; hanım sabahtanberi onların ağzını aradı. Hani ya birbirlerine gönüllleri de yok değil.

Şevket bey bundan sonra bu hususta daha birçok şeyler söyledi. Fakat zihnim o kadar karışmıştı ki, hiç birisini anlayamadım. Sonra bir çocuğun yanında daha fazla açılmasının doğru olmayacağını anlamış olmalı ki, beni savdı. Odadan çıkarken gözlerimde billûrlaşan yaşların yanaklarımdan süzülmesine mâni olamadım.

*

* *

Düğün samimî fakat gayet sönük geçti. Şevket beyin birkaç dostu ve yakın komşulardan başka hiçbir davetli yoktu. Yalnız mahallenin en uzak evlerine varıncaya kadar sahanlar dolusu zerde ve pilâv gönderildi. Bu işlerle meşgul olduğum işin onları yanyana görmek azabından nispeten kurtuldum. Bu suretle hiç kimse bu çekingen halime başka bir mâna vermeğe kalkışmadı.

Evet, Nedim'i Neş'e'nin kocası olarak görmeğe tahammül edemiyordum. Söylediğim şiirleri dinleyecek kadar zevki yüksek olan, ellerine elimi dokundurduğum zaman gülüşleriyle beni ihtar eden, böyle bir kız başkasının elini öpmeğe giderken sevincinden ağzı kulaklarına kadar uzanan bir adamın karısı olamazdı. Hem Neş'e o kadar küçüktü ki, ezilecek, inleyecek, çok ızdırap çekecekti.

Böyle bir evlenmeden sonra evdeki herşeyin değişeceğini de zannetmiştim. Sandalyelere bile vaktiyle üvey babamın harap evimize geldiği zaman tahammül edilmez acayip kokunun benzeri bulaşacak diye ümit etmiştim. Fakat az zaman sonra yanıldığımı derhal anladım. Nişanlı iken Neş'e'nin gözlerinde bir inlemenin izlerini boş yere aradığım gibi, bu isteğim de neticesiz kaldı. Neş'e'nin boş duran odasından başka her şey yerli yerinde idi. Yine Nedim boru gibi pantalonu ile, tıraşlı ensesi ile sofalarda dolaşıyor, yine Neş'e boncuk gibi gözlerini kırparak gülüyordu.

Yatağımı ve kitaplarımı biraz daha büyük diye Neş'e'nin boşalan odasına taşımışlardı. Benim odamı da gardrop şekline sokmuşlardı. Orada Neş'e'nin çamaşırları ve elbiseleri duruyordu.

Şimdi tatil gecelerinde eskiden hiç âdetim olmadığı halde erkenden odama çekiliyor, duvarlarda, pencere kenarlarında âşina bir çehre arıyordum. Evet, herkesin yanında Nedim'e bakarak oturan, konuşurken bile gülen Neş'e artık benim eski Neş'em değildi. O gitmişti, burada yoktu, onu çalmışlardı.

Sabaha kadar bilmediğim bir sızının tesirleri ile yatağımda uyanık kaldığım bir gece anladım ki, ben Neş'e'yi sadece gülüşleriyle değil, eti ile, kanı ile istiyordum. İşte o zaman şimdiye kadar isimlendiremediğim bu meylimi birdenbire sıfatlandırıverdim: "Ben zavallı bir âşığım!" dedim. Bu benim kendi kendime ilk itirafımdı. Belki de çocukluktan gençliğe doğru giden bir köprünün ortasında bulunan bir insanın gözü kapalı bir sezişiydi.

*

* *

Aylarca günlerim Nedim'i kıskanmakla geçti. İçime benim bile iğrendiğim bir takım kötü düşünceler doğdu.

Her daim Neş'e ile Nedim'in kucaklaşmalarını düşünüyor ve titriyordum. Derslerime çalışmamağa, hocalarımdan azar işitmeğe ve hattâ bu yüzden izinsiz kalmağa başladım.

Nihayet bir daha o eve uğramamağa karar verdim. Beni büyüten ve oldukça yetişkin bir çağa getiren Şevket beyi görmemeğe ve bütün hissiyatımı açığa vurmağa razı olarak bu kararımı kat'ileştirmek için eve bir mektup yazdım. Mektubumu zarflayıp postaya attırmak üzereydim ki, müdürün beni çağırdığını söylediler.

Müdür bey edebiyat hocamızdı ve beni çok severdi. Fakat o gün her nedense içimde bir korku vardı. Odasına çekine çekine girdim. Masanın yanında mahallemizin bekçisi Salih ağa duruyordu. Müdür Niyazi bey beni görünce:

- Seni şimdi eve yollayacağım Bedri, dedi.

Sonra yüzüne korku ve hayretle baktığımı farkedince:

- O kadar üzülecek bir şey yok, diye sözüne devam etti. Veliniz Şevket bey biraz hastalanmış da. Seni görmek istemiş. Haydi bakalım, derhal haricî elbiselerini giy ve bekçi efendiyle beraber git. Sana önümüzdeki hafta başına kadar izin.

Mukaddes ölüyü ertesi gün defnettik. Babam, hâmim, bir kelime ile her şeyim olan bu insanın üzerine ilk toprak atılıncaya kadar hiç sarsılmadım. Fakat kürekler birbiri arkasına toprak yığınlarını onun mezarına taşımağa başlayınca kalbimin şiddetli bir acı ile burkulduğunu hissettim.

Evet, ben artık tamamen kimsesiz kalmıştım. Babam ölmüştü, anneme sığınmıştım. Annem beni terketmişti; bütün mevcudiyetimle Şevket beye yaslanmıştım. Fakat şimdi, "Bedriciğim bugün niye benzin soluk, yoksa hasta

mısın?» diyecek hiç kimsem kamlamıştı. Hiç olmasa son nefesini verirken yanında bulunabilseydim. Belki cesaret alır, onun ılık sesinden kuvvet hisseder, ileriye doğru son bir hamle yapabilirdim. Hâlbuki şimdi mektebi bitirebileceğim bile şüpheliydi.

Şevket bey âni gelen bir kalp sektesiyle ölmüştü. Baygınlığı esnasında bile beni sayıklamış. "Ölüyorum, Bedri'yi çağırın" demişti.

Ah... İyi kalpli adam, senin son sözün bile: "Bilmeyerek büyük bir kalp kırdık; hâlbuki Bedri çok iyi bir çocuktu; ona fenalık yaptık." demek olmuş.

- Ruhun şâd olsun.

Babasının ölümünden sonra Nedim büsbütün kendini koyuverdi. Hattâ ütüsüz patalonunu bile giymez oldu. Gecelik entarisiyle sabahtan akşama kadar evin içinde dolaşmaya başladı.

Fatma teyze ise kocasının boş bıraktığı mindere büzülerek Kur'an okumağa başladı. Gözleri görmediğinden birçok âyeti ya ezbere yahut yanlış okuduğuna kani idim.

Şimdi evin her işini Neş'e görüyordu. Hamile olmasına rağmen yorgunluk bilmeden didiniyordu. Yalnız herkeste derin bir acı, hattâ duvarlarda bile bir ölüm havası dolaşırken yine o gülüyor, gözlerini kırpıyordu.

Sevgim, acı bir ölümden cesaret almış gibi beni birçok çılgınlıklara sürüklemeye çalıştı. Mektep sıralarında daima birisi gülen, diğeri koyu bir bulut altında bile çehresini gizlemeğe çalışan iki kadın hayaliyle dolaşırdı. Bu hayallerin arkasında saatlerce koşar, onları yakalamağa, kollarımın arasında ezmeğe çalışırdım.

Kararsızlık ve ümitsizliklerle dolu bir kış geçti. Hocalarımın ve beni seven arkadaşlarımın sayesinde hakkım olmadan mektebi bitirdim. Artık ölümle hayatı birleşti-

ren bir muhitten tamamen uzaklaşmak istiyordum. Emellerim senelerdenberi içimde sakladığım arzularım çoktan uçmuştu. Tanrı'nın sillesini yemiş, annesinin bile terkettiği bir çocuk daha fazla okuyamazdı. Onun yolu hayatla mücadele etmekti.

Diplomamızı aldığımız gün müdürün odasına girdim. Ellerini gözyaşlarımla ıslattım:

- Bana bir iş bulun, dedim, dilediğiniz yerde çalışmaya hazırım.

Hayret etti.

- Daha önünde birçok tahsil yılları var, diye cevap verdi. Sevdiğin bir insanın ölümü seni sarstıysa da darülfünunda muvaffak olmana engel teşkil etmez. Okumanı istiyorum.

O zaman acı acı güldüm:

- Böyle düşünmeyin müdür bey, dedim, ben on parasız bir insanım ve bu yaştan sonra da kimseye yük olamam.

- Şevket beyi yakından tanırım. Oldukça hali vakti yerindedir. Zannetmem ki, ailesi seni sokağa atacak kadar insafsız olsun.

Beni ikna için daha çok şeyler söyledi. Fakat sadece ona gözyaşlarımla cevap verdim. Vakıa Şevket beyin serveti beni uzun müddet okutacak ve ailesini senelerce geçindirecek kadar fazla idi. Ne yazık ki bu türlü tahsil, Nedim'in hantal vücudu, Neş'e'nin boncuk gözleri ve Fatma teyzenin Kur'an'ı arasında beni öldürürdü.

Gözyaşlarımı zaptedemiyerek diz çöktüm. Dakikalarca müdürüme yalvardım. Nihayet:

- Yarın gel de görüşürüz, dedi.

Ertesi gün odasına girdiğim zaman heyecanımı zaptedemiyordum. Sual sormama vakit bırakmadan:

- Zabıt kâtibi olmak ister misin Bedri? dedi.

Onun böyle bir memuriyeti nereden aklına getirdiğini bilmiyorum. Fakat bu beni, yine de sarstı, gözlerimi kapadım:

- Her şeye razıyım, diye kekeledim.

Niyazi bey beni gücendirdiğini zannederek:

- Zabıt kâtibi dedimse ifadeleri zapta geçirecek değilsin, dedi. Adliyede evrak işlerinde çalışacaksın. Maaşın da zannederim diğer memurlara nazaran daha olgun olacak.

Sonra sür'atle cebinden bir mektup çıkardı:

- Al bunu, diye sözüne devam etti; Ağırceza Mahkemesi reisi Salim beyi gör; işini derhal yapacak.

Teşekkür etmek için birkaç cümle aradım. Elini öpmek istedim. Fakat o parmaklarımın arasına mektubu sıkıştırıp uzaklaşıverdi. Yine de gözlerinden süzülen bir damla yaşı gizleyemedi.

*

* *

İstanbul adliyesinin muhtelif dairelerinde iki sene çalıştım. Bana önceleri büyük bir ızdırab ve acı veren bu memuriyetim, sonra yegâne eğlencem, zevkim ve saadetim oldu.

Vezneciler'de bir pansiyonum vardı. İhtiyar ev sahibim ortalığımı toplar, çamaşırlarımı yıkardı. Ekseri gecelerimi yatağıma büzülüp kitap okumakla geçirirdim. Nedim'lere pek seyrek uğruyordum. Onları gücendirmiştim.

Evden ayrılacağım gün Nedim yanıma gelmişti. Sesi titriyordu. Onun bu halini ilk defa görüyordum. Elini omuzuma koyarak;

- Gitme Bedri, demişti. Babamızın parası ikimizi de idare eder.

O zaman anlamıştım ki, Nedim babasına zekâ, düşünce ve yapılış itibariyle benzememekle beraber, onun temiz ahlâk ve merhametini tamamen muhafaza ediyor.

Nedim'e cevap vermedim. Çünkü samimiydi. Ben ise bir ahlâk hırsızı ve düşünce yalancısıydım. Sadece elini sıktım. Bavulumu alırken kocasının yadigârı Kur'an'ı başını kaldırmadan okumaya çalışan Fatma teyzenin elini öptüm. Neş'e'ye kuru bir Allahaısmarladık dedim. O yine mavi gözlerini kırpmış, gülüyordu... Bu gülüşlerde bile kendi lehime birçok mânalar aradım.

Nedim'in bir çocuğu dünyaya gelince evlerine büsbütün uğramadım. İki sene sonra cenup kazalarımızdan "A."nın mahkeme başkâtibliğine vekâleten tayin edilince onlara istemeyerek gittim. Nedim yine entarisiyle odada dolaşıyor, Fatma teyze köşe minderinde uyukluyor ve Neş'e çocuğunun salıncağı başında gözlerini kırpıyor, kocasının gittikçe sararan yüzüne bakmadan ninni söylüyordu...

II

O SABAH Haydarpaşa garı çok tenhaydı. Birkaç yolcu ve birkaç hamaldan başka hemen hemen hiç kimse yoktu.

Bagaj muamelemi bitirmiş, biletimi almıştım. İçimden birdenbire son defa sisler altında kaybolan İstanbul'u görmek hevesi uyandı. Rıhtıma indim:

Güneş henüz doğmuştu. Rüzgâr esneyerek esiyor, deniz yorgun, sahile uzanmaya çalışıyordu. Karşıdan İstanbul heybetli minareleri ve kanbur kalelerile terkedilmiş bir şehir gibi gözüküyordu. O anda neler hissettim, neler düşündüm; şimdi hatırlayamıyorum. Yalnız göz çukurlarıma belki de deniz kadar engin, fakat tamamen berrak birkaç damla yaş doluverdi... Üşüdüm... Pardesümün yakasını kaldırdım. Bulanan gözlerimi denizde eritmek için bakışlarımı, rıhtıma isteksiz uzanmaya çalışan mavi suya çevirdim.

Denizi çok küçük yaştan beri severim. Mahallemiz sahile yakındı. Evden kaçıp kayaların üzerinde soyunarak çırılçıplak yıkandığım çok olmuştu. Hele kendisine midye ve kurt topladığım için balıkçı Sefer Kaptan'ın kayığına arada bir parasız bindikçe sevincimden yerimde duramazdım. Şimdi ise bana yetimliğimi ve üvey babamın işkencesini unutturan bu denizden uzaklaşıyordum. Belki de gideceğim kazada ufacık bir göl bile yoktu. Belki

de diyorum; o zamanlar her genç gibi ben de yurdu tanımıyordum. Mektepte okuduğumuz coğrafya dersi bize topraklarımızı öğretmekten çok uzaktı. Sadece mahiyetini ve esrarını bilemediğimiz bir yığın dağ ve nehir ismi ezberlemiştik o kadar...

İçimde bazan bilemediğim bir neş'e, bazan da acı bir üzüntü vardı. Tekrar gara girdim. Yavaş yavaş sislerden kurtulan İstanbul bana bir şey söylememişti. Yahut da çok şeyler fısıldamış, fakat ben dinleyememiş, anlayamamıştım.

Trenin kalkmasına yarım saat vardı. Ağır ağır yürüyerek eşyalarımı yerleştirdiğim vagona yaklaştım. Kompartımana girmek üzereydim ki, bir kadınla bir hamalın kavga etmekte olduğunu gördüm. Kadın elini sallıyor, hamal:

- 150 kuruştan aşağı olmaz! diye bağırıyordu.

Kendilerine bakmakta olduğumu görünce kadın yanıma geldi.

- Beyefendiciğim, dedi, bu adam beni aldatıyor. İskeleden buraya kadar taşıdığı dört parça eşya için 150 kuruş hamaliye istiyor. Rica ederim müdahale ediniz.

Kadının üzerinde eski bir manto, başında yırtık bir başörtü vardı. İlkönce onu çok fakir bir insan zannetmiştim. Fakat sonra hamalla aralarını bulup da işi 100 kuruşla halledince çantasından bir yığın banknot çıkardı. İçlerinden eski bir lira seçip hamala verdi. O zaman hayret ettim; hattâ acayib bir sevk-i tabiiyle bu paralar benim yüksek tahsilime kâfi gelebilirdi diye düşündüm.

Bavullarımı koyduğum kompartımana girince yalnız olmadığımı anladım. Pencerenin kenarına bir genç kız oturmuştu. İngilizce bir mecmua okuyordu. Dalgındı; beni görmek bile istemedi.

Yolculuk hayatı ne gariptir. İnsan kederle sarsıldığı halde yolculuğun müddetince koyu bir unutkanlığa uğ-

rar. Daima yeni yerler görmek hevesi, bir müddet için de olsa alışılan hayattan uzaklaşış insanı hale bağlar. Belki de kaderin verdiği tesadüflerle ben seyahatlerimde daima acı veya tatlı birçok hâdiselerle sarsılmışımdır. Hayatımın şekil ve mâna değiştirmesi bakımından bu mevzu üzerinde çok durmak isterim. Fakat ne yazık ki, düşüncelerim ne kadar sabit bir fikre dayanırsa dayansın, kalemim onları aksettirmekten âcizdir.

İlk yolculuğum olduğu halde o gün de saatlerimi dolduracak, tabiî yaşayışındaki vak'aları unutturacak daha başka çeşit hâdiseler aradım. Açık bir lisanla söylemek lâzım gelirse İstanbul'dan dışarı çıkmamış bir gence trenin yapacağı kılavuzluğu kuvvetlendirecek bir arkadaşın yanımda bulunmasını istedim. Nitekim demincek hamalla mücadele eden yaşlı kadın kompartımana girince sevindim.

İhtiyar kadın bana bakıp çürük dişlerini göstererek sırıttı:

- Demek beyefendiciğim siz de buradasınız? Ne iyi; yolculuğumuz tatlı geçecek.

Hemen yanıma oturdu. Sonra hâlâ başını önündeki İngilizce mecmuadan kaldırmayan genç kıza seslendi:

- Zu-zu, bak ne centilmen bir beycik; demin beni edepsiz bir hamalın şerrinden kurtardı.

Kız istemeyerek elindeki mecmuayı yanına bıraktı:

- Öyle mi efendim? dedi.

Bu kızın sesinde bambaşka bir ahenk vardı. Kıpkızıl dudaklarına sedef dişlerini bastırarak «Öyle mi efendim?» deyişinde bile bir zarafet okunuyordu.

İstemeyerek bakışlarımı yaşlı kadına çevirdim:

- Beni mahcup ediyorsunuz, diye kekeledim. Basit bir hâdiseye bu kadar iltifat değer mi?

O bu sözlerimi duymamış gibi:

- Sizi tanıştırayım, dedi. Kızım Zu-zu, ismi âliniz?

- Bedri efendim.

- İşte Zu-zu Bedri beycik.

Kız ayağa kalkmadan elini uzattı. Hayatta ilk defa yabancı bir kadın elini sıktığımdan mıdır pek bilemiyorum elim eline değerken yüzümün kızardığını hissettim.

Seyahatimiz başlayalı bir hayli olmuştu. Az zaman içinde onlarla ahbap olmuştum. Hattâ diyebilirim ki, teklifsizce konuşmaya da başlamıştık.

Şimdi birbirimizin mahiyetini ve nereye gittiğini de biliyorduk. Onlar anne ile kızdı... Kıza Zu-zu denilmekle beraber asıl ismi Zehra idi. Annesinin adı da Ayşe.

Mersin'e gidiyorlardı; orada ticaretle uğraşan dayıları vardı. Asıl evleri İstanbul'da, Fatih'te idi. Babaları çoktan ölmüştü. Kadın;

- Ah! Bedri beyciğim, diyordu. Hayatta yalnız kalmak ne kötü. İnsanın evde erkeği olmayınca çok eziliyor. Bu hususta ne kadar ızdırap çektiğimi tahmin edemezsiniz. Dostlarım bile beni aldatmaya kalkıştılar. En yakın bir misali de hamalla demincekki mücadelemiz değil mi? Kızcağızımı bu yaşa getirinceye kadar ne güçlüklerle karşılaştım. Bunu bir ben, bir de Allah bilir. Şimdi hamdolsun yetişti, fidan gibi bir kız oldu. Elinden her iş gelir, hattâ iki üç lisan da bilir... Ne yalan söyleyeyim, bize ağabeyimin de çok faydası dokunmuştur. Sizden iyi olmasın o da namuslu, kibar bir insandır.

Zehra'ya baktım; annesinin sözlerinden müteessir olmuş gibi başını sallıyor, eliyle susması için işaretler yapıyordu.

- Nasıl efendim, dedim, annelik zannedildiği gibi kolay değilmiş. Keşki hanımefendi gibi benim de bir annem olsaydı. O zaman kendimi Allah'ın en bahtiyar bir kulu

sayardım. Ne yazık ki anne diye ben sadece her şeyini üvey babaya teslim eden bir kadın tanırım...

Her nedense bu insanlara bütün hayatımı, ızdıraplarımı ve hattâ aşkımı bile anlatmak istiyordum. Onlar o kadar temiz ve iyi kalpli idiler ki, bana acıyacaklar, derdime iştirak edeceklerdi. Bu ise benim için kâfiydi, çünkü şimdiye kadar dertlerimi dinleyecek, beni anlayacak Şevket beyden başka hiç bir insan çıkmamıştı. O da kulaklarını bana karşı kapamış, sadece gizli gizli hislerime derman aramıştı. Hem Şevket bey beni çocukluktan çıkarıp şikâyetlerimi kendi ağzımdan duymak isteseydi bile ben ona her şeyimi söyleyebilecek miydim? Acılarımın çoğu ondan ve onun ailesinden gelmiyor muydu?

Bu benlik hislerinden kurtulup da küçüklük çağımdan o güne kadar geçen hayatımı anlatmak için bir başlangıç ararken ihtiyar kadın ayağa kalktı:

- Bana müsaade edecek misiniz çocuklar? dedi. Başım çok şişti, gidip bir kahve içeceğim.

- Rica ederim hanım teyze, diye cevap verdim.

Çürük dişlerini göstererek güldü ve dışarıya çıktı.

Şimdi kompartımanda Zehra ile yalnız kalmıştık. Bir müddet ne yapacağımı şaşırdım. Genç kıza bakamıyordum; belki onu rahatsız ederim diye korkuyordum, belki de sıkılıyordum. Gözlerimi pencereye çevirdim, devrilen telgraf direklerini seyre başladım.

Tren oldukça sür'atli gidiyor, istasyonlarda pek az duruyordu. Bazı istasyonlar ne kadar garipti... Köyünü dağların örttüğü bu ıssız duraklar, tek katlı binalariyle, kırık su tulumbalariyle öyle hazin bir manzaraya bürünmüşlerdi ki, bana kendimi hatırlatmaya başladılar. Fakat ne de olsa buraların ölmez bir dostu vardı... Deniz! Bu garip istasyonlara can verircesine köpükleriyle beraber sahilde, rüya gören adalarda dolaşan deniz...

Yamaçlara dökülen çamların gölgesi kumların, yıkık kale duvarlarının ve yosunlu kayaların mavi rüyası deniz, ne yazık ki gittiğim yerde yoktu. Şimdi bu mahrumiyetten doğacak olan ızdırabımı daha iyi anlıyordum.

Artık deniz bana bir zevk değil, bir elem vermeğe başlamıştı. Derhal başımı çevirdim; ne olursa olsun Zehra ile konuşmak istedim.

Genç kız yine mecmuasına dalmıştı. Fakat bu sefer onun hakkındaki intibalarım tamamen değişmişti. Denizin rengi bu kızı ne kadar söndürmüştü Yarabbi...

Ayak ayak üzerine atmıştı; etekliği yukarı doğru kıvrılmıştı. Bacakları çorap bağlarının üstünden bile gözüküyordu. Hem bu kızda birçok tezatlar vardı. Ayak bilekleri ne kadar ince ise diz kapaklarından yukarısı o nisbette kalındı. Yanaklarının rengi ne kadar beyazsa, bacakları aksine çok esmerdi. İlk bakışta sapsarı gözüken saçları dip taraflarına doğru siyahtı. Elbisesi de annesininki gibi eskiydi. Çorapları muhtelif yerlerinden büzülmüş, etekliği yan taraftan kancalı iğnelerle tutturulmuştu. Gömleği etekliğinin altından çıkmış, taşan göğsü bu gömleğin kopçalarını kâmilen sökmüştü... Sütyeninin bir ucu gözüküyor, fakat göğsüne doğru kayan beyaz gerdanı sütyenin kararan rengini ağartıyordu. Bileklerinde birçok altın bilezikler vardı.

Hayır, bu kız hiç de güzel değildi... Artık korkum kalmamıştı; onunla konuşmakta hiçbir mahzur yoktu:

- Zehra hanım, dedim, her halde elinizdeki mecmuada hoş mevzular olsa gerek.

Saçlarını arkaya atarak başını kaldırdı. Gözlerini meçhul bir menbâdan aldığı ışıklarla aydınlattı. Yine kar gibi beyaz dişleri kırmızı ve kalın dudaklarına batırarak:

- Ne gibi efendim? diye sordu.

- Sizi çok meşgul ediyor da...

Güldü. Onun gülüşü bana hiç de yabancı değildi. Şimdi mazi olmasını istediğim bir kadında da aynı ahengi bulmuştum. Fakat Neş'e'nin tebessümleri ne kadar kapalı ise, ne kadar donuksa, bunda aksine hisleri coşturan bir tesir vardı:

- Yolculukta vakit öldürmek çok güçtür, diye mırıldandı. Saatlerden beri buradayız; daha öğlen bile olmadı.

- Konuşulursa zamanın ilerlediği anlaşılmaz zannederim.

- Amma konuşmak için mevzu bulmak da güç.

- Ben hiç böyle düşünmüyorum.

Biraz durdu; cevap için düşündüğü muhakkaktı. Sonra:

- Peki öyle ise, dedi, konuşalım. Amma siz anlatın; ben dinlemesini daha çok severim.

- Ne anlatmamı istiyorsunuz? diye sordum.

- Meselâ İstanbul'dan uzaklaşmanız canınızı sıkmadı mı?

- Hayır.

- Bu sözünüze inanmam. Ne de olsa gideceğiniz yer bir kasabadır. İstanbul gibi geniş bir muhitte bulunan eğlence yerleri ve tanıdıklar oralarda yoktur. İnsan bunları düşündükçe hiç üzülmez mi?

- Zannetmem. Bilâkis gürültüden kurtulduğuma ve müstakil bir evim olacağına o kadar çok seviniyorum ki...

Başını salladı, kestane renkli gözlerini hafifçe kapadı, içini çekerek:

- Bundan başka bir sebep olsa gerek, dedi.

- Başka bir sebep mi? Ne olabilir?

- Nasıl söyleyeyim; vardır elbet. Meselâ bir ümitsizlik!

- Tecrübesiz bir gencin hayatta ne gibi ümitsizliği olabilir?

- Bu sualinize doğrudan doğruya cevap vermeyeceğim. Tecrübesiz bir gencin hayatta bir değil, birçok ümitsizlikleri vardır.

- Sizin de var mı?

- Şimdilik ben mevzuubahs değilim.

- Mevzuubahs olan bensem; ümitsizliklerimin menbaını niçin söylemiyorsunuz?

Gülmeğe başladı... Yanaklarını çukurlaştırarak, gözlerini acayib kıvılcımlarla yıkayarak gülüyordu. Onun böyle her sarsılışı, saçlarını sağa sola sallayışı, hislerime acayip birer kamçı vuruyordu. Muhakkak yanılmıştım; bu kız çok güzeldi. Ve şimdi onunla konuşmaktan korkuyordum.

Ne demek istediğini de anlamıştım. Zekâsının kuvvetine de cür'etine de hayret ediyordum. Gülmesi bitip de gözlerimin büyük bir hırsla vücudunda dolaştığını anlayınca birdenbire doğruldu. Ayaklarını yere indirdi, göğsünü iliklemeye çalıştı.

- Kederinizi anladığıma hayret ediyorsunuz değil mi? diye sordu. Ama ben de size hayret ediyorum. Hem maziden gelen heyecanlarla sarsılıyorsunuz, hem de halden istifade etmeğe kalkışıyorsunuz! Bunların ikisi bir arada nasıl olabilir?

Tamamen şaşırmıştım... Böyle bir cümleyi çekinmeden söyleyen karşımdaki şu insan, bir genç kız mıydı, yoksa hoppa bir kadın mı? O zamana kadar dişi denen insan cinsinin esrarengiz mahlûkları hakkında tecrübem pek azdı. Hemen hemen tanıdığım kadınlar annem, Fatma teyze, Neş'e ve ev sahibim Ülfet hanımdan ibaretti. Bir de mektepteki hademeler. Fakat ne de olsa bir genç kızın lâf söylerken sıkılacağını, bir erkekle konuşurken daima çekingen davranacağını tahmin ederdim.

Bu garip yol arkadaşıma ne cevap vereceğimi şaşırmıştım. O bunu da farketmiş olmalı ki;

- Yolculukta insan bir türlü yeni elbiselerini giymeye cesaret edemiyor, dedi. Şu üstümün başımın haline bakın. Adeta bir hizmetçi kılığındayım. Göğsüm, bağrım da açılmış, saçlarım darmadağınık. Annem kaç kere «Kızım sen bana bakma yeni elbiselerini giy» dedi ise de bir türlü sözünü dinlemedim... Nasıl, siz de bu fikirde değil misiniz?

- Tamamen, diye kekeledim. Hem insan elbise ile ölçülemez ki.

- Orası muhakkak. Sonra yolda bizi kim tanıyacak. Amma biliyor musunuz; insan böyle ikinci mevki bir kompartımanda çok sıkılıyor. Yataklı almadığımıza o kadar pişmanım ki.

Konuşmalarımız artık tatsız bir şekil almıştı. Daha doğrusu ben bu kızla konuşamayacağımı anlamıştım Bir kere bende bir kadını alâkadar eden mevzular üzerinde söz söylemek sanatı yoktu. Sonra karşımdaki insan bir anda terbiyeli, cür'etkâr ve bayağı oluyordu. En mühimi onu dinlerken içime başka heyecanların dolması, gözlerimde acayib karartıların dolaşması idi.

Esasen ben kanaatkâr bir insandım. Ruhum kendime göre heyecanlarla dolu olduğu halde arzularım şimdiye kadar beni maceralar peşinde sürüklememişti. Ufak hâdiselerin arkasında bir takım maddî veya manevi menfaatler elde edeceğimi zannederek enerjimi harcamamışım. Sadece içinde bulunduğum hâdiseleri görmeye çalışmış, bundan diğer bir hâdisenin doğması için hiçbir gayret sarfetmemiştim. Zaten içinde bulunulan bir hâdiseden diğer bir hâdise çıkarmak ekseriya yalanla neticelenmez mi? Macera arayan bir insan muhakkak ufak bir mukavemet karşısında sarsılacaktır. Kanaatkâr olan insan ise şahlanan hislerini bile söndürmeğe muvaffak olacaktır. Böyle hislerin sönmesi, bazan büyük bir felâketin önünü de geçer.

Artık dışarısı ile meşgul olmağa karar vermiştim ki, kompartımana Zehra'nın annesi girdi;

- Sizi yemeğe çağırmağa geldim, dedi. Yoksa hâlâ karnınız acıkmadı mı?

Hakikaten öğlen olmuştu. Tren denizi terketmiş, dağlar yolculara arkadaşlık etmeğe başlamıştı.

Zehra:

- Benim karnım acıkmadı, dedi.

- Siz daha gençsiniz; bilmezsiniz. Yolculukta insan karnını doyurmazsa harab olur.

Sonra ikimizin de kolundan tutup ayağa kaldırdı. Restoranda yemek yemek niyetinde değildim. Gardan biraz ekmek, biraz da kaşar peyniri almıştım. Öğlen yemeğimi bunlar teşkil edecekti. Fakat ihtiyar kadının samimi teklifini kıramadım; hep beraber restorana gittik. Konuşmak için mevzu bulmakta güçlük çektiğimden yemek bitinceye kadar hep Zehra söyledi. Artık kendini methedecek âdi cümleler sıralamıyordu. Daima hoş vak'alar anlatıyor, annesine takılıyor, arada bir dudaklarının verdiği derin şuhlukla kesik kahkahalar atıyordu. Diğer masadaki müşteriler bizimle alâkadardı. Ben mes'uttum...

Yemekten sonra onları binbir güçlükle razı ederek hesabı gördüm ve kopartımanımıza döndük.

Akşamın nasıl olduğunu anlayamamıştım. Tren çok tenha idi. Bizi hiç bir yolcu rahatsız etmiyordu. Zehra annesinin uyumasından istifade ederek daha çok neşelemişti; mütemadiyen anlatıyor ve gülüyordu. Bazan ben de onun bu samimiyetinden istifade ederek abuk sabuk konuşuyor, kendisini takdir ettiğimi anlatan birkaç düzgün cümle bulabiliyordum.

Zehra:

- İnsanlar ne tuhaf, diyordu, meselâ bu yolculuk olmasa bizim tanışmamıza imkân mı vardı? Başka bir yer-

de buluşsak bile aramızdaki münasebet birkaç kuru cümleden ibaret olacaktı. Fakat şimdi size âdeta alışıverdim.

- Aynı yakınlığı belki sizden bin kat fazla duyuyorum, diye kekeledim.

O benim bu sözlerime aldırmayarak cümlesini tamamladı:

- Biliyor musunuz; kompartımana girdiğiniz zaman sizi çok soğuk bulmuştum. Hattâ yolculuğum bir misli yorucu geçecek diye de üzülmüştüm. Fakat şimdi...

Sözünü tamamlamadı; gözlerimin içine baktı... Onun alev alev yanan kestane renkli gözlerinde öyle bir cazibe buldum ki benliğimde hemen yanına koşmak, başımı taşan göğsüne dayamak isteği bir hırs şeklinde uyanıverdi. Kendimi güçlükle zaptederek:

- Evet, dedim, şimdi?

Tekrardan gülmeğe başladı. Pembe yanaklarını çukurlaştırarak:

- Çok ayıp, dedi; söyleyemem!

- Öyle ise ben söyleyeyim; şimdi beni soğuk değil amma toy ve aptal buluyorsunuz.

- Hayır! Hayır! Hiç böyle değil.

- Peki nasıl?

- Nasıl söyleyeyim canım; sizi çok yakışıklı buluyorum!

- Ben mi yakışıklıyım?

Narin parmaklarını dudaklarına götürdü:

- Ne yapıyorsunuz canım, dedi, az kalsın annemi uyandıracaktınız. Yoksa yakışıklı olduğunuzu şimdiye kadar bilmiyor muydunuz?

- Benimle alay ediyorsunuz, dedim. Fakat biraz insaflı olunuz. Böyle bir sıfata nail olabilmek için neyim var ki?

- Bir kere saçlarınız kıvır kıvır!

- Sonra?

- Kaşlarınız çatık, gözleriniz yeşil ve manalı... Elbiseleriniz oldukça düzgün... Daha sayayım mı?

- Yeter, diye yalvardım. Sözleriniz ve bakışlarınız beni harab ediyor, bırakınız da sizin güzelliklerinizi ben sayayım.

- İstemez, diye cevap verdi.

- Niçin?

- Ne söyleyeceğinizi biliyorum!

Aman yarabbi, bu ne çapkın bir kızdı. Nasıl fütursuz konuşuyor, karşısındakini kendine birdenbire nasıl bağlıyordu. Artık Neş'e'yi de, Nedim'i de, yüksek tahsilimin yarıda kalmasından ızdırablarımı da, hatta kimsesiz ve hayatta muhtaç olduğuma da unutmuştum. Bunlar ne gülünç şeylerdi. Izdırabın mânası var mıydı? Bana bir Zuzu versinler, bir anda kâinatı bile hafızamdan silivereyim!

Tren yolculuğumuzun senelerce devam etmesini ve mütemadiyen Zehra'nın çapkın bakışlarla beni şakımasını istiyordum. O bu arzularımı da anlamış olacak ki yerinden kalktı; yanıma oturdu:

- Açın bakayım avucunuzu, dedi.

Sözlerini derhal dinledim; avucuma ellerine teslim ettim. Narin ve kıvrak parmakları ateş gibi yanıyordu. Tırnaklarının ucunda bile bir mıknatıs vardı. Ben ise dayanılmaz bir soğuğa maruz kalmış gibi titriyordum. Zehra avuç çizgilerime bakarak:

- İstikbaliniz karışık, diye mırıldandı. Bir takım emelleriniz var. İleride bunların hepsine kavuşacaksınız. Fakat yine de mesut olamayacaksınız. Hem ben şimdiye kadar birbirlerinden bu kadar ayrı ve her birisi birçok mânalar taşıyan çizgiler görmedim. Sonra siz haddinden fazla kıskançsınız. Gençliğinizi hep böyle mânasız kıskançlıklarla yıpratacaksınız!

Sustu. Sonra:

- Nasıl, dedi, doğru mu söylüyorum?

Parmaklarımı büyük bir hırsla sıktım:

- Devam ediniz, diye inledim.

- Şimdilik bu kadar yetmez mi?

- Hayır.

Dudaklarını büzdü.

- İnsafsızlık etmeyin, diye fısıldadı, fazla bile oldu.

Kolumu sür'atle havaya kaldırdım; omuzlarından yakalamak, taşan göğsünün bütün lezzetini bir anda içmek istedim. Hemen yerinden fırladı; kollarımın arasından kaydı. Yalnız parmaklarını avucumdan kurtaramamıştı. Tırnaklarını etlerime batırdı. Muvaffak olamayacağını anlayınca:

- Anne, diye bağırdı, kalksana.

Ne olduğumu şaşırarak ellerimi cebime sokmaya çalışırken o:

- Ne uykusu bu anneciğim, diye gülüyordu. Baksana akşam oldu, her yer kararadı. Hem benim karnım da acıktı... Haydi yemeğe...

O kadar çok kendimden geçmiş, bulunduğum muhiti unutmuştum ki, ihtiyar kadının uyanıp bana bakışındaki mânayı bile anlayamamıştım. Fakat Ayşe hanım benim silik ve sessiz oturuşumu görünce:

- Siz de mi acıktınız Bedri beycik? diye sordu.

- Evet efendim.

- Peki öyle ise Zu-zu ile beraber gidedurun; ben elimi yüzümü yıkadıktan sonra gelirim.

Gerek akşam yemeğinde, gerekse yatıncaya kadar ihtiyar kadından kabahatimi gizlemek için mütemadiyen konuştum. Aklıma gelen her cümleyi söylemekten çekinmedim. Bu suretle heyecanımı unutmuş oluyor, gözlerimi Zehra'nın vücudunda dolaştırmaktan kurtarabiliyordum.

Saat on bire geldi... Trenin sarsıntılarına gecenin ağırlığı karıştı... Onlar artık benim sözlerimi dinlemez oldular.

Ben de gözlerimi kapatıp günün sarsıntılarını zevkle tekrarlayarak hülyaya daldım.

*

* *

Bir seyyah için tren yolculuğu belki zevklidir. Fakat bir yere ulaşmak, hele beklenilmeyen bir mahalle gitmek için trende bulunmak kadar can sıkıcı hiç bir şey yoktur. Kuru bir muşamba üzerinde günlerce büzülüp kalmak, insanı ne kadar üzer. Gece ile gündüzün sadece renk itibariyle ayrılışını hissetmek hep bu yolculuklarda olur. Yüreklere bir hüzün çöker, gözler mahmurlaşır.

Daldığım hülyadan uyanıp da hâlâ etrafın karanlık olduğunu farkedince trenin verdiği iç huzursuzluğunu bir anda hissettim. Artık yolculuğumun birinci günündeki küçük hâdiseler zihnimden silinmişti. Yine içinde bulunduğum hayatı gözlerimde büyüterek görüyordum. Vücuduma bir kırgınlık ârız olmuştu. Bütün kemiklerim zonkluyor, ellerim ve ayaklarım uyuşuyordu. Üşüyordum. Ağzımda bir buruşukluk, göz kapaklarımda bir tazyik vardı.

Pencereden bakmak istedim. Henüz gün doğmamış, sabah kırçıl bir saç gibi dağlara dökülmeye başlamıştı. Zehra ile annesi uyuyorlardı. Üzerlerine mantolarını örtmüşlerdi. Yalnız Zehra'nın kahverenkli tüyleri dökülmüş mantosu arkaya kaymış, etekliği pek uzaklara kaçmıştı. Kızın nefes alışı ile beraber etekliğinin altından meydana çıkan kombinezonu oynuyor ve ben demincekki kırgınlığımı unutarak hayatımda ilk defa bir kadını uyurken seyretmekten doğan hırsızlama zevki heyecanla tadıyordum.

İlkönce Zu-zu uyandı. Kendisine büyük bir istekle bakmakta olduğumu görünce annesine seslendi:

- Anne kalk; sabah olmuş.

İhtiyar kadın doğruldu. Bana başı ile selâm verdi.

- Günaydın, dedim.

Sonra genç kıza dönerek;

- Nasılsın Zehra hanım? diye sordum.

Dudaklarını büzdü;

- Şöyle, böyle, dedi, fakat her halde siz fena değilsiniz!

Sualini birdenbire anlayamadım ve müphem bir cevap verdim:

- Telâkkiye göre değişir.

Zu-zu bu sözlerimden mâna çıkarmaya uğraşmadı bile. Ayaklarını yere sarkıtarak kanapeye iyice yaslandı. Uyku sersemliğinin verdiği hoş bir tavırla gözlerini kırptı. Saçları renk renk olmuştu. Yüzündeki boyalar birbirine karışmış, dudakları solmuştu. Fakat ne de olsa soğuk bir kül yığını gibi ölgün duran karşımdaki şu mahlûk, tam mânasiyle bir dişi idi.

Hem Zehra o sabah ne kadar da güzeldi... Evet, birbirlerine karışan yüzündeki boyalar bile ona taptaze bir renk veriyordu. Şüphesiz ki Zehra'yı toy bir görüşle, güzellikle çirkinliği ayırt eden vasıfların neler olduğunu bilmeden güzel buluyordum. Hem o öyle bir güzeldi ki daha binlerce güzelliği derûnunda saklıyor, bunları icap ettikçe karşısındakine katre katre, parça parça gösteriyordu. İşte ben onu böyle arkaya yaslanmış, bacaklarını uzatmış, boyaları karışmış yanaklarına sivri tırnaklarını batırarak başını sağa eğmiş gördükten sonra sevdim... Sevdim diyorum, eğer tecrübesiz bir gencin bir kadına birdenbire bağlanmasına sevgi denilirse, muhakkak ben Zehra'yı o sabahtan itibaren sevmeğe başladım.

Annesi dışarı çıkmıştı. Kompartımanda yine yalnız kalmıştık. Onunla konuşmak, ona kavuşmak için şiddetli bir arzu adalelerimi geriyor, meçhul bir zehir kanımda dolaşıyordu. Bu kamçılanan hislerimin taşmasına sebep

ne idi Yarabbi? Hâlbuki Zehra bana sadece şehvetin buruk şarabından bir damla tattırmıştı. Alışık olmayan bir bünyede yeni bir içkinin yapacağı âni tesiri şüphesiz düşünmemişti. Zaten düşünse, bilerek hareket etse adi kadınlardan ne farkı olurdu?

O etinin en ufak, en ıssız zerresinden bile fışkıran lezzetleri istemeden binlerce defa karşısındakine gösteren bir kadındı. Belki de kendine mahsus ne asil düşünceleri vardı. Ah gençlik! Ne kadar çabuk aklanan, her şeyi nasıl da temiz gören bir çağsın sen. Neş'eli olmak isteyen, kendine göre bir ideali bulunan, belki de uzun müddet histen uzak yaşayan, fakat yalanla sunulan ilk kıvrak bir şekil karşısında derhal istikametini değiştiren bir zamansın sen!

Trenin sarsıntısı olmasa Zehra'nın açık bir şekilde kanapeye uzanışı, dudaklarını göğsüne doğru büzüşü bana bir rüya gibi gelecekti. Ayağa kalktım; saçlarımı parmaklarımla tarıyarak:

- Niçin konuşmuyorsunuz? diye sordum.

- Ben mi? Çok yorgunum da onun için.

- Yorgun musunuz? Hâlbuki sabaha kadar uyuduğunuzu zannediyordum.

- Yanılmışsınız; ancak üçten sonra gözlerimi kapayabildim.

- O vakte kadar ne yaptınız?

- Hiç... Düşündüm, mecmua okumak istedim, sizi seyrettim, yine de vakit geçmedi.

Yanına iyice sokulmuştum... Vaziyetini bozmadan yüzüme baktı:

- Neye ayakta duruyorsunuz? Otursanıza.

- Bacaklarım uyuşmuş da, diye kekeledim.

Başını salladı... Kalemle alnına doğru uzattığı kaşlarını çatmak istedi. Sonra kendisini tutamayıp gülmeğe başladı. Muhakkak ki bu kızın nüfuz kabiliyeti çok fazla

idi. Gözünden hiç bir şey kaçmıyordu. Buna rağmen yine sordum:

- Ayakta durmam hoşunuza mı gitti?

Kahkahalarını zaptetmeye çalışarak:

- Hayır, dedi, bir hitabede bulunmaya hazırlanıyorsunuz zannettim de...

- Hitabe mi? Hatib olduğumu hiç bilmiyordum.

- Öyle değil canım.

- Nasıl?

Cevap vermedi. Yine güldü. Sonra sağ elini bana doğru uzattı:

- Galiba soğuk aldım, dedi, baksanıza elim buz gibi.

Durakladım. Adeta geri geri çekilmek istedim, o ısrar ediyordu;

- Bakın bana; ellerim o kadar soğuk ki, hasta olduğumu muhakkak anlayacaksınız.

Kalbim şimdiye kadar hissetmediğim bir şekilde atıyor, onun elini tutan parmaklarım gittikçe yanıyordu. Ne yapacağımı bilemiyordum. Gözlerine bakmıyor, yanına oturmaya cesaret edemiyordum. Bu kızın benden istediği birçok şey vardı. Tecrübesiz görüşlerim bunu bana tam mânasiyle söylemiyorsa da saf kalbim bir şey anlatmak istiyordu. Fakat yanılmış olamaz mıydım? Belki Zehra şımarık büyütülmüş, samimi davranan bir kızdı. Hem ben macera aramayan bir insandım. Yine de:

- Zehra hanım, diye kekeledim, bugün birbirimizden ebediyen ayrılacağız. Sizi belki de bundan sonra hiç göremeyeceğim. Ne fena değil mi? Hâlbuki size...

Sözümü tamamlıyamadan; içime bir korku girmişti. Kompartımandan kaçmak, temiz hava almak ihtiyacını hissettim. Zu-zu benim teredüd ettiğimi görünce avucumdaki parmaklarını oynattı, başını biraz daha arkaya bırakıp gözlerini yarı kapadı.

- Güzel söylüyorsunuz, dedi, devam etsenize.

- Evet, diye kekeledim, hâlbuki ne çok alıştım. Ne olur sözlerime inanın ve bana asla unutamayacağım bir hatıra verin!

Yine sustum... Cümlelerim boğazımda âdeta kuruyordu. Devam edemeyeceğimi o da anlamış olacak ki birdenbire ayağa kalktı. Şimdi burnuma pudra kokusuna karışan acayib bir losyon kokusu doluyordu. Genzim yanarak:

- Otursanıza, diye inledim, ben de oturacağım.

Güldü... Ama katılırcasına güldü. Şaşırmış, etrafıma imdat arar gibi bakarken elini elimden çekti:

- Asıl siz hastasınız, dedi; bir aspirin alsanız hiç fena olmaz. Hem biliyor musunuz, sabahtanberi elimi, yüzümü bile yıkamadım.

Olduğum yerde adeta taş kesilmiştim. O benim bu halimi görmemiş gibi raftan çantasını aldı. Ve yavaş yavaş dışarı çıktı. Koridorlarda da güldüğüne emindim.

Tren İç Anadolu'da ilerliyordu. Kayseri'yi çoktan geçmiştik. Teraslara yaklaşıyorduk. Zehra ile annesi hâlâ gelmemişlerdi. Pencereden, kayan araziyi seyretmeye çalışıyordum. Ovalar kimsesiz, sisler ardında gözüken dağlar yalçındı.

Kompartımana iki yolcu girmişti. Birisi yüzünü başörtüsünün ucu ile örten bir kadın, diğeri ak saçlı bir ihtiyardı. Kadının bir de koridorda duran kocası vardı. Arada bir başını kapıdan uzatıyor:

- Kız Gülsüm sepete iyi bak, diyordu.

İhtiyar adam ise, Gülsüm'ün kocası başını kapıdan uzattıkça:

- Korkma karını daha kimse kapmadı, diye dudakları arasından mırıldanıyordu.

Canım çok sıkılmıştı. Şimdi içimde tatmin edilemeyen bir arzunun burukluğu vardı. Bir şeyle meşgul olmak istedim; gözüm Zehra'nın İngilizce mecmuasına ilişti. Mecmuayı raftan aldım, sayfaları çevirmeğe başladım. Bu resimli bir magazindi. İçi çıplak kadın ve adaleli erkek vücutlariyle dolu idi. Fakat tecrübesiz bir genç olmama rağmen yine de mecmua beni alâkadar etmedi. Düşüncelerim gerilerde idi. Zehra nerede kalmıştı, bana kızmış mıydı? Hem ben o kadar çocukça davranmış, tanımadığım bir kız karşısında mahcup olmuştum ki, artık kendimi affedemiyordum. Heyecanıma, kekeleyişime sebep ne idi acaba?

Mecmuayı dizlerimin üzerine bıraktım. Yanımda oturan ihtiyar yolcu seslendi:

- Evlât, onda neler yazıyor? Galiba ateşle oynuyorsun!

Yüzüne hayretle baktım. O kırlarla doluydu. Gözlerinin feri kaçmış:

- Anlamamazlığa geliyorsun, diye sözüne devam etti, elindeki gazetenin hali ne öyle? Biz de gençlikte bunlara bakıp iç çekmiştik. Sonra dünyanın kaç bucak olduğunu anladık amma iş işten geçti.

- Mecmuadan mı bahsediyorsunuz? diye sordum.

- Tabii, bu yakınlarda başka ateş var mı?

- Bir mecmuanın ateş olacağını bilmiyordum da...

- Basit mi buluyorsun?

- Her halde fevkalâde bir şey olmasa gerek... Hem benim de değil.

- Ya kimin?

- Bu kompartımandaki bir yolcunun.

- Çapkın bir adam olsa gerek.

- Adam değil, bir kız.

- Kız mı? Bak buna bir diyeceğim yok!

Sonra cevabımı beklemeden bıyıklarını oynatıp sinsi sinsi gülerek:

- Lâtife bertaraf evlât, dedi. İnsanın yolculukta canı sıkılıyor da konuşacak bir arkadaş arıyor. Maksadım seninle konuşmaya yol açmaktı. Yolculuk ne tarafa bakalım?

- «A.»ya kadar gideceğim efendim.

- Epeyce uzakmış, orada ne yapacaksın?

-- Vazife ile gidiyorum.

Yüzüme dikkatle baktı. Alnı kırışıklıklar doluydu. Gözlerinin feri kaçmış; kirpikleri bile beyazlaşmıştı.

- Kötü bir yere gidiyorsun, dedi. Yenir yutulur kazalardan değildir musibet.

- Alışacağız, diye fısıldadım.

- Alışamazsın demedim. Esasen alışman ve çalışman lâzım; gençsin. Değil mi?

Ciddileşmişti. Kelimeleri teker teker söylüyordu. Ben onda vaktiyle «Hür olmak istiyorum» diye bağıran bir kahraman edası görüyordum.

- İsmin ne delikanlı? dedi. Belki günün birinde «A.»da karşılaşırız.

- Bedri, diye cevap verdim. «A.»nın mahkeme başkâtipliğine vekâlet edeceğim. Sizin de mi orada bir memuriyetiniz var?

- Hayır... Sadece bu civarlarda çalıştığım için işim düştükçe «A.»dan geçerim.

Konuşmamızı karşımızda oturan yüzü kapalı kadının koridordaki kocası kesti:

- Kız Gülsüm, sepete dikkat ediyor musun?

Kadın apışlarının arasına sıkıştırdığı kocaman bir sepeti eliyle tutarak:

- Ediyom ağam merak etme, diye fısıldadı.

Adam yine kapıyı kapatıp dışarı çıkınca ihtiyar yol arkadaşım:

- Bu herif niye ikide bir başını kapıdan uzatıyor biliyor musun? diye sordu.

- Belki sepetin içinde kırılacak bir şey vardır.

- Hayır sepetin içinde iki somunla bir çökelekten başka bir şey yoktur. Meselenin esası herif karısını bizden kıskanıyor. Bizden dedim amma beni kaale alma. Nasıl olsa sıfırı tükettim; artık bir tehlike yok demektir. Fakat sen gençsin, ne olur ne olmaz insan hali bu... Hem görüyor musun herif bir hayli yaşlı. Karı da yüzünü kapamış amma muhakkak genç ve güzeldir. Sen de bu kocanın yerinde olsan rahat edemezsin değil mi?

- Bilmem, diye cevap verdim; madem ki burada kıskançlık meselesi var gelip karısının yanına oturuversin.

- Bileti muhakkak üçüncüdür. Bunlar acayip insanlardır; ağa geçinirler. Dost var düşman var. Ağa üçüncü mevkide gitmiş, karısı da yanında imiş dedirmek istemezler. Diğer taraftan fazla paraya da kıyamazlar. İşte böyle karıyı kukumav kuşu gibi ikinciye oturturlar, kendileri de koridorlarda dolaşır dururlar.

- Bu civarın köylüleri fazla mı hasis?

- Yok canım, ne hasis, ne de kadına hürmet ettiklerinden bu işi yapıyorlar. Kumar ve içkiye gelince keselerinin ağzı imanına kadar açık. «A.»ya gidince hepsini öğrenirsin ya... Kendileri sabahtan akşama kadar kahveden dışarı çıkmazlar. Bütün işleri, dağdan sırtlariyle odun getirinceye kadar, kadın yapar. Sonra da burada ağalık.

İhtiyar yol arkadaşım coşmuştu. Belki de mütemadiyen anlatacaktı, fakat onu dinleyemedim. Tam bu sırada Zehra, yanında tanımadığım bir erkekle koridordan geçti. Gayri ihtiyarî ayağa kalktım.

- Bana biraz müsaade eder misiniz? diye sordum.

Dışarı çıktığım zaman onlar restorana giriyorlardı. Ben de arkalarından gittim. İhtiyar kadın da orada idi. Bu yabancı adamla eski bir ahbap gibi konuşuyorlardı. Onları daha fazla seyretmek istemedim. Esasen bana böyle bir hak da verilmemişti. Fakat Zehra'nın annesi beni görmüş

olmalı ki, kapıya bakarak sırıttı. O zaman yanlarına sokuldum. İhtiyar kadın:

- Gel bakalım Bedri beycik, dedi, biz de şimdi sizi çağıracaktık.

Sonra beni yabancı erkekle tanıştırdı. Eski bir ahbaplarıymış, trende karşılaşmışlar... Zehra'ya baktım; o şimdi tamamen bu adamla alâkadardı. Gözlerinde bambaşka bir ışık dolaşıyordu. Beni tanımıyor gibiydi. O anda bu meçhul kız bana yine çirkin göründü. Belki de benimle alâkadar değildi de onun için... Fakat ne olursa olsun Zezu şekil değiştiriyordu.

Öğle yemeğini büyük bir can sıkıntısı ile yedim. Sonra müsaade isteyerek kompartımanıma döndüm.

*

* *

Onlar akşam üstüne doğru geldiler. Her ikisi de neşeli idi. Hattâ Zehra ayaklarını yere sürterek yürüyor, yanaklarını şişirip hafif bir ıslık çalıyordu. Karşıma oturdu:

- Niçin erkenden restorandan gittiniz? dedi.

- Sizi daha fazla rahatsız etmek istemedim de.

Gözlerimin içine baktı; hissiyatımı belli etmemek için kirpiklerimi indirdim. O benim bu halimi görmemiş gibi hafifçe eğildi. Yanımdaki ihtiyar adamın işitebileceği bir sesle:

- Bana dargın mısın Gu-gum? dedi.

- Gu-gum mu, bu da ne demek?

Dişlerini, tamamen al bir gül gibi kızarmış etli dudaklarına değdirerek:

- Ayıp ettin doğrusu, diye fısıldadı, her Zu-zu'nun bir Gu-gu'su olmaz mı?

Şaşırmıştım:

- Anlamadım amma olsun, dedim.

Kendisini yine tutamadı; yüzü kapalı kadının tilki gibi yemenisinin üzerinden bizi seyretmesine, ihtiyar yolcunun kulak misafiri olmasına aldırmayarak gülmeğe başladı. Hem de bu sefer ayaklarını yere vuruyor, göğsünü, beni bir anda bin hülyaya salan bir şekilde sarsıyordu...

Aman yarabbi, ne acayip bir kızdı bu. Bütün hareketlerini bilerek mi yapıyordu, yoksa kendine hâkim olamıyor muydu? Anlaşılmıyordu ki... Annesi seslenmese belki daha çok gülecek ve ben zevkle hicab arasında ezilecektim. Ayşe hanım:

- Zu-zu ayıp, diyordu, hem artık yaklaşıyoruz; haydi bakalım hazırlanalım.

Zehra yüzünü buruşturarak ayağa kalktı. Öteye beriye dağılmış paketleri toplamağa başladı. Yine de gözlerinin ışıldadığını, gülmemek için kendisini güç zaptettiğini hissediyordum. Fakat artık ona kızmıyordum. Belki de Zehra'nın her daim gülmesini, beni tatlı hülyalara gömmesini istiyordum. Bir tek cümle ile senelerdenberi kalbimde yaşatmaya çalıştığım aşkımı, kof bir izzet-i nefsin peşinde koşarak yalnızlıklara yuvarlanışımı unutmuş, hayalen bile olsa bu kızı kendime mal etmiştim. Fakat hayat ırmağının acayip akışını hiç düşünmüyordum. Biraz sonra onlar Yenice denen bir istasyonda inip Mersin'e gitmek için benden ayrılacaklardı. O zaman ben neyi kendime arkadaş yapacaktım?

Nitekim tren Yenice'de durunca kısa bir yolculukta kazandığım bu iki kadını, Zehra ve hayalini kaybediverdim. Annesi trenden inmiş, pencereden uzattığım bavulları hamala veriyordu. Koridorlarda bağrışmalar ve koşuşmalar vardı. Bu kadar gürültü içinde uyanamıyor, Zehra'yı bile arayamıyordum. Fakat o birdenbire yanıma geldi.

- Allahaısmarladık gu-gum, dedi.

- Güle güle, diye kekeledim.

Elini uzattı; parmaklarımı şiddetle sıktı. Sonra:

- Bu ne dalgınlık, diye sordu, daha tam mânasiyle ayrılmadan bizi unutuverdin.

Cevap vermedim. Ciddî görünmeye çalışarak:

- Hasta mısın? dedi.

- Evet.

- Neden acaba? Sabahleyin bir şeyin yoktu.

- İnsan hali bu; belli olmaz ki.

- İstediğin hediyeyi versem iyileşir misin?

Yine cevap vermedim. Yalnız ona merhamet dilenen gözlerle baktım.

İstasyonun kampanası arka arkaya üç kere vurdu. Lokomotif homurdandı. Ve ben hiçbir şey hissetmeden bekledim. Zehra iyice yanıma sokuldu; sonra birdenbire sivri parmaklariyle dudağıma bir fiske vurdu.

- İşte sana hediye, dedi.

Bir ok gibi dudaklarımı delen bu parmakları yakalayıp öpmek istedim. Fakat o çok çevikti, topuklarının üzerinde süratle geriye döndü, bir şey söylememe vakit bırakmadan koridorda koşmaya başladı.

Tren son bir gayretle yerinden sarsıldı. Dingiller acı çeken bir insan gibi inledi. İstasyonun küçük binaları yavaş yavaş önümüzden uzaklaştı. Bir hamlede pencereye koştum. Annesi trende rasladığım yabancı adamla beraber hamalın arkasından gidiyor, Zehra bana mendil sallıyor...

Yerime oturduğum zaman aradan epeyce vakit geçmişti. Kompartımana bir kaç yolcu daha girmiş, yüzü kapalı kadın gitmişti. O anda yegâne düşüncem hayattaki yalnızlığımdı... Şimdiye kadar kendimi bu şekilde derin elemlerle dolu olarak hissetmemiştim. Ben hakikaten kimsesiz bir insandım. "A."dan gerilerde mektup yazacak

bir tanıdığım bile yoktu. Bilmem ki, bu yalnızlığım önümde uzanan yolla yürümeme engel olacak mıydı?

İhtiyar yol arkadaşım dikkatle beni süzüyordu. Nihayet dayanamayıp sordu:

- Evlât, dedi, ne düşünüyorsun? Galiba seni iyice sardı.

- Saracak ne var? diye saflıkla sordum.

- Daha ne olsun? Bu nesneler tehlikeli mahlûklardır.

- Kimden bahsediyorsunuz?

- Amma da yaptın ha. Kimden bahsedeceğim; tabiî biraz evvel istasyonda ektiğimiz cins-i lâtiflerden.

Bu ihtiyar adam belki de bilmeden yarama dokunuyordu. Cevap vermemeği kararlaştırdım. Fakat o beni rahat bırakmadı.

- Kazasız belâsız atlattınsa geçmiş olsun, dedi

- Kazası da ne olacak; biraz serbest olmakla beraber zararsız insanlar.

Bıyıklarını yine eliyle taradı:

- Sen daha toysun delikanlı, diye içini çekti. Hiç dikkat etmedin mi kızın gözleri arayıcı fişeği gibi sağda solda mekik dokuyordu. Hele o kocakarı... Ne aşiftedir o... Ona vaktiyle Gamzeli Ayşe derlerdi. Bizim gençliğimizde az mı can yakmıştı. Kaç kişinin ocağını söndürmüş, kaç aileyi dağıtmıştı. İstanbul'da adını işitmeyen insan mı kalmıştı? Avuçlar dolusu para harcar, avuçlar dolusu para kazanırdı. Şimdi tabii sıfırı tüketti; işi başka yola döktü... İşte böyle genç kızların sırtından geçiniyor!

Bu adam muhakkak yalan söylüyordu, belki de aldanıyordu. Zehra ve annesi böyle âdi bir insan olamazlardı. O muhakkak biraz serbest büyütülmüş ve şımartılmış bir kızdı. Hepsi bu kadar... Hem olsa bile beni alâkadar etmezdi ki. Fakat yine de sendelemekten, bir müddet için muhakememi kaybetmekten kendimi alamadım... Sonra sesime hâkim bir ton vermeye çalışarak:

- Yanılıyorsunuz, dedim.

İhtiyar adam bıyıklarını taramaktan vazgeçti. Eliyle omuzumu okşadı.

- İhtiyarladık amma daha bunamadık delikanlı, diye cevap verdi.

Asabiyetle dudaklarımı ısırdım:

- Hem doğru da olsa benden ne alırlar?

- İşte ben de bunu düşünüyorum. Bir menfaatleri olmasa sana bu kadar yaklaşmazlardı. Muhakkak bir şey koparmışlardır.

- Hiç bir şey.

- Birdenbire kestirip atma... Mesela; hiç beraber yemek yediniz mi?

- Evet, dün de bugün de sofrada beraberdik.

- Yemek parasını kim verdi?

- Ben.

- Tamam!

- Bundan ne çıkar?

Hafifçe güldü. Elini yeleğinin cebine sokarken:

- Daha ne çıksın azizim dedi, yolculukları müddetince karınlarını bedavadan doyurdular. Eh, kısa günün kârı da az olur.

Daha fazla bu adamın, lâflarına tahammül edemeyeceğimi anladım. Asıl nefret edilecek bir insan varsa kendisi idi. Basit bir nezaket kaidesini menfaatle ölçecek kadar kısa görüşlü idi... Derhal yerimden kalktım; kapıyı açıp dışarı fırladım. Hava almaya ihtiyacım vardı. Koridorlar kalabalıktı. Açık bir pencerenin önünde yer bulabildim. Akşam yavaş yavaş dökülüyor, tren zümrüt ovalara baş sallayıp raylar üzerinde kayıyordu...

-III-

«A.» hayallerime sığmayacak kadar basit ve sönük bir yerdi. Dağların sırtına yaslanmış birkaç toprak damlı ev, yolun bir dönemecinde bir iki dükkândan ibaret bir çarşı ve hükümet binası ile belediye binası... İşte «A.»nın heyet-i umumiyesi.

Çarşının nihayetinde altı aşçı ve üstü han olan bir bina var. Şehre girer girmez yolculara ilkönce bu han sırıtır. Ben de gidecek başka bir yerim olmadığı için «A.»ya ayak basınca, bu hana uğradım. Diyebilirim ki, hayatımın en sıkıntılı ve en kasvetli ânını, her tarafı pislik kokan, duvarları ve yatakları tahtakurusu lekeleriyle dolu olan bu han odasında geçirdim. Bir hafta sonra benim gibi yeni gelen bir maliye memuru ile şehrin kenarında bir ev tuttuk.

İlk zamanlar «A.» hakkında hiç bir fikir edinemedim. Bir ay, kendimi muhite alıştırmak ve yeni arkadaşları tanımakla geçti. Arkadaş diyorum; başka bir isim bulamadığım için selâm verdiğim her insana bu kelimeyi kullanmak mecburiyetinde kalıyorum. Esasen ben şimdiye kadar hiç bir arkadaş bulamadım. «A.»da da bu kelimenin en derin mânasını taşıyacak bir dostum olmadı. Bir arkadaşa, bir can yoldaşına hâlâ ihtiyacım vardır. Fakat ne yapayım ki, hayat birçok şeylerde olduğu gibi bunda da beni kıskandı.

«A.» hâkimi ihtiyar ve hastalıklı bir adamdı. Müddeiumumi ise orta yaşlı ve kaygusuz bir insandı. Zabıt kâtibimiz benim gibi tecrübesiz bir genç. Çok küçük yaşta evlenmiş olduğundan üç çocuğu, bir annesi ve karısından ibaret beş kişilik ailesini geçindirmekte bir hayli sıkıntı çekiyordu. Mahkememin işleri basit ve azdı. Muameleye birkaç günde alışmıştım. Fakat dosyalar noksandı; evraklar gelişi güzel masanın üzerine atılmıştı. Bu sebepten her evrakı evveliyatı ile birleştirmeğe gayret ediyor, yeni yeni dosyalar açıyor, kendime göre bir plân dairesinde çalışarak boş kalmıyordum.

Akşamları kazanın yegâne toplanma yeri olan Şirin'in kahvesine gitmek mecburiyetinde idim. İşten kurtulan her memur oraya doluyor, sigara dumanı ve tozdan kahvenin içi gözükmüyordu. Fakat ne yapayım ki, evim yalnız ve karanlıktı, yemeğimi dışarıda yemeğe mecburdum.

Başım tavla gürültüsünden şişinceye kadar, sineklerin ısırmasına vücudum tahammül edemeyinceye kadar kahvede kalıyordum. Ondan sonra yolda bir çukura düşmemek için kibrit çaka çaka evime gidiyor, hâlâ bir lâmba tedarik edemediğimizden karanlıkta soyunuyor ve İstanbul'dan beraberimde getirdiğim yatağıma girerek sabahı bekliyordum.

Beraber oturduğumuz arkadaş benden çok sonra gelirdi. Yarı uyku arasında onun soyunuşunu seyreder, sabah nasıl olacak diye sayıklardım.

«A.»nın tahammül edilmez iki âfeti vardı. Bir tanesi fırsat bırakmadan insanı dağlayan sivrisinekler, diğeri daimî surette esen bir rüzgârın savurduğu toz ve toprak... Yerli halkın çoğu trahomlu ve sıtmalı idi; şiş karınlarını sallayarak yürürler, çipil gözlerini elleriyle sıvazlayarak birbirleriyle şakalaşırlardı. Bu halkın «A.»da kaldığım üç sene içinde hiç bir zaman kahveden dışarı çıktığını görmedim. Şirin'in kahvesi onların ikinci bir meske-

ni idi ve kahveci Şirin ağa en yakın sır dostları... Sırasında ayaklarındaki altı kalmamış çarıklarına, üzerlerindeki lime lime elbiselerine varıncaya kadar Şirin ağaya teslim ederlerdi. Ayık oldukları zaman sakin ve sessiz, kumar ve içki masasında kabadayı kesilen bu insanlar, bir de karılarının yanında aslan oluveriyorlardı.

Akşamüstü dağdan kestikleri odunları sırtlarında taşıyarak kahvenin önünden geçen karılarına hepsi ezberletilmiş gibi bir ağızdan bağırırlardı.

- Ulan hortlayısı cenabet, adımlarını açsana; katır gibi ne oyalanıyorsun?

Sonra kadınlar geçince yine yüzlerini birbirlerine çevirirler, hayatlarından memnun, sigara paketlerini çıkararak;

- İçsene ağa, diye ikramda bulunurlardı.

İlkönce bu hal beni o kadar üzüyor ve içime tahammül edilmez sızılar veriyordu ki, gece gündüz bir şeyler yapmak ihtiyacı ile kıvranıyordum. Fakat sonradan onların bu tembellik ve pisliklerini tabiî mi gördüm, yoksa çoğunun Arap ve Kürt olduklarını öğrendim de onun için mi bilmiyorum; gitgide ızdıraplarımın tesellisini başka yollarda aramaya başladım.

Karşıdaki dağların yamacına sığınmış bir kaç köyden başka «A.»ya merbut diğer köyler Türk değildi. Demek ki bu tembellik ve pislik başka bir kanın verdiği uyuşukluktan ileri geliyordu. Ve ben kendi kendimi aldatarak bu tarzda müsterih oluyordum.

Görüşlerim zamanla derinleştikçe, başka yerlere seyahat etmek fırsatları buldukça birçok hâdiseler ve sezişlerle karşılaştım. Bunlardan bazılarını sırası geldikçe anlatmaya çalışacağım.

*

* *

Derin kederlere büründüğüm zamanlar, avunmak ve birazcık gülmek için «A.»daki bekârlık hayatımı ve ev sahibimiz Elif hatunun odasındaki vaziyetimi gözönüne getiririm; dudaklarım gayrı ihtiyarî tebessümlerle dolar.

Elif hatunun odasına küçük bir tahtaboştan girilir. Ben buna tahtaboş diyorum, siz balkon veya merdiven üstü diye sıfatlandırabilirsiniz.

Bazı yaz geceleri, yatağımda boş yere gözlerimi kırpmaya çalışır, fakat muvaffak olamazdım. Biraz serinlemek, beynime dolan acayip düşüncelerden kurtulmak için tahtaboşa çıkardım.

Ayın nazlı olduğu akşamlar önümüzde uzanan dönümlerce boş arazi dağların gölgesine gömülürdü... Yalnız neş'esini sabaha kadar bozmayan cırcır böceklerinin sesi işitilirdi, bir de yılan ıslıklarını dinleyen ve ıslık sesleri otlar arasında hışırtılarla beraber kaybolunca yaygaraya başlayan kurbağaların viyaklamaları...

Bu birbirleriyle yarış eden sesler, tabiatin boyasız musikisi idi. Şirin'in kahvesinden zorla aldığım hasır sandalyeyi hemen dışarı çıkarır, yeni yeni içmeye başladığım sigaramı yakarak saatlerce otururdum. Ben rüyalarının tesirinden bile kolay kolay kurtulamayan zayıf bünyeli bir adamdım. Şiddetli gece rüzgârları beni titretmese belki de sabaha kadar tabiatin bu vahşi musikisine kanardım. Bulutların arasında benek benek dolaşan yıldızlar, evimizin hemen önündeki su birikintilerine dökülürken içeriye girerdim.

Güçlükle bulduğumuz sönük bir petrol lâmbası pencerenin kenarında yanardı. Beraber oturduğum arkadaşı cibinliğini örtmüş, derin bir uykuya gömülmüş bulurdum. Hâlâ gelmeyen uykumu beklemek için portakal sandığından yaptığımız masanın üzerine abanır; elime geçirdiğim bir kitabı okumaya çalışırdım. Fakat sivrisineklerin vızlaması, dört bir tarafta korkusuz dolaşan

farelerin tıkırtısı beni rahat bırakmazdı, o zaman gözlerim gayri ihtiyarî tıkırtıların geldiği yerlerde dolaşırdı ve şimdiye kadar görmemiş gibi Elif hatunun evindeki bu odanın dahilî manzarasına hayretle bakardım.

Karşıda, süpürgenin hemen yanında ekmek tenekesi dururdu. Her gece ufacık bir fare bu tenekenin üzerine çıkar, cirit oynarcasına sağa sola koşuşarak içeriye girip ekmek kemirmek için bir delik arardı. Kendisine baktığımı görünce biraz düşünür, sonra yine faaliyetine devam ederdi. Onun başına bir terlik atıp öldürmek işten bile değildi. Fakat neş'esini bozmak neye yarardı? Zaten bana o kadar fazla emniyeti vardı ki, nerede ise kucağıma sıçrayıp boynuma sarılacakmış gibi ön ayaklarını uzatır, kuyruğunu sallardı.

Elif hatunun odası daha birçok tezatlarla dolu idi. Sağ taraftaki duvarın dibine bavullarımız sıralanmıştı. Bunlar âdeta bir yolcu salonundaymışlar gibi küskün ve perişan dururlardı. Gaz ocağı, benzin tenekesi, kahve takımları ve su şişesinin yeri kapının arkası idi. Bir tek rafımız vardı; üzerinde diş macunumuz, sabun kutularımız, tıraş takımlarımız ve bir kaç boş şişe bulunurdu. Fakat arkadaş, her nedense kirli çamaşır bohçasını da bu rafın bir kenarına sıkıştırmıştı. Başka kabımız olmadığı için İstanbul'dan getirdiğim hamam tasına peynir korduk. Ekmek tenekesinin üzerinde dolaşan fare yavrusu, bu peyniri her gece bir miktar kemirirdi. Nihayet aklıma geldi; hamam tasının üzerini teneke ile örttüm. Arkadaş bundan sonra başka koyacak yer olmadığı için pantolonunun kemerini yatarken bu tenekenin üzerine atmaya haşladı.

Fuad; beraber yattığımız maliye kâtibinin ismi, çok zayıftı; iştihası açılsın diye kınakına şurubu almıştı. Her yemekten evvel bu şuruptan birer kaşık içerdi. Bir gece yarısı kınakına şişesi mantarını büyük bir gürültü ile attı. Yataklarımızdan fırladık. Arkadaş buna o kadar sinirlendi

ki, sabaha kadar uyuyamadı. Ertesi gece, bir daha böyle bir kaza olmasın diye şişenin ağzını eski bir çorap parçası ile bağlayıp tavana astı. Kınakına bitinceye kadar o şişe tavanda asılı kaldı. Rüzgâr estikçe o da lâmbanın ışığı ile beraber ipe çekilen bir mahkûm gibi sallanıp duruyordu.

Benliğimi benden yavaş yavaş uzaklaştıran bu odanın acayip dekoru saymakla bitmez ki.

Yataklarımızın sınırını belli etsin diye iki şiltenin arasına yerleştirdiğimiz kırık sandalyanın üzerindeki pislik, düşündükçe hâlâ midemi bulandırır. Sivrisinek ve karasinek ölüleri, şeker ve ekmek kırıntıları, karıncalar ve aylardanberi el sürülmeyen toz birikintileri hep orada mevcuttu. Fuad sabah kahvaltısını büyük bir titizlikle bu sandalyenin üzerinde yapardı.

Odamızın yegâne zinetini Fuad'ın baba yadigârı guguklu saat teşkil ederdi. Onu duvarın en düzgün yerine asmıştık. Bir zincire bağlı mısır koçanından ibaret olan pandülü kurmadan sallanır, her saat başı acayib bir kuş rakamların üzerinden başını uzatarak «Guguk» diye bağırırdı. Evet, kuş «guguk» derdi. Ve biz gülerdik.

Masanın üzerindeki karışıklığa mı, muhitten örnek alıp kendimizi boş yere süfliliğe salıverişimize mi, yoksa saate miydi bu gülüş?

Ne diyebilirim ki, sonradan toplanmaya, başka türlü görüş ve yaşayış çareleri aramaya başladığım halde bu odada hayatın tezat ve palyaçoluktan ibaret olduğu düşüncesini bir türlü beynimden çıkaramamışımdır.

*
* *

Zaman geçtikçe her hâdiseden birer ders aldıkça eski koyu bedbinliğim yavaş yavaş kayboldu. Ben de bu toprakların evlâdıydım. Beni okutan milletimin benden bir-

çok şeyler isteyeceğini ve bu vazifenin kapkaranlık bir taassup ve cehalet içinde görülmesi lâzım geldiğini niçin unutmalıydım? Hayat ve yaşamak, İstanbul'da ve özlenen birkaç kadının kucağında değildi. Hakikî zevk ve saadet, helâ diye bir şey bilmeyen, elde hektarlarca boş arazi olduğu halde ekip biçmek için kumardan ve içkiden baş kaldıramayan bu toprakların insanlarına doğru yolu göstermekteydi. Aradan seneler geçtiği halde «A.»da tahakkuk ettiremediğim emellerime hâlâ içim sızlar. Muvaffak olduğum bazı ufak teşebbüsleri hatırladıkça manevî bir haz duyardım. Büyük aşkıma ve talebelikte kurduğum hülyalarıma kavuştuğum zamanlar bile bu manevî hazzı tadamamışımdır.

Etrafıma hayret ve tiksintiyle bakmama mâni olan, merhamet gibi bazı insanî düşüncelerle hareket etmeyip sadece vazife hevesiyle bir şeyler yapmama beni sevkeden, şu hâdise olmuştu:

Burada şunu da söylemek isterim ki, benim «A.»da bazı insanlarla gırtlak gırtlağa gelişim, günlerce köylerde dolaşışım, belediye reisi ile kavga edişim, «vazifemi yapıyorum» diye bir gösterişten ileri gelmiyordu. Ben sadece didinmek istiyordum. Bu hareketlerime merhamet ve menfaat karışmadığı için bunu şimdi «vazife» diye sıfatlandırmış bulunuyorum.

«A.» da Tevfik bey isminde bir tahrirat kâtibi vardı. Yaşı 40, 45 kadardı. Ona ekseriya Şirin'in kahvesinde rastlardım. Hoşsohbet bir adamdı. Bütün zevki prafa ve tavla oynamaktı. İnsan ayırmaksızın rastladığını masasına çağırır:

- Var mısın? derdi.

Sonra karşısındakinin cevabını beklemeden kahveciye seslenirdi:

- Oğlum Şirin, şu kâğıtları getir...

İlkönce Tevfik beyin memur olduğunu bilmiyordum. Bir binada çalıştığımız halde onu hiç tahrirat kâtipliği odasında görmemiştim. Üzeri yer yer mürekkep lekeleriyle dolu masanın başında daima ihtiyar odacı Yusuf efendi otururdu. Galiba birçok evraka bu odacı cevap verirdi.

Bir akşam Tevfik beyi yarı sarhoş prafa masasının başında görünce dayanamayıp Fuad'a sordum:

- Bu adam buranın eşrafından mı?

Fuad şüpheli bir şekilde dudaklarını büktü:

- Memurmuş, dedi.

- Ne memuru?

- Kaza tahrirat kâtibiymiş.

Hayretim büsbütün arttı:

- Tahrirat kâtipliği münhal değil miymiş? dedim.

- Ben de öyle zannediyordum amma; bu hale nazaran münhal olmaması lâzım.

Bir sabah odacı Yusuf efendinin oturduğu masada Tevfik beyi görünce onun hakikaten tahrirat kâtibi olduğunu anladım. Fakat içimdeki şüpheyi bir türlü yenemedim.

Zaman geçtikçe Tevfik beye karşı alâkam büsbütün çoğaldı. Onun bütün hareketlerini seyretmeye başladım. Hemen hemen her akşam içerdi. Mehmed ustanın lokantasından getirdiği bir şişe rakıyı bilmem nerede yuvarladıktan sonra kahveye girer, en kalabalık bir masaya yanaşır ve derhal prafa veya tavla oynamaya başlardı. Oyunun ortasında kendisini seyreden bütün müşterilere kahve, çay ikram ederdi. İçmek istemeyenlere:

- Aman beyim, derdi; haram mal değil. Sen keyfine bak; yenilen parasını ödeyecek...

Böylece bir parti için on beş kahve birden etrafa dağılırdı. O neticeden eminmiş gibi zarları neş'e ile atar, karşısındakine:

- Pis numara yok ha! diye takılırdı.

Diyebilirim ki oynadığı oyunların ekserisini kaybeder, parasını öderdi. Rakibi hile de yapsa görmez veya aldırmazdı.

«A.»ya geldiğimin ilk kışı idi. O sene mutattan fazla soğuk olmuş, yağan karlar yerde bir hayli kalmıştı. Bir sabah her günkü saatimde daireye gidiyordum. Şiddetli bir rüzgâr esiyor, paltom ince olduğu için titriyordum. Karşı dağların aksi «A.»ya düşmüş gibi damlara varıncaya kadar her taraf bembeyazdı.

Bahçelerin tamamen birbirinden ayrıldığı bir yoldan geçerken karşıma Tevfik bey çıktı. Samimiyetimiz birkaç kuru merhabadan ibaret olduğu halde beni görünce büyük bir lâubalilikle:

- Vay efendim maşallah, diye selâm verdi.

Mecburen kendisini bekledim; yanıma sokuldu. Onun da üşüdüğü belliydi. Kasketini başına geçirmiş, ellerini pantalonunun ceplerine sokmuş, ceketinin yakasını kaldırmıştı. Bu kadar şiddetli soğuğa rağmen palto giymemiş olduğunu hayretle gördüm. Fakat şaşkınlığımı belli etmemek için gelişi güzel sordum:

- Buralarda mı oturuyorsunuz?

İçini çekti:

- Hayır bey birader, dedi, ev bir hayli uzakta. Yolum da buradan geçmez amma bugün böyle oldu işte.

Biraz düşündü. Sonra;

- Efendim, diye söze başladı, dört senedenberi «A.» dayım; böyle kış hiç görmedim. Evde maşaallah çoluk çocuk altı kişi kadar varız. Yazdan akıllılık edip odun alamadık. Sağdan soldan tedarik ettiğimiz birkaç çalı çırpı da bitiverdi. Şimdi tamamen açıkta kaldık. Hadi ben ne ise; iş, güç filân ederken soğuğu hissetmiyorum amma çoluk çocuk, vallahi yataktan dışarı çıkamıyorlar. İşte bu sabah belki biraz odun bulurum diye buralara kadar geldim. Fakat hangi kapıyı çaldımsa, elim boş çıktı. Zira

yerli halk bile bu sene aldandı. Kışı yine ehven atlatacaklarını sandıkları için evvelden odun getirmeğe lüzum görmemişler. Onlar bile ne yapacaklarını düşünüp duruyorlar. Eh, başa gelen çekilir. Bizimkiler de birkaç gün daha titreye dursunlar bakalım... Hiç faydası olmasa da çeneleri kuvvetleniyor ya!

Sözünü bitirdiği zaman bir yardım bekliyormuş gibi yüzüme baktı. Ciğerime kadar işleyen soğuktan kurtulmak için bir an evvel daireye gitmek niyetindeydim. Bu sebepten onun bu yarı şaka yarı ciddî sözlerini pek dinleyemedim. Hızlı hızlı yürüyerek;

- Hakikaten güç mesele, diye mırıldandım. Allah yardımcınız olsun.

Güldü;

- Amin, dedi, yalnız ümidimi tamamen kesmedim. Şurada bir kapı daha çalacağım. Ev sahibi kereste kaçakçılığı yapar. Belki onun kıyısında köşesinde yakacak bir şeyler bulunur. İstersen sen de benimle gel. Sonra beraber daireye gideriz.

Tereddüt ettiğimi görünce koluma girdi.

- Korkma canan, diye ısrar etti! Üşümezsin; gençsin. Biraz sararıp solmuşsun amma yine de kalıp kıyafet yerinde. Maşaallah aslan gibi delikanlısın.

Mecburen Tevfik beye uydum. Birkaç bahçe atladık; esas yola çıktık. Toprak zeminli toprak damlı kerpiç evlerden bir tanesinin önünde durduk.

- İşte burası, dedi.

İki elini boru gibi ağzına götürdü.

- Ahmet ağa, evde misin? diye bağırdı.

Cevap alamayınca:

- Hele gel, dedi, kerata evdedir amma üşendiği için hiç dışarı çıkmaz.

Çitin kapısını itip bahçeye girdik. Evin yanını dönüp de kapı tarafına gelince acayip bir manzara ile karşılaştık:

Genç bir köylü kadını çıplak ayaklariyle yere çömelmiş çırılçıplak soyduğu iki veya üç yaşındaki bir çocuğu buzların üzerine oturtmuş, karla yıkıyordu. Çocuk ağlıyor, tepiniyor; buzlar çatırdıyor, kadın aldırmadan temizliğine devam ediyordu.

Gayri ihtiyarî irkildim. Birdenbire tepemden aşağıya doğru buz gibi bir suyun döküldüğünü hissettim. Tevfik bey benim bu şaşkınlığımı görmüştü. Kolumdan çekti:

- Yürüsene! dedi.

Onu dinlemedim bile... Yalnız elimle, şalvarını diz kapaklarına kadar çekip karın içine çömelen kadını göstererek:

- Deli mi? diye kekeledim.

Tevfik bey bu sefer kendini zaptemedi; acayip bir tarzda güldü:

- Ne delisi birader, dedi. Senin benim kadar akıllı.

- Ne yapıyor?

- Çocuğunu yıkıyor!

- Karla mı?

- Daha temiz olmaz mı?

Ne diyeceğimi şaşırmıştım. O benim bu şaşkınlığımla fazla alâkadar olmadı.

— Kız Fatma, dedi baban evde mi?

Köylü kadını tazı kokusu almış bir tavşan gibi birdenbire yerinden sıçradı. Mosmor kesilmiş çocuğunu buzlar üzerinde bırakarak omuzlarına kayan yemenisiyle başını örttü. Arkasını bize dönüp cevap vermeden öylece durdu.

Tevfik bey, onun yanına iyice sokulmuştu; sualini tekrarladı:

- Kız Fatma, baban evde mi?

O hâlâ susuyordu. İhtiyar arkadaşım daha fazla beklemedi:

- Ulan, diye bağırdı, neye cevap vermiyorsun? Lime lime olmuş donunu elâleme göstermekten çekinmiyor-

sun da çatlak sesinle yıllardanberi sabun görmemiş yüzünü, tarak nedir bilmez saçını mı bizden gizliyorsun?

Kadın olduğu yerde sallandı, neden sonra bir kedi miyavlaması gibi:

- Evde, ne yapacaksın? dedi.

- Lâzım, git çağır şunu.

Kadın hafifçe sola döndü; artık sesini sadasını kesen çıplak çocuğunu yerden kaldırdı ve koşarak eve girdi. Birkaç dakika sonra kapının önünde bıyıkları çenesine düşmüş, gözlerini kan bürümüş bir adam belirdi. Tevfik beyi görünce hafifçe eğildi, davul gibi bir sesle:

- Buyur beyim, dedi.

Tevfik bey selâma lüzum görmeden:

- Bana bir iyilik yapacaksın Ahmed ağa, dedi.

- Eğer elimden gelen bir şeyse esirgemem.

- Elinden gelmeyen bir şeyi de ben senden zaten istemem.

- Emredin öyleyse.

- Bana bir veya iki merkep yükü odun bulacaksın.

Ahmed ağa hiç düşünmeden;

- Emirleriniz bu kadar mı? diye sordu.

- Tabiî atla deve isteyecek değilim ya.

Kaçakçı beni göstererek:

- Beye de lâzım mı? dedi.

- Hacet yok! diye cevap verdim. Müddeiumumiden bir çuval kömür aldım; şimdilik onunla idare oluyorum.

Tevfik bey benim bu lâkayıtlığıma kızmış gibi:

- İste birader, diye çıkıştı. Kömürle insan ısınır mı? Hem beğenmezsen bana verirdin.

Lâfı uzatmamak için:

- Peki, dedim, bir merkep yükü odun aldım ve sana devrettim.

Tevfik bey bu sefer hakikaten kızdı:

- Bu kadar eli açık olma, dedi. Malını başkalarına kaptıran sonunda zararlı çıkar. Hem Ahmed ağa bizden para da almayacak, elbet günün birinde onun da bize işi düşer.

Her nedense bu sefer sinirlenmek sırası bana gelmişti. Hele saçlarının ortası ustura ile kazınmış kaçakçının bıyık altından güldüğünü görünce dayanamadım:

- Ahmed ağa sağa sola bedava odun dağıtacağına kızının ayağına bir ayakkabı ile torununa bir entari alsın, dedim.

Kalender arkadaşım, şakaya tahammülüm olmadığını anladı; elini pantolonunun cebinden çıkararak, omuzumu okşadı:

- Amma da barut gibisin ha, dedi, lâtife ettik. Bunda kızacak ne var canım? Hem benim de haram mala el süreceğimi zanneder misin?

Sonra mevzuu değiştirmek maksadiyle:

- Sahi Ahmed ağa, diye sözüne devam etti, Bedri bey senin küçük tosuna çok acıdı.

Kaçakçı demincekki küstahlığını bırakmakla beraber ciddiyetimden sıkılmış gibi karlar üzerine bir tükürük fırlattı. Sonra omuzlarını silkerek:

- Ne olmuş bizim toruna? diye sordu.

Tevfik beyi beklemeden doğrudan doğruya söze karıştım:

- Daha ne olsun? Küçük bir çocuğu deli bir kızın eline teslim etmişsiniz; onunla bir oyuncak gibi oynuyor.

- Ne yapmış?

-- Haberin yok mu? Çocuğu buzların üzerine yatırmış, bütün vücudunu karla oğuyordu.

Tevfik beyle beraber kaçakçı da güldü. Ben onun bu gülüşünden bir zehir kokusu sezdim.

- Niye gülüyorsun? dedim.

- Hoşuma gitti beyim, diye cevap verdi. Bunda bizim toruna acıyacak bir şey yok ki... Muhakkak ki altını kirletmiştir; Fatma da yıkamıştır.

- Karla mı?

- Elbette karla; buz tutmuş kar insana kuvvet verir. Küçükken ninem beni de şiddetli bir kış günü bir kaç kere karla yıkamış; ondan sonra hastalık yüzü görmedim.

- Çocuk ölürse aklınız başınıza gelir.

Ahmed ağa birdenbire cevap vermedi. Bir müddet kıllı göğsünü kaşıdı. Sonra;

- Merak etme beyim, dedi. Piç kurusunun temeli sağlamdır. Hem ölse de ne çıkar; peşin peşin para vermedik ya! Herifle kız sağ olsun.

Onunla daha fazla konuşmanın lüzumsuz olduğunu anladım. Fakat karşısından mağlûp olarak çekilmek de istemiyordum. En iyisi kafasına bir odun fırlatıp susturmaktı. Bereket versin Tevfik bey koluma girdi:

- İşi uzattın be birader dedi, haydi yürü gidelim; mesai başlayalı bir hayli oldu.

Yolda ağzımı açıp bir tek kelime bile söylemedim. Tevfik bey benim bu sükûtumdan başka mânalar çıkarmış olmalı ki;

- Amma da anutsun ha, dedi, herifin kafası kaya gibi; hiç lâf dinler mi? Hem buranın halkı Nuh deyip peygamber demeyen takımından. Gençsin, tecrübesizsin, kalbin merhametle dolu; onun için üzüldün biliyorum. Amma neye yarar? Sen istersen davul zurna çal, onlar babalarından gördüklerini bırakmazlar, yaz, kış yalınayak gezen, ayakkabı giymeyi bir türlü beceremeyen karının çocuğu sıcak su ile duş yapacak değil ya. Yazın kuyunun içine daldırılıp kışın karın ortasına atılıp temizlenecek

elbet. Görüyor musun, koca kazada bir tek hamam bile yok.

*
* *

Uzun müddet düşündüm. Şimdi artık dairedeki evraklardan ziyade dışarıdaki hayatla uğraşmak istiyordum. Biz bu kazada az çok mektep görmüş, hiç olmazsa gazete okumasını beceren on beş, yirmi kişi kadar vardık. İstesek bir şeyler yapamaz mıydık? Fakat ne yazık ki, az bir zaman içinde Şirin'in kahvesinde eriyivermiş, hamamsız ülkenin uyuşuk insanları arasına katılıvermiştik. Yoksa bizi de mi dürtmek lâzımdı? Buna nasıl tahammül ediyorduk? Birçok arkadaşların yaptığı gibi "Allah bizi bu memleketten kurtarsın!" deyip rakıya mı sarılacaktık?

Zaten can sıkıntısı ve miskinlikten sigara tiryakisi olmuştum. Bazı akşamlar Fuad'ın ısrarı ile bir kaç kadehçik de yuvarlamaya başlamıştım. Hele mazi hatırıma geldikçe, Nedim'in hantal vücudu, Neş'e'nin boncuk gözleri gözlerimin önünde canlandıkça soğuktan donmamak için erkenden girdiğim yatağımın içinde kıpırdanır, hayallerimi bir tren yolculuğuna kadar uzatırdım. Bacak bacak üzerine atıp şen kahkahalar savuran Zehra'yı görmeğe çalışarak:

- Ah, derdim, şimdi bir rakı olsa hakikaten zevkle içilir.

İlk mücadelem Elif hatunun eviyle başladı. «A.» daki birkaç bina müstesna diğer evlerin hepsi topraktı. Yağan yağmur veya kar az bir mukavemetten sonra olduğu gibi içeriye süzülürdü. Ve artık bu evlerde barınmanın imkânı olamazdı. Böyle bir felâkete maruz kalmamak için havada

ufak bir nemlilik sezen halk damlara çıkarlar, toprak sıkışsın, suyu geçirmesin diye loğ tabir ettikleri bir nevi taştan silindiri elleriyle dolaştırırlardı.

Elif hatunun evi de işte böyle damında her nevi mahsulün yetişeceği kadar mebzul bir topraktı... Yağmurla beraber başlayacak felâketten haberimiz olmadığı için tedbir alamamıştık, loğlarımıza bile el sürmemiştik. Fakat bir gece yarısı derin uykuda birden başlayan yağmur derhal aklımızı başımıza getirdi. Tavandan yağmurla beraber çamurlar süzülüyor ve yüzümüze damlıyordu. Can havliyle yataktan fırladık; fakat kendimizi sudan bir türlü kurtaramadık. Elbiselerimize varıncaya kadar her şeyimiz ıslandı. Fuad'ın rafta kirli çamaşırları bile sırılsıklam oldu. Neticede şemsiyelerimizi açıp sabahı beklemekten başka çare bulamadık. Dama toprak çekip müteaddit defalar loğlayıp akıntının önüne geçinceye kadar geceleri hep şemsiye ile yattık. Fakat dam ne kadar loğlanırsa şiddetli bir yağmurla ev yine akıyordu. Bu sebepten yağmurun sıklaştığını görünce daireden çıkıyor, bir solukta evi boylayarak sıra ile damda kocaman yuvarlak taşı gezdiriyorduk. Bu suretle herkes gibi muvakkaten akıntının önüne geçmiş oluyorduk. Sonraları loğlama işini, fakir bir adama para vererek gördürmeğe başladık ve dam üstü seyahatlarimiz de sona erdi.

Hâlâ anlayamadığım bir nokta vardır: Orman "A."nın hemen yakınında olduğu ve memlekette bol miktarda taş ve kireç bulunduğu halde toprağı dama çıkarmak lüzumunu nereden duymuşlar? Şayet buna "an'anedir" diyecek olanlarımız varsa, teknikte an'anenin kötü ve menfî neticelerini istenilen anda gözönüne sermeye hazırım. Bu tarz an'aneleri daha ne kadar yaşatacağız? Zaten teknikte, fende an'ane olmaz ki...

Bir akşam Fuad'ı erkenden kahveden çıkardım. O Tevfik beyin tavla partisini seyirden vazgeçmek istememiş olmalı ki,

- Nereye gideceğiz? diye sordu.

- Eve.

- Eve mi? Şimdiden acelesi ne; bizi kara gözlülerimiz mi bekliyor?

Maksadımı söylemedim. Yalnız:

- Gidelim de görürsün, dedim.

Eve gelince Fuad'ı bir köşeye oturttum. Hayretle yüzüme bakmasına aldırmayarak söze başladım.

- Azizim, şu adamın kızının hali; bir çingene çadırından daha pis ve karışık. Evvelâ burasını ıslah edeceğiz. Duvarları badanalatacağız, tahtalar iyice temizlenecek. Bir daha ayakkaplarımızla içeri girmeyeceğiz. Her eşyanın bir yeri olacak, kirli çamaşırlar başköşede durmayacak. Peynir hamam tasına konmayacak, velhasıl her şey muntazam olacak. Burası bir bekâr evinden ziyade fakir fakat gayet temiz bir aile odasına benzemeli.

Fuad daha fazla dinleyemedi:

- Allahını seversen, dedi, bu gayret sana nereden geldi?

- Sorma. Artık bu süflî ve tembel hayata tahammül edemeyeceğim. Hem biraz sabret; yapacağımız ıslahat bundan ibaret değil. Bundan sonra Şirin'in kahvesine de gitmeyeceğiz. Mehmed ustanın pis yemeklerini yiyip midemizi alt üst etmeyeceğiz.

- Peki ne yapacağız? Tavuklar gibi erken tüneklememizi mi istiyorsun?

- Hayır, böyle bir niyetim yok. Arkadaşlar arasında para toplayarak bir tabldot yapabiliriz. Boş bir dükkân kiralar, orayı da kahve şekline sokabiliriz. Kasabada boş dolaşan birçok insan var. Onlardan bir tanesini bulup tezgâhın başına oturttuk mu her şey biter.

- Ya yemekleri kim pişirecek?

- Geçim darlığı çeken, başında beslemeye mecbur olduğu birkaç nüfusu bulunan bir arkadaşın karısı veya kızı. Bu suretle hem onlar istifade eder hem de biz.

Fuad başını kaşıdı.

- Güzel fikir amma tatbiki güç, diye mırıldandı.

- Neden güç olsun? Elbirliğiyle çalıştıktan sonra her şey yoluna girer. Bu suretle halkı kahveci Şirin'in zulmünden de, Mehmed ustanın pisliklerinden de kurtarmış oluruz.

- Ne gibi?

- Gayet basit. Biz aralarından çekilince hem kahvenin, hem de aşçının kazancı sarsılacak. Uzaktan uzağa onları tehdit ederiz. Dükkânlarınızı temizlerseniz, yağları düzeltir, fiatları ucuzlatırsanız, kumar oynatmazsanız biz de tekrardan müşteriniz oluruz; gibi sözler söyleriz. Sonra halkın arasından sözü geçenlerle dostluğu ilerletiriz. Onları kendi muhitimize sokar, anlayabilecekleri tarzda kumarın, pisliğin ve rakının fenalıklarından bahsederiz. İcap ederse gece dersleri de veririz; ne çıkar?

Sözlerimin tesir derecesini anlamak için Fuad'a dikkatle baktım. O başını eğmiş, düşüncelerinin aksini yüzünde belirtmeksizin beni dinliyordu. Sustuğumu görünce içini çekti:

- Hassassın Bedri, dedi, sözlerini makul buluyorum; fakat neticesini sıfır görüyorum. Hem bunlar doktorun, belediyenin, muallimlerin işi.

- Doktorun mu? Hangi doktordan bahsediyorsun? Nereden geldiği bilinmeden burada bir muayenehane açıp yirmi beş liraya kinin iğnesi yapan adamdan mı? Köylüler trahomdan dökülür ve sıtmadan inlerken elli lirayı peşinen vermezsen adımını bile atmam diyen heriften mi? Belediye reisine gelince, o da aktar dükkânında gece gündüz şarap içmekten başka bir şey biliyor mu?

Sanki tapusunu almış gibi on beş senedenberi buranın belediye reisiymiş! Sorarım sana, şimdiye kadar ne yapmış? Yol denen nesnenin burada mevcudîyeti yok, helâ nasıl şeydir kimse bilmez, hamamın adı bile işitilmemiştir, çeşme, suyolu, bent filân denen tesisleri hiç aklına getirme. Belediyenin yapacağı başka ne kaldı? Un mu? mezbaha mı? Kıtlık senelerindeymişiz gibi geçenlerde ekmeğin içinden kocaman bir mısır koçanını sen çıkarmadın mı? Her nasılsa mezbaha diye çimento zeminli bir bina yapmışlar, fakat koyun kesilirken kimsenin oraya adımını bile attığı yok. Tabiî kaymakam hastalanıp gidince Tevfik beyin elinde kalan bir kaza bu kadar olur.

Fuad başını salladı;

- Söyle dedi, bu gece coşkunluğun üzerinde, isabetli görüşlerin var.

- Muallimlerden bahsediyorsun. Mektebe memur çocuklarından başka kimse gitmezse onlar kime ne öğretsinler, bilgilerini ve görüşlerini nasıl aşılasınlar?

Galiba farkında olmadan son cümleleri bağıra bağıra söyledim ki, Fuad birdenbire ayağa kalktı.

- Ne oluyorsun yahu, dedi, kendine gel. Bu kadar hızlı konuşacak ne var?

Arkadaşımın ihtarına aldırmadan ben de ayağa kalktım. Ellerinden tuttum:

- Bana söz ver, diye rica ettim, beraber çalışacağız değil mi? Diğer arkadaşları da ikna edeceğiz, yakında geleceği bildirilen genç kaymakamımız Rifat beyin yardımları ile «A.»yı yarı cennet bir hale sokacağız.

Gözlerim gayri ihtiyarî ıslanmıştı... Hafifçe titriyordum. Fuad benim bu halimi görünce birdenbire tereddüdünü yenmiş gibi şiddetle elimi sıktı.

- Ben seninleyim, diye fısıldadı, ne dersen o olsun.

Sevincimden ne yapacağımı şaşırmıştım. Muvaffak olmaya başlıyordum. Fuad'ı kucakladım. Sonra:

- Haydi öyleyse, dedim, iş başına.

İlkönce ekmek tenekesini süpürgenin yanından uzaklaştırdık. Kirli çamaşır bohçasını raftan indirdik, hamam tasının içindeki peynirleri dışarı fırlattık...

-IV-

Bİzİm için her noktası bir şaheser ve harika olan mevzular başkaları nazarında çok sönüktür. Bu hususta en basit misali kendimizde bulabiliriz. Aynaya baktığımız zaman yüzümüzdeki çizgilerin birbirleriyle olan derin ahengini görür, saçlarımızın alnımıza verdiği süsü seyreder, memnun oluruz. Belki de bu hususiyetlerimizin yalnız bize ait olduğunu zannedecek kadar ileri gideriz. Fakat bizi bu şekilde bizden başka kimse tanımaz. Yüzümüze bakmadan geçenler, üzerinde günlerce titreyip meydana getirdiğimiz eserleri ufak bir bakış kamçısı ile geriye fırlatanlar, bizden başka herkestir diyebilirim. Bu suretle kendimize ait olan şeylerde hakiki değeri acaba biz mi veriyoruz, yoksa başkası mı? Bu sualin cevabını araştırmak lüzumunu hissetmiyorum. Çünkü kendimize ait olmayan mevzularda hüküm yürütürken biz de diğerleri için yabancı olmuyor muyuz? Benlik hislerimizi biraz olsun unutuyor muyuz? Bazı yerlerde mülayim ve müşfik davranıyorsak kendimiz için bir menfaat umduğumuzdan değil midir? Beğenilmemek, anlaşılamamak, ihmal edilmek ise insanları daima bedbinliğe sürüklüyor. Bin bir ümit peşinde koşup da tahakkuk hududunda bu ümitlerin kırılması çok acı. Amma insanlar yine de kendilerini aldatmak çarelerini buluyorlar. Avunmaya muhtaç olan insanların bu yeni teselli çareleri, yeni bir ümit ve alışkanlıktır. Alışmayı beceremeyenler, iradelerinin kuvveti

derecesinde bir müddet dayanabilirler. Fakat neticede yeni ümitlerini de bir rüzgârın önüne kaptırırlarsa yıkılmıya mahkûmdurlar.

«A.»da ümitsizlik ve alışamamak arasında çok bocaladım. Her şeyi olduğu gibi bırakıp kaçmak, bir yılan yuvası kadar tiksindiğim Nedim'in evine kavuşmak istedim. Hattâ başkasının malı olmasına tahammül ederek Neş'e'nin yanında, insanı ezen gülüşleri ve boncuk gözleri altında bulunmaya bile razı oldum.

Bu çocukça ve doğrudan doğruya aczimi ifade eden hareketlerden beni kurtaran bazı küçük hâdiseler ve ekseriyia hayalim olmuştur. Muhayyelemi gözlerimin önüne serdiğim zaman, içinde bulunduğum muhitten çok uzaklara gider, evvelce yaşadığım birkaç tatlı hâtıraya binlerce renk katarak bir roman kahramanı gibi hayal âleminde dolaşırdım. Hakikati söylemek lâzım gelirse bu hayallerimin mühim bir kısmını Neş'e ve bir yolcu treninin «bir günlük misafiri Zu-Zu» teşkil ederdi. Bazan da kendimi hukuk fakültesini bitirmiş, meşhur bir avukat olmuş farz eder, binlerce maznunun müdafaasını bir anda yapardım. Beynim bu müdafaalardan uğuldamaya başlayınca yine ufkumun önüne Neş'e'nin boncuk gözlerini, Zu-zu'nun etli, kalın dudaklarını sererdim. Fakat hayatta o güne kadar tanıdığım bu iki dişi hakkındaki mukayesem fazla ileri gidemezdi ve birdenbire Zu-Zu'yu bütün örtülerden sıyrılmış olarak iç âlemimde yaşatmaya başlardım.

Bugün anlamış bulunuyorum ki, mahrumiyet insanları hülya âleminde en yüksek mertebelere çıkarır. Bunun neticesi ise korkunç bir sukuttur. Hem neye itiraf etmeyeyim? Ben bu hülyalarımda bile eski Neş'e'min verdiği temiz alâkayı kaybettim. İlkönce ondan hâtıralar aradım, sonra maddî zevkler çaldım, neticede daha başka renkler bularak Neş'e'nin adını bile unuttum...

Fuad ile birlikte verdiğimiz kararları ertesi gün diğer bekâr arkadaşlara açınca hayretle karşılandık. Hattâ bizimle alay edenler bile oldu. Varidat memuru katıla katıla güldü, nüfus memuru kooperatif mi kuruyoruz diye eğlendi. Neticede hiçbirisi Şirin'in kahvesinden ayrılmak istemedi. Her halde mide meselesine taallûk ettiğinden olacak, tabldot kurmaya bir hayli nazlanıldıktan sonra razı olundu. Para toplamakta epeyce sıkıntı çektik. Hattâ bunun için bir ay kadar bekledik. En sonunda bizim zabıt kâtibinin annesi yemeklerimizi pişirmeğe başladı. Paralar bende duruyor. Alış verişi Fuad yapıyor, zabıt kâtibinin evine yolluyordu.

Herkes memnundu. Yalnız bu işten müteessir olan yegâne insan Mehmed usta idi. Birdenbire on beş müşterisi eksilince adamcağız bayağı yas tutmaya başladı. Öğleleri hemen hemen dükkânının kapısını açan olmuyordu, akşamları müşterilerinin çoğunu sarhoşlar teşkil ediyordu.

Bir akşamüstü eve gidiyordum. Mehmed usta koşarak yanıma geldi.

- Beyim, dedi, büyük bir günaha girdiniz. Çoluk çocuğumun rızkına mâni oldunuz. Sizin efendiliğinize yakışır mı?

Anlamamazlığa gelerek:

- Ne yapmışım Mehmed usta? diye sordum.

- Daha ne yapacaksınız beyim; bütün müşterilerimi çaldınız, beni desteksiz bıraktınız. Ne kötülüğümü gördünüz bilmem ki? Hem yemeğin iyisini pişirirdik hem de gayet ucuza satardık.

- Yanlış düşünüyorsun, dedim, dikkat etseydin yemeklerinin yenmeyecek kadar kötü ve pahalı olduğunu

anlardın. Zaten sen dükkânını bir aşçıdan ziyade meyhaneye çevirmiştin.

- Böyle bir şey yaptımsa lokantacılıktan para kazanamadığımdandır.

- Daha iyi söyledin ya, biz aranızdan çekilince demek ziyanın olmuyor.

Zavallı adam bu sözüm üzerine bir hayli şaşırdı. Sonra yalvarmaya başladı. Bu da kâr etmeyince işi başka yola döktü:

- Sen benim dediğimi dinle beyim, dedi, arkadaşlarını kandır, yine benim dükkândan yemeğe başlasınlar. O zaman senin için çok faydalı olur.

- Ne gibi? diye sordum,

- Senden para da almayıveririm. Ne olacakmış?

İtiraf etmek lâzım gelirse bu teklif beni ilkönce şaşırttı. Hattâ biraz da düşündüm diyebilirim. Fakat nereden geldiğini bilmediğim bir kuvvet beni derhal kendimden iğrendirdi.

Zaptedemediğim bir hiddetle:

- Saçmalama, diye bağırdım, bir daha ağzından böyle bir lâf işitmeyeyim; senin için çok fena olur.

O bu sözüme aldırmadı bile... Birçok şeytanlıklarla verdiği tesirle:

- Siz de pişman olursunuz beyim, dedi, Şirin ağa hakkında da tuzaklar karmaya da kalkışmışsınız. Buraların yabancısısınız, başınıza bir felâket gelirse kurtulamazsınız. Benden size nasihat olsun.

Onun bu küstah tavırlarına, ukalâca lâflarına ne diyebilirdim ki? Sadece güldüm:

- Hadi işine git baba, dedim, ben yaptığımı, yapacağımı bilirim.

Mehmet usta benimle daha fazla konuşmayı faydasız buldu. Cevap vermedi. Bir hindi gibi kabararak yavaş yavaş dükkânına doğru yürümeğe başladı.

*
* *

Dediğim gibi arkadaşlar, ne Şirin'in kahvesinden vazgeçmişlerdi, ne de hamam yaptırmak fikrini kabul etmişlerdi. Esasen faydasız ve lüzumsuz buluyorlardı. Ben de bu sebepten onlara kırılmıştım. Bir türlü alışamadığım Şirin'in kahvesinden kaçıyor, erken evime gidiyordum. İlkönce bir fahişe mi yoksa şen bir aile kızı mı olduğunu ayırt edemediğim ve bu sebepten müteessir ve bitkin bulunduğum Zehra'yı şimdi pâk olarak görüyor, anlattığım hülyalara dalıyordum.

Bir gece Fuad'ın ısrarı ile kahvede oturmaya mecbur olmuştum. Yine her zamanki gibi kâğıt ve tavla oynanıyor, küfürler savruluyor ve el altından kumara devam ediliyordu. Yalnız görünürlerde Tevfik bey yoktu. Bu hal galiba ilk defa vaki idi. Hayretimi yenemeyerek Fuad'a sordum;

- Tevfik beyi göremiyorum, dedim; acaba bu gece niye gelmedi? Yoksla hasta mı?

Fuad elindeki çay fincanını masanın üzerine bırakarak;

- Gelip de ne yapacak, diye cevap verdi, selâm bile verecek yüzü kalmadı.

- Ne olmuş? Kavga filân mı etmiş?

- Keşke kavga etseydi. Dün gece sabaha kadar Ökkeş ağaların evinde kumar oynamış. Maaşının hepsini yatırmış, veznedardan aldığı elli lirayı, Ökkeş ağadan aldığı 200 lirayı yine olduğu gibi Ökkeş ağaya teslim etmiş. Sabahleyin borcunu ödeyemeyeceğini anlayınca karısını dövmüş; küpelerini ve bileziklerini çalmış. Ökkeş ağaya rehin olarak vermiş. Bu sefer veznedar şikâyet edeceğim diye tutturuyor... Şirin'e de bir maaş kadar kahve borcu

varmış. Mehmed ustaya da bir o kadar rakı borcu. Artık bu işin içinden sen çık! Öğledenberi Tevfik beyi gören olmadı. Nereye gittiğini bile bilmiyorum.

Fuad Tevfik beyin başından geçen bu felâketleri o kadar tabiî anlatıyor ve ben de o kadar lakayt dinliyordum ki bizi görenler muhakkak alelade bir mevzu üzerinde konuştuğumuzu zannederler. Arkadaşım:

- Karısının halini görme, diye sözüne devam etmek istedi.

Birdenbire lâkaydiliğimden ayrılarak:

- Karısını bırak şimdi, diye fısıldadım, bu Ökkeş ağa denen adam kimdir? Evvelâ bana bunu söyle. Adını bu yakınlarda sık sık işitiyorum.

- Sen Ökkeş ağayı görmedin mi?

- Hayır.

- Amma yaptın ha! Bu civardaki bütün köylerin sahibi olan, serveti milyonlara varan bir insan hiç tanınmaz mı?

- Pek iyi, bu adam şimdiye kadar nerede imiş?

- Her daim «A.» da oturacak değil ya. Birçok adamları var; ona kazancı getirip teslim ediyorlar, Ökkeş ağa da bunları zevkle Adana'da, Mersin'de, hatta İstanbul'da yiyor.

- Yiyor mu? Nasıl yiyor acaba?

Fuad alay edip etmediğimi anlamak için gözlerimin içine baktı. Sonra kendisini tutamayarak gülmeğe başladı:

- Çocuk gibi konuşuyorsun Bedri, dedi. Akşamları kahvede bulunmadığın nasıl belli... Azizim, Ökkeş ağa hakkında anlatılan hikâyeleri dinlesen hayret etmekten kendini alamazsın. O canı sıkıldığı zaman bütün kazanın erkeklerine kilolarca rakı ısmarlarmış. Kumarda o kadar cesur oynarmış ki bir düşeşe dönümlerce araziyi karşılık gösterirmiş. Dilediği vakit bir barı garsonlariyle beraber kiralar, sabahlara kadar bar artistlerini dizlerinde hopla-

tırmış. Anteb'in, Maraş'ın en güzel evleri onunmuş. Bu evler her hangi bir metresiyle birkaç gece geçirmek için satın alınırmış, sonra metruk dururmuş.

Fuad sözlerinin uyandıracağı merakı anlamak için tekrar yüzüme baktı. Hâlbuki ben bu anda meraktan ziyade acayip bir hırsla boğuluyordum. Bu sebepten onun:

- Yaman adam değil mi? diye sormasına mukabil;

- Yaman değil, mikrop! diye bağırdım.

- Mikrop mu, kimsenin sıhhatini çaldığı yok ki.

- Daha nasıl sıhhat çalsın?

- Bir insanın kendi parası ile dilediği gibi yaşaması, zaten düşmüş kadınlarla gönül eğlendirmesi sıhhat çalmak mıdır? Benim zannıma göre biraz gururlu olmakla beraber oldukça etrafına faydası dokunan bir adam.

- Faydası dokunuyor da Tevfik beyin küpelerini niye rehin olarak almaya tenezzül etmiş?

Fuad derin bir hayret nidası kopardı:

- Yanılıyorsun Bedri, dedi, kumar başka yardım yine başka.

Arkadaşımla münakaşamız belki çok uzayacaktı. Belki de istemediğim ve daima kanaatkâr bulunduğum halde onun kalbini kıracak sözler söyleyecektim. Her nedense o akşam, düşüncelerime aykırı doğru bir fikri bile kabul etmeye tahammülüm yoktu. Söyleyeceğim kelimeleri tartarak Fuad'a cevap vermeye hazırlanıyordum ki birdenbire kapı açıldı. İçeriye kalın camlı gözlüklerinin arkasından çipil gözlerini kırparak etrafı seyreden belediye reisiyle iri göbekli bir adam girdi. Derhal gürültü ve küfürler kesildi.

Bütün müşterilerin ayağa kalkıp yerlere kadar eğilerek "Buyurun" demesinden bu yeni misafirin kim olduğunu anladım. Fuad gözlerini onlardan ayırmadan:

- İşte Ökkeş ağa, dedi.

Belediye reisi Ökkeş ağaya yer gösteriyordu. O müşterilerin ısrarlarına aldırmadan karşımızdaki boş bir masaya oturdu. Kahveci Şirin hantal vücudundan umulmayan bir çeviklikle hemen yanlarına sokulmuş, ellerini oğuşturarak ağanın hatırını soruyordu. Hatırını diyorum; çünkü hâlâ yerlerine oturmayan müşterileri nazara alacak olursam bu sözümün çok aşağı olduğuna inanacağım gelecek.

Nihayet ağa eliyle işaret etti; ayaktakiler çekinerek sandalyelerine oturdular. Eski küfürler ve bağırtılar yerine şimdi derinden gelen fısıltılar işitilmeğe başlanmıştı.

Müşterilerin başlarını bir devekuşu gibi önlerine eğmesine rağmen her nedense ben, Ökkeş ağadan gözlerimi ayıramıyordum. Bu adam şimdiye kadar gördüğüm acayip insanların en tahammül edilmez cinsi idi. Boyu ne kadar yere yakınsa, göbeği, gerdanı ve katmerleşen ensesiyle yine de muazzam bir et yığını idi. Saçsız başı cilalanmış bir balkabağı gibi parlıyor, bir patlıcan iriliğinde olan burnu arada sırada oynuyordu.

Onu hayret ve inatla seyredişimi Fuad da farketmiş olmalı ki:

- Ne yapıyorsun Bedri, dedi, adamı nerede ise bakışlarınla yiyeceksin?

Arkadaşım beni anlayamazdı. Ve ben ona her şeyimi söyleyecek kadar itimat edemezdim. Esasen Ökkeş ağaya birdenbire bu kadar kin bağladığımı ve ondan iğrendiğimi bir sebebe izafe edecek vaziyette değildim. Bu gün bile bunu tam manasiyle tahlil edemiyorum. İstemeyerek Fuad'a döndüm.

- Hakikaten acayip ve ayıp oldu değil mi? diye sordum. Ne bileyim ben; sen Ökkeş ağayı o kadar çok methetmiştin ki, ben de onu uzun boylu, levent gibi bir delikanlı zannetmiştim.

Fuad güldü:

- Methedilen her insanın yakışıklı ve genç olması mı lâzım? dedi. Sonra ben onu göklere çıkartacak kadar fazla şey söylemedim.

- Haklı da olsan, bu adam tuhafıma gitti işte. Şüphesiz çirkinlik bir kabahat değildir. Fakat o sadece çirkin değil, aynı zamanda iğrenç de.

Arkadaşım kolumu dürttü:

- Yavaş konuş, diye ihtar etti, herif bize doğru bakıyor. Kendisini çekiştirdiğimizi anladı galiba.

Hakikaten Ökkeş ağa patlak gözlerini bizden ayırmadan belediye reisine bir şeyler söylüyordu. Söylediklerini işitemiyordum amma bizim kim olduğumuzu sorduğuna emindim. İşte tam bu sırada kahvenin kapısı şiddetli bir tekmeyle ardına kadar açıldı. Yanık bir narayla beraber Tevfik bey içeri girdi. Sağa sola yalpa vuruyor, düşmemek için masalara tutunuyordu. Hattâ Ökkeş ağa bile gözlerini bizden ayırmıştı.

Tevfik bey bir hayli uğraştıktan sonra kahvenin orta yerine geldi; bacaklarını gererek mıhlanmış gibi durdu. Yüzü bizim tarafa dönüktü. Kırçıl saçları tamamen havaya dikilmiş, kirpiklerinin arasından fosfor gibi parlayan gözleri alkolün tesiriyle benek benek olmuştu. Bir haftalık sakalı yüzünü kirpi hasırı gibi örtmüştü. Yakası açıktı, ceketinin düğmeleri kâmilen sökülmüştü. Pantalonu diz kapaklarına kadar çamur içindeydi.

Hepimiz onu yarı korku yarı heyecanla seyrediyorduk. Daima şen olan, etrafındakileri güldürmeğe çalışan, yumuşak tabiatlı bu adamın bu korkunç halini hiç görmemiştim. Aklı sıra kendisine bir heybet ve kahraman süsü vermeğe çalıştığı halde bir hortlak manzarasından kurtulamıyordu. Ayakta dimdik durmak istedikçe ruhan sendelediği belli oluyordu.

İlk tesir ve şaşkınlık geçince mırıltı ve kahkahalar başladı. Bu fısıltılar biraz sonra bir alay ve eğlence halini aldı.

Yıllardanberi kumar masasından, rakı sofrasından başını kaldırmayanlardan biri:

- Tevfik beyciğim, diye seslendi, şöyle yalpa vurmadan hafifçe kıvrıl da buraya ulaşıver. Prafaya üçüncü bir arkadaş arıyoruz; belki karının küpeleriyle bileziklerini kurtarırsın...

Tahrik oldukça ağırdı ve ayık kafayla düşünebilen her insanın tahammül hududundan uzaktı. Fakat Tevfik bey sadece:

- Ulan, dedi, ben namusumla yaşarım.

Tekrardan iğrenç gülüşmeler ve hattâ hafiften hafife küfürler gelmeye başladı.

Kahvedeki bu küstahlar hep birden Tevfik beyle alay etmeğe sözleşmişlerdi sanki. Bir tanesi ellerini boru gibi ağzının iki yanına götürerek:

- Çoluk çocuktan ne haber, dedi, küpeler gittikten sonra onlar da namus uğruna birbirlerini yiyorlar galiba.

Fuad'a baktım; o bile gülüyordu. Herkes Tevfik beyle eğlenmeğe hatırdı... O ise kendisinin eğlence mevzuu olduğundan habersiz, elleriyle bir takım acayip hareketler yapıyor, bağrına doğru çöken dudaklarını kıpırdatarak anlaşılmaz cümleler söylüyordu. Daha fazla dayanamadım. Önümdeki sandalyeyi yere yuvarlayarak Tevfik beyin yanına koştum. Bileklerinden yakalayarak masama doğru sürüklemeye başladım. Mukavemet ediyor, olduğu yerden ayrılmak istemiyordu. Herkesin işitebileceği bir şekilde bile durmadan:

- Ben namuslu adamım, diye fısıldıyordu.

- Biliyorum, dedim, sen bu heriflere bakma. Seninle alay etmek isteyenler, kendilerini unutanlardır.

Birdenbire gürültü kesildi, derin bir sükût oldu. Gayri ihtiyarî Ökkeş ağa ile belediye reisine baktım. Onların da dudaklarında bir türlü silinmeyen bir neş'enin izleri, gözlerinde ise yeni doğan bir hiddetin keskin çizgileri vardı.

Tevfik bey sarhoşluğuna rağmen parmaklarımın tazyikinden kurtulamayacağını anladı, fazla mukavemet etmedi ve benimle beraber yürümeğe başladı.

Benim yanıma gelince birdenbire Ökkeş ağayı gördü. Pürüzsüz bir sesle:

- Bırak beni Bedri, dedi, yandaki masaya oturacağım.
- Orası dolu, görmüyor musun belediye reisi var?
- Biliyorum; zaten onlarla konuşmak istiyorum.
- Yarın konuşursun; şimdi seninle karşılıklı birer kahve içeriz, ondan sonra evin yolunu tutarız.
- Olmaz. Karının bilezikleri orta yerde duruyor!
- Yalvaracak mısın?
- Belki...
- Yakışır mı?

Fuad ayağa kalkmıştı; beni yiyecekmiş gibi seyreden gözlerden kurtarmak için bir şeyler söyleyecekti. Fakat ondan evvel Ökkeş ağa yanımıza geldi. Baykuş iniltisi gibi kulaklarda çınlayan sesini yavaşlatmaya gayret ederek:

- Bırakınız, dedi, Tevfik bey bizim masaya gelsin; konuşuruz, derdini gidermeğe çalışırız. Hem siz de buyurmaz mısınız?

- Teşekkür ederim, ben zaten eve gitmek üzereydim. Tevfik beyin de görülmesi behemahal icap edecek bir derdi olmasa gerek. Sadece sarhoş.

O, bilmem nereden cesaret alarak elini hafifçe omuzuma koydu:

- Buyurun, diye ısrar etti. Biribirimizle tanışmış oluruz. Heyecanlı bir gence benziyorsunuz. Bu yaşta mahkeme başkâtipliğine vekâlet ediyormuşsunuz!

- Olabilir, dedim, hayret edilecek bir şey değil.

- İyi ya, buyurun işte...

Tevfik bey zaten belediye reisinin yanına oturmuştu. Fuad'a baktım; onun da ses çıkarmadığını görünce karşılarındaki hasır sandalyeye iliştim.

İlkönce Şirin'in getirdiği kahveleri yudum yudum içerek sustuk. Sonra konuşacak mevzu aramak için düşündük... Nihayet belediye reisinin;

- Bedri bey buralarda hiç gözükmez; her nedense evinden dışarı çıkmaz, demesiyle konuşmaya başladık.

Mevzularımız gayet resmî ve afakî idi. Sonra yavaş yavaş içinde bulunduğumuz muhite çevrildi. Nihayet kasabadaki içtimaî dertler üzerine döküldü. Ökkeş ağa:

- Sizin, dedi, bu hususlarda birçok tasavvurlarınız varmış. Acaba ben de öğrenebilir miyim?

- Ne gibi? diye sordum.

- Pek esaslı bilmiyorum amma, kahve meselesi, umumî ve hususî helalar gibi daha birçok noksanlar hususunda. Reis beyin iddiasına göre belediyeyi bir hayli itham etmişsiniz.

Yavaşça başımı çevirip belediye reisine baktım. O kaşlarını çatmış bizi dinliyordu.

- Reis bey yanılmışlar, dedim. Esasen itham edecek vaziyette değilim. Sadece arkadaşlara, zannediyorum bir kere de sırası düştüğü için reis beye buranın ihmal edilmiş bir kasaba olduğunu söyledim.

Ökkeş ağa yüzüme dikkatle baktı. Uyumağa hazırlanan Tevfik beyi göstererek;

- Nasıl olsa kâtib sızmak üzere, dedi, onunla meşgul olmaktan vazgeçerek sizinle bu ihmal edilmiş kasaba hakkında konuşmaya devam edelim. Size bir sual soracağım; bilmem müsaade edecek misiniz?

- Buyurun.

- Bu kazadan başka diğer cenup kazalarımızı gezdiniz mi?

- Hayır.

- Oralarda nasıl yaşandığını biliyor musunuz?

- Hayır.

- Şu halde kazamız aleyhinde niçin bu kadar şiddetli hükümler veriyorsunuz?

Biraz düşündüm ve hayret ettim; Ökkeş ağa davayı kazanmaya çalışırken ileri sürdüğü delille mahkûm oluyordu.

- Diğer cenub kazalarımız buradan daha ham olabilir. Fakat bu benim «A.» hakkında bir hüküm yürütmeme engel teşkil edemez.

- Niçin?

- Gayet basit.

- En kötülerden daha az kötülere doğru yürümek lâzım gelmez mi?

Ökkeş ağanın bu acayip suali üzerine gülmekten kendimi alamadım. O yarı hiddetli bir sesle:

- Niçin gülüyorsunuz? diye sordu.

- Gülmem sualinizi garip buluşumdandır, diye cevap verdim. Bir kere bizi alâkadar eden burasıdır; çünkü içinde bulunuyoruz. Sonra bizden gerilerle teselli olacağımıza, bizden ilerilere yaklaşmamız icap etmez mi?

Ökkeş ağa cevap vermedi; sözüme devam ettim:

- Meselâ, ele gayet büyük bir şehrimizi alalım. İstanbul! Dünyada hiç bir şey tam olmadığı için şüphesiz ki, İstanbul'da işlenmesi icap eden bir değil binlerce mevzu var. Gerek içtimaî, gerek imar, gerek ahlâk ve görüş bakımından. Biz bunları unutup da filân şehir İstanbul'dan çok daha dundur, hele o bize yetişsin de ondan sonra faaliyete geçelim mi diyeceğiz? Sonra biz bir tek kitleyiz değil mi?

Ağa yutkundu; yan gözle belediye reisine baktı. O sadece dinliyor, her nedense lâfa karışmak istemiyordu. Her ikisinin de çehresindeki ifadeleri ayrı ayrı tedkik ettikten sonra:

- Cevabınızı bekliyorum, dedim.

O zaman belediye reisi:

- Bu cihetten haklı olabilirsiniz, dedi. Fakat unutmayınız ki, ne türlü hareket edilirse edilsin buranın insanları babalarından gördükleri şeylerden vazgeçemezler. İsterseniz bir deneyin; adımınızı bir adım ileri atabilir misiniz?

Bu sefer de belediye reisi yanlış bir yola sapıyordu veya düşünmeden konuşuyordu.

- Benim bu hususta tek başıma muvaffak olamayacağım münakaşa edilmez bir hakikattir. Fakat sizler birer elemansınız veya böyle olmanız icap etmez mi?

İkisi birden hiddetle sordu:

- Ne gibi?

- Sizler onların düşüncelerinden anlarsınız. Onları kandırmanın yollarını bilirsiniz ve her cihetten sözünüzü dinletirsiniz. Sade siz değil, bu kahvede gördüğüm birçok insanlar da buna dâhildir. Çünkü onlar da hiç olmazsa bir veya yarım köy sahibidirler. Bütün bir yaz insan çalıştırıp da para kazanmanın çareleri bilindikten sonra doğru yol gösterebilmekte niçin muvaffakıyetsizliğe uğranılsın?

Ökkeş ağa öksürdü:

- Demek kabahat bizde, dedi.

- Şüphesiz.

- Amma ben onlara daima iyilik yapıyorum.

- Evet bol bol rakı içiriyor, kumar oynatıyorsunuz!

- Mübalâğa ediyorsunuz.

- İşittiklerimi söylüyorum.

- Bir çoklarına para da yardım ediyorum.

- Buna da keseniz müsaade ediyor. Fakat yine hırsa kapılıp küpe ve bilezikleri rehin almaktan vazgeçmiyorsunuz.

Sanki belediye reisine çatmışım gibi reis, bileklerinin damarlarını gererek masaya şiddetli bir yumruk indirdi:

- Başkâtib çok ileri gidiyorsun! diye bağırdı.

Ökkeş ağa onu teskin etmek için:

- Bırak canım, dedi, bey düşündüklerini söylesin. Hem sözlerinde yanılmıyor...

Reis derin derin iç çekti. Sonra sesini biraz yavaşlatarak:

- Peki, dedi, biz tembelsek, menfaatperestsek kendileri ve diğer memurlar niçin bir şey yapmıyorlar? Benim de buna aklım ermiyor işte!

- Bu cihetten biraz haklısın, dedim, az çok okumuş insanların numune olması lâzım; kasabaca tanınmış yerli insanlarla teşrik-i mesai etmeleri lâzım. Fakat benim de bir türlü anlayamadığım bir sebepten dolayı hiç bir arkadaş buna yanaşmıyor. Tembelliğin önüne geçmek için çareler düşünüleceğine, günden güne bu kahvenin dumanları içinde eriyorlar, buraya intibak ediyorlar.

- Gördün mü? Esas kabahati kendinizde arasanıza...

- Buna rağmen onlar yine vazifelerini yapıyorlar. Sabahtan akşama kadar dairede çalışıyorlar. Bu işler esasen sizin vazifenizdir. Siz belediye reisisiniz, bey de ağa... Çocuğunu buz içinde yıkayan kadının, bir eşeğe kızını başkalarının kucağına atan adamın sırtından geçiniyorsunuz. Onlara nasıl abdest edileceğini öğretmezseniz, yıkanmanın faydalarını söylemezseniz neye yarar? Biliyorum, biz de kabahatliyiz. Bir şeyler yapmak istememekten, bilhassa menedilmesi lâzım gelen kumara, içkiye iştirakten çok suçluyuz. İşte en baş misali yanımızda sızan Tevfik beydir. İçki ve kumar onu büyük bir aile felâketine doğru sürüklüyor. Herkesin eğlencesi oluşu da başka ba-

his. Bazan çare aramak isteyenler bulunuyor, fakat onlar da ilk önce arkadaşlarından silleyi yiyor, sonra müşterek ilerlemesi icap eden dâvada en büyük sed olarak sizlerle karşılaşıyor. Siz olmaz, bu böyle gider diyorsunuz. Anlamıyorsunuz, anlamak istemiyorsunuz.

Belediye reisi sözlerimi daha fazla dinleyemedi; birdenbire ayağa kalktı:

- Küstahlığında ileri gitme; senin için fena olur, dedi. Saçmalarını yerine getirmekte serbestsin. Hangi çareye başvurursan vur, yine bizim dediğimiz olur. Daha fazla konuşma!

- Böyle bir çare biliyorum. Zaten yakında ona müracaat edeceğim. O zaman kimin sözü yerine gelecek anlarsınız.

- Nedir o?

- Kuvvet ve zor. Bunun karşısında boyun eğeceksin; aktar dükkânında şarap içmekten vazgeçip etrafı görmeye çalışacaksın.

Ökkeş ağa da ayağa kalkmıştı. Belediye reisinin hareketlerini gözlediğim için onun ne yaptığını bilemiyordum. Tam bu sırada geriden bizi seyreden Fuad koluma girdi:

- Yürü gidelim Bedri, dedi. Vakit gece yarısını geçti. Kahvede kimseler kalmadı. Benim de uykum geldi.

O zaman burnumun dibine sokulan Ökkeş ağa benimle birlik olan bir arkadaşımın bulunduğunu farkedince yavaşça sağa döndü:

- Evet, dedi, boş yere sinirlenmeğe lüzum yok. Salim kafa ile başka vakit daha iyi konuşuruz.

Fuad beni geriye doğru sürüklüyordu. Ona uydum.

Derin uykuya dalan Tevfik beyi sızdığı sandalyesinde yalnız bırakarak dışarı çıktık.

*
* *

Muhakkak benim de yanıldığım noktalar vardı. Hele belediye reisine durup dururken çatmam hiç doğru değildi. O işgal ettiği makam itibariyle bu davada bir rol sahibi idi. Fakat göremez, düşünemez, yapıcı bir kabiliyeti olamazsa kabahat kimdeydi? Bütün suç liyakatsiz bir adamı bu mevkie getiren halktadır. Zaten tatbik etmek ne kadar güçse tenkid etmek o nisbette kolay değil midir?

Her nedense bir kere sinirlerim bozulmuştu; ekseri konuşmalarım biraz uzayınca kavga ve tahkir şeklini alıyordu.

Bu mesele üzerinde çok düşündüm. Konuşmamızın bu şekle dökülmesine sebep olduğum için belediye reisinden ve Ökkeş ağadan özür dilemeğe karar verdim. Elbet onları bir gün görür, anlaşır ve barışırdım. Yalnız içimde bir tek iman vardı, kazanın nüfuzlu bu iki adamını ikna edebilirsem plânlarımın bir kısmını yerine getirebilirdim...

Aradan birkaç gün geçti. «A.»da bahar henüz başlamış ve sivrisinekler faaliyete geçmemişti. Bir gece, tayinini çoktanberi işittiğimiz genç kaymakam Rifat bey geldi.

O sabah daireye gittiğim zaman koridorlarda bile bir değişiklik vardı. Her taraf süpürülmüş, yıkanmıştı. Hademeye bunun sebebini sordum. Heyecanla;

- Beyim, dedi, dün gece yeni kaymakam gelmiş, doğrudan doğruya hükümet binasına uğramış. Bilirsiniz ben sabahları erken çıkarım; fakat kaymakam galiba hiç uyumamış, daireye uğradığım zaman onu hademelere bağırırken gördüm. İki saattenberi buralarını temizlemekten belimiz kanburlaştı.

- Kaymakam bey şimdi nerede?

- Odasında, bir şeyler yazıyor. Tevfik beyi arattık; bir türlü bulamadık. Galiba bu gece evine gitmemiş.

Hademe ile fazla konuşmadım. Saklayamadığım bir sevinçle masamın başına oturdum.

İki saat sonra bütün memur arkadaşlarla beraber kaymakamın odasına safa geldine gittiğimiz zaman kendisini derhal tanıdım. Şevket beyin yardımı ile beni senelerce diğer öksüzlerle beraber sinesinde besleyen mektebe girdiğimiz vakit Rifat bey son sınıfta idi. Mütalaalarda bize nezaret ederdi. Biz bütün küçükler ona bir muallim gibi hürmet eder ve sevgi beslerdik. Bir sıkıntımız olduğu zaman hemen koşar;

- Rifat ağabey, diye derdimizi dökerdik.

Kendimi takdim ettiğim zaman kaymakam yüzüme dikkatle baktı:

- Ben sizi bir yerden tanıyorum, dedi.

- Evet tanırsınız, diye cevap verdim.

- Nereden acaba?

- Siz bizim mektepteyken çok sevdiğimiz Rifat ağabeyimizdiniz!

Birden ayağa kalktı; elimi şiddetle sıkarak:

- Bay Bedri, diye bağırdı, demek sen de büyüdün ha!

Eski mütevazi ve sade görüşlerini terketmemişti. Yine candan ve pürüzsüz konuşuyordu. Herkes gittikten sonra beni yanında alıkoydu; uzun uzun konuştuk. Evlenmişti, daha çocuğu olmamıştı, fakat ailesi hasta idi, bu sebepten «A.» da bir müddet yalnız yaşayacaktı.

Ona tabldotumuza girmesini teklif ettim; derhal kabul etti. Kasabadaki hayat hakkında bana birçok sual sordu. Zaten Rifat ağabeyin bu alâkasını konuşmaya başladığımız andan itibaren bekliyordum. Başka bir suale

meydan bırakmadan bir senedenberi edindiğim intibaları teker teker anlattım. İçini çekti... Biraz düşündü, sonra:

- Söylediklerinin hepsi doğru Bedri, dedi. Buraya gelmeden evvel bunların birçoğunu zaten işitmiştim. Fakat ne ziyanı var; çalışmak için zaman ve içinde bulunduğumuz şartlar müsait. Galiba biraz da genciz...

Elini omuzuma koydu, gülerek:

- Enerjimizi boş yere içimize akıtacağımıza, bize tatbik sahası hazırlayan kasabamıza ve kasabalılarımıza teşekkür etmeliyiz.

Rifat beyle bir hayli konuştuk. Mülkiye mektebinden mezun olduktan sonra, gezdiği, dolaştığı yerleri, edindiği intibaları birer birer anlattı.

Neden sonra yarı ayık yarı sarhoş bir vaziyette Tevfik bey içeri girince konuşmamız yarıda kaldı. Onları yalnız bırakarak dışarı çıktım.

*

* *

Dört gün sonra alelade bir vak'adan dolayı şahitlik için Maraş'a çağırılmıştım. Maraş «A.»ya epeyce uzaktı. Yolculuğum günlerce sürecekti, bir senedenberi «A.»da kapanıp kaldığımdan bu seyahat haberi içime tatlı arzular salmıştı. Nitekim trenin sür'atinde, tekerleklerin gıcırtısında bile bambaşka dekorlar gördüm. Mütemadiyen sigara içtim, kompartımanın penceresinden başımı uzatarak şarkı söyledim.

Bu kitabı okuyanlar, belki bu satırlarındaki ifadeyi mânâsız bulacaklardır. Ufak bir tren seyahati kayda değer bir hadiseymiş gibi yazılır mı diyeceklerdir. Evet, ben de biliyorum; hele yazılarımı biraz başından okudukça «Boş yere sahifeleri doldurmuşum.» diye söyleniyorum. Fakat ne yapayım ki elimde olmadan yazıyorum. Galiba bugün

içinde bulunduğum durumu bu satırlarla unutuyorum. Ne yazık, elimde şimdi birçok imkânlar var. Kültür ve yaşça olgunum, beğeniliyorum. Her türlü maddî servete sahibim. Fakat bir şeyim eksik... Ruhum... Evet, gülmeyin, ben şimdi ruhsuzum. Ruhum tam dört gün evvel öldü. İşte böyle mazideki, belki bir daha hatırlanamayacak olan hadiselerin izlerinde yürüyerek ruhumun senelerce evvelki arkadaşlığını yâd ediyorum.

Maraş'ın istasyonu olan Eloğlu'nda trenden inince gözlerim bir kaç kerpiç binayla karşılaştı. Bir de önümde Maraş'a uzanan bir şose vardı. Kamyon sordum; yoktu. Benim gibi üç yolcu ile beraber postayı beklemek üzere bir duvarın gölgesine sığındık. Saat sabanın dokuzu idi. Belki de yine bir kenara büzülüp oturmaktan olacak, trendeki neş'em tamamen kaybolmuştu. Çok sıcak bir gündü. Güneş tepemize çökmüş, çimenlerin üzerinde çiçeklerle beraber eriyordu. Postanın bir an evvel gelmesi için dua ediyordum. Karşıdaki evlerden birinde bir davul sesi işitiliyordu.

Ben o ana kadar, gerek «A.»da, gerek İstanbul'da Ramazan gecelerinde çalınan her davulda birçok bir ahenk bulmuşumdur. Fakat bu işittiğim ses, sadece iri bir tokmağın gergin bir deriye inmesinden ibaretti. Dayanamayıp sıcağa ve tabiattaki sessizliğe rağmen başını bir atkıyla saran yanımdaki yolcuya sordum.

- Acaba karşıdaki evde ne oluyor?

Adam yüzüme hayretle baktı.

- Anlamadınız mı? dedi. Sabah sabah davul çalınırsa ne olur?

- Bilmem.

- Şu halde siz buranın yabancısısınız; yoksa bilirdiniz, bir evde sabahleyin davul çalınırsa orada muhakkak düğün var demektir.

- Düğün mü? Güpe gündüz, tek davulla mı?

- Sabahları tek davulla, geceleri daha başka davullar ve zurnalarla... Geç vakitlere kadar oynanır, içilir. Böylece bu bir hafta sürer. Fakat eğlence bitince ertesi akşama kadar gelini başka yere götürürler.

- Damat nerede kalır?

- Kendi evinde!

- Gelinin gittiği yer neresi?

Adamın canı sıkılmıştı. Başını istasyon binalarına doğru çevirerek:

- Gelin nereye gitse olur, dedi; arkadaşı, tanıdığı, babasının, anasının evi filân.

Gittikçe merak ediyordum. Muhitine has âdetlerdi bunlar. «A.»da da birkaç düğün görmüştüm. Oranın düğünü mahiyet itibariyle buraya benziyorsa da şüphesiz ki şekil itibariyle birçok farkları vardı.

Önde davul ve zurna olmak üzere «A.»da düğün alayı yola koyulurdu, gelin o gün en yeni şalvarını giyer, al bir atın üzerine bir kraliçe edasiyle kurulurdu. Rastık ve sürmeyle karma karışık olmuş yüzü bir yemeniyle örtülür, elleri kınalanırdı. Gelinin atını çeken adam, o alayın en imtiyazlı insanıydı. Zurnacı eşeğinin tepesinde, eşeği kadar filozof bir hal takınır, avurtlarını şişirerek yola koyulurdu. Davulcu ise eşeğin çevik adımlarına ayak uydurarak, zurnacının hemen yanında, onun kadar filozof olmamakla beraber yine de mütemadiyen tokmağını indirerek yürürdü.

Gelinin arkasında karmakarışık, allı yeşilli bir kalabalık, alayın teferruatını teşkil ederdi. Kimisi ata binmiş, kimisi katıra ve eşeğe... Hattâ yaya yürüyemeyeceğini anlayıp da sapanından öküzünü söküp kervana karışanlar bile bulunurdu. Düğün alayı kahvenin önünden geçerken, delikanlılar yolun iki tarafına sıralanırlar, yola ip gererek kapatırlardı. Bahşiş almayınca kervana yol vermez-

lerdi. Hattâ bu yüzden bazan kavga çıkar, davul patlar, zurnacı bile eşekten yuvarlanırdı.

Fakat Eloğlu'ndaki durmadan gümbürdeyen bu tek davulun, anlattığım «A.»daki düğün kervaniyle pek ilişiği bulamadığım için yanımdaki yolcuya yine sordum:

- Peki şimdi sabah sabah yine eğlenti mi var?

- Hayır, gelini uyandırıyorlar, yahut hazırlanması için haber veriyorlar. Çünkü birazdan damadın akrabaları gelecek, sohbet edecekler. Dedim ya bu hal böyle bir hafta devam eder, ondan sonra birleşirler.

- Bütün köy halkının âdeti bu mudur?

- Eh!... Biraz hali vakti yerinde olan hep böyle yapar, bir gecelik eğlentiden sonra bir yastığa baş koyanlar da vardır.

Başı atkılı adam benim suallerime daha fazla cevap vermemek için hemen yanımdan uzaklaştı, ben de sıcağı sanki büsbütün arttırıyormuş hissini veren bu gürültülerle epeyce vakit geçirdim.

Artık hayal kurmaya karar vermiştim ki, demincek konuştuğum adam tekrar yanıma geldi:

- Beyim, dedi, siz meraklısınız; gelin biraz âlem seyredin. Davulun işi bitmiş, zurna da gelmiş, şimdi birkaç hava çalacaklar, istasyondaki hamallar, bizim hemşerilerden bazıları oynayacaklar.

- Haydi öyleyse, dedim.

Beraber yürümeğe başladık. Tamamen kendimizi güneşe terkederek meydana vardık. Sekiz on kişi kadar bir kalabalık halka olmuşlar, zurnacıyla davulcuyu ortaya almışlardı.

Davulcu. Aman yarabbî ben şimdiye kadar böyle acayip ve dökük bir kılıkta hiçbir insana rastlamamıştım. O her haliyle benim yarı karışık bir aşktan ezilmiş, yarı kin ve tahkirden sarsılmış, yarı kimsesizlik ve muvaffakiyetsizlikten çökmüş iç âlemimin haricî görünüşüydü. Ne

tuhaf tesadüftü yarabbi ve ne acayip bir sesti ki, hiç durmadan kulağıma «İşte senin iç âlemin başkalarının üzerinde dolaşıyor» diye fısıldıyordu. Yalnız aramızda bir fark vardı. O zaman ruhum daima iç âlemime teselli veriyor, dış âlemime yol gösteriyordu:

Muvaffak olamayacağımı bildiğim halde davulcuyu bütün hareketiyle beraber buraya dökmek isterim:

Başındaki kasketinin önü kâmilen silinmiş, siperi çeşit çeşit paçavralarla kaplı, paçavraların ortasında da kocaman bir delik... Elbiseleri, muhakkak vaktiye senelerin yağmurunu yiye yiye şişen bir bostan korkuluğuydu. Elbise diyorum, fakat, bunun elbise olmadığını ufacık bir çocuk bile anlayabilirdi. Mintan yerine boğazında sadece kirden simsiyah olmuş bir mendil sarılı, ceketinin yakası ve düğmeleri olmadığı için göğsü tamamen açık. Tabiatın verdiği büyük bir imtiyazla simsiyah göğüs kılları, onu bir omuzundan diğer bir omuzuna kadar örtmüş...

Karşıdan bakan bir insan lime lime olmuş ceketinin altında koyu renkli bir mintanın bulunduğunu zanneder. Zaten teninin rengi göğüs kıllarının renginden daha açık değildi... Şu halde o, baştanbaşa siyah bir gömlek. Ayağındaki pantalon iki iri baldır adalelerini saklayamayacak kadar acemi. Yalnız ayakkabıları çok yeni. Kıpkırmızı Maraş çarıkları.

Yüzü ve gözleri. Yanaklarının orta yerine kadar uzanan bıyıkları ağzını tamamen kapamış. Burnu hemen hemen yok gibi. Kaşları gözlerine inmiş, sanki ondan simsiyah bir renk çalmış.

Zurnacının da titreyerek yürüdüğü, adetâ güneşten eriyormuş gibi derilerinin gittikçe gerildiği görülüyordu. Fakat onunla fazla meşgul olamıyordum. Çünkü davulcu gözlerimi kamaştırmıştı.

Onlar beni görünce çekindiler... Sonra boynumu büküp güneşin şakaklarımdan terler akıtırcasına aşırı sıcağına tahammül ettiğimi anlayınca çalmaya başladılar.

İlk defa davulcunun tokmağı, bize faslın başlamakta olduğunu haber verdi. Gayet kuru ve sönük bir kaç takırdı duyuldu. Sonra hareketler sıklaştı. Zurnacının yanakları şişti ve oynak bir Karadeniz havası etrafa yayıldı.

- Çık kara oğlan, dediler.
- Hastayım, diye gayet ince bir ses cevap verdi.
- Aldırma, sıtma insanı öldürmez, diye ısrar ettiler.

Gözlerine güneşin verdiği hararetten ziyade sıtmanın alevi düşmüş bir istasyon hamalı ortaya atıldı. Kaputunu arkadaşına vermiş, titriyordu. Rahat davranamıyordu; cenubun bu sıcak ülkesinde Karadeniz'den esen rüzgâra bütün manasiyle sinesini açmak istiyordu. Arzusu o kadar şiddetli idi ki, kollarının, ayaklarının çatırdadığını hissettiği halde oynamaya başladı. Bu genç, muhakkak buraya bir felâketten kurtulmak için sığınmış bir sahil çocuğu idi... Vaktile denizin okşayıp büyüttüğü bir insan...

Karaoğlanın gittikçe hareketleri sıklaştı, omuzları dikleşti ve neticede onu yiyen, bitiren sıtmanın müthiş zehirleri katre katre Eloğlu topraklarına dökülerek Karadeniz'in koyu ve köpüklü dalgaları ile silinmeğe başladı. Karaoğlan memleketini bulmuştu; birdenbire havalanmış, aniden onu bilenlerin yanına gidivermişti.

Biraz sonra oyuna iştirak edenler çoğaldı. Onlar da kâh şarkta, kâh cenupta, bazan garpta dolaşan sihirli bir hüznün üzerinde seyahat ederek saatlerce neşe içinde yaşadılar. Neticede hepsi birer birer çekildi. Davulcu meydanı boş görünce tokmağını indirdi ve yerini bıyıklarına terkeden burnunu bir kaç kez çekti. Sonra davulunu ufkî tutarak üzerine eğildi. Sağ ayağını havaya kaldırmış, sol ayağının topuğu üzerinde dönmeğe başlamıştı:

- Para beyler, para, diye mırıldanıyordu.

Cebimden on kuruş çıkarıp davulun üzerine attım ve oradan süratle uzaklaştım. Çünkü yanıyordum...

Yarım saat sonra posta gelmiş, Maraş'a doğru seyahatimin ikinci kısmı başlamıştı.

Kamyon henüz hareket etmişti ki, karşıdan tabiatın bütün renklerine sarılmış bir yığın köylü kadınının gelmekte olduğunu gördüm. Kimisi çocuğunu sırtına almış, kimisi kızının sırtına binmişti. Kimisi saçlarını kalın bir halat gibi örüp arkasına bırakmış, kimisi şalvarının uçkurunu toplamayı unutmuştu. Bazısı kınalı idi, bazısı benli.

Başı atkılı köylü ile konuştuklarımı birdenbire hatırlıyamamış olmalıyım ki şoföre:

- Ne oluyor? diye sordum.

- Gelin uyanmış, damadın akrabaları onunla konuşmaya gidiyorlar. Ev çökmezse...

Şoför sözünü tamamlayamadı; direksiyona bile şaşırarak gülmeğe başladı. Çünkü şoför muavini arka arkaya bir kaç korna çalmıştı. Motorun uğultusunu ve korna sesini duyan kadınlar, kurt görmüş koyunlar gibi sağa sola dağılıvermişlerdi. Hatta bir tanesi sırtındaki ninesini otların üzerine fırlatarak olanca hızı ile koşmaya başlamıştı. Şoföre uyarak ben de güldüm. Fakat bu gülüşümün aksi, demincekki karaoğlanın ve davulcunun benliğimde uyandırdığı çizgiyi büsbütün derinleştirdi.

Bu ve bunun gibi şahidi olduğum birçok vak'alar, hayatımın yıl dönümünü teşkil eden bir gecede canımdan fazla sevdiğim bir mahlûkun anlattığı «Cadıların Kırbacı» adlı masalla ne kadar çok ilgili idi. Hayır. Sadece ilgili değil, bunlar Cadıların Kırbacı'nın yeryüzündeki alâmetleri idi.

«Vaktiyle canları sıkılan cadılar, esrarlı küplerine biner, göklerde uçarmış. Rastladıkları, kıskandıkları, belki de canları istediği insanlara cızırdayan küplerinin üzerinden başlarını uzatır, ellerindeki yağlı kırbaçları ile vururlarmış. Bu kırbacı yiyen insanlar bir daha acıdan, ızdıraptan kurtulamazlarmış.»

Sırası geldiği zaman bu masalı ve bunu söyleyen bir çift etli kalın dudağı size teferruatiyle anlatacağım.

Yalnız o zamanlar, gerek «A.»da, gerek diğer yerlerde yaşadığım bazı hâdise ve sezişleri "Cadıların Kırbacı"na benzetmek hatıramdan bile geçmezdi. Esasen «Cadıların Kırbacı»nı henüz bilmiyordum ki...

*
* *

Şuna kanaat getirmiş bulunuyorum ki hakikati bilmek için okumak ve görmek kâfi gelmiyor. Bizzat yaşamak ve pençeleşmek lâzım. Hakikatten daha acı olan şüphe bile yaşanmış bir hâdisenin içinde derhal eriyiveriyor. Nasıl ki en kuvvetli arkadaşlık, saadetin değil felâketin birleştirdiği insanlar arasında teessüs ederse, hakikat de yaşamanın içinde derinleşiyor ve esas şeklini buluyor. Kulaklar ve gözler birer yalan vasıtasından başka bir şey değildir...

İşte Maraş'tan dönüşte tren beklemek için bir gece kaldığım Eloğlu'nda «A.» hakkında düşündüklerim ve sonra «A.»da beni bekleyen hâdiseler, hakikatin yaşamakla bilineceğini birazcık olsun gösterir zannederim.

Eloğlu istasyonu ile köy arasındaki mesafe tahminen bir kilometreden fazla. Şoförün ihmali yüzünden treni kaçırınca geceyi geçirmek için han aradım; yoktu. Mecburen köy evlerinden birinde misafir kalmak için yürü-

meğe başladım. Dizlerim kesiliyor, başım dönüyordu. İki kilometrelik yol bana binlerce kilometre imiş gibi uzun geliyordu. «A.» da yakalandığım sıtmanın tekrardan üzerime çökmeye başladığını anlıyordum. Sakin bir köşe arıyordum; hâlbuki selâm verecek bir tanıdık bile yoktu. O anda ismini bile işitmeye tahammül edemeyeceğim Ökkeş ağaya raslamaya razı idim... Zaten insanların muhtaç oldukları anlarda dost aramaları, tabiatın kendilerine büyük bir bollukla verdiği egoist hislerden biri değil midir?

Dizlerimde derman kalmamıştı. Bir jandarma erine rastlamasam çimenlerin üzerine uzanıp yatacaktım. Jandarmaya halimi anlattım. Kendimi tanıttım. O da beni bin bir müşkülâtla bir köy evine yerleştirdi. Derhal sedirin üzerine uzandım. Kemiklerimin çatırdadığını hissederek düşünmemek için dışarısını seyre başladım.

Yavaş yavaş akşam oluyordu. Kendisini göstermek istemeyen güneşin batarken geride bıraktığı köy evleri, gölgelerle oynaşıyordu. Fakat her nedense güneş o akşam şairlerin iddia ettiği gibi etrafı kızıla boyamıyordu. Dağlar gittikçe koyulaşan renklerle beraber birer canavar gibi köye doğru yürüyordu... Acaba burası bir köy müydü? Çünkü kavalın yanık nağmesi duyulmuyor, çıngırak sesleri birer kilise kampanası kadar soğuk işitiliyordu. Su şırıltısı, yanık türküler, gönülden gönüle seken şen ve şuh köylü kızlarının kahkahaları nerede? Hepsi gönüllerde yaşayan köylerde mi kaldı?

Gözlerim halle oyalanıyorsa da düşüncelerim hep gerilerde idi Meselâ ben o anda «A.»yı arıyordum. Elif hatunun içinde farelerin cenk ettiği toprak damlı odası bana ne kadar heybetli ve güzel gözüküyordu. Çünkü orada bir ilişiğim vardı. O ev benim olmasa da benimdir diyebiliyordum. Şimdi anlıyorum ki, köyde üç türlü akşam olurmuş:

Birincisi; köyde köylülerin akşamı. Diğeri, köyde şairlerin akşamı. Üçüncüsü ise; köyde bir ilişiği olmayanların akşamı. Ben o anda üçüncü nevi akşamı yaşıyordum.

Bu seyahata çıkmakla hayattaki yalnızlığımı ve hırçınlığımı, tabiatın vereceği çeşitli manzaralarla gidereceğimi zannetmiştim. Fakat yine de yabancılıktan ve karanlıktan kurtulamamıştım. Belki ömrüm boyunca da kurtulamayacaktım. Ben maddeten ve manen hasta idim!

Düşüncelerim daha binlerce çeşit mevzular üzerinde sekerken odanın kapısı açıldı. İçeriye gayet sönük bir fenerin arkasında ev sahibi ile iki yabancı girdi. İstemeyerek yerimden doğruldum. Ev sahibi:

- Affet beyim, dedi, sizin gibi treni kaçıran iki yolcuyu buraya misafir edeceğiz. İçeriki odayı karılar temizleyinceye kadar beyle hanımı yanında oturtmak lâzımgeldi.

Sıtma çenelerime sanki bir kilit vurmuştu. Tereddüt ediyormuş gibi zorlukla:

- Buyursunlar, dedim.

Yeni misafirler galiba baba ile kızdı. Adam oldukça ihtiyardı. Kız ise 19 yaşından yukarı değildi. İlkönce sedire doğru yaklaştılar. Sonra benim ayağa kalkmadığımı görünce birbirlerine bakıştılar. İhtiyar adam:

- Galiba rahatsız ettik, dedi.

Kekeledim:

- Hayır efendim, ne münasebet. Birdenbire sıtma yakaladı da derhal ayağa kalkamadım.

İhtiyar adam hareketlerimin tabii bir mazeretten ileri geldiğini anlayınca kızına döndü:

- Otursana Belma, dedi, saatlerden beri ayaktasın. Bir kenara ilişiver.

Genç kız sağ eliyle başındaki beresini çıkardı. Sol elini etekliğinin cebinden ayırmayarak kerevetin bir ucuna ilişti. Kızın saçları kumraldı, ince bir beli, oldukça taşkın

bir göğsü vardı. Her halde aldığı terbiyeden olacak, gayet sıkılgan oturuyor, gözlerini bile açmaktan korkuyordu. Eski şark ülkelerinin acayip felsefesiyle yoğrulmuş gibi tuhaf bir tavrı vardı. Boyasız ve mat bir yüz, mübalâğasız taranmış saçlar, uzun kollu ve göğsü tamamen kapalı bir ceket ve ellerinin içinden bir türlü ayrılmak istemediği cepli bir etek. İlk o zamana kadar pek az kadın tanımakla beraber bir genç kızın yaz günü cepli eteklik giyeceğini tasavvur edemiyordum.

İhtiyar adam kızının hemen yanına oturmuştu. Rüzgârdan dağılmış kır saçlarını elleriyle düzeltiyordu. İstemeyerek başını bana doğru çevirmişti. Konuşmak için mevzu aradığı belliydi. Neden sonra:

- Galiba siz de bizim bindiğimiz postada idiniz? dedi. Şoförün yanında oturuyordunuz; bizi görmediniz. Bereket versin istasyonda çok eğlenmediniz de burasını bulabildiniz. Ev sahibi benim eski tanıdığım olmasaydı muhakkak bekleme salonunda sabahlayacaktık.

- Çok fena efendim, diye cevap verdim. Tahta kanapelerin üzerinde geceyi geçirmek insana ölüm kadar acı gelir. Bahusus bir de hasta olunursa...

İhtiyar adam birdenbire hatırlamış gibi alâka gösterdi:

- Sahi, dedi, siz rahatsız olduğunuzu söylemiştiniz. Geçmiş olsun. Neniz var?

- Sıtma. «A.»nın bir yadigârı. Bir senedir arada sırada yoklar.

- «A.» mı dediniz? Orada bulundunuz demek?

- Zaten memuriyetim orada.

- Şimdi «A.»ya mı gidiyorsunuz?

- Evet.

- Şu halde beraber yolculuk yapacağız. Ben de «A.»ya tayin edildim. Nüfus memurluğuna gidiyorum. Siz ne vazifede bulunuyorsunuz?

- Mahkeme başkâtipliğine vekâlet ediyorum.

İhtiyar adam eski bir dosta rastlamış gibi birdenbire ayağa kalktı:

- Çok iyi, çok iyi, dedi. Öyleyse «A.»da yerleşinceye kadar yardımlarınızı esirgemezseniz minnettar kalırım. İsmim Hamdi, kızımın ismi Belma. Sizin adınız?

- Bedri.

- Bak Belma, seni tanıştırayım; «A.» mahkeme başkâtibi Bedri bey.

İhtiyar adamın heyecanlanması ve canlanıp kızını bana takdim etmesi karşısında utanarak ayağa kalktım. Kız da yerinden kıpırdamış, sol elini cebinden çıkarmadan sağ elini uzatmıştı. Büyük bir teslimiyetle incecik parmaklarını avuçlarıma bıraktı. Maddî ve manevi bir yorgunluk altında ezildiği, kollarını bile uzatırken saklayamadığı halsizlikten anlaşılıyordu. Yerime otururken bu kızda saklı bir gönül yarası bulunduğunu hisseder gibi oldum.

Hamdi beyle bir hayli konuştuk. Bu basık tavanlı köy odasında, gayet sönük bir fenerin titrek ışığı altında, onun yavaş fakat düzgün sesi, beni hastalığımdan, biraz evvel duyduğum «A.» hakkındaki şiddetli hasretten tamamen uzaklaştırdı.

Ev sahibi büyük bir sini ile içeri girince yemek vaktinin geldiğini anladık. Sofraya sıralandığımız zaman basit bir hâdise oldu. Bilmem hangi tesirin altında gayri ihtiyarî güldüm.

Hamdi beyle ikimiz derhal bağdaş kurmuş, tahta kaşıkları elimize almıştık. Fakat kızı bir türlü yere oturamıyor, çömelmesini beceremiyordu. Bacaklarını bükmek istedikçe uzun etekliği geriliyor, muvazenesini kaybediyordu. Sol elini cebinden çıkarmadan sağ eliyle keçenin üzerine dayanmıştı. Hele babasının ve benim bakışlarımıza muhatap olduğunu hissettikçe göz kapaklarından

itibaren başlayan bir kırmızılık yarı solgun yanaklarına doğru yayılıyordu. Babası:

- Otursana kızım, dedi, bey yabancı değil; rahatına bak.

O da mahcubiyetten sarhoş bir halde kendisini yere bırakıverdi. İşte tam burada fırlamak üzere olan kahkahalarımı düğümleyen bir vak'a ile karşılaştım.

Birdenbire oturduğundan muvazenesini kaybeden genç kız düşmemek için sol elini dışarı çıkarmış, babasının omuzunu tutmuştu.

Aman yarabbi bu el ne sakil ne iğrenç bir eldi. Bileklerine kadar kıpkırmızı idi. Çatlak bir deriyle kaplıydı. Parmaklarının tırnakları yoktu. Nasır gibi sert bir takım kabarıklar parmak uçlarında toplanmıştı.

Hayret ve şiddetle bu ele baktım. Genç kız da başını bana çevirmiş, gözlerimdeki istifhamları içi titreyerek okumaya çalışıyordu. Hem öyle ki, demincekten beri göstermemek için uğraştığı, fakat neticede muvaffak olamadığı sol elini, artık saklamak lüzumunu hissetmiyordu. Fakat anlıyordum; mahcubiyetten kızarmaya başlayan yanaklarının rengi titreyen, sarsılan ve belki de inleyen içinin merhamet dileyen bir ifadesiydi.

İşlediğim bu küçük küstahlık ve kabahati derhal farkettim. Gözlerimi sininin üzerinde duran yufka ekmeğine çevirerek:

- Buyursanıza efendim, diye fısıldadım.

Bundan sonra bir daha lokmaları istemeyerek parçalayan o ele ve onun çekingen sahibine bakmadım. Yalnız bir kere iri yeşil gözlerinden kirpiklerinin kıvrık uçlarına sıçrayan birkaç berrak damlayı farkeder gibi oldum.

Yemek bile yemiyordu; sadece arada bir elindeki boş kaşığı ağzına götürüyor, bir yufka parçasını avuçları arasında mütemadiyen uvalıyordu.

«A.»ya dönüşümüz hâdisesiz geçti. Eşyalar sonra geleceğinden yanlarında küçük bir bavuldan başka bir şey yoktu.

Hamdi beyi bir hayli ısrardan sonra «Mecburiyet Palas» ismini verdiğimiz han odasında yatmaktan vaz geçirdim. Doğrudan doğruya bizim eve götürdüm. Zaten Elif hatunun hemen bitişiğimizde boş bir odası vardı. Pazarlıkta uyuşursak oraya yerleşeceklerdi.

Çitin kapısını itip de bahçeye girdiğimiz zaman Fuad'la karşılaştım. Uyuz bir merkebin yanında durmuş, kısa boylu bir adamla hararetli hararetli konuşuyordu. Bizi görünce hemen yanımıza geldi. Misafirlerimizi takdim ettim, sonra:

- Hayrola, dedim, uyuz bir merkebin başında yarenlik edecek yeni dostlar edindin galiba?

Hafifçe ayağını dürttü.

- Yalnız kalınca anlatırım, diye fısıldadı.

Hemen ev sahibini çağırdık. Elif hatun zaten uysal bir duldu; hele nedense genç erkeklere karşı yüzü tutmuyordu.

Fuad'la ikimiz biraz dil döktük; aylardanberi yağlı bir müşteri aradığı halde gayet ucuz bir fiatla Hamdi beye evi kiraladık. Elif bacı içi titreye titreye gelinlik şiltelerini yeni kiracılarının altına serdi. Onlar da erkenden yattılar.

Fuad da yalnız kalınca gülerek yanıma oturdu.

- Bedri, dedi, bize yol göründü galiba.

- Nereye gidiyorsun?

- Çok uzak bir yere değil ama, ne de olsa birbirimizin oda arkadaşı olamayacağız..

- Evden mi taşınıyorsunuz?

- Evet.

- Niçin?

Biraz düşündü; sonra yine gülerek:

- Biliyorsun ki, dedi, ben pasaklı adamın biriyim. Sen de titizsin. Olmuyor işte; habire odayı kirletiyorum, boş yere ikimiz de pislik içinde yuvarlanıyoruz. Beni çevirecek, odamı temizleyecek, çamaşırlarımı yıkayacak bir insana ihtiyacım var. Bunun için...

Sözünü kestim.

- Anlaşıldı, dedim, sen benimle eğlenmek istiyorsun. Fakat bu gece yorgunum. Müsaade et biraz uyuyayım. Yarın yine kaldığımız yerden, başlarız.

- Vallahi değil, güldüğüme bakma. Tuhafıma gidiyor da onun için...

- Eğer bu derdin ciddî ise halletmesi çok kolay. Anahtarı Elif hatuna veririz; her gün gelir odayı siler, süpürür. Sabahları giderken ben de yatağımı düzeltirim. Olur biter...

- Çok geç! Hele merkebi aldıktan sonra!

- Ne merkebi?

- Siz bahçeye girerken pazarlığını yapıyordum; uyuz bir eşek... Farkına vardın ya.

Bu sefer gülmekten kendimi alamadım. Uyuz bir merkeple temizlik arasında o kadar fark vardı ki... Fuad'ın mizacına uygun olmadığı halde muziplik yaptığına hükmetmemek elimden gelmiyordu.

- Olur adam değilsin, diye haykırdım. Yeni taşınacağın evde ortalığını uyuz eşek mi süpürecek?

O da benimle gülüyordu. Neden sonra:

- Yanlış anlamazsan sana her şeyi açıkça söyleyeyim, dedi.

- İnşaallah yanlış anlamam.

- Azizim belki bilirsin; aptallar mahallesinde kaçakçı Ahmed ağa isminde biri oturuyor.

- Evet.

- Geçenlerde damadını gümrükçüler vurmuş. Herif gık demeden ölmüş. Galiba huduttan mal kaçırıyormuş.

- Evet.

- Damat gidince evinde bir oda boş kalmış. Ahmed ağa ile dün pazarlık ettik; bir eşeğe odayı vermeğe razı oldu.

- Eee, sana ne olmuş?

- Hiç bir şey. Yani... Bu meyanda dul kalan kızı benim çamaşırlarımı yıkayacak, ortalığımı süpürecek!

- Ayrıca ev kirası verecek misin?

- Yok canım, topu topu bir eşek...

- Evden çıkarsan eşeği geri alacak mısın?

- O yok işte; o zaman bizim zavallı merkep gümbürtüye gidiyor...

- Eh pek de fena değil, canınız sağ olsun...

Hemen boynuma sarıldı:

- Yine yanlış anladın, diye yanaklarımdan öptü. Darılmadın ya bana?

Gülmeyi bırakmıyordu. Pek neş'eli idi. Ben ise kanıma sıtmadan daha şiddetli bir mikrobun girdiğini hissediyor, hislerine mağlûp olan bu arkadaştan uzaklaşmak istiyordum. Gözlerimin önüne Ahmed ağanın baldırı çıplak Fatması geliyordu. Yüzünü bize göstermek istemiyen, çocuğunu karla yıkayan Fatma. Bir de şakadan sahiye dönen eşek hikâyesi... Ahmed ağa bana:

- Merak etme beyim, piç kurusunun temeli sağlamdır. Hem ölse de ne çıkar; peşin peşin para vermedik ya... Herifle kız sağ olsun demişti.

Acaba şimdi bu herif kim oluyordu?

Yorganı başıma kadar çektim. Neş'esiz, soğuk bir tebessümle toplanan Fuad'a bakmaya cesaret edemeyerek:

- Allah rahatlık versin, dedim.

Fakat beni rahat bırakmadı:

- Biliyorum kızdın, dedi. Amma belki de haksızsın. Yalnız bunun münakaşasını bu gece yapmayalım. İleride

yine konuşuruz... Şimdi sen bana bu yeni komşunuz çıtkırıldım Belma hanımla iş pişirmek niyetinde olup olmadığını söyle.

- Hayır.

- Ben gittikten sonra evde yalnız da kalıyorsun. Kız da fena değil, babası da müsait gibi, işin iştir; aptallık etme.

- Ben öyle gayri meşru münasebetleri sevmem.. Sonra namuslu bir kızla gayesiz bir zevk için temasta bulunmak kadar hayatta çirkin bir şey var mıdır?

Fuad hayretle yüzüme baktı. Artık ciddileşmişti:

- Çok kat'i konuşuyorsun Bedri, dedi, günü ve saati gelince ukalâca sıraladığın bu sözlerine güleceksin. Biz erkek değil miyiz? İçimizde sönmesi icabeden bir his taşımıyor muyuz? Bugün içinde bulunduğumuz muhit bu hislerimizi tatmine müsait mi? Şu halde fırsat aramalıyız! Tabiatın bile hak verdiği bazı temasları temin etmeliyiz. Bunlara gayri ahlâkîdir, vicdana mugayirdir diyerek set çekmemeliyiz. Çünkü biz bir tek kelime ile insanız. - Senden saklamıyacağım;- ben Ahmed Ağanın evine bazı hislerimin coşkunluğunu gidermek için gidiyorum. Belki iğreniyor, yaptığım işin zahirî görünüşte hoşa gitmeyen bir hareket olduğunu biliyorum. Zahirî diyorum, çünkü beni tenkit edenlerin de iç âleminde daha kötü his ve düşünceler saklıdır. Nitekim sen de fırsat bulduğun zaman en kutsî bir camiayı bile yıkıp hayvanî arzularının peşinde koşacaksın. Bugün kendine vurduğun dizginler, o zaman para etmeyecek. Sana tavsiyem Bedri, iç âlemini başkalarını kötüleyecek kadar temiz gösterme...

Fuad belki haklıydı... Benim de iç âlemimde tahlile cesaret edemediğim birçok canavarlar yaşıyordu.

Mevzuu değiştirmek, neticesi pek de hayırlı olmayan bu tarz münakaşadan kurtulmak için:

- Bunları bırakalım, dedim. Haklı da olabilirsin, haksız da. Görüşe göre değişir. Sen şimdi bana on ilâ on beş

gün içinde kazamızda neler oldu onu anlat... Kaymakam Rifat bey ne yapıyor?

Fuad dâvayı kazanmış gibi derin bir nefes aldı:

- Hah, dedi. Boş yere niye çenelerimizi yoralım? Azizim tehlike içindesin; Ökkeş ağa ile bazı esnaf ateş püskürüyorlar. Kaymakam belediye reisiyle uzun uzadıya konuştu. Şimdi her evin önüne tahta veya tezekle muntazam şekilde kapatılmış çukurlara çok ilerde helâlar yapılıyor. Ökkeş ağadan zorla bin lira aldılar; galiba hamam yapacaklar. Rifat bey kumara teşvik edenleri cezalandıracağını sert bir lisanla söyledi. Aşçı da iflâs etti... Bütün bunlara senin sebep olduğunu zannediyorlar. Ayağını denk al.

Gülerek;

- Memnun oldum, dedim, bizim Tevfik bey ne âlemde? Yine akşamcılığına devam ediyor mu?

- Onu sorma; hali bitik. Geçen gün evinde kap kaçak nesi varsa hepsini sattı. Galiba işine nihayet verilecek... Vekâlet emrine alınacak. Hâlâ veznedardan aldığı parayı ödeyememiş. İşe de gittiği yok!...

Fuad uzun uzadıya anlattı... Bir türlü uykumuz gelmiyordu. Horoz sesleri sabahı haber verirken biz yorganlarımızdan başımızı çıkarmış, sivrisineklerin derimizde açtığı küçük yaralara aldırmadan konuşuyorduk. Neden bilmem, o gece hislerimizin esiri idik.

-V-

SONBAHAR yağmurlarının insana hüzün verdiği zamanlarda ben, daima mazimi hatırlarım. Hayattaki yalnızlığım, çocukluk aşkım, bir ölünün sapsarı vücudu, gençlik hislerimi ilk defa taşıran şuh bir kadının rayların gürültüsüne karışan kahkahaları gözlerimin önünde canlanır, kulaklarımda çınlar.

Biraz tahlil edilince Neş'e'ye de Zu-Zu denen meçhul kadına da taşkın etleri, oynak göğüsleri için bağlandığım meydana çıkar. Fakat Belma ile alâkam, kadına karşı duyduğum ihtiyacın en şiddetli zamanlarında bile bir kemik ve sinir meselesinden tamamen uzaktı. O bir sonbahar yağmuru gibi bana hüzün veriyor, mazimi hatırlıyordu.

Belma ilk önce benden kaçmış, mukaddes bir sır gibi sakladığı yanık elini keşfettiğim için belki tiksinmişti. Fakat gözlerimde bir alay ve merak yerine sadece merhamet ve alâka görünce eski çekingenliğini yavaş yavaş üzerinden atmıştı. Günler geçtikçe daha iyi anlaşıyorduk.

Hamdi bey çok saf ve dürüst bir adamdı. Akşamları daireden eve beraber dönüyor, Belma'nın bahçeye çıkardığı sandalyelere oturuyor, kahve içip güneş tamamen batıncaya kadar konuşuyorduk. Belma daima cepli elbiseler giyiyor, sol elini cebinden çıkarmadan sessiz sedasız bizi dinliyordu.

Fuad tamamen taşınmıştı. Evde yalnız olduğumdan bazı geceler Belma babasiyle beraber bana misafirliğe geliyordu.

Onunla tamamen anlaşmamız ve birbirimize bütün düşünce ve hülyalarımızı açmamız artık bir gün ve yalnızlık meselesi olmuştu. Nitekim bu beklenilen gün geldi. Fakat benim istediğim ve düşündüğüm şekilde olmadı. Ne yapayım, bu da önümde akan hayat ırmağının garip tecellilerinden biri.

Bir gece yatmak üzereyken odacı Yusuf efendi kaymakamın beni istediğini söylemişti. Derhal giyindim. Yusuf'la beraber Rifat beyin evine gittim. Gece geç vakte kadar kaymakamla konuştuk. Bir haftadanberi görüşmediğimiz için merak edip çağırmış.

Dönüşte yalnızdım. Sert bir rüzgâr esiyordu. Sonbahar yavaş yavaş ölüm döşeğine çekilmek üzereydi. Kışın amansız pençesi yüzlerde dolaşıyordu. Ay küçülmüş, bulutların arkasına gizlenmiş, dünyaya küsmüş gibiydi.

Karanlık ve kambur yollarda güçlükle ilerliyordum. Şimdi şeklini ve mahiyetini tamamen kaybeden bazı cisimler gözlerimin önüne birikerek düşüncelerime tesir ediyordu.

Rifat beyin evi ile Elif hatunun odası arasındaki mesafe ağır bir yürüyüşle on beş dakika kadar çekiyordu. Yolun yarısına gelmiştim ki evlerin birbirine küsüp uzaklaştığı bir çitin kenarında bir karartının kıpırdamakta olduğunu gördüm. Bu sarhoş veya basit bir hayvan olabilirdi. Yoluma devam etmek istedim. Fakat karartı karşıma dikildi. Ben bunun kim olduğunu araştırmaya çalışırken, yayvan bir ses:

- Kibritin var mı? diye sordu.
- Kimsin? dedim.
- Kibritin var mı?
- Yok.

- Nasıl yok? Ver bakalım şunu!...

Bu acayip şahsın yüzünü göremiyordum. Merakımı gidermek ve belki de bu tarz konuşmanın doğru olamayacağını anlatmak için yanına sokulmak istedim. Fakat henüz adımımı atmıştım ki, ayaklarıma doğru kuvvetli bir cismin sıçradığım gördüm. Silkinmeye vakit bulamadan kaşımın üzerine bir yumruk yedim; yere yuvarlandım. İşte o zaman maksat ve gayelerini bilemediğim üç haydut tarafından taarruza uğradığımı anladım. Yere yuvarlanırken başım şiddetle bir taşa çarptı. Mukavemetimi aniden kaybettim. Yalnız kulaklarımın uğuldadığını, boğazıma doğru bir darbenin indiğini hatırlıyorum.

Belma ile Bedri... İsteseydik pekâlâ birbirimize uygun bir çift olabilirdik. Fakat birimiz istedi diğeri sustu, diğeri arzuladı öbürü anlamamazlıktan geldi... Bu hikâye de acayip ve anlaşılmaz ruh tahlilleriyle doludur. Hepsini sırasiyle anlatmak hem beni, hem de sizi üzecektir. Bunun için hâdiselerin üzerinden yürüyüp içine nüfuz etmemek bana daha doğru geliyor...

Mutaarrızların kim olduğunu bugün bile öğrenmiş değilim. Fakat bunu tahmin etmek basit. Hiç bir şeyim çalınmamış, ortada bir cinayet yok. Şu halde bu dayak hâdisesi bir tehdit değil midir?

Bayılmam, başımın kazaen bir taşa çarpmasından ileri geliyordu. Beni yolun ortasında baygın bulan bekçinin ifadesine göre «Soyuldum» diye sayıklıyormuşum. Kendime geldikten sonra ceplerimi araştırınca bütün paramın olduğu yerde durduğunu gördüm.

Kaymakam Rifat bey bu işin üzerinde durmak istedi. Ben de on beş liram çalındı diye bir yalan söyledim. Fakat Ökkeş ağa ile belediye reisini kendi nazarımda müc-

rim yaptım. İş hırsızlık bakımından polise aksetti ve mesele anlaşılmaz bir şekil aldı.

Beni tedavi eden yegâne insan Belma oldu. İste bu hasta ve hastabakıcılık durumu sayesinde onunla iyice anlaştık. Ben ona bütün hikâyemi anlattım. Beni yüz hatlarında ufak bir değişiklik olmamasına bilhassa dikkat ederek dinledi. O da bana ızdıraplarını istemeden açtı. Düşüncelerimi öğrenmesin diye, başım önüme eğik, hikâyesinin bitmesini bekledim.

Belma'nın bütün acıları elindeydi. Eli yüzünden sevememiş, sevilememişti. Düzgün bir çehresi, olgun bir vücudu vardı. Bir kaza neticesi sol eli yanmış, derisini tamamen acayip bir hale sokmuştu. Ne annesinin ölümü, ne babasının yakın bir zamanda bu dünyadan göçeceği, ne kimsesizliği, ne de fakir oluşu, onu bu yanık eli kadar sarsmıyordu. Elini görenler daima iğrenmişler, hattâ alay etmekten bile çekinmemişlerdi. Belma'da öyle bir kanaat vardı ki, onunla kimse evlenmeğe tenezzül etmeyecek ve o da hayatının sonuna kadar bakire kalacak...

Bu tarz düşüncelerinin yanlış olduğunu anlatmak istedim. Beni sonuna kadar dinledi;

- Acaba? dedi.

Evet, «Acaba!»... Belma bu sualini sorarken yüzüme bakmaktan çekinmiyordu. Öyle ya, evlenme çağına geldiği halde ve birbirimizi şiddetle arzulamamıza rağmen ona niye izdivaç teklifinde bulunmuyordum?

Artık tamamen iyileşmiştim. Bir gün evde yalnızdık. İçimde bekârlığın verdiği bir ızdırap vardı. Belma o gün nedense benimle meşgul olmak istemiyordu. Daha fazla dayanamadım:

- Biraz dışarda dolaşalım mı? dedim.

Başı ile kabul ettiğini bildirdi. Derhal bahçeye çıktık.

-VI-

HÂDİSELER o kadar karışık, vak'alar birbirini o kadar çabuk takip ediyor ki, bunları sıralamaktan manevi bir yorgunluk hissediyorum. Beni daha çok yakındaki mazim çağırıyor, onları tekrardan yaşamak istiyorum. İradem in kadrinde olarak o hâdiselerin çamuru ile yuğrulmuş bulunuyorum şimdi.

«A.»dan ayrılışım bir çok sebeplerden ileri gelmişti. Bir kere Belma beni titretiyordu. Ondan kaçıyordum... O da beni unutmuştu; fakat yine beraberdik... İstanbul'da onu bulamam dedim. Yanık elin ruha dökülen kasvetimden kurtulurum zannettim. Azgınlıklar ve çalınan bekâretin feryadı şehirlerde dolaşmaz diye düşündüm... Kaçtım!

Yarıya kadar yapılıp da birdenbire çöküveren hamam.. Helaların hâlâ üzeri iki ayrı tahta ile örtülü çukurlardan ibaret oluşu. «A.»yı inleten sıtmanın en büyük yatağı sağda ve solda bulunan dere ve göllerden ziyade bu çukurlarda oluşu... İflâs eden tabldotumuz... Tevfik beyin hapishane parmaklıklarından sakin, fakat bir ok gibi süzülen bakışları... Çoluk çocuğunun mahkeme koridorlarındaki feryadı... Yapılan bir kilometrelik şosenin «Ben ne kadar ciciyim» diyerek her gün karşımda sırıtışı... Yarıyolda kalan su künkleri... Nihayet senelerden sonra

Neş'e'nin bir kaç satırlık mektubu... İşte beni «A.»dan uzaklaştıran diğer sebepler.

Neş'e: «Nedim veremden öldü. İki çocuğumla yalnız kaldım. Senden başka kimsem yok. Gel!..» diyordu.

Ukalâlık yapıyorum değil mi? Beni birbirinin üzerine yüklenen teessürler kaçırmadı! Sırf şehvet çağırdı... Acayip bir hissin burgulu tazyikine uydum. Hattâ Belma'ya dudak büktüm. Neye yarardı; o kadındı, hem de kendi arzusuyla kaçakçılık yapıp başkasına etini satan bir kadın! Neş'e böyle miydi ya? Zorla evlenmiş, beni unutmamış, ruhen bakire kalmıştı.

Hayır, çok düşünmedim. Derhal istifamı verdim. Bavullarımı topladım. Bindiğim trenin son sür'atle gitmesi için mütemadiyen koridorlarda dolaştım.

Haydarpaşa'ya ayak bastığım zaman dizlerim titriyor, kalbim tahammül edilemeyecek derecede şiddetli atıyordu. Neş'e iki çocuğunu tertemiz giydirmiş, kollarından tutmuş, bana doğru koşuyordu... Oh, ne mesudum..

*
* *

Artık şehvet arıyordum. Zevk ve çılgınhk isliyordum- Evet. İhmal ediyorsunuz diye bağıran ben, İstanbul sokaklarında sağa sola.bakarak mütemadiyen kahkaha atıyordum. Beynim şehvet ve zevkten başka bir şeyle uğraşmıyordu. Hem bu şehirde deniz de vardı.

Neş'e'yi boncuk gözlerine, etli vücuduna bakmadan, arzularını araştırmadan göğsümün üzerine sıkmaya başladım. Gülüyordu... Zaten o hep gülmüştür.

Bana başından geçenleri anlattı. Bunları iki üç kelime ile sıralayıverdi. Nedim son günlerde çekilmez olmuştu. Söylenen en basit sözü bile anlamayacak kadar kendi âlemine dalmıştı. Derdi balgam ve kan tükürmesinde değil,

gecelik entarisinin yatarken buruşmasındaydı. Sonra bir sabah vakti, ezanla beraber gözlerini sessiz sedasız kapayıvermişti. Neş'e ilk önce çok korkmuştu. Sonra yavaş yavaş alışmıştı. Fakat ne de olsa yalnızlığa tahammül edemiyordu, ilk defa aklına gelen ben olmuştum. Adresimi bir türlü bulamamıştı. Sadece ismimi ve çalıştığım yeri yazmakla iktifa etmişti. Nitekim gönderdiği mektup kolaylıkla elime geçivermişti.

Şevket beyin bir hayli serveti vardı. Fakat Nedim çalışmadığı için bu servetin bir miktarını yemişti. Geri kalan kısmı benim emrime hazırdı.

Neş'e bunları anlatırken gülüyordu. Başını sallıyor, yerde oynayan küçük oğluna kapı tarafına gitmemesi için işaretler yapıyordu.

Şevket beyin turuncu boyalı evinde, vaktiyle yattığım odada konuşuyorduk... Mevsim bahara yaklaşıyordu Dışarıya İstanbul'un yaslı günlerinde takındığı ağdalı rengi hâkimdi. Pencereden, küçükken Nedim'le beraber tepesine tırmandığımız ayva ağacı gözüküyordu. Şevket beyin hassas ve titiz eli dolaşmadığı için bahçe tamamen harap olmuştu. Hattâ merdivenler gıcırdıyor, duvarlar titriyordu.

Bu evde ölüler saklıydı. Küçüklük safiyeti ve şeytanlıkları, her odaya, tazyikle birer parça sıkıştırılmıştı. Sonra bu mahalle, kasap, üvey babamdan yediğim dayaklar yüzünden feryatlarımı duyan, zavallı babacığımdan yadigâr kalan evimi elimden zorla alıp beni sokağa fırlattıkları zaman ses çıkarmayan mahalle idi...

Bilmem ki hangi hâdisenin tesiriyle bu acayip düşünceler beynime doluvermişti? Derhal sarardığımı ve hattâ titrediğimi hissettim. Hayatta neş'e ve gamsızlık mı arıyordum; burada olmasına imkan yoktu.

Neş'e ayağa kalkmıştı.

- Nereye? diye sordum.

- Çocuklarımı uyutacağım. Sen de yorgunsun; yüzün sarardı. Kanapeye uzanıver, seni tam yemek vakti kaldırırım. Sonra yine yatarsın.

Hakikaten Neş'e'nin dediği gibi muhakeme etmeden, vaktiyle üzerinde Nedim'le beraber «Fışfış kayıkçı» oynadığımız kanapeye uzanıverdim. Uyumuyordum. Sadece İstanbul'da bulunduğuma hayret ediyordum

*
* *

Doktordan Neş'e için rapor aldık. Mahkememiz oldu. Hâkimin muvafakatinden sonra derhal evlendik.

Onu bu evden, daha doğrusu bu mahalleden taşınıp başka bir yerde oturmaya razı edemedim. Eve alışmıştı. Hem düzayaktı. Çocuklara bakmak, mutfağa inmek kolay olmuyordu. Tanıdık komşular da vardı.

Seviyordum. O benim ilk âşığımdı, hatırını nasıl kırardım?

Paramız vardı. Ben bu para ile çekinmeden arzuladığım hukuk tahsilini yapacaktım. Mezun olduktan sonra borcumu bol bol öderdim. Mahzuru var mıydı, beni kemiren acayip düşünceleri zihnimden atmalıydım.

Şiddetle özlediğim ilk sevgilime meşru yollardan dolaşarak kavuşmuştum. Zaten her şey bahane idi; titizliğim, ızdırabım. Neş'e'den uzak oluşumdan ileri gelmiyor muydu?

Neş'e... Ah! O bana ne kadar güzel ve olgun gözüküyordu...

Nikâhtan dönüyorduk... Hiçbir şey düşünmeden yerimde sıçramak istiyordum. Otomobilde bu hareketim karımı çok güldürdü. Dedim ya, o hep gülerdi...

Yollarda ne şarlatanlıklar yaptım, şimdi pek hatırlayamıyorum. Yalnız bir şekerci dükkânının önünde durup avuç avuç badem ezmesi yediğimi pek iyi biliyorum.

Şevket beyin turuncu boyalı evine kolkola girdik. Bizi eski komşumuz Huriye hanım karşıladı. Nedim'in çocuklarını ellerinden tutmuş, «Allah bahtiyar etsin, daima bir yastıkta kocayın.» diyordu. Kendisine teşekkür ettik. Ve sonra iki küçük çocuğa yaklaştık. Onlar artık bu günden itibaren benim de evlâtlarım sayılırlardı. Nedim'in hantal vücudu, mânâsız bakışları, oğullarına da sirayet etmişti. Fakat ben onları yine de sevimli buluyordum.

İlkönce küçüğün çenesinden okşadım. Kucağıma aldım, yanaklarından öptüm. Henüz konuşamıyordu. Ağzının içinde acayib birkaç kelime geveledi. Kollarını annesine doğru uzattı.

Küçüğü bıraktım. Bizi bir kaç metre ileriden, hiç kıpırdamadan seyreden büyüğe yaklaştım. O öfkeli bir hindi gibi kabarmış, gözlerini kırpmadan bana bakıyordu. Bu hali çok hoşuma gitti. Derhal kucakladım. Yanaklarından öpmek istedim. Göğsümden itti.

- Beni tanımadın mı Ali? dedim.

Kekeleyerek:

- Hayır! diye cevap verdi.

Dudaklarını büktü, kaşlarını çattı, kelimeleri tane tane sıralayarak:

- Yalan, dedi, benim babam öleli çok oldu.

- Sana bunu söyleyen yalan söylemiş. Hadi öp bakalım elimi.

Tıslıyarak geri geri çekildi. Derhal koştum, kollarından tutmak istedim. Duvara yaslandı.

- Elimi öp. Ben de senin yanaklarından öperim. Ondan sonra hediyeni alırsın.

- Göreyim, dedi.

Cebimden bir yığın çikolata çıkardım.

- Bak, dedim, elimi öpersen bunlar gibi sana bir yığın hediye daha vereceğim.

Yavaş yavaş yaklaştı. Sağ elini havaya kaldırdı. Artık onun kandığını zannetmiştim. Fakat aldanmışım; havada duran eli birdenbire aşağıya iniverdi; çikolatalar yere yuvarlandı.

- Benim babam bana çikolata getirmezdi. Uçurtma yapardı. Sen yabancısın...

Ağlıyordu, o anda karşımdaki şu küçük mahlûku dövmek mi yoksa azarlamak mı lâzımdı, bir türlü kestiremiyordum. Müsbet düşüncelerime darbeler indiği zamanlardaki gibi, olduğum yerde titriyordum.

Aklımı başıma getiren Neş'e'nin kahkahaları oldu. Hiddetle geri döndüm.

- Ne söylüyorsun? dedim.

- Ne tuhaf değil mi? Bizim Ali yabancılara hep böyle yapar. Sonra kendi kendine alışır, huysuzluğunu bırakır. Bir kere Nedim hasta iken eve doktor çağırmıştık, adamcağıza da böyle yapmıştı. Sonra yavaş yavaş alıştı, doktorla dizdize oturup konuşmaya bile başladı.

Karım, gözlerimin gittikçe büyüdüğünü, yerimde duramayıp sallanmaya başladığımı görünce:

- Şayet kızdınsa şimdi gider döverim, diye ilâve etti.

Derhal avuçlarımı bileklerine geçirdim:

- Sakın ha, öyle birşey yapayım deme, diye bağırdım. Çocuğun ne kabahati var? Suç bende... Niçin sanki? Tabiî verdiğim çikolataları almaz, tabiî babası olduğuma inanmaz... Ben onun babası olamam ki... Nitekim şişko göbekli kasap da benim babam olamamıştı. Ben aptalım hem de son derece... Maziden niçin ders almıyorum? Hangi selâhiyetle başkalarının hakkını çiğniyorum?

Mütemadiyen bağırıyordum... Haklı mıydım? Yoksa düşürdüklerim basit bir kuruntudan ibaret miydi? Küçük

bu çocuğun çekingenliği aile saadetine darbe mi indiriyordu? Muhakeme edemiyordum ki...

Gülünç, hattâ, sakil olmaya başladığımı anladım. Derhal karımın bileklerini bıraktım.

- Haydi sen çocuklarını odalarına götür, diye fısıldadım. Basit bir asabî buhran geçirdim; başka hiç bir şey değil.

Neş'e, anlamadan ve belki de gülerek yüzüme bakıyordu. Fakat bu manzarayı seyretmeğe daha fazla tahammül edemedim; koşarak yukarı çıktım.

*

* *

Zifaf gecemiz Neşe'nin gülmesi ve benim somurtkanlığımla geçti. Hâlbuki bu geceyi ben nasıl tahayyül etmiştim. Mektep talebesi iken Nedim'i damad olarak karşımda gördükçe nasıl çileden çıkmıştım. İşte şimdi Neş'e karımdı. Niçin kederleniyor, neden senelerden beri içimi kemiren kurdu atamıyordum?

Hayat ne kadar basit. Hayır, yanılıyorum; hayat o kadar karışık ki:

Erişilemediği için gözlerde büyütülen dünya nimetleri uzaktan o kadar tatlı geliyor ki... Şimdi ne oldu? Hiçbir şey değil mi? Hakikî saadeti nerede aramalı? Biliyorum, ben bu sadeti hiç tadamayacağım. Çocukluk hülyaları beni aldattı. Temelimi gayet çürük mevzular üzerinde kurdum. Daima kaçtığım Nedim, öldüğü halde yine karşıma çıkıyor. Hem de bütün mevcudiyetle sırıtıyor. Onun karısı, şimdi benim karım. Evinde oturuyorum. Kazanacak kudrette olmadığım için parasıyla karnımı doyurmağa mecburum. Haddizatında o iyi bir insandı. Bütün kötülük, içimdeki şeytandadır. Beni normal yapan, bir tek nokta üzerinde topaç gibi döndüren o meçhul varlıkta.

Yarabbi; bu meçhul canavarın ne kadar acı darbesi var. Vaktiyle bir kasap olarak karşıma çıkmıştı.

Birçok haklarımı bilerek çiğnemiş, şimdi annemden, evimden ayırmıştı. Ben de onun daha ilk temasta elini ısırmış, hıncımı almak istemiştim. Şimdi de hortlayan bir Nedim olarak karşıma çıkıyor Bana hakkım olmadan birçok maddiyat veriyor. Kadın, ev ve para.

Neden o küçük yavrulara kızıyorum? Göğsümden itip «Babam değilsin!» diye bağırdıkları zaman hiddetlenmemde sebep ne? Ben de onlar için şişko göbekli, elleri leş gibi yağ kokan bir kasaptan başka birşey miyim? Alışmak, bunu yapabilseydim eğer. Unutmak... Mazinin en küçük virgülünü bile kafamdan fırlatabilseydim şayet.

Eminim yine hiç bir şey olmayacaktı. Çünkü anlaşmak esastı. Hâlbuki bu Neş'e'yle aramızda vukuuna imkân olmayan yegâne meseleydi.

O evli bir kadındı. Daima gülüyordu. Yemek pişirebiliyor, çocuklarını temiz gezdirebiliyordu. Fakat ekseri geceler içimi kemiren kurtla mücadele halindeyken "Mukakkak başın ağrıyordur." diyen bir insandı.

Çocuklarını niçin dövüyordu; biliyor musun? Benimle konuşmuyorlar diye! Ne yazık... Şayet çocuklarını benim için dövmeseydi, sonuna kadar ona sadık kalmaya çalışacaktım. Çocuklarını dövüyor, çocukları ondan uzaklaşıyor, ben de ondan kaçıyordum. Aramızda bir kale gibi Nedim vardı. Parasiyle, karısiyle, çoluğu çocuğu ve eviyle Nedim!

Her şeyi bıraktım. Sevgilimdir diye aldığım, karımdır diye yanında durmaya çalıştığım Neşe'yi de bıraktım. Karnında çocuğumu taşıdığını söylediği zaman duymamak için kulaklarımı tıkadım.

Ben artık hayatta hiç bir şey sevmiyordum. Sevmemek... Küçücük bir toplu iğne bile sevmemek ne fena.

*
* *

Yaz bitiyordu. Elimdeki yegâne koz, hakkım olmayarak cebimi şişiren paraları sonuna kadar harcamak ve hukuk fakültesinde okumaktı. Ondan sonra tekrar Anadolu'nun ıssız bir köşesine çekilerek kendi emeğimin kazancı ile bir ev kurabilecek, belki o zaman rahat edebilecektim. Nedim aramıza girmeyecek, çocuklar hakkımızı yiyorsunuz diye bağırmayacaklardı.. Karım. O nasıl bilirse yine öyle gülsün.

Mücadele. Şimdi maddî imkânsızlıklarla pençeleşmenin ne büyük bir zevk olduğunu tamamen idrak ediyorum. Bu benim eserimdir diyebilmek... Nedim'in parasiyle de olsa hukuku bitirebilirsem, belki ileride benim de bir eserim olabilirdi.

*
* *

Kayıtlar açılır açılmaz derhal hukuka yazıldım. Gayem, daha evvel teessüs eden Ankara Hukukuna gitmek olduğu halde İstanbul'da yeni kurulan hukuk fakültesi de bu işimi görebilecekti.

Dersler başladığı zaman en ön sırayı işgal edenler arasında ben de vardım. Hocanın ufak bir sözünü bile kaçırmıyor, derhal defterime kaydediyordum. Oh!... Gündüzleri artık rahattım. Yine İstanbul kaldırımlarında yürürken vitrinlerde sırıtan eşyalara hırsla bakabiliyor, rüzgârın kımıldattığı etekler arasında koyu gölgeler arayabiliyordum. Fakat geceleri... İşte buna tahammül edemiyordum. Beni görünce birer kedi yavrusu gibi köşelere si-

nen çocukların yanından geçmek, basamakların gıcırtısında Nedim'in sesini aramak, hele karımın kahkahalarını duymak, beni deli ediyordu. Bu sebepten -belki de içimdeki vahşetin taşkınlığına, mazeret bulmak için- gündüzleri şehvet arıyor, geceleri kendimi bilmeyecek kadar sarhoş oluyordum.

İçkiye çok fazla alışmıştım. İnsanın gırtlağını yakışında, midesini kavuruşunda bile lezzet vardı rakının!

Kat kat elbise yaptırmış, düzinelerle çamaşır almıştım. Gezip eğlenecektim. Beynim rahat olmadıktan sonra vücudum neye dinlensin? Eğlenmek... Ne zaman ve nasıl olacağını bilmeden eğlenmek...

-VII-

Kış yaklaşmıştı... Bir gece karım:

- Derslerine bu kadar fazla çalışma, dedi; yoruluyorsun.

Güldüm:

- Yorulmam, diye cevap verdim.

Israr etti:

- Hemen yat; biraz gözlerin rahatlasın. Sonra başım ağrıyor diye şikâyet ediyorsun. Sakın bu baş ağrısı sıtmadan olmasın?

Elimdeki kitabı şiddetle masanın üzerine bıraktım.

- Benimle meşgul olma, diye bağırdım. Sen istersen yat. Fakat bana dokunma. Şu çocukları da uyut; kafalarını kanapenin kenarına sokup durmasınlar.

Karım bir şeyler söylemek istedi; sonra vazgeçti;

- Nasıl istersen öyle olsun, dedi, sen üzülme de...

İşte onun sevgisi bu kadardı... Eminim ki, Nedim'e karşı daha hisli davranmıştır...

Güldü... Çocukları kollarından tutup odadan çıktı.

Her yerde Nedim vardı. Odada, sofada, karyolada Nedim... Şayet bir gün aziz ruhuna bir fatiha bile okuyamadığım Şevket beyi karşımda görebilseydim, şu duvarda asılı duran «Ya sabur» levhasının donuk rengine tahammül edecektim. Fakat ne yazık ki, Nedim hasta olduğu

zaman bu odada yatmış, merdivenlerde dolaşmış, yaz günlerinin aydınlık saatlerini bahçedeki ayva ağacının dibinde geçirmişti. Ya karısı? Onu niçin sevmiştim sanki?... Neş'e Nedim'in karısıydı; benim nasıl olabilir? Eğer bir insanı iki defa öldürmek kabil olsaydı, Nedim'i bir anda tereddüt etmeden boğardım!

Evet ben hastayım... İlk gecemizden itibaren Neş'e' den kaçışım, ona iğrenerek kinle bakışım, muhakkak teşhis edemediğim bir hastalıktan ileri gelmektedir.

Birdenbire oturduğum yerden fırladım. Hava almaya ihtiyacım vardı. Pardösümü giydim, sokağa çıktım. Karıma bir şey söylemeye lüzum görmedim. Söyleyip de ne olacaktı? Yine yalanları sıralayacak değil miydim? Ya bir arkadaşım hastalanacaktı, yahut başka bir arkadaştan not tedarik etmeye gidecektim.

Dışarıda şiddetli bir ayaz vardı. Fakat gök berrak, etraf sessizdi.

Beyazıt'ta kadar düşüncelerime set çekerek yürüdüm. Sadece çenelerim birbirine vuruyordu; ısınmak istiyordum. Kaldırımlarda gölgemin titreyişini görüyor, köşe başlarında ışıkların kırılışını hayal meyal farkedebiliyordum.

Beyazıt meydanının tenhalığı, vaktin gece yarısına yaklaşmakta olduğunu hatırlattı. Etrafta kimseler yoktu. Yalnız bir sarhoşun parke taşlarında çıkardığı çifte akisler işitiliyordu. Bir de karşıdan bana doğru gelen bir kadının topuk sesleri...

Beni her hangi bir eğlence yerine götürecek bir vasıta ararken, yalnız başına gece vakti bir kadının yanıma sokuluşuna hayret etmemiştim. Hattâ yüzünü görmek için başımı bile çevirmemiştim. Meçhul kadın daha fazla sabredememiş olmalı ki:

- Hey moruk, diye seslendi, nereye gidiyorsun?

Gülüşünde bile bir oynaklık vardı baktım... Aman yarabbi ne sevimli bir çehresi vardı bu yabancı kadının! Gözleri alev alev, saçları tel teldi... Daha hayatının baharındaydı muhakkak... Kekeleyerek:

- Hiç, dedim.

- Nasıl hiç; yoksa sarhoş musun?

- Yo!

- Öyleyse?

- Otomobil arıyordum da.

- Evde hasta mı var?

- O da değil.

Vücudunu bir yılan gibi kıvırdı... Sonra kolumdan tutarak;

- Sarhoşsun öyleyse, dedi, haydi yürü.

Şaşkınlığım geçmişti; ben de onun kolundan tuttum.

- Biraz da sen söyle, dedim; kimsin, nereden geliyorsun?

Tereddüt bile etmedi:

- Sevişmekten geliyorum, diye cevap verdi.

- Nasıl sevişmekten?

- Basbayağı. Seviştim. Seviştim. Seviştim de geliyorum. Elimdeki paketi görmüyor musun?

- Nedir o?

Bu sefer kendini tutamayıp güldü. Gülüşünde bile bir oynaklık vardı.

- Daha çok toysun moruk. Plaj zamanı olsaydı mayomdur derdim. Eh şimdi mevsim geçti; kumlarda iş çıkartamıyoruz. Bu paketin ne olduğunu da sen bil artık...

Yanımızdan bir otomobil geçiyordu.

- Hişt şoför, diye bağırdı, tornistan et, züppe beyimiz üşüyor. Elbette onu ısıtacak bir yerimiz vardır... Çek oraya.

Bana danışmadan otomobilin içine kuruluverdi. Sonra beni de yanına çekerek:

- Delikanlı, dedi, Beyoğlu'na doğru bir yollan bakalım. Biraz düşünelim de sonra sana gideceğimiz yeri söyleriz.

Motor uğuldamaya başlayınca başını omuzuma dayadı.

- Moruk, diye fısıldadı, mangırın var mı?

- Neye sordun?

- Şayet benim gibi kokozsan bir yere kapanıveririz. Eh birazcık dünyalık taşıyorsan eğleniriz be!

- Eğlenelim, diye cevap verdim.

Sevindi:

- Yaşadık desene, diye ellerini çırptı. Maksim'e çek. Hayır dur. Camlı Köşk'e yollan... O da olmaz. En iyisi tam Taksim meydanının göbeğinde stop et. Biz gideceğimiz yeri biliriz!

Çok sevimli bir fahişeydi o. Belki yürümeye başlamadan erkek arzularını üzerinde toplamayı biliyordu. Eğlenmeyi de şüphesiz çok küçük yaşta öğrenmişti. Dedim ya bu minnacık kadın fahişeydi ve ben rahattım... Bir kere onu paramla satın almıştım. İstediğim gibi eğlenecek, istediğim gibi bağıracaktım. Bütün arzularımı dilediğim şekilde tatmin edecektim. Beni memnun edemezse koyuveririm, ne olacak sanki!

Otomobilden inerken:

- Adın ne senin? dedim.

- Hele şoföre paraları uçlan da sonra konuşuruz, dedi.

Arzusunu yaptım. Kolumdan çekti:

- Haydi bakalım yürü.

- Beni nereye götürüyorsun?

- İçki var, saz var. İstersek bir de oda açtırırız. Dans etmesini biliyorsan gramofon da bulurum. Canın kumar oynamak isterse kareyi bir lâhzada tamamlarım... Haydi, naz etme, yürü...

Elleri soğuktu; cebime soktu. Saçları dağılmıştı; şapkamı giydi. Eşarpımı boynuna doladı. Beni Beyoğlu'nun arka sokaklarına doğru sürüklemeye başladı.

O anda neşeli miydim, hayatımdan memnun muydum? Pek hatırlamıyorum. Yalnız bildiğim bir şey varsa, neticenin ne olacağını merakla beklemekti. Demek ki eğlence denen şey buymuş! Zira ben eğlenceyi bilmiyordum. O zamana kadar hiç eğlenmemiştim. Bol bol tenkit etmiştim. Bol bol bir takım ızdıraplardan şikâyet etmiş, altlarında ezilmek istemiştim. Hakiki ızdırabı bugün içinde bulunduğum aile muhitinde öğreniyordum. Kazanmadan yemek, yapamadan yıkmak, bir de Nedim!

Dolambaçlı yollardan yürüdük. Küçük fahişe beni bir kapının önünde durdurdu.

- İşte geldik, dedi, burası gayet kibar bir yerdir. Zengin beyler, şık hanımlar gelir buraya. İstanbul'un en iyi hanendeleri her gece şarkı söylerler. Müstesna müşteriler için hususî odalar vardır. Beyler, kibar hanımlar bu odalarda dans ederler. Eh arada sırada da bizim gibileri düşüverir. Ama yine iyi karşılanırız. Ufacık tefecik görüp de beni Karamürsel sepeti zannetme; kredim bin beş yüzdür.

Bir şey söylememe vakit bırakmadan camlı kapıyı itti ve sonra koşarak merdivenlerden çıkmağa başladı.

Yukarıdan saz sesleri geliyordu. Titrek bir ses, şarkı söylüyordu.

Şapkamı ve pardösömü vestiyere bıraktık. Küçük bir salona girdik. Masalar sıralanmış, sahne ışıklarla yıkanmıştı... Burası Beyoğlu'nun ballandırılarak anlatılan meşhur eğlence yerlerinden biri olmalıydı. İşte ben de eğlenecektim...

İlkönce gerideki bir masaya sığındık. Yanımıza gelen bile olmadı. Fakat küçük arkadaşım garsonlardan birini çağırıp bir şeyler söyleyince derhal sahnenin yanında et-

rafı sandalyalarla kapatılmış bir masa açılıverdi. Biz istemeden önümüz meyva ve içkilerle doldu.

O memnundu... Mütemadiyen sandalyesinden zıplıyor, ağzının içine giren incecik saçlarını çekmeyi unutarak:

- Moruk, içelim artık, diyordu.

Küçücük göğsü bile önüne dökülmüştü. O, ay gibiydi... Yırtık entarisini karanlıkta süslemesini bilmiş, yoluk kaşlarını gölgede beslemişti. Yine de sevimliydi. Gözleriyle gülebiliyordu. Dedim ya o, ay gibiydi...

Beyoğlu'nun eğlence yerlerinde ilk gecem. Yine peşimi bırakmayan canavarın çizdiği yoldan vücuda gelen macera... Henüz akranlarının ip atladığı küçücük kılavuzum... Bunları kim istemiş; kim sıralamıştı? Her halde bizi idare eden bir kuvvet vardı.

Küçük fahişe, rakı içmesini ne güzel biliyordu. Bir tek kusuru vardı; kadın kokmuyordu. Ama ben onunla yine de avunurdum. Dediği gibi bir odaya çekilirdik. Bana dans öğretirdi. Sabaha kadar kumar oynardım. Eve uğramaya lüzum görmeden fakülteye giderdim. Hattâ o anda Nedim'i de unutmuştum. Yanımda parası vardı; intikam alıyordum. Canavarın önüme yem diye salıverdiği küçücük arkadaşım büyüyüvermişti. Evet, eğlenecektim.

Ne yazık ki, ilk kadehi boğazımdan yuvarlarken gözlerim iki masa ileride oturan, atlastan al bir tuvalet giymiş genç bir kadına takıldı. Bu kadını tanıyordum. Hem de pek yakından tanıyordum. Saçları sarıydı. Göğsü gayet dolgun... Dudakları hafif gölgeler arasında kayboluyor, yine de etliliğini, sedef dişleri beyazlıklarını göstermekten çekinmiyorlardı. Bu kadını muhakkak tanıyordum. Yanımdakine sordum:

- Karşıki masada oturan kadını biliyor musun?

- Evet, yükseklerdendir!

- İsmi Zu-zu değil mi?

Küçük fahişe hayretle yüzüme baktı:

- Yamansın be moruk, dedi, yoksa sen de eski hovardalardan mısın?

- Yanındaki adam kim?

- Belâlısı diyorlar.

- Karı koca mı?

- Onun gibi bir şey!

Zu-zu... Ne tuhaf! Senelerden sonra sadece şehvet kokan bir yerde birdenbire Zu-zu karşıma çıkmıştı. Izdıraplı bir tren yolculuğunda bana binlerce his aşılayan, sisli bir sabah vakti uykusunu benden gizlemeyen Zu-zu... Hâlbuki ben onu unutmuştum. Hayalimi aylarca işgal eden Zu-zu'yu, seneler yuvarlandıkça bir daha hatırlamaz olmuştum.

Onun dekoru ne kadar sadeydi. Çürük dişli kambur bir kadın. Aşınmış ve yırtılmış iki sıra kanape... Rayların gıcırtısı... Önümüzden seken telgraf direkleri.

Bilmem hatırlar mısınız? Sisli akşamların durgun sulara birdenbire çöküşü vardır. Bir gecelik uykudan sonra bir nokta gibi beliren güneşin bu durgun sulara küçük fiskeler vuruşu vardır... O zaman sahillerde tekrar hayat başlar. En ufak damla bile hafif bir kımıldanışla hürriyetini fısıldamak ister. Güneş artık onların her şeyidir. Fakat tabiat kısır, hareket eden her madde nankördür. Benim de sisli akşamlarımdan birinde Zu-zu bir ışık olarak önümde açılıvermişti. O bazan güzelleşmiş, bazan kötü bir makyajın altında bütün çirkinliğiyle sırıtıvermişti. Fakat ne olursa olsun kırk sekiz saatlik bir yolculukta bana bütün esrariyle dolmuştu. Sonra küçük bir istasyonda dudağa vurulan fiske...

Yanımdaki fahişe kolumu dürttü:

- İçmeden sarhoş oldun moruk, dedi. Rakıları üzerine döküyorsun.

- İyi biliyor musun, onun adı Zu-zu mu?

- Sana ne? Yoksa çok mu hoşuna gitti?

Elini tuttum:

- Doğru söyle, diye yalvardım. O da sizlerden mi?

Dudak büktü. Çatalıyla önündeki tabaktan meze toplarken:

- Ne olacak sanki, dedi, vaktiyle biz ayarmış. Gamzeli Ayşe'nin sermayesiymiş. Eh şimdi işi tıkırında gidiyor. Yükseklerde dolaşıyor.

Gözlerime alkol mü kaçmıştı, yoksa ışık mı dolmuştu. Bilemiyorum; gözbebeklerimin ıslandığını hissettim. Ellerim titriyordu... Küçük kadının avucumdaki sol elini şiddetle sıktım.

- Yalan söylüyorsun, dedim. Evet yalan söylüyorsun, nitekim trendeki o ihtiyar adam da yalan söylemişti.

Güldü:

- Afyon mu yuttun moruk, dedi; Zu-zu'yla uğraşacağına önündeki rakıya bak.

Elini bıraktım... Kadehimi bir dikişte boşalttım... Fakat beynim inanmak istemediğim bir hakikatle mücadele halindeydi. Bir türlü rahat edemiyordum. Demek Zehra, benim saf hayallerime erişilmesi büyük bir meziyet olarak giren Zehra, umumun kadınıydı! Benimle meşgul olmuştu. Bu meşguliyetin içinde ben olduğum için onu temiz görmüştüm. Bilmeden, görmeden yürümek ne kötü! Körlerin bile rehber olacak birer bastonu var. Mektep sıralarından dışarı fırlayıp hayata hâkim olduğunu zanneden bizler, bir bastondan bile mahrumuz...

Zehra yanındaki adamla konuşuyor, arada bir sahneye bakarak gülüyordu. Etrafiyle meşgul olmuyordu. Beni görseydi acaba tanıyacak mıydı? Evet, o bana lokomotifin derin homurtuları, dingillerin gıcırtıları arasında «Allahaısmarladık gu-gum» demişti. «Gu-gu»nun mânasını bilmiyordum, öğrenmedim de... Yalnız bir alâka, bir yakınlık işareti olamaz mıydı?

İnsan muhakemesi daima pürüzsüz işleyebilse, ufak tesirlerin tazyikinden kurtulabilse, muhakkak birçok felâketlerin önüne geçilir. Fakat biz bedenen ve ruhan o kadar zayıf ve âciziz ki, irade diye bağırdığımız halde daima hislerimizin peşinde koşuyoruz. Öyleyse kimi aldatıyoruz? Bu dâvada aldanan ben miyim, yoksa başkaları mı?

Zu-zu'yla yanındaki adam masalarından kalkıncaya kadar küçük fahişenin kırıtmasına aldırmadım. Hep onları seyrettim. Bir tren yolculuğu... Göğsüyle beraber gülen bir kadın... Kirli kombinezonunun altından fışkıran beyaz bir göğüs. Nihayet kadını sadece kıskançlık çerçevesi içinde tanımaya çalışan ben...

Küçük fahişe kolumu şiddetle çimdikledi:

- Sıktın artık, dedi, buraya somurtup oturmaya mı geldin? Herkes bizimle matrak geçiyor; görmüyor musun? İstersen yukarı çıkalım.

- Hayır gidelim, dedim.

- Gidelim mi? Ne olacak sonra? Akıntıya mı kürek çektim? Bütün gecem boşa mı gidiyor?

- Hakkını veririm.

- Burada uçlan. Biraz da bize dikiz geçen, şu karşıki masada oturan züppelerin hatırını sorayım!

Eline beş lira sıkıştırdım. Bakmadan korsasının içine attı. Sonra elimi sıkıp dışarı çıkmamı beklemeden kırıtarak karşıdaki masaya doğru yürümeğe başladı...

Sokakta şiddetli bir ayaz vardı, pardesümün yakasını kaldırdığım halde üşüyordum. O anda hiç bir düşüncem, hiç bir gayem yoktu. Yahut vardı da ben hatırlamıyordum. Sadece sevk-i tabiîmin esiri olarak önümde giden iki kişinin gölgesine basarak yürüyordum.

Taksim'e çıktık. Ayaspaşa'ya saptık. Sefarethanenin karşısındaki apartmanlardan birinin kapısında durduk.

Sabah oluyordu... Şiddetli bir rüzgâr çıkmıştı... İşte Zu-zu'yla belâlısı evlerine dönmüşlerdi! Burada daha fazla bulunmamda hiç bir sebep yoktu. Pardösümün yakasını indirdim... Bir sigara yaktım. Dolmabahçe'ye doğru yürümeye başladım. Fakat zihnimde asla silinmeyen bir hayal vardı. İncecik ayak bileklerini taşlara çarptıkça büken, yanındaki adamın koluna yaslanıp arkasına bakan Zu-zu'nun hayali... Onunla ne diye alâkadar oluyorum sanki? Ben evliyim... Karım da vaktiyle sevgilimdi. Yakında bir çocuğum olacak. Karım beni anlayamazsa da daima sadık kalacağı muhakkak. Öyleyse ben kimi aldatmaya çalışıyorum? Buralarda dolaşmamdaki mâna ne? Bu âlemde zavallı olan, eğlenilen yegâne insan ben ve benim gibilerdir. Hem Zehra bir fahişedir: o bugün birinin arzusuna hizmet ediyorsa da, dün umumun zevkinde çalışmış...

Boğazdan esen rüzgâr denizi getiriyordu. Koşarak yürüyordum. Bu sefer yanıyordum. Beni serinletecek bir deniz vardı; o da karanlıkla beraberdi. Her ne olursa olsun Neş'e benim karımdı ve daima karım olarak kalacaktı. Onun bu dâvada hiç bir günahı yoktu.

Ah deniz!... Aşk hikâyelerinde yegâne dekor, ölüm türkülerinde başlıca mevzu olan deniz! Sen güneşle beraber maviliğini gökten çalarken, küçük fahişeden ne farkın var? Benim gitmemi beklemeden karşıdaki masaya doğru koşan küçük fahişeden...

Derhal yolumu değiştirdim. Bir amele tramvayı geçiyordu; atladım.

Fakülteye geldiğim zaman henüz kapılar açılmamıştı. Çamların altındaki bir sıraya uzanıverdim.

-VIII-

YEMİN etmiştim. Her ne olursa olsun evden, gayesiz bir adım bile atmayacaktım. Biz dünyaya kabahatsiz ve günahsız olarak gelmiştik. Bizi pejmürde düşünceler ve hareketlerle ezen, zehirleyen hayattan intikam almak için, kendimizi veya hemcinslerimizi lekelemekte ve hor görmekte sebep neydi?

Bu âlemde günahkâr kimdir? Ben miyim? Hayır! Nedim, Neş'e mi? Yoksa daha doğru dürüst konuşmasını beceremeyen iki çocuk mu? Onların hiçbiri olamaz! Evet, biz günahkâr değiliz. Öyleyse beni yerlerde süründüren meçhul varlığı nasıl bulacağız, ondan intikamımızı nasıl alacağız?

Cezasız kalan cürüm! Cemiyetin aczi! Biz insanlara yazık değil mi? Topluluğumuzun gayesinde, biribirimize verdiğimiz vazifelerde, bir tek kelimeyle iş bölümünde ne fayda var? Bizi bu camiada yaşatan sadece ihtiraslarımız mı? Zavallı Neş'e; ona hâlâ acırım... Uyuyamadığım zamanlarda uykusuzluğuma muhakkak bir hastalık icad eden bu kadın, bana daha nasıl alâka göstersin? Onun ne kabahati var?

O da görüşlerinin kıtlığını, alâkasının kısırlığını beni topaç gibi döndüren meçhul canavardan almıyor mu? Ah! O canavarın ismini bir öğrenebilseydim...

Bir ay mütemadiyen geceleri vaktinde yatmağa, sabahları erken kalkmağa çalıştım. Çocukları sevmeğe uğraşıyor, evin içinde kendi kokumu, babamın kokusunu aramağa gayret ediyordum. Neş'e'nin kuru gülüşlerinde bile gizli hislerime manevi bir iştirak ve teselli bulunmasını istiyor, onun muhakemesinin derinleştiğini gözümün önünde canlandırıyordum. Fakat yine de bu dâvada aldanan bendim. Her ne kadar çocukları sevdim, bol bol hediyeler aldımsa da, onlar yine benden tıslayarak uzaklaştılar. Karımı tanımağa, fikirlerine uymağa, yaşayışına sığınmağa gayret ettikçe, onu büsbütün yabancı gördüm. İşte o, küçükken yazdığım birkaç şiiri dudaklarındaki tebessümlerle dinleyen Neş'e'ydi.. Acaba o zaman yazılarımdan ne anlamıştı? Hiç... Hangi sebeplere dayanarak onu anlayışlı görmüştüm? Bilinemez...

Bir akşamdı... İstanbul'un ilk karı, gecenin çekingenliğinden istifade ederek saçakların kenarından beyazlıklarını bize kadar ulaştırıyordu. Şezlongumu sobanın yanına çekmiş, uyku saatinin yaklaşmasını bekliyordum. Gayet sakindim. Bütün düşüncelerim, karın beyazlığı üzerine serilmiş gibiydi. Hayri minderin üzerinde uyuyuvermişti. Karım Ali'yle beraber dışarıdaydı. Ben rahattım.

Duvardaki «Ya Sabur» levhası yine donuktu. Yalnız üzerinde Nedim dolaşmıyordu. İlk kar... İnsana ne kadar manevi cesaret veriyor. Teneffüs edilen havada yabancı koku sezilmiyor. He taraf serbest... Ufuklar apaçık... Deniz oynaklığını unutup bu durgun hayatın tesirine kapılarak sinivermiş...

Birden oda kapısı açıldı. İçeriye Ali'yle karım girdi. Neş'e'de bir canlılık, takviye edilmiş bir ruh tazeliği görüyordum. Yanıma gülerek yaklaştı:

- Ali üşüdü de ısıtacağım, dedi.

Elimi uzattım:

- Kucağıma otursun, ben onu ısıtırım, diye cevap verdim.

- Haydi öyleyse, ben de şurada bir şeyler örüvereyim.

Çocuğu bıraktı, karşıma oturdu. Fakat Ali bir türlü yanıma sokulmuyordu.

- Gelsene, dedim, bak ellerin mosmor olmuş.

Cevap vermedi. Kolundan tuttum. Ayaklarını gererek düşmanmışım gibi beni süzdü. Sonra bileğini kurtaramıyacağını anlayınca:

- Isınmak istemiyorum, diye bağırdı.

- Isınmak istemiyor musun? Amma ellerin buz gibi olmuş.

- Uyuyacağım.

- Zarar yok.

Benimle büyük bir adammış gibi konuşuyordu. Sebebini bildiğim halde onun bu inadı hoşuma gidiyordu.

- Kucağıma oturursan kâr edersin, dedim. Sana para da veririm.

- Ben senin paranı almam.

- Niçin?

- Almam işte.

Birdenbire dirseklerinden tutup havaya kaldırdım; dizlerimin üzerine oturttum. Ne yaparsa yapsın, bana ne kadar kin bağlarsa bağlasın, onu affediyordum. Çünkü ben de vaktiyle Ali gibiydim.

- Seninle barışacağız, dedim. Ben senin babanım. Benden kaçmana hiç sebep yok.

Gözleri yaşlarla dolmuştu. Hırsından titriyordu. Boğuk bir sesle:

- Babam değilsin, dedi.

- Babanım.

- Hayır!

- Neden?

- Yabancısın!

Müteessir oluyordum. Fakat inadım tutmuştu. Mazi gözlerimin önünden silinivermişti. Bir çocuk kafasının bile kabul edemeyeceği kadar büyük bir yalanı ona zorla aşılamağa çalışıyordum.

Topuklariyle dizlerime vurmaya başladı; ayaklarını tuttum. Etimi çimdikledi; sağ elini dizlerimin arasına sıkıştırdım. Fakat pusuya yatmış bir avcı gibi sakladığı sol elini birdenbire yanağıma indirdi. Aniden yerimden sıçradım. Yere yuvarlandı. Bir kertenkele gibi sürünerek annesinin yanına kaçtı.

Neş'e gülüyor:

- Ali çok yaramaz olacak değil mi Bedri? diye soruyordu.

Ne diyebilirdim ki? Ne demeye hakkım vardı? Derhal dışarı çıktım. Soyunmadan yatağa girdim. Karım yanıma çok geç geldi. Hâlâ uyumadığımı görünce:

- Hasta mısın? dedi.

- Evet, başım ağrıyor.

- Aspirin yutsaydın. İstersen ıhlamur kaynatayım.

Doğru söylüyordu. Hasta olan aspirin yutar, ıhlamur içerdi... Hayatta bundan tabii ne olabilirdi? İşte karım beni daima maddî bir hasta olarak görüyor! Ona dertlerimi neden söylemiyordum? Hiç olmazsa ağrıyı hissettirmem lâzım gelmez miydi?

- Başım çok ağrıyor, diye mırıldandım. İçimde bir sıkıntı var; beni üzen de bu...

Yüzüme dikkatle baktı:

- Sana öyle geliyor, dedi, canın sıkılacak neyin noksan?

- Canımın sıkıntısına bir sebep bulamıyor musun?

- Hayır!

Dizlerimi yastığa dayamıştım. Derin bir hayretle onu süzüyordum. Bu kadın muhakkak benimle alay ediyordu. Yoksa bu kadar saf, bu kadar basit olamazdı.

- Demek benim canımı sıkacak hiç bir şey olmadı?

- Evet!

Yerimden fırladım;

- Çocuğunun attığı tokat ne olacak? diye bağırdım.

Güldü:

- Yaramazlığını söyledim ya, dedi. Ali Nedim'in de saçlarını yolardı. O sesini çıkarmazdı. Yoksa sen Ali'ye mi kızdın? Şimdi gider döverim.

Bileğinden yakaladım:

- Dur, dedim, doğru dürüst yat ve benimle hiç konuşma. Anladın mı?

Yine gülüyordu:

- Niçin? diye sordu. Ben sana ne yaptım? Bunda güceniop kızacak bir şey yok. Sen tamamen aksine hareket ediyorsun. Nedim hasta olduğu zaman uyurdu. Ekseriya beni yanına çağırır, kendisine bir şeyler söylememi isterdi...

Neş'e konuştukça tüylerim diken diken oluyor, beynim bir arı kovanı gibi uğulduyordu. Nedim... O niçin her ölü gibi sakin sakin mezarında yatmıyor acaba? Ben ona ne yaptım? Küçükken arkadaşı değil miydim? Sonra onun için aşkımı çiğneyip büyük bir melankoliye düşmedim mi? Onu Neşe'yle başbaşa bırakmadım mı? Çocuklarına ufak bir fiskem bile değmedi. Buna mukabil mütemadiyen tahkir edildim. Bir kabahatim varsa, parasiyle yaşamamdır. Nihayet bu hal tahsilimin bitimine kadar devam edecek. Ondan sonra borcumu teker teker ödeyeceğim.

Ah! Nedim benden hâlâ ne istiyorsun? Niçin peşimi bırakmıyorsun? Duvarda, köşe başlarında, gıcırdayan tahta aralıklarında karşıma çıkmakta ne mâna var? Sen-

den korkuyor, kaçıyorum işte... Sağ olsaydın tombul yanaklarına, şişkin göbeğine yumruklarımı indirmekten çekinmezdim. Amma şimdi elimi bile dokundurmaya cesaret edemem...

Ölüler... Sizin bu dünyada cismen bir ilişiğiniz kalmamıştır. Yaşayanların yahut yaşamak isteyenlerin arasında dolaşmayın. Bırakın, onlar da bir müddet gayelerinin peşinde koşsunlar, tatmin edilmek istesinler... Elbette bir gün yorulup duraklayacaklardır. Neticede yine sizinle birleşeceklerdir. O zaman terkettikleri eserleri, yahut boşlukları, sizlere teker teker anlatırlar. Ölüler, ne olur dirileri aramayın, bırakın diriler sizi arasın; iftihar etmez misiniz?

Aldanıyorlar... Evet, bir tek kelimeyle bu dünyada herkes aldanıyor. Ömer Hayyam da aldanmıştı, aşk aşk diyerek çöllerde sevgi dilenciliği yapan Fuzûlî de aldanmıştı...

Aşk benim için kırık bir aspirin, şişkin bir çift göğüsten başka bir şey değil artık. Siz mistik bir ruhun telleri üzerinde aşkınızı gezdirip de kıpkırmızı gül yapraklariyle sevgililerinize tahtlar yapan zavallı şairler, şimdi niye susuyorsunuz? Mısralarınız arasında ben hayalden başka hiç bir şey görmüyorum. Eminim ki, siz de yalan söylediniz; siz de benim gibi aşkı bilmiyordunuz ve hiç bir zaman bilemediniz!

İçki âlemlerinde aşk değil, sadece kuşku bulunur... Bir testide şarap da taşınır, su da. Fakat aşk gizlenir mi hiç? Kadın dudakları daima yalan söyler. Oraya neden ruhunuzu hapsettiniz? Haberiniz olmadan ruhunuz eller için bol bol harcandı.

Bir tutam saç, biraz gözyaşı ve kesik feryatlar... İşte senin kadın dediğin mahlûk... Neye onlar varken rüzgârı aramıyorsun, ayı istemiyorsun? Aşkın rüzgâr, ay ve güneşten ne farkı var? İnce küpelerin pembe yanaklarda

bıraktığı gölgeler mi, içi yalan dolu gözlere hile öğreten kıvrık kirpikler mi, yoksa şehvetten açılıp kapanan burun kanatlarına kıpkırmızı renkler veren etli dudaklar mı seni aldattı?

Ey şair, hayallerini pek derinlere götürme; oralarda cennetten kovulan, tabiatın kendisine örtü diye bol bol verdiği yaprakları bile kullanmak istemeyen çırıl çıplak bir kadın görürsün. Sonra sana zevk aldığın feryatların bir şey söylemez, bir hiç için salıverdiğin ruhun geriye dönmez olur!

Unutmak istiyorum. Aşkı da, ölüleri de... Siz de unutun; ölüler bizleri unutuncaya kadar.

Bu hâdiseden sonra zihnimde bir tek düşünce vardı; ruhumu dökecek, derdimi anlayacak bir insan bulmak. Hâlbuki hayatta bir tane bile arkadaşım yoktu. Ne kadar eşelersem eşeleyeyim, karşıma bir türlü ızdırapların sahidir diyen bir insan çıkmamıştı. Yalnız bir kere, «A.» da Belma ile karşılaştım. Biribirimize ilk önce çekingen davranmıştık, sonra aynı dertten malûl olduğumuz için anlaşmağa çalışmıştık. İçimizi kemiren canavar, bu saadetimizi de çok görmüş olmalı ki bizi ayrı ayrı sonu meçhul uçurumlara fırlatıverdi...

Bir gün karım:

- Yakında çocuğun olacak, dedi.

- Çocuğum mu?

- Evet. Ne olmasını istersin; kız mı, erkek mi?

Ne tuhaf değil mi; benim de çocuğum olacaktı! O da nasibini Nedim'den alacaktı. Nedim bizim zahire anbarımızdı sanki... Evet artık kaçmalı idim. En iğrenç mahı-

lûkların yaşadığı muhitlerde bile olsa kendime ait sıcak bir köşe aramaya çalışmalıydım. Yahut Anadolu'nun «A.» gibi bir köşesine sığınmalıydım. Hiç olmazsa orada düşüncelerimi serbestçe kullanabiliyordum. Ama sonu ne olacaktı? Çocuğumu kimlere bırakacaktım? Hakkı çalınan ben, başkalarının hakkını çalan ben, çocuğumun da yabancı eller ısırmasına müsaade edecek miydim?

Ne tuhaf, benim de çocuğum olacaktı ve hiç bir şey yapamayacaktım! Neş'e'ye dikkatle baktım:

- Sen hangisini istiyorsun? diye sordum.

Dudaklarını büktü, gözlerinin içi birdenbire yandı:

- Tabii kız olmasını istiyorum, diye cevap verdi. Nasıl olsa iki tane erkek çocuğumuz var. Bu sefer de kızımız olsun. Kız çocukları o kadar çok seviliyor ki...

Boğazıma meçhul bir kuvvet şiddetli bir yumruk indirmiş gibiydi. Odanın havasında zehir vardı sanki:

- Nasıl istersen öyle olsun, dedim.

Kuduz bir köpekten kaçar gibi kendimi sokağa fırlattım... Vakit öğleden sonraydı... Güneş tamamen şehre hâkimdi.

Bir müddet deniz kenarında dolaştım, kalelerin çürük dişler gibi sırıtan çökük kovuklarında oturdum. Nasıl olduğunu bilmeden kendimi kalabalık bir caddede buldum.

Muhakemem tamamen kaybolmuş ve boş kalan yerine otomobil kornaları ve tramvay çanları dolmuştu. Şuurum sadece akıp giden insan kalabalığının mevcudiyetini farkediyor, gözlerim ise önümde yürüyen kıvrak bir kadının yana kaçan çorap çizgisini görüyordu. Ben de bu kalabalıkla beraber akıyordum. İşte şehir hayatı bu idi galiba!... Yürümek... Bara gitmek, sarhoş olmak, bir tek cümle ile şarap kadehinin içinde dolaşan kadın şehre hakimdi!...

Kravatları kopmuş, tabanlarının altı patlamış, köşeyi sür'atle dönen şu iki genç, kadından başka ne düşünüyor? Yanındaki dişinin koluna bütün tazyikiyle yaslanan şu bıyıklı adamın da fikrinde binbir çeşit kadın mevzuu var muhakkak. Hele şuna bakın; bıyıkları daha yeni terlemiş, gözlerinde toyluğunun ürkekliği henüz geçmemiş... Ama o da kadın peşinde... Hem de yana yakıla bir şeyler anlatıyor, belki yalvarıyor... Boş yere üzülme delikanlı, karşındaki dişi hiç çekinmeden:

- Seviştim... Seviştim, geliyorum! Elimdeki paketi sen bil diyen cinstendir. Zaten cemiyet onu senin ayağına içi titremeden fırlatıverdi. Onunla anlaşabilmen için cebindeki para miktarını söylemen kâfidir!...

Herkes kadın peşinde; hattâ ben bile. Nitekim çorabının çizgisi yana kaçmış kadın durunca ben de durdum.. Bir dükkânın çingene çergisi gibi alacalı vitrinine yaklaşınca ben de yaklaştım... Başını çevirdi; gözgöze geldik. Bilmem neden içim titredi. Tebessümlerini dudaklarında boğmaya çalışırken atılıverdim:

- Beni tanıdınız mı Zehra! dedim.

Gayri ihtiyarî etrafına bakındı. Hafifçe bana doğru döndü:

- Tanıdım, dedi, yalnız isminiz hatırımda kalmadı.

- Bedri.

- Evet Bedri bey! Sizinle bir tren yolculuğu yapmıştık galiba.

Lâkayt konuşuyordu... Hâlbuki vaktiyle ne kadar canlıydı. Fakat ne olursa olsun ben sadece bir kadın, evet kelimenin tam mânasiyle bir dişi arıyordum. Zu-zu ise bugün bir tek kişiye çalışmakla beraber dün umûmun malı değil miydi? Benim aradığım dişi, işte tamamen o idi. Bunun için düşüncelerime bir başlangıç aramadan sordum:

- Nereye gidiyorsunuz?

- Eve.

- Vakit erken değil mi?

Başında şapkası yoktu; saçlarını salladı.

- Seneler sizi pişirmiş dedi!...

Kırdığım potun derhal farkına vardım. Zu-zu'ya iftira edemezler miydi? İnanmak istemediğim halde aldanmış olamaz mıydım? O, o kadar gösterişliydi ki, kadınlığını unutturup üzerinde birçok arzuları toplamasını o kadar çok biliyordu ki, herkes onu kıskanamaz mıydı?

- Affedersiniz, diye mırıldandım, galiba sözlerimi yanlış anladınız. Geçen gün sizi istemeyerek rahatsız etmiştim de...

Sözümü kesti:

- Bu hâdise ne vakit oldu? diye sordu. Hiç hatırlamıyorum?

- Bir gece, sabaha karşı... Yanınızda zannederim zevciniz vardı. İrademin haricinde evinize kadar sizi takip etmiştim.

- Farkında değilim! Hem bundan ne çıkar?

Kekeledim:

- Hiç, dedim, bugünkü gibi o zaman da hareketlerimden bir manâ çıkardığınızı zannetmiştim...

Güldü... Hattâ eliyle parmaklarını sıktı:

- Üzülmeye değmez canım, dedi, insanlık hali bu, bilmeden bazı işler yapılır.

Yürümek istedi... Yolunu kestim.

- Evinizi öğrendim, diye kekeledim, acaba beni misafir olarak kabul edemez misiniz? Hem valde hanımın elini öperim.

Parmağıma baktı:

- Evlendiniz mi? diye sordu.

- Hayır!

- Nişanlı mısınız?

- Değil!

- Ama elinizde nişan yüzüğü var?

- Süs olsun diye taşıyorum!

Yüzüme dikkatle baktı. Ben de onu süzdüm. Kirpikleri tel teldi. Yanakları nasıl şehvetli Yarabbi!

- Başka yüzük taksan daha iyi olur. Yoksa evliliğe heves mi ediyorsun?

- Peki, dedim, şimdi çıkarırım. Fakat sualime bir türlü cevap vermediniz. Yoksa beni evinize kabul etmeyecek misiniz?

Biraz düşündü... Gözlerini yarı kapamış, al bir konca gibi ruha gülen dudaklarını bozmuştu.

- Ne olacak sanki, diye fısıldadı, pekâlâ gelebilirsiniz. Seninle uzun bir seyahat arkadaşlığım var. Dostum sayılırsın.

Sevinçle elini sıktım. Eğer kabil olsaydı o eli öpecek, avuclarımda eritecektim.

- Çok teşekkür ederim, diye mırıldandım. Muhakkak rahatsız edeceğim!

Sesini çıkarmadı, elini elimden çekti. Çantasını koltuğunun altına aldı. Kalçalarını büyük bir şuhlukla oynatarak uzaklaştı. Yalnız:

- Gündüzleri tamamen boşum, dediğini farkeder gibi oldum.

Ah! Bu kadının ayak bilekleri ne kadar inceydi. Şayet kabul ederse Zehra benim de kadınım olabilirdi.

-IX-

HİÇ düşünmedim. Zaten hayatla düşünce arasında bir rabıtam kalmamıştı. Sadece desteksiz dönüyordum. Beni döndürüyorlardı.

Yeni bir günün doğmasını sabırsızlıkla bekledim... Ertesi gün öğle yemeğinden sonra derhal sokağa fırladım. Giyinişime, tıraşıma son derece dikkat etmiştim. Kravatımı bile bir saatte bağlamıştım. İntikam alacaktım... Kimden olursa olsun, nasıl olursa olsun intikam alacaktım. Hem bu intikamımın zaman ve mekânı da olmayacaktı.

Halı döşeli mermer merdivenlerden çıkarken heyecandan boğuluyordum. Fakat yine büyük bir zevk içinde kıvranıyor, bir anda uçmak, Zu-zu'nun odasına konuvermek istiyordum.

Kapıyı bir hizmetçi kız açtı, kendimi zevkten ziyade şehvetle döşenmiş bir odada buldum. Duvarlarda çıplak tablolar vardı. Karşıya kuştüyü bir sedir uzatılmıştı. Köşede, şuh bir kadın gibi kıvrak duran masanın üzerinde Afrodit'in küçük bir heykeli vardı. Şarap gibi al, bir çift kahpe kadın dudağı gibi kırmızı güller vazolara konmuştu. Halılarda coşkun bir zamparanın ayak izlerini

görür gibiydim. Salonun loşluğuna ışıktan küçük küçük fiskeler vuran perdeler, kalb taşıyan bebeklerle doluydu. Tavan ve duvarların nakışı bile akşamları ufukta kanayan güneş gibi kırmızıydı.

Bir sigara yaktım ve bekledim... O anda karşıma yabancı bir erkek çıksa hayret ederdim. Çünkü bu oda yalnız bir erkek ve bir kadın için yapılmıştı.

Yarım saat sonra, gözlerimi bir türlü ayıramadığım yandaki küçük kapı açıldı. İçeriye ince bir tüle bürünmüş, ayağındaki ponponlu terliğine kan damlamış, Zehra girdi. Yine ayak bilekleri ince, dudakları kalındı. Perdelerden süzülen ışık nakışları arasından geçtikçe güzel veya çirkin oluyordu. Fakat karşıma oturduğu zaman tamamen güzeldi.

Ayak ayak üzerine atmıştı. Her nedense o gün eskisine nazaran çok daha sarı olan saçlarını ensesinde toplamıştı. Gayri ihtiyarî:

- Ne güzel eviniz var, dedim, insanın burada senelerce oturacağı geliyor.

Yüzüme dikkatle baktı. Gözlerini kırptı. Oturduğu koltuktan kalktı, sedire uzandı.

- Anlat bakalım, dedi, uzun bir yolculuktan sonra neler yaptın, şimdi ne yapıyorsun?

Hayatımı, bazı safhalarını değiştirerek anlattım.

- Tuhaf, diye mırıldandı, kırkından sonra saz mı çalacaksın? Demek hâkim olmadan rahat edemeyeceksin. Dikkat et, çok canlar yakmayasın.

Gülüyordu... Tıpkı trendeki gibi göğsünü tatlı bir meyille sağa sola bükerek gülüyordu. Başım dönüyordu... Oh! Keşke benim her daim başım dönseydi! Yanına sokuldum:

- Siz de anlatsanıza, dedim, madem ki beni tanımak tenezzülünde bulundunuz, hayatınızı da söylemekten kaçınmayın.

Birdenbire ciddileşti:

- Pek merak edilecek bir şey değil, dedi. Görüyorsun; evliyim. Bu evde de istediğim gibi yaşıyabiliyorum. İşte hepsi bu kadar. Amma seni şimdilik kocamla tanıştırmayacağım.

- Ya valde hanım, dedim, kibar bir kadındı? Onu göremiyorum; bir yere mi gitti?

Kaşları çatıldı, birdenbire yerinden fırlayarak eliyle havada bir daire çizdi.

O incecik kaşların çatılışında bile bir ahenk vardı. Hayır, kaşların değil, dudakların büzülüşü kaşlara can veriyordu.

O anda Zu-zu'yu kaybettiğimi anladım. Eliyle çizdiği daire havada tamamen silinince:

- Bir şeyler içelim, diye fısıldadı.

Sonra elime bakarak:

- Demek nişan yüzüğünüzü çıkardınız, diye ilâve etti. Eğer sahiden başkasına aitse pek yazık oldu.

Ah! Ne olur, Zehra beni o gün evinden kovsaydı. O zaman sadece ızdırapların içerisinde onu ikinci bir ızdırap olarak görmeğe çalışsaydım. Fakat şimdi sen başlıbaşına bir muamma olarak zihnimdesin. Tatlı hatıraların benliğimle beraber dolaşıyor, ılık nefesin hâlâ teneffüs ettiğim havada var. Acıların ise «Ben» olarak karşımda tecelli ediyor.

O gün evinde çok kalamadım. İçime anlayamadığım bir sebepten dolayı hüzün dolmuştu. Zehra artık benimle konuşmuyordu. Getirdiği likörü yalnız başıma içtim. Kırık dökük cümlelerimle odanın sessiz havasını doldurmaya çalıştım. Sonra istemeyerek ondan ayrıldım.

Ayrıldım diyorum. O kadar çok yanılıyorum ki, Zehra'yı ikinci defa bulduktan sonra bir daha ayrılmam kabil mi? Artık onu bırakamazdım. Çünkü o, kederlenmesini, susmasını, sustukça meçhulleşmesini biliyordu. Kadınlı-

ğını bazan gizliyor, bazan ince bir perdenin arkasından çekinmeden bir hayal gibi yürütüyordu.

Zehra'yı bir ay mütemadiyen evinde ziyaret ettim. Tabiatın bütün al renkli çiçeklerini buket buket odasına serptim. Kan gibi al güller. Akşamları yaralı güneşin kanlarını emen sular gibi al, gök gibi al güller...

Her gelişimde ilkönce beni neşeyle karşılıyor, sonra kırdığım bir pota veyahut ufacık bir hataya küsmüş gibi somurtuyordu Ondan istediklerimi unutmuştum. Onun da benden beklediklerini anlayamıyordum.

Ah! Ne olur Zehra'yı bir kerecik eskisi gibi çirkin görebilseydim. Belki o zaman aklım başıma gelecek, atıldığım maceranın neticesini düşünebilecektim. Fakat kabil mi? O, günden güne güzelleşiyordu. Teni bir fulya tarlası gibi mis kokuyor, gözleri dudaklarının rengiyle yıkanıyordu. Işıl ışıl yanan gözlerin koyu bir kan gibi al dudaklara uzanışı, o kadar çok baş döndürüyordu ki... Muhakkak makyaj yapıyordu. Fakat ben onu yine tabiatın bir şaheseri olarak görüyordum.

Kaç geceler, yatağımdan fırlayıp kucağına atılmak istedim. Evine kadar koşup onu yakalamak, bir canavar gibi pençemin altında ezmek istedim. Yapamıyordum, yanındayken bile evvelce kurduğum hayaller bir anda yıkılıyor, sadece yerlere dökülen gölgesini seyrediyordum.

Fakülte mi? Ne kadar tuhaf! Mektep benden o kadar uzaktaydı ki, yorulmama bile değmezdi.

Evet, Zu-zu benim olmalıydı artık. Onun dudaklarının arasındaki sigarayı emercesine içişini seyrettikçe sadece gülüyor, yanına yaklaşıp kekeliyordum. Düşünceli ve kaşları çatık gördükçe boynumu büküp uzaklaşıyordum.

Bir gün elimi tuttu, sonra şiddetle itti. Bir gün benimle dans etmek istedi ve derhal vazgeçerek yandaki odaya kaçtı. Nihayet bir gün onu kuştüyü sedirine uzanmış si-

gara içerken buldum. Parmaklarını uzattı, parmaklarımı sıktı.

- Anlayamıyorum, dedi, beni niçin bu kadar sık görmek istiyorsun? Yoksa bu bir heves mi?

Hemen yanına diz çöktüm:

- Yemin ederim ki değil, dedim. Bilmem nasıl söyleyeyim.

Yüzüme her zamankinden daha ısrarla baktı. Alnıma dökülen saçlarımı arkaya doğru itmek istedi. Elimi tuttu:

- Yollarımız ayrılmıyor mu, diye fısıldadı. Beni henüz bilmiyorsun; sonra pişman olmayacak mıyız?

Cevap vermedim... Ona bakamadım. Gözlerimden süzülen yaşları bile gizleyemedim.

- Anlıyorum, dedi, fakat niçin isteklerin yerine gelmesin, neden arzularımız tatmin edilmesin?

Elimi kalbinin üzerine bastırmıştı, göğsünü tamamen bana açmıştı.

- Gel, diye boğuk bir sesle haykırdı, gel bu ızdırap bitsin artık, değil mi?

Ah! O dudaklar şarap doluydu... Onları öpmek sarhoş olmak demekti.

İşte beni inleten canavara bir tekme vurarak ona koştum... O dudakları kana kana içtim ve susadım.

İntikam alıyordum... Zehra'yı belinden tutup havaya kaldırdığım zaman ilk defa bir kadın seviyordum!

*
* *

Ona bir gün:

- Ne olur bir gece yanında kalayım, dedim.

Sedef dişlerini tane tane önüme sererek:

- Mektebin ne âlemde? diye sordu.

Ona kimsin diyemiyordum. Çünkü vereceği cevaptan korkuyordum. Ne olur sanki, bir gecemi bana aydınlık yapsaydı? Aydınlık... Puslu bir gün gibi aydınlık... Güneşin cilvelerini bulutların ezdiği günler gibi aydınlık... Bahar sabahları yaban menekşelerinin aralarında gizlenen damlalar gibi aydınlık...

Bana her gülüşünde yeni bir hayat veren sevgilim! Gülüşlerini her daim önüme ser ki, ben hiç ölmeyeyim. Bakışlarını benden gizleme ki, susamayayım. Saçlarınla dizlerimi ört de üşümeyeyim... Bak bu satırları yazdığım sırada ay ne kadar yükselmiş. Cihana hâkim, bizimle alay ediyor. Taze bir bahar var etrafta... Fakat sen yoksun, Bahar canlılık demekmiş, bahar âşıklara sevgi hazırlarmış, bahar ezik ruhlara teselli verirmiş... İstemem, ben baharı da istemem: Bana sadece bir tutam saç verin; derdimi ucuna bağlayayım. Ayaklarımın altından kayan karışık yoluma dert ve saç kümesinden bir halı sereyim... Ne olur sanki bahar günleri hep yağmur yağsa, güneş doğmasa, çiçekler kaderimin yolunda boynu bükük yürüyen beni seyretseler... Ben içmek istemiyorum. Ben kadın, para, bağ ve gülistan istemiyorum... Bana hayat, «Nimetim» diye gururlandığı ve bir nebze tattırıp sonra bu tadın sarhoşluğu ile bizi uçurumlara yuvarlayan zevklerini vermesin. Yeter ki, sinsi sinsi benliğimi hamur eden canavarı içimden atsın. Bu canavarı üzerinde taşımayan adama ne mutlu! Dünyaya geliş ve gidiş arasındaki dar mesafeyi en uzun zamanda kateden insandır o. Kim atabilir üzerinden bu canavarı? Sen ve ben mi sevgilim? Veyahut başkası mı? Bilmem ki... Bunu yenecek kuvveti ara, onunla birleş!

Israr ettim:

- Bana ne olur bir geceni ver, dedim.

Beni atlatamadı:

- Gündüzleri yeter, diye cevap verdi

Hâlbuki onunla geçen geceler ne kadar kısa olur! Bana ufak bir yardımda bulunmaktan niçin çekiniyor acaba? Yoksa beni bu kadar az mı arıyor? Onunla geçen gecelerde ay hiç bir şeye hâkim olamaz... Kahpe ay bir kenara fırlatılır...

Düşünceliydi. Muhakkak beyni bir takım suallere cevap vermekle meşguldü. Neden sonra:

- Bunu benden niçin istiyorsun? diye sordu.

- İstemiyorum, yalvarıyorum, dedim.

Dudaklarında toplanan tebessümlerde bir elem saklıydı:

- Geceler tehlikelidir, diye cevap verdi. Sen tehlikeden korkmaz mısın?

- Tehlike senden uzaklarda bulunur. Bilirim, sensiz geçen geceler ne kadar korkunçtur.

Sırtını küçük Afrodit heykeline dayamıştı. Beni dinlemiyordu. Sigara dumanları halka halka yüzünü örtüyor, onu benden esirgiyordu... Kollarından tuttum... Hiç olmazsa ılık hararetini emmek istedim.

- Cevap ver, dedim, benden niçin uzakta kalıyorsun?

Gülüşlerini çenesinin çukuruna hapsetmeye çalışarak:

- Başkasının hakkını çiğniyorum, diye fısıldadı. «O»nu unutamayız. Ne de olsa sen ona dönmelisin!

- O kim? Benim senden başka dönecek hiç bir kimsem yok ki...

- Var... Evlisin! Hem çocuğun da olacak. Hepsini öğrendim. Bir aile bağını koparacak kadar âdi değilim.

Cevap vermeme vakit bırakmadı. Parmaklariyle ağzımı öptü...

- İstemez, diye fısıldadı, inkâr etme ve bana sual sorma. Bak gözlerin bile meçhullerin verdiği hayretle dolu. Ben kimim değil mi? Bu oda ve bu dairedeki dekorlar kimin için hazırlanmış? Sonra bu kadar hürriyeti nereden buluyorum? Belki sana benim hakkımda birçok şeyler

söylediler. Fakat sen yine esası öğrenmek istiyorsun. Hayatını ben nasıl merak edip araştırdımsa, sen de aynen beni anlamak istiyorsun. Gece hayatımı görmeğe çalışacaksın. Gündüzki serbesliğimin suni ışıkların altında da mevcut olup olmadığını araştıracaksın. Fakat niçin yoruluyorsun? Etim sana yetmez mi? Bir müddet sıkılan gönlünü avutup yuvana dönmeyecek misin? Beni bir kenara fırlatmayacak mısın? Sonra tahsilin ne olacak? Benden gecelerimi isteme... Hevesini al, hevesimiz sönsün ve ayrılalım.

- Yeter, diye bağırdım. Seviyorum... Evet, seni çıldırasıya seviyorum. Sen de beni seviyorsun. Gündüzlerime gün katan ilk kadınsın sen. Hayır, ilk kadın değil, ilk insansın sen. Sen de söylesene, «Seviyorum» desene.

Kollarımın arasından kaydı. Sedire uzandı.

- Kalb boş bir vazodur, diye mırıldandı. O belki sevgiyle dolabilir. Fakat niye doldurmalı? Ben zaten fazla yük taşımasını sevmem. Görmüyor musun elbiselerim bile ne kadar ince!...

- Yalan söylüyorsun. Hem bana, hem de kendine iftira ediyorsun. Biz rayların iniltisine dingillerin feryadı karışmaya başladığı andan itibaren sevişiyoruz. Bunun diğer bir şıkkı olamaz!

Omuzlarını silkti:

- Bu senin kendi kuruntun, dedi, boş yere hayâle kapılma.

- Demek beni sevmiyorsun?

- Hayır!

- Öyleyse bana niye teslim oldun?

- Sinir meselesi!

- Ciddî mi söylüyorsun?

- Hiç şüphe etme.

- Bana bir geceni olsun vermeyecek misin?

- Gecelerimi gürültüden uzak geçirmek isterim.

Boğuluyordum. Ne kadar aldanmıştım. Karşımdaki kadının bir fahişe olduğunu niçin unutmuştum? Bu aldanışlar hayatım boyunca devam edecek miydi? Onu ezmek, onu parçalamak istedim. Fakat sedire öyle hâkim uzanmış, güzelliğini o kadar üzerinde toplamıştı ki, yaklaşmaya cesaret edemedim. Sadece:

- Gidiyorum, dedim, bir daha beni göremeyeceksin. Yüzüne bile bakmayacağım.

- Güle güle, diye cevap verdi, fakat akşama epeyce vakit var; bir kahve içebilirsin.

Yüzüne tükürürcesine:

- O kahveyi sen iç! diye haykırdım. Yahut benden sonra tuzağına düşüreceğin zavallıların ağzına damla damla akıt ki, sana daha çok bağlansınlar...

Birdenbire yerinden fırladı:

- Çık! diye bağırdı.

Yüzü sapsarı idi, gözleri kızarmıştı. Belki de ağlıyordu! Ağlasın. Keşke hüngür hüngür ağlasaydı da rahat etseydim.

Cevap bile vermedim. Şapkamı aldım, ağır ağır kapıyı açtım. Sokağa çıkıncaya kadar hiç bir şey hissetmedim. Fakat bir serseri kadar serbest dolaşan rüzgâr beni sarınca, bir balon gibi sönüverdim. Artık kalbim o meçhul canavarın elindeydi!...

-X-

AĞLAMAK mı? Evet, belki iyi olurdu. Zahirî kirliliğimi hiç olmazsa temizlerdim. Fakat ne gezer! Gözlerim cam gibiydi, gözyaşlarım bütün vücudumla beraber donmuştu.

Ev sessiz, fakülte pek gürültülüydü. Herkes imtihana giriyor ben sadece seyrediyordum. Derslerin adedini bile unutmuştum artık...

Zihnimizi ne kadar yorarsak yoralım, düşüncelerimizi ne kadar karıştırırsak karıştıralım şu üzerimizde açılan boşluğun esrarını bulabilir miyiz? Boşluk... Hudutsuz boşluk... Âlem nereden gelmiş, nereye gidiyor? Benek benek, küçük bir nokta gibi önümüze serilen eserler kimindir? Biz niçin sevinip neden acı çekiyoruz? Mademki bilgimiz kısırdır, mademki yürümeye çalıştığımız yolda önümüze çıkan ufacık engeller bile bizi yuvarlamaya kâfi geliyor, şu halde egoist olmamıza, gururlanmamıza sebep nedir? Müşterek menfaatimiz olan cemiyette manevi yardım da bulunmazsa bu müşterek menfaatin mânası nasıl anlatılır? Bugün haklı veya haksız birçok sebeplerden dolayı inliyorsam, birisi karşıma çıkıp inlemenin faydasız olduğunu söylememeli mi? Karım beni anlamazsa karıma hakikati anlatacak hiç kimse bulunmamalı mı?

Ne tuhaf!... Bitişikteki komşu ne kadar çok böbürleniyor. Akşamları evine dönerken sevgiyle karısını çağırışını bütün mahalleli duyuyor. Karısına âdeta tapıyor. Fakat o kadın, ufacık mektep çocuklarını bile yatağına almaktan kaçınmayan bir dişidir. Bunu bütün mahalle bilir. Belki de İstanbul'da duymayan kalmamıştır. Bu adam acaba neyi ile iftihar ediyor? Karısının dünyadan aradığı nedir? Bu adamın biç dostu yok mu? Hayatta arkadaş edinmemiş mi? Şüphesiz birçok tanıdıkları vardır. Fakat dost nerede? Arkadaşların hepsi düşman oldu. Çünkü kadın güzel ve şuhtur. Herkes ondan istifade etmek yolunu araştırmaktadır. Zavallı kocaya hakikati söyleyip hislerinizi söndürmekten neye mahrum olasınız?

Ey dost! Yalnız şunu bil ki, benim felâketim cemiyete aittir. Fakat bu günah cemiyette kalmaz. Cemiyete vurulan yük neticede bütün ağırlığıyla senin sırtına yüklenir. Çekemezsin, ezilirsin! Bunun için cemiyeti tanı, kendini öğenmiş olursun. Başkasına yardım et, sen rahatlarsın. Kadın, içki, dans, kumar ve senin anladığın mânada plaj yaşamanın sırrı değildir. Bunlar olsa olsa bir anlık baş dönmesidir. Neticesi yıkılmaktır. Tabiatın sana bol bol verdiği benlik terazisine koy da tart; bir ânını koca bir hayatla nasıl değiştiriyorsun? Bunlar senin asıl görüşlerine zaten uymuyor. Neye boş yere başkalarını taklit ederek kendini sarsıyorsun?

Yap, yarat ve çalış. O zaman önünde kendi gülistanların açılacaktır. O zaman bu gülistanlar sana hayatın sırrını söyleyecek, sen de yaşayacaksın.

Ben sanki karımı aldatmak selâhiyetini nerede buluyorum? Bir fahişeyi sevmek, onu tahkir etmek hakkı var mı bende? İşte ben zehirlendim... Bir zehirli mayayla gözlerimi açar açmaz beni yıkadınız. Bir daha kurtulmama imkân olabilecek mi? Saadet kadın dudaklarınday-

sa işte dudaklar; saadet sevgi, kumar ve içkideyse işte sevgi, kumar ve içki... Hayır, saadeti buralarda bulamayacaksın. Saadet aşktadır; sen o hakiki aşkı ara, bul...

Ah canavar! Beni ne vakte kadar elinde tutacaksın?

Evimde duramıyorum. Artık doğurması zaman meselesi olan karımın yatakta inleyerek sağa sola dönüşünü tükürürcesine seyrediyorum.

Nihayet bir gece evde daha fazla kalamayacağımı anladım. Gitmek, kocası da olsa karşıma çıkacak her yabancıyı devirip Zehra'dan af dilemek istedim. Dizlerinde yatacaktım... Zehra'nın dizlerinde yatmadan ben rahat edemiyordum işte!

Neş'e mâni oldu;

- Bu gece sokağa çıkma Bedri, dedi, kendimi fena hissediyorum.

- Çocukların var, dedim, onlarla otur. Hiç bir şey olmazsın.

Israr etti, dinlemedim. Şapkamı aldım, karımın yüzüne bakmadan dışarı fırladım.

Hava gayet güzeldi ve ben seviniyordum. Apartımanın kapısı önünde otomobilden, atlarcasına indim. Bir solukta merdivenleri çıktım. Zili üstüste birkaç kere çaldım- Kapıyı Zu-zu'nun sadık hizmetçisi açtı.

- Zehra nerede? diye bağırdım.

Yüzüme hayretle baktı:

- Niçin geldiniz? diye sordu.

- Cevap versene; sana Zehra nerede diyorum?

- Evde yok.

- Nereye gitti?

- Bilmiyorum!

Salondan kesik kesik feryatlar geliyordu. Bir tangonun iç gıcıklayan nağmesi bana kadar ulaşıyordu.

- Yalan söylüyorsun, diye bağırdım. O içerde. Hem de yanında başka bir erkek var değil mi?

O anda karşıma çıkanı ezecektim. Canavarın müthiş kuvveti şimdi tamamen bendeydi. Hizmetçi buna anlamış olmalı ki, bir kenara büzülüverdi.

- Rica ederim girmeyin, diye yalvardı. İçeride misafirler var.

- Kim bu misafirler?

- Apartımandaki komşular.

- Bu da yalan. Yalan, çünkü sen onun yardakçısısın. İşiniz gücünüz ağınıza düşürdüğünüz zavallıları aldatmaktan başka bir şey değil.

Şapkamı yere fırlattım. Salonun kapısına doğru yürümeye başladım. Önüme geçti, kollarıyle kapıyı örtmeye çalıştı.

- Ne olur içeri girmeyiniz, dedi. Hem sizin için, hem de hanımım için fena olur. Bir dakika sabredin; ben şimdi gider, çağırırım. Burada konuşursunuz.

Sonra, beni beklemeden kapıyı açıp salona süzülüverdi.

Zafer kazanmıştım... Zehra'nın yaman yardakçısını yenmiştim. Şimdi kendisini de yere serecektim. Şayet fazla ileri giderse iki tokatta onu ezer ve bir paçavra gibi köşeye fırlatırdım.

Fahişe... Sevmek boş... Esmek lâzım! Evet gururluydum. Fakat yine de heyecandan kıvranıyordum. Kendi kendimi aldatmamı lüzum var mıydı? Onsuz duramıyordum işte!

Biraz sonra hizmetçi geri döndü:

- Şimdi geliyor, diye fısıldadı.

Oradaki hasır bir koltuğa oturarak Zehra'yı bekledim. İçeriden çok iyi bildiğim pompon terliklerle tıkırdısı gelmeye başladı. Zehra yarı bir gölge gibi kapıdan süzülüverdi. Saçları yüzünü kapamıştı. Dudaklarının rengi kaçmıştı. Tamamen dekolteydi; omuzlarını bir şal örtüyordu.

O da benim gibi heyecanlıydı. Saçlarının rengi yanaklarını söndürmüştü. Acaba hasta mıydı?

Evet, o şimdi ikinci bir Zehra'ydı... Örtülmüş bir ışık gibi küskün duran gözleriyle yeni bir güzellikteydi.

Ayağa kalkmadım... Ona hırçın bakmadım. Yanıma terliklerinin gürültüsünü duyurmamağa gayret ederek sokuldu. Elimi tuttu:

- Niçin geldin? diye fısıldadı.

Cevap vermedim. Veremedim. Bir müddet birbirimize bakıştık. Şalını omuzundan atmış, bir fulya tarlası gibi baş döndüren kokusunu bana terketmişti. Terden ıslanan saçlarımı öptü, dudaklarını gözlerimde gezdirdi.

- Bu kadar çabuk kırılacağını zannetmemiştim. Kaç gündür neredeydin? Beni affettin mi?

Tırnaklarının koyu gölgesinde bile bir şehvet gizli olan eline yanağımı dayadım.

- Tahammül edemedim, diye kekeledim. Günlerden beri boğuluyorum.

- Ben de öyle, diye fısıldadı. Gecelerim bile senindir artık!

- Kabil mi?

- Evet!

Heyecandan tıkanacaktım. Galiba zevk denen hayalî varlık buydu. Belki de ruhun yeni bir şekle bürünerek tekrar cisme avdet edişi...

İlkönce etrafıma gayesiz bakındım. Zehra'dan o anda bir şey isteyemedim. Dudaklarındaki tebessüme biraz acı karıştırarak beni seyrediyordu.

Yavaş yavaş etrafımdaki sisler sıyrıldı; belinden yakaladım, göğsünün göğsüme yaptığı tazyike aldırmadan kendime çektim. Mukavemet etmek istedi, sonra kendisini tamamen bana terketti...

Bu vaziyette ne kadar kaldık bilmiyorum. İlkönce uyanan yine Zehra oldu. Elimden kurtuldu:

- Git artık, diye fısıldadı.

- Gitmek mi? Nereye? Gecelerinin bana ait olduğunu söyleyen sen değil misin?

- Evet, diye tasdik etti. Fakat bu gece olmaz. Bundan sonra ne vakit istersen seninim.

Gözlerim kapıdaki meçhul bir noktaya dikilmişti. İçeriden gelen bir öksürüğe bütün mevcudiyetimi dayamıştım.

- Dinle, dedim, bu öksürüğün sahibi kim?

- Hiç, diye kekeledi, bir misafir.

- Âşığın değil mi? Yarın gece onu kovacak, beni mi alacaksın?

Boynuma sarıldı:

- Vallahi değil, diye inledi. Niçin bu kadar harissin? Sana daha evvel evli olduğumu söylememiş miydim? İçerdeki kocamdır.

- İnandım mı zannediyorsun? Ne hizmetçin, ne de sen yalan söyleyemiyorsunuz. Misafirin yanında çıplak dolaşılmaz. Kocan olsa bu gaybubetinin sebebini aramaz mı? Bırak beni, onanla konuşacağım. Biz erkekler daha iyi anlaşırız.

Vücuduma iyice sarılmıştı:

- Girme Bedri, diye yalvarıyordu. Niçin inat ediyorsan? Biraz sabret, sonra her şeyi öğreneceksin. Ne olur, şimdi beni serbest bırak.

Silkindim; yere yuvarlandı... Yerinden fırlayıp tekrar beni yakalamak istedi. Yüzüne şiddetli bir tokat indirdim. Ayaklarının dibine seriliverdi.

- Yalvarırım içeri girme, diye inliyordu.

Ona dikkatle baktım. Saçlariyle ayaklarımı örtmüştü. Tırnaklarını pantalonumun paçasına geçirmişti.

Katmer katmer kıvrılan saçlar... İnsafsızca ezilmiş, küme olmuş çıplak bir vücut... Evet, düşünülmeden tahrip edilen bir fulya tarlası vardı şimdi ayaklarımın altında...

Saçlarından yakalayıp başını havaya kaldırdım. Gönlüyle ağlıyordu. Gözyaşları göz çukurlarında donmuş kalmıştı. Dudaklarının rengi sürünmüş gibi ağzından çenesine doğru bir kan şeridi uzanmıştı.

İçim burkuldu. Başım döndü. Karşımda inleyen bir cisim değil, sadece bir ruhtu. Kendi ruhunu elde edemiyen ben, başkasının ruhunu ezmek cür'etini nereden buluyordum acaba? İstediğini yapacağım, diye mırıldandım; girmeyeceğim. Yalnız yarın gece yegâne sahibin ben olacağım.

- Teşekkür ederim, diye fısıldadı.

Onu dinleyemedim, daha fazla seyredemedim. Saçlarını yavaşça yere serdim ve dışarı fırladım.

Hayır, tahlil yapmayacağım. Hayır, bir kırıntı kadar bile olsa fikirlerimle sizi rahatsız etmemeye çalışacağım.

İşte hâdiseler. Hayat yolunan eğri ve doğruluklarını göstermeğe kâfi gelecektir kanaatindeyim...

Eve gece yarısından sonra döndüm. Pencerelerde hâlâ ışık vardı. Merak bile etmedim, çünkü sarhoştum. Anahtarla kapıyı açıp içeri gireceğim sırada merdivenin başında mahallenin ihtiyar kadınlarından biriyle karşılaştım. Telâşlıydı, yukarı çıkmamı beklemeden:

- İyi ki geldiniz Bedri bey, diye seslendi. Bakkal mı olur, manav mı olur, kim olursa olsan uyandırın; bize dört beş tane limon bulun!

Sükûnetle yüzüne baktım:

- Hayrola, dedim, gece vakti uykunuz mu kaçtı?

- Sual sorma, sizin evde sabaha kadar oturmağa hevesli miyim zannediyorsun? Karın hasta!

- Ne olmuş?

- Doğurdu!

- Ya?!

- Hem de nur topu gibi bir kız çocuğu... Ben olmasaydım şimdiye kadar çoktan ölmüştü. Ne ebe bulabildiler, ne de doktor. Sen de gezecek zamanı iyi seçmişsin. Şöyle bir Bismillah diyerek kolları sıvayıverdim; bir dakikada, evvel Allah, sonra benim sayemde her iş bitti... Amma tazecik de az buz sıkıntı çekmedi.

Yüzüne hayretle baktığımı görünce:

- Ne duruyorsan Bedri bey oğlum, diye ilâve etti, koşup limon getirsene.

Ağır ağır geri döndüm. Cevap vermeden kapıyı kapadım. Arkamdan söyleniyordu:

- Amma da koca ha? Herifin çocuğu oldu da kılını bile kıpırdatmıyor. Karısını ölümden kurtardığım halde teşekkür edip bahşiş bile vermiyor! Halbuki bizim rahmetli!...

Tabii herif kılını bile kıpırdatmaz. Çünkü onu sersemleten, elini kolunu bağlayan meçhul bir canavar var.. Oh! Sokağın sessizliği ne kadar benimle!

* *

Sevgililerin tatlı sularında «hal»i unuttukları Boğaz.. Cana can, sevgililere heyecan katan Boğaz... Ona hâkim tepelerden bakılınca gözlerde gayet kıvrak bir aşk yolu uzanır. Karadeniz'in mağrur rüzgârı, İstanbul'un küfür kokan şatafatlı havası ile orada birleşir ve erir.. Hele ay, nazlı bir gelin gibi, hayır yıllanmış bir fahişe gibi daima bu suların benekli gölgesinde serinler. Her gece Boğaz'da dolaşın; muhakkak aydan bir eser bulursunuz. Ay Boğaz'da erimiş, Boğaz aya karışmıştır zaten. Önünüzde çizilmiş ışıktan sarı şerit, ayın dökülen saçlarıdır. Küreklerin ucundan sularla damlayan ışık benekleri, bize gök-

ten yağan tatlı tebessümlerin eseridir. Hele rüzgâr... Oh! O da her gece sevgililer gibi sarhoştur.

Size âşık olun demeyeceğim; fakat ne olur bir gece sularının köpüğüne düşüncelerinizi bağlayarak Boğaz'da dolaşın... Sandalınızın dümeni hayatınıza taptaze bir yol çizecektir. Yelkeninizin rüzgârla beslenen heybeti, gözlerinizin önüne yeni ufuklar serecektir. Ah! Ne olur ayın büsbütün fettan olduğu bir gece Boğaz'da dolaşın... Bana:

- Bu gece misafirler gelecek, dediler.

- Rahatsız olmasınlar; ben sokağa çıkarım, dedim.

- Çocuğunun ismini ne koymak istiyorsun? diye sordular.

- Annesi bilir, diye cevap verdim.

Daha fazla sabredemedim; koştum.

Beni evinde susuz kalmış bir gül gibi boynu bükük bakleyen sevgilime koştum. Giyinmişti:

- Çıkalım, dedi.

- Evde kalmayacak mıyız? diye hayretle sordum.

Dudaklarında tokadımın izini ararken koluma yaslandı:

- Ne olur bu gece beni Boğaz'da gezdir, dedi.

İlkönce dalgaların ayaklarında dolaştığı bir gazinoda oturduk... Akşam güneşi önümüzden yavaş yavaş çekilirken kadehlerimizi birbirimiz için doldurduk. Etrafta kimseler yoktu. Biz kimseyi görmüyorduk.

Ah! Sevgilim, sen o gün ne kadar kederliydin. Gülüşlerini ben mi öldürmüştüm, yoksa başkaları mı çalmıştı? Bakışlarındaki zevkler silinmişti.. Evet, bahar henüz acemiydi. Ay da fettan...

Sularda vapur düdüklerinin son feryadı da kaybolurken:

- Artık kalkalım, dedi.

- Evet, diye tasdik ettim, derhal eve gidelim.

- Hayır, bir mahzuru yoksa dolaşalım.

- Amma üşüyeceksin; serin bir rüzgâr çıktı.

Koluma yine yaslandı. Yüzü gibi göğsü de solgundu. Bilmeden yürüdük... Çok sevdiğim, fakat daima kaçtığım denizden ayrılamıyorduk.

- Sular ne güzel, diye fısıldadı, gezmek ister misin?

Ona sual soramadım, af dileyemedim. İstediğimi geceyle anlatamadım. Sadece kafamda yeni doğmuş bir çocuğun kıpkırmızı yüzü, bir de ayın hain bakısı vardı.

Sandalda dizime yattı... Konuşmuyorduk. Bizi Boğaz'da gezdiren küreklerimiz değil, ayın saçlarıydı..

İşte biz o gece, sularda ilâhî bir sır bulduk. İşte biz o gece, rüzgârda hürriyetin türküsünü hasretle okuduk. İşte yine o gece, konuşmadan birbirimizin esrarını öğrendik. Yosun kokularının bir buhurdanlık gibi suda kaynayıp insanı vecde getirdiği zaman bile çoktan sarhoştuk.

Sabah... Kızıl bir dalga gibi tepelerden denize dökülen sabah. Sabah, tabiatın iğrenç hakikatini tamamiyle bize verirken, sandalımızı gözlerinde uykusuzluğun ızdırabı okunan ihtiyar sandalcıya bırakmış, ruhlarımız kalbimizin üzerinde neş'eyle yürüyorduk.

O artık tamamen şuh, ben de kaygısızdım.

-XI-

Ne büyülü, ne acayip bir geceydi o. Size onu bütün teferruatiyle, ruhumu saran derin hasret ateşiyle anlatmak isterdim. Fakat ne yazık ki, mazi çökük kalbimin enkazı üzerinde olduğu gibi durduğu halde, kırık kalemim onu satırlarda öldürüyor.

Hayatım şöyle değil miydi?

Yetimdim... Bütün isyanlarıma rağmen anlayamadığım bir sebepten dolayı ezildim. Ufak izzet-i nefis darbelerini büyük bir işkenceymiş gibi karşıladım. Aşkı sadece azap olarak kabul ettim ve onu bir türlü öğrenemedim. Kıskandım, imrendim ve inledim. Anadolu'nun bakımsız, bağrıyanık bir köşesinde, kendimi avutacak mevzular aradım. Karşıma daima benim gibi kirli ve dökük insanlar çıktı. Kimisi sallanıyordu. Kimisi sarhoştu, kimisi kör. Kendilerini bile görmekten âcizlerdi. Tekrar bir kadına arkadaş olmak istedim. Heyhat, o da çoktan yıkılmıştı. Artık benim için kaçmaktan başka çare yoktu. Kaçtım... Hem de dev adımlarla kaçtım. Bilmeden, düşünmeden kendimi aşkın kucağına attım. Fakat o da büyük bir boşluktan ibaretmiş... Sendeledim ve derhal yuvarlandım. Beni kim kurtarabilirdi? Hakkı çalındığı halde bilerek başkasının hakkını çalan beni, birazcık olsun yürütmeğe iradem de kâfi gelmiyordu ki... Neticede bu âna kadar

bizleri istediği yere götüren, dilerse yuvarlayan, arzu ederse parmağının ucuyla havaya kaldıran, kimini kör, kimini sağır, kimini şarlatan yapan canavara tam mânasiyle köle oldum.

Hayret etmeyin, bana tiksinerek bakmayın. Ben şimdi emir kuluyum. Evet, karımı aldatıyorum, çocuğum olduğu halde yüzünü bile görmek istemiyorum. Bir tek kelimeyle canavarın esiriyim. O ne derse o olacak artık... Zehra'ya koş diyor, derhal yapıyorum. Gecelerini onun dizleri dibinde geçir diyor, aksini düşünmek aklımdan geçmiyor. Hiç olmazsa emirlerini hortlayan bir Nedim'le vermiyor ya, bu benim için en büyük kârdır.

Ah! Bari bu canavarın kuvvet aldığı menbaı bir öğrenebilsem! Barındığı yeri bir görebilsem... O kimden korkar ve yılardı, bana söyleyen olsaydı... O zaman birazcık rahatlayacak, onunla çarpışmaya çalışacaktım. Ne yazık ki, o daima benim için meçhuldü. Yalnız benim için değil, gördüklerim ve beraber yürüdüklerim için de tamamen muamma...

Belma'yı masum bir kızken ırzı çalınmış kirli bir kadın olarak aramıza kim fırlattı? Tevfik beyin çocuklarının nafakasını rakı ve kumar masasında eritmesinin sebebi nedir? Ökkeş ağanın kendisi mi başkalarının sırtından elde ettiği serveti barlarda etrafa saçıyor? Şans denilen badirede karımı ve kız kardeşimi ben mi isteyerek diğer birinin kucağına atıyorum? Eloğlundaki davulcu simsiyah göğsüyle niçin tokmağını havada döndürüyor? Size daha ne gibi misaller vereyim? İşte önünüze kendimi ve koca bir tarihi serdim... Görünüz ve uzaklardan sebepler aramayınız. Bu felâketlerin bir tek müsebbibi vardır. O da ismini bilemediğimiz o acayip canavardır. Onu yakalayabilirsek kurtuluruz zannederim...

Bana bu sırrın anahtarını, o canavarın ismini, anlatmağa çalışacağım bir büyülü gecede Zehra verdi. Onunla

başbaşa geçirdiğimiz üçüncü geceydi... Bana ilk defa o gece, gecesini evinde verecekti. İçim burkularak kapıyı çaldım. Kolumdan tuttu, beni şimdiye kadar mevcudiyetini bile bilmediğim küçük bir odaya sürükledi.

Bileğimi bırakmıyordu... Kapıyı kapatıp sırtını duvara dayadıktan sonra geniş bir nefes aldı:

- İşte artık tamamen başbaşayız, diye fısıldadı. Hizmetçime de izin verdim. Bu odayı senin için hazırladım.

Oda hemen hemen çıplaktı. Karşıda yerle beraber küçük bir sedir vardı. Ortada, içinde iki üç ateş parçasının kırıttığı ufak bir mangal duruyordu. Etrafa, bir kaç tane ayı postu serilmişti. Sadece kuru bir badanadan ibaret olan duvarlara boğuk kahkahalar gizlenememişti. Perdeler gecenin derinliğini, ayın katmerli yalınlığını gizliyordu. Ben de Zehra'nın neden gecesini evinde vermek istemeyişinin sebebini yavaş yavaş anlıyordum...

Evet, onunla geçen gecelerimize niye yabancı eller uzansın? Onun hayatı hakkında hiç bir şey sormamağa karar verdiğim halde ve o bu mevzu üzerinde ufak bir söz bile söylemeye cesaret edemeyeceğini bilmesine rağmen neden boş yere sırlarını büyük bir yalancılıkla örten geceler, aynı zamanda bazı meçhulleri deşmeye sebep olmuyor mu? Dışarıdaki ay, sahte gümüş ışıklariyle ruhlardaki bekâreti derhal silmiyor mu? Normal yaşayışımızı bizlerden çalan saatler, daima gecelerin göğsünde beslenen saatlerdir.

Şairlerin dillerinde yuğrulan, hamur olan iki kelime vardır: Ay ve gece... Vücutlarınızı geceye verebilirsiniz, fakat ruhlarınız daima gündüzde olsun. Ah zavallı şairler! Sizler de benim ve bizim gibi daima aksine yürüyorsunuz. Ruhlarınızı gece ile örttünüz, vücutlarınız gündüzleri sırıtıp duruyor...

Gözlerim gittikçe milletten örtülüp silinen ateşlere dalmıştı. Zu-zu dudağıma parmağının ucu ile küçük bir fiske vurarak beni hülyamdan uyandırdı.

- Mangala mı bakıyorsun gu-gum? dedi.

- Gu-gum mu? Bu nereden aklına geldi? Yoksa sen de maziyi benim gibi bir türlü silemeyen zavallılardan mısın?

Katılarak gülmeye başladı. Güldükçe dudaklarına kan geliyor, gözleri fiilen ateşin tazeliğini taşımağa başlıyordu. Kendisini ayı postlarından birinin üzerine fırlatmıştı.

- Evet, diye tasdik etti, sen bundan sonra benim biricik gu-gumsun!

- Ya kabul etmezsem?

- Etmeye mecbursun!

- Öyleyse mânasını söyle.

- Kendin bul!

Ben nereden bulacaktım. Araştırmadım bile. Düşünmeden onun gu-gusu olmayı kabul ettim.

Vakit çok çabuk geçiyordu. Bize sabahın yaklaşmakta olduğunu acı bir şekilde haber veren, kol saatimi derhal kırdım. O, boynu bükük bir köşeye fırlatılmış durdukça, yelkovan ve akrebin aynı rakamlardan ayrılamadığını gördükçe, zamanı kendime esir etmiş gibi seviniyordum.

Zaman... Onu dilediği gibi kullananlara ne mutlu... Acaba böyle bir saadete ermiş insan var mıdır?

İlkönce mütemadiyen güldük... Zehra'nın bin bir muzipliği, ışıl ışıl parıldayan gözlerinde eriyen şehvet ateşleri ikimizi de bulunduğumuz âlemden tamamen uzaklaştırmıştı... Evet, düşünmeden güldük.

Bizi muvakkaten haricî âlemden ayıran etrafımızdaki ince duvara aldanarak dudaklarımıza çeşit çeşit içkiler akıttık. Mangaldaki ateş kırıntıları hayatın akışına uyarak eriyor, biz ise yanan göğsümüzü büsbütün bu bir avuç

kül yığınıyla alevlemek istiyorduk. Artık tamamen sarhoştuk. Gözlerim karıncalanıyor, beynim bir zevk ve elem deryasına akıyormuş gibi benden uzaklaşıyordu. Daha çok neş'eleneyim dedim, öyle ki, kendi mevcudiyetimi unutup sadece Zehra'nın manevi varlığı içinde kayboluvereyim. Fakat Zu-zu koluma girdi:

- Sarhoş oldun Bedri, diye fısıldadı, biraz dinlenmek istemez misin?

- Hayır, diye inledim, ne olur beni yaşat. Şimdiye kadar takip ettiğim teneffüs alış silsilesini yık, hayatın esasını öğret bana.

Süzgün gözlerini kırpmadan yüzüme baktı. Dudakları titriyordu. Bu kadının şekil değiştirmeyen hiç bir tarafı yoktu. Hattâ sedef dişleri bile bazan görünmez oluyordu...

Neden yırtıcı kahkahalarını bana bu kadar az veriyordu? Yoksa bol bol harcadığı başka birisi mi vardı? Suale ne hacet, hâlâ niçin anlamak istemiyordum sanki? Sandalımızı ayın sulara dökülen saçlarına kaptırdığımız gecede, bana bakışlariyle her şeyi itiraf etmemiş miydi?

Çökercesine ayı postlarından birine uzanıverdim. Zehra yanıma oturdu. Sırtını sedire dayadı. Başımı dizlerinin üzerine çekti. Parmakları saçlarımda dolaşıyor, bakışları yüzümü tarıyordu.

O zaman anladım ki, biz sadece kendi kendimizi aldatıyoruz. Vücutlarımız hırpalanıyor, ruhlarımız kirleniyor, durmadan bu kirlilik deryasında yuvarlanıyoruz.

Zehra'dan bile iğrendin!... Kaçmak, ayın denizdeki kahpeliğini uzaktan seyretmek istedim. Fakat Zu-zu'nun saçlarımda dolaşan elleri vardı... O eller bir ana hasretiyle beni okşuyordu. Sadece gözlerimi kapadım ve parmaklarının uçlarında bile bin bir ihtiras saklı bulunan ellerin, söylediklerini dinledim. Aradan epeyce zaman geçti. Göz-

lerim kapalı, ruhum biraz bana yakın, sessiz kaldım. Zuzu dudaklarını kulağıma değdirerek;

- Uyudun mu Bedri? diye fısıldadı.

- Hayır!... Sadece dinliyorum.

- Dinliyor musun? Sana ninni söylemedim ki...

Bu kadın muhakkak fahişeydi. Şehvetin en ince izlerini bile keşfetmişti. Fakat yine de onda bir bakire safiyeti ve tazeliği vardı.

Yanaklarını yanaklarımla birleştirdi. Birdenbire karar vermiş gibi:

- Benim biricik gu-gum, dedi, darılmazsan sana bir şey soracağım?

- Sor, diye cevap verdim. Sana darılmama imkân var mı?

Dudaklarını büzdü, bakışlarını önünde topladı;

- Şimdi hatırıma geldi, diye fısıldadı, galiba sen mektebe gitmiyorsun?

- Mektebe mi, diye haykırdım, gidip de ne yapacağım? Bu da sual mi?

- Amma bir hukuk mezunu olmak, vicdanının sesine uyarak masumları canilerden kurtarmak, sana o kadar çok yaraşacak ki...

- Talebe olmak istemiyorum artık. Sıralarda senelerce dirsek çürüttükten sonra hukukçuyum, diyerek etrafa kafa tutmak bana azap veriyor.

Saçlarımı parmaklarına iyice dolamıştı. Tırnaklarının uçları kızıl bir alev gibi kafatasımı yakıyordu. Bir müddet sustu... Vicdaniyle mücadele ettiği göğsünün tatlı sarsılışlarından anlaşılıyordu. Fakat daha fazla sabredemedi:

- Gayelerini ne çabuk unutuyorsun Bedri? dedi. Senin ile hakiki saadet, hukuku bitirmekle kabildir. Bunu bana yüzlerce defa söyleyen sen değil miydin?

- O zaman aldanmışım!

- Aldandığını nereden biliyorsun?

- Çünkü karşımda sen varsın artık. Bırak bu ânımı, sadece seni görmekle geçireyim. Cebimde hortlayan Nedim'in binlerce lirası var. Bu paraları son meteliğine kadar tüketmek, seni sevmek, işte benim gayem...

İçini çekti:

- Biliyordum, diye inledi, seni mahveden insanın benden başka kimse olmadığını biliyordum. Aileni yıktım, istikbalini körlettim, çocuğunu öksüz bıraktım. Niçin benden soğumuyorsun, neden beni dövmüyorsun? Ne olur Bedri, derslerine çalışmıya başla! Eylüle kadar her şeyi hazırlarsın. Zekisin, muvaffak olursun. Hiç olmazsa seni gayelerinde yürür görmekle işlediğim diğer günahları beynimin içinde yaşatmamağa çalışırım...

Yerimden sıçradım. Parmaklarının uçlarına takılan saçlarımı şiddetle çektim.

- Mantıksız konuşmaya başladın, diye bağırdım. Benim hukuk tahsilimden, ailemden, çocuğumdan sana ne! Herkes bildiği gibi yaşar. Onlar bu hususta hiç bir şey söylemezken senin ihtarda bulunman büyük bir küstahlıktır.

Beni dinlemiyordu. Başını sedire dayamış, kollariyle yüzünü örtmüş, hıçkırıyordu.

Bu kadına ne oluyordu? O bir fahişeydi; etten başka hiç bir şey düşünmemeliydi!

Ayağa kalktım. Bana bir geceyi bile çok gören canavara sadece yumruklarımı sıkabildim... Yarım kalan tahsilim de mi hortlamağa başlayacaktı? Beni binbir nazla evine kabul eden bu kadının bu sahte gülüşlerine daha fasla tahammül edebilecek miydim?

- Gidiyorum, diye haykırdım. Şapkamı ve ceketimi getir. Gecemi zehirledin işte...

Hıçkırıklarını göğsünde toplamaya çalışarak başını bana çevirdi:

- Niçin kızdın Bedri? diye fısıldadı. Ben sana ne yaptım? Bütün günahım seni düşünmem mi?

Gözleri kıpkırmızıydı. Dudakları pörsümüştü. O beni düşünmemiş, düşürmüştü...

Yanına yaklaştım, parmaklarını kırarcasına tuttum.

- Bu şeytanlık aklına nereden geldi? Avunmak isteyen beni, uyandırmakta ne mâna var?

Çıtırdayan parmaklarının acısına gözlerini kapayarak tahammül etti. Sol eliyle bacağımı tuttu, alnını diz kapağıma dayadı.

- Yalvarırım gitme Bedri, diye inledi. Senden ayrılırsam ölürüm artık. Evet ben fahişeyim; fakat ne yapayım, seviyorum... Etinin her katresinde bir yabancı parmağı dolaşan ben, seviyorum işte!

Ne tuhaf değil mi? Sevmek... Bu kelimeyi onun ağzından ilk defa işitiyordum. Ben ona müteaddit defalar sevgiden bahsetmiştim. Fakat o daima gülmüş, parmaklariyle dudaklarımı örtmüştü. Bir fahişe, menfaatine ve etine bakmadan beni seviyordu! Acaba sevmek, et demek miydi? Gururlanamadım, sevinemedim, konuşamadım... Sadece ben de Zu-zu gibi yere çömeldim, dizlerimi ayı postunun üzerine dayadım:

- Affet, dedim.

Hayretle yüzüme baktı:

- Nasıl, dedi, gitmiyor musun? Beni yalnız bırakmıyor musun?

- Hayır, daima yanında kalacağım.

Birbirimize sarıldık... Bütün varlığımızla göğüslerimizde eridik. Yine başım onun dizleri üzerindeydi. Parmakları saçlarımda hareketsiz duruyordu. Gözlerinin esrarlı rengi eriyormuş gibi alnıma kırık fasılalarla gözyaşları damlıyordu. Odanın sessizliğinde bir matem havası vardı. Tavandaki elektrik lâmbası sinsi sinsi ayı postları-

nın üzerine vahşet akıtıyordu. Gözümün ucu ile seçebildiğim bu postlarda bir heybet okunuyordu...

Zehra yavaş yavaş gözyaşlarını üzerinde toplamağa başladı... Neden sonra:

- Benim güzel Bedrim, diye fısıldadı; bak artık sabah oluyor; biraz uyumak ister misin?

- Hayır, dedim, uykuyu sevmiyorum. Bana bir şeyler anlat. Gözlerimin önünde bilmediğim ufuklar açılsın. Daima konuş, daima sesini işiteyim ki mektep ve ev tamamen uzaklaşsın!

Hiç düşünmedi:

- Biliyorum seni harab ettim, dedi. Fakat bundan sonra ne dersen o olacak. Sesim de bütün varlığım gibi senindir zaten. Masal dinlemek ister misin?

Masal mı? Izdırapların tozunu bir rüzgâr gibi silen masalları kim dinlemek istemez? Sen masal biliyordun da şimdiye kadar niçin sustun?

Tebessümlerindeki kederi dağıtmaya çalışarak fısıldadı:

- Vaktiyle, Boğaz'ın şirin bir köşesinde, rüzgâra bile meydan okuyacak kadar afacan bir kız çocuğu iken, ninem beni evde tutabilmek için dizlerinin önüne oturtur, mütemadiyen masal söylerdi. Felâket görmüş ak saçlarının yüzüne verdiği soluk renge bakmadan beni erik dallarının tepesinden indirir, «Gel Zehra, sana şimdi de bir Keloğlan masalı anlatacağım» derdi... Neden bilmem, ihtiyar ninemin anlattığı yüzlerce masal içinde bir tanesi vardır ki, senelerdenberi tesirinden kurtulamamışımdır. Yalnız kaldığım geceler ninemin pörsük dudakları, çökük avurtları gözlerimin önünde canlanır, bir arı gibi vızıldayan Cadıların Kırbacı kulaklarımda çınlar. Cadıların Kırbacı... İşte bu, sebebini bilemediğim halde bir türlü unutamadığım ihtiyar ninemin küçük bir masalıdır.

Başımı hafifçe yana çevirip Zehra'yı görmeye çalıştım. Fakat o kendisini benden sakladı. Gözlerini elleriyle örttü.

- İster misin Bedri, dedi, sana Cadıların Kırbacı'nı anlatayım?

- Evet dedim, senelerdenberi unutamadığın bu masalı ben de öğrenmek isterim. Fakat ismi neden bu kadar tuhaf?

- Bilmiyorum, bana niçin sual soruyorsun? Evet, masalın isminin neden korkunç olduğunu da bilmiyorum. Ninemin bu masalı nereden öğrendiğini de bilmiyorum. Hatırımda kalan bir şey varsa, o da bunu bana ninemin söylemiş olmasıdır.

Heyecanlı idi, kelimelerin üzerini dişleriyle çiğniyormuş gibi, cümleler kesik çıkıyordu. Kalbinin çarpıntısını dindirmek için elini göğsüne bastırmıştı... Neden sonra bakışlarını gözlerimden ayırmadan masalına başladı:

- Vaktiyle bir memleketin ıssız dağ başlarından kalabalık şehirlerine kadar her yeri şen ve kaygusuz insanlarla doluymuş. Bu ülkenin halkı o kadar mesutmuş ki, içlerinden bir kişinin gözyaşı dökmesi, herkesi hayrete sürüklermiş. Babalar, orada, çelik pazılarının üzerinde demir kırarlar, alın terlerini kendilerine kucak kucak tebessüm yollayan yavrularının gül pembesi yanaklarında kurularlarmış. Analar engin bir ruhun saf besteleriyle küçücük çocuklarını büyütürlermiş. Kırlardaki çiçekler, bahçelerdeki güller, yeni doğmuş kuzular, taze başak gibi sade ve bir gelin gibi çekici imiş. Zaten rüzgârın bile bir efsane gibi dolaştığı bu ülkede her şey mavilik diyarının baş döndüren boşlukları kadar engin bir görüşte toplanırmış. Yaşamanın mânası hayatın dudaklarda tebessüm bırakan sade yolu varmış orada... Çiçekler gibi gelinler, gelin gibi çiçeklerle evler, bir neş'e yuvası imiş. Yeni doğmuş çocuklarına genç analaların söylediği ninniyi, pınar

başlarındaki salkım söğütler bile dinlermiş. Bülbülü mü soruyorsun? O gayesini çoktan kaybetmiş!...

Zehra ne hoş anlatıyordu. Dudaklarının kıpırdayışını, gözlerinin süzülüşünü göremiyordum amma, titreyen her seste, kalınlaşan her kelimede tasavvur edemeyeceğimiz bir âlemden gelen bir insanın nefesi vardı.

Kendimi günün hâdiselerinden sıyırıp bu masalın çocuklar için uydurulan tekerlemelerine tamamen terk ettim.

- Seneler böylece geçmiş... Herkes gülmüş ve inanmış. Yalnız bu ülkeye çok uzaklarda bulunan, esrarlı dağların korkunç tepeleri ardında yaşayan cadılar hasetle bakarmış. Çünkü onların ne dudaklarında, ne de ruhlarında tebessüm varmış. Bir deve hörgücü gibi kambur olan sırtları fenalık kuyusu imiş.

Patlak gözlerini birbirine kenetlenmiş saçlarının sakilliği bile örtemezmiş. Cadılar her gün boğuşurlar, fenalık yapamadıkları zaman ağlarlarmış. Aralarından elçiler seçerler, cızırdayarak uçan küplerine bindirirler, mes'ut ülkeye yollarlarmış. Fakat giden cadılar, bir iş yapamadan geri dönerler, kamçılarını şaklatacak sırt bulamazlarmış. Bir kerecik kamçıları insanoğlunun sırtında şaklayabilse her türlü kötülüğün önü bir daha alınamazmış. Ne yazık ki, kamçılarını şaklatacak bir bahane ve cesaret bulamıyorlarmış... Nihayet cadılar, uzun münakaşalardan sonra bu işe hile ile başlamağa karar vermişler. İçlerinden en hilekârı her işi üzerine almış. Kamçısını bir kere daha yağlamış, kıtık gibi saçlarını hiddetinden iki yanına savurmuş ve derhal küpüne atlayarak havalanmış... Mes'ut ülkeye yaklaşınca, bir ağacın dibinde yere inmiş. Kamçısını bir baston haline sokmuş, gözlerini küçültmüş, felâkete uğramış ihtiyar bir kadın gibi inleyerek şehrin yolunu tutmuş...

Zehra sustu;

- Uyudun mu Bedri? diye sordu.

- Hayır, devam et.

Yanağını saçlarımın üzerine dayadı.

- Seni sıkmıyorum ya, dedi.

- Hayır... O kadar güzel anlatıyorsun ki...

Bazan bir kadını, kadın olduğunu unutarak dinlemek insana bir nevi gönül ferahlığı verir. Fakat onlar yine de kadındır; munis seslerinin her titrek hecesinde bile gizli bir zehir saklıdır. Bu zehiri bize katre katre, sinsi zevkleri aşılamıştır. İşte Zu-zu dediğimiz zaman zehirlenmiş olduğumuzu görürüz. Artık iş işten geçmiştir. Sadece bizde büyük bir hayvanlığın sinsi zevkleri kalmıştır. İşte Zu-zu da masalına başlarken dikkatimi biraz çekmiş, fakat sonra bir sihirbaz gibi beni uyutuvermişti. Zehirlendiğimin farkında değildi. İçimdeki yaraları bir neşterle deşip teşhir ettiğini bilmiyordu. Bilmeden anlatıyor, büyük bir hakikati ismiyle ve bütün varlığiyle olduğu gibi önüme seriyordu.

O bu masalı anlatmak ihtiyacını nereden duymuştu? Bu masalın zaman ve mekânını nasıl seçmişti? Kadın bu, bilinemez ki... Kahve falı gibi, söyleyen de dinleyen de meçhullerin menbaını anlayamaz ki.

- Elçi cadı şehre girer girmez gözüne şirin bir ev ilişmiş. Derhal kapıyı çalmış. Burada küçük Gül oturuyormuş. Gül kimsesiz bir bahçıvan kızıymış. Gamzeli yanakları, bahar günlerinde kızılcık şurubları sürülmüş gibi tatlı bir teni varmış...

Zu-zu'nun masalı uzuyordu... Onun dudaklarından çıkan kelimeleri teker teker anlatmak bir ızdırab ve felaket kaynağı olur. Zaten bu bir masaldan ziyade her gün içinde yuvarlandığımız hayatın, görünen fakat bir türlü bilinmek istenmeyen yollarından bir tanesi değil midir?

- Hain emellerini bir şefkat perdesi altında gizleyen cadı, bu kimsesiz bahçıvan kızının evine sığınıvermiş. Küçük Gül'e ihtiyar bir nine gibi gözükmeye başlamış. Her sabah Gül'le beraber bahçedeki fesleğenleri suluyor, için için zavallı bahçıvan kızını zehirlemeye çalışıyormuş. Küçük Gül o kadar temiz ve safmış ki cadının her sözünü bir darb-ı mesel gibi dinliyormuş.

Gül, günden güne büyümüş, nihayet evlenme çağına gelmiş. Cadı onu derhal lâlettayin bir erkekle başgöz edivermiş. Artık af hazırmış. Genç damat yavaş yavaş cadının kandırdığı Gül tarafından zehirlenmeye başlıyor, doğan çocukların hepsi kambur ve köstebek gibi oluyormuş.

Kırbacın şaklamasına birşey kalmamıştı. Esasen cadılar uzun müddet bekleyemezler. Onlar için ufak bir fırsat ve küçük bir işaret kâfidir. Dağların arkasına pusu kuran cadılar hep birden üşüşüvermişler. Kırbaç şaklamaya başlamış. Umumî feryat ve inilti, bütün ülkeyi kaplamış. Halkın kimisi sırtından, kimisi göğsünden, kimisi de yüzünden yaralanıyormuş. Bu cızırtılardan bir şey anlaşılamıyor, sadece bağırılıyor, bağırıldıkça cadıların ilâç diye attıkları tuzaklara düşülüyormuş. Hâlbuki ülkenin hemen bitişiğinde, dağların ardındaki cadıların meskenine hep birden hücum edilse onları imha emek kabilmiş. Bilemiyorlar... Yapamıyorlar...

Zehra biraz durdu Yüzüne dökülen saçlarını gözlerime serdi ve masalını şöyle bitirdi:

- Küçük Gül ölüm döşeğindeyken, son defa, nine olarak kabul ettiği ihtiyar kadını görmek istemiş. O, odaya girince ellerine sarılmış. «Ah nineciğim» diye ağlamış, «artık ölüyorum, seni yalnız bırakacağım. Bensiz ne yapacaksın, nasıl yaşıyacaksın?» Cadı hiç sesini çıkarmamış. Yalancıktan mendilini gözlerine götürmüş. Hâlbuki bu sırada Gül'ün iki küçük çocuğu sokakta çamurların

içine oturmuş oynuyorlarmış. Şirin evin önünden geçenler sırtlarını kaşıyor, kahkaha atarak uzaklaşıyorlarmış...

Zehra susunca yerimden sıçradım.

- Bitti mi? diye bağırdım.

- Evet

- Öyleyse beni yalnız bırak; biraz dinlenmek istiyorum.

Hayretle yüzüme baktı... Sonra sesini çıkarmadan ayağa kalkıp akşamdan beri kapalı duran kapıdan süzülüverdi.

Cadıların Kırbacı!.. Ne tuhaf! Demek o meçhul canavarın ismi Cadıların Kırbacı'ymış. Öyle ya o her daim şakladakça bir takım meçhullerle bocalamıyor muyum? Beynimin içini bir alev dolaşmıyor mu?

Cadıların Kırbacı! Senin, sırtımda, göğsümde, hattâ benliğimin bir çok yerlerinde yaraların var. Biliyorum, seni biz besliyoruz. Her daim aramızdan kovmak elimizde olduğu halde bir türlü yapamıyoruz. Sen mukavimlerle, lekesiz bir kütleyle çarpışamazsın. Amma ne yazık ki, mukavemeti, lekesizliği bize bırakmıyorsun. Hepsini çaldın...

Ne diyebilirim, hiç durmadan insafsızca hırpaladığım bir kadın, bütün esrarını bilmeden söyleyiverdi. Karşımda korkunç şeklinle belirdin. Tırnakların bir karış uzamış, gözlerin irinle dolu. Bundan sonra bana hortlayan bir Nedim yahut sol eli yanık Belma olarak gözükemeyeceksin. Fakat yine kamçını şaklatmak cesaretini kendinde bulacaksın!...

Yalnız şuna emin ol ki, çarpışacağım. Seni biliyorum, yerini de öğrendim!

Beynim dönüyordu. Sendeleyerek ayağa kalktım. Bilmeden galip gelen yahut bilerek mağlûp olan bir kumandanın şaşkınlığı vardı üzerimde...

Ceketimi giydim, şapkamı sedirden aldım. Kapının önünde beni bekliyen Zu-zu'nun elini sıktım:

- Allahaısmarladık, dedim.

Titriyordu... Kollarıma sarıldı.

- Ne oldun Bedri? diye fısıldadı.

Elimle çenesini okşadım.

- Hiç bir şey, dedim, bilmem, birdenbire rahatsızlandım galiba.. Amma ehemmiyetsiz; çabuk geçer. Seni yine ararım.

Cevap vermedi. Ben de konuşmaya vakit bırakmadan kaçarcasına kapıdan çıktım.

Dışarıda gün, kırıtmaya başlamak üzereydi. İki sarhoş, sırtlarında şaklayan Cadıların Kırbacı'ndan habersiz, yalpa vuruyordu.

.....

-XII-

KARIMLA meşgul olmak istedim. Hem çocuğum da bir hayli düzeldi. Artık kıpkırmızı bir et külçesi değildi. Gülüyor, bir şeyler sayıklıyordu. Mahalleli müştereken adını Belkıs koymuştu. Belkıs... Eh, başı ve sonu birbirinden ayrı olmakla beraber fena bir isim değildi.

Neş'e birkaç günde kendini toplamış, ev işlerini görmiye başlamıştı... Yine yusyuvarlak, tiril tirildi...

Bir akşamüzeri çocuğuna meme verirken yüzüme mânalı baktı. Sebebini sordum:

- Hiç, dedi.

- Nasıl hiç?

- Komşular seni Beyoğlu'nda bir kadınla görmüşler de.

Gözlerimi bir an kapadım. Gayet sakin olarak ona cürmümü itiraf etmek istedim. Sonra sebebini bilmeden;

- Yanılmışlar, diye fısıldadım.

- Ben de öyle düşündüm. Senin bu şehirde akraban olmadığına göre muhakkak benzetmişlerdir. Amma mektep arkadaşın olamaz mı?

Çekinmeden:

- Bu da olabilir, dedim. Evet evet, geçenlerde kitap aramak için bir kız arkadaşımla Beyoğlu'na çıkmıştım.

Çocuk ağlıyordu. Onu salıncağa yatırmak için ayağa kalkarken:

- Yarın komşulara söylerim, dedi.

- Neyi?

- Kız arkadaşın olduğunu!

Yalanın, daha doğrusu kendi yalanının nasıl oluyor da farkına varmıyordu? Sesini çıkartmıyor, bir kör gibi etrafını görmüyordu? Hâlbuki anlamalıydı... Bağırmalı, üzerime hücum etmeli, yumruklamalı, duvarları tekmelemeli, günlerce ağlamalı, hatta bayılmalı ve bana bir lokma ekmek bile yedirmemeliydi. Fakat o, o kadar çok rahattı ki, çocuğunun altını gülerek temizliyor, sonra kirli bezleri aldığı gibi mutfağa fırlıyordu. Bunu niçin yapıyordu? Aşkından mı, muhabbetinden mi, çalışkanlığından mı? Bilmiyorum!

Of!... İşte yine kuduruyorum, yine sendeliyorum ve yine yıkılıyorum. Çarpışamayacağını. Mümkün değil tek başıma o canavarla uğraşamayacağım. Beni zaten yıktı, buradan sonra istediği kadar kırbacını şaklatadursun... Sabredemedim... Ne Neş'e'yi, ne de Belkıs'ı seyredemedim. Zu-zu'ya tekrar koştum. Onu büyük salondaki sedire uzanmış kitap okurken buldum. Başını çevirmedi. Gözlerini sahifeden ayırmadan:

- Sen mi geldin? diye sordu.

- Evet

Ağır ağır kitabını yere bıraktı; ayağa kalktı. Ayakları çıplaktı, halının üzerinde sekerek yürüyordu. Birdenbire koşmaya başladı. Boynuma sarıldı, bütün vücudunu bana fırlattı.

- Bedri, dedi, bu gece eğlenmek ister misin?

- Evet.

- Fevkalâde bir eğlence.. Bayılıncaya kadar içeceğiz... Bağıracağız, dans edeceğiz, yıkılacağız ve çıplak olarak hora tepeceğiz! Nasıl razı mısın?

- Evet.
- Amma sabaha kadar... Belki de kırk sekiz saat!
- Evet.

Kemiklerimi kırarcasına belimi sıktı:

- Gel, dedi, giyinirken bana yardım et.

Elimden çekerek beni yatak odasına sürükledi.

Üç saattenberi mütemadiyen içiyorduk. Rakı, şarap, bira, vermut bol... Midemiz durmadan alkolü emiyor ve biz haykırıyorduk.

Bir apartmanın büyük bir dairesindeydik. Etrafımızı, hepsi birbirinden güzel boyalı kadınlar çevirmişti. Zehra'nın vücut ve çehrece bunlardan üstün olduğunu iddia edecek değilim. Fakat Zu-zu'da yine bambaşka bir olgunluk ve takviye edilmiş bir ruh yüksekliği vardı.

Kadınlara nisbeten erkekler gayet azdı. Hemen hemen beş erkektik. Derhal alkolün verdiği bir yakınlıkla dost oluvermiştik. Hepsi ceketlerini bir tarafa fırlatmışlar, askılarını omuzlarından indirmişlerdi. Halis ipekten gömlekleri üzerinde hususî markaları büyük bir şatafatla göze çarpıyordu.

Kadınlar, bellerine kadar tuvaletli ve bir balık gibi oynaktı. Radyo, bir zenci dansını haykırıyor, Zu-zu da onların arasına karışmış, rakı masasının etrafında hora tepiyordu...

Burası nenin nesiydi, bu erkekler ve kadınlar nereden gelmişti? Bilmiyorum! Herhalde yüksek bir muhit ve belki de sosyete diye dillerde yuvarlanan bir varlık olacaktı.

Yüksek muhit değil mi? Onların arasında bulunmakla ben de yükselmiştim işte!...

Evin sahibi belli değildi. Herkes istediği zaman büfeye koşuyor, istediğini yiyor, istediği yerde yatıyordu. Hattâ Zu-zu bile soyunuyor, yıkanıyor ve tekrar giyiniyordu.

Yerlerde ipek halılar vardı, tavanda billur avizeler... Ayaklar altında altın köstek ve saatler sürünüyordu... Dedim ya maddeler bile eğleniyordu. Yalnız kendi kabuğundan ayrılmayan bir ben vardım aralarında...

Bir aralık Zehra yanıma geldi:

- Nasılsın gu-gum? dedi.

- İyiyim.

- Neler düşünüyorsun?

- Seryediyorum...

- Eğleniyor musun?

- Çok!...

Dudağıma bir fiske vurdu?

- Haydi hayırlısı, dedi.

Onun vazgeçemeyeceği huylarından bir tanesi de bu idi. Elini tuttum:

- Bu kadınlar kim? dedim.

- Dişi! diye cevap verdi.

- Ya erkekler?

- Adam!

- Burası neresi?

- Bir apartman!

- İçlerinde karı koca var mı?

- Bazan bulunur!

- Eşinden ayrı gelenler olur mu?

- Meselâ sen!...

Elini şiddetle ittim:

- Teşekkür ederim, dedim.

Çenesini omuzuma dayadı, kulağımı dişledi.

- Eğlenmeye çalış Bedri, diye fısıldadı... Her şeyi unut... Benim gibi yap ve aldırma... Hem bana öyle geliyor ki...

- Vaaz mı veriyorsun?

- Hayır... Mamafih sana birazdan benim de tanımadığım ve medhini yeni işitmeye başladığım birisini takdim edeceğim... Çok güzelmiş diyorlar!

- Bana ne?

Anlamıyorum, belki de hiç anlayamayacağım; Zehra'da bambaşka bir dişilik vardı. İşte yine şekil değiştiriyordu. Ağlıyor muydu yoksa konuşmalarında bir kahkaha mı gizliydi? Hele son cümleleri gayet titrek ve yapışkandı...

Hoppala bebek, hoppala... Vermem seni tonbula! Bir maroken koltuğu orta yere almışlar, etrafına kadınlı erkekli halka olmuşlar, Amerikan cazına iştirak ediyorlardı, Zehra:

- Kalk, dedi, biz de dönelim.

Benim zaten oturduğum yerde başım dönüyordu.

- Sen dön, ben seyredeceğim, diye cevap verdim.

- İstersen yandaki odaya geçelim. Kimse yoktur; dinleniriz.

- Hayır, seyretmek daha iyi.

- Sen bilirsin. Canın sıkılmasın da...

Calî bir neş'eyle hora tepenlerin yanına koştu; aralarına karıştı...

Gölgeler ne güzel duvarlarda ve halılarda kırıtıyor.. Kimisi yere yapışırcasına iki kat oluyor, kimisi göbeğini dışarı fırlatarak muazzam bir heykel gibi daireye hâkim olmak istiyordu. Göğüsler sansar görmüş panter gibi tıslıyor, memeler rüzgârını bulmuş uçurtmalar gibi boyun kırıyordu.

Nihayet Amerikan müziğinin fedakâr tenoru sustu. Fakat onlar cazı unutmuş olmalılar ki, yahut hayalî bir cazın ahengini gönülden haykırmalılar ki koltuğun etrafındaki âlemlerini bir türlü terkedemediler.

Haniya da benim elli dirhem pastırmam

Konyalım yürü!... Fakat artık yürüyemediler... İçlerinden biri kendisini koltuğa atıverdi. Derhal halvette unutulmuş hamam peştamalları gibi birbirlerinin üzerine yığılıverdiler. Gülüşmeler, kesik feryatlar başladı...

Çimdik çimdik makarna
Çimdiklerim kimdedir?

Eğlence son haddini, hayallerin bile kabul edemeyeceği kadar geniş manzarasını bulmak üzereydi. Ben de bir nevi ayran budalası gibi ağzım açık onları seyrediyordum. Fakat tam bu sırada hanımlarından aldığı dersi büyük bir kabiliyetle ezberleyen ve bu meziyetini en ufak hareketlerinde bile belli eden hizmetçi kız içeri girdi. Fistanının dantellerini eliyle havaya kaldırmış, gözlerini aksine yere eğmişti. Kime hitap edeceğini şaşırmış gibi hafifçe etrafına bakındı. Sonra:

- Yahya bey geldi, dedi.

Haykırışmalar kesildi, hep birden ayağa fırladılar:

- Yalnız mı?

- Hayır... Hanımı da var!

- Buyursun. Buyursun.

Kapı bir tekmeyle ardına kadar açıldı. Dudakların saçlara, saçların dudaklara karıştığı bu âlemde "Maşallah!" sesleri odayı kaplayıverdi!

Ben de ayağa kalkmıştım. Fakat bir türlü gözlerime inanamıyordum:

Odadaki bu muazzam insan nümuneleri bir anda silinivermiş, yerine birdenbire uzun boyu ile, kumral saçlariyle Belma belirivermişti. Evet Belma! «Aklatmak istiyorum!» diye haykıran, Aydınlıları gösterip «Bunlar kim?»

diye soran Belma... Ne kadar güzelleşmiş, vücudunu ne kadar parlak taşlarla donatmış... Elbisesi hiç de cepli değil. Göğsünün en mahrem yerlerini gösterecek kadar şahane bir tuvalet var üzerinde. Bütün kolunu örtecek kadar uzunlukta olan beyaz eldivenlere altın bilezikler dökülmüş. Yanındaki adam ondan çok kısa. Bir pırlanta gerdanlık gibi parlayan biryantinli saçları, başını iki misli büyütüyor. Ağzının içine kadar giren bir burnu, yolunmuş kaşları var.

Belki de titriyordum, fakat farkında değildim. Kendimi toplayamamış, hayretimi gizleyememiştim. Bayram günündeymişiz gibi herkes el sıkıyor, dudaklardan ve yanaklardan şapırtılar aksediyordu.

Nihayet sıra bana geldi. Önümde durdular. Şimdi ismini bir türlü hatırlayamadığım, yanaklarında yer yer dudak izleri dolaşan genç bir kadın, beni yeni misafirlere takdim etti.

- Bedri bey... Zu-zu'nun şeyi... Aramıza bugün karıştı amma yakın zamanda ötekine taş çıkartacak kabiliyette gayet centilmen bir gençtir...

Belma istemeyerek elini uzattı. Gözlerindeki ifadeleri gizlemiş, başını hafifçe yanındaki adama çevirmişti.

Sarı saçlı genç kadın vazifesine devam ediyordu:

- Belma... Meclisimizin biricik çiçeği, bakışlariyle, vücudunun hareketleriyle ve tatlı sesiyle erkekleri büyüleyen kadın... Nitekim gönüller fetheden Yahya beyi de böyle avlamıştı! Değil mi nonoşum?

Herkes gülmeğe, birbirlerine çimdik atmağa başladı. Ben de Belma'nın elini tutmamla bırakmam bir olda Yahya bey ise parmaklarımı kırarcasına sıktı.

- Haydi bakalım, dedi. Ben çakırkeyf olmakla beraber çatlayıncaya kadar içmek isterim..

İçki masasının etrafına üşüşüverdiler. Kadehler havaya kalktı:

- Belma'nın sıhhatine! diye haykırdılar.

- Yalnız Belma'ya mı ya? Ben tığ gibi, tosun gibi Yahya'ya da yok mu ya?

Rakılar nasıl da boğazda düğümleniyor, sonra mecra bulmuş bir su birikintisi gibi aşağıya kayıyordu.

Yanıma yanaklarında dudak izlerinin dolaştığı genç kadın düşmüştü. Karşımda eldiveninin ucunda küçük kadehini taşıyan Belma vardı. Zehra ise göbekli, gömleğinde «s» harfi taşıyan bir adamın sağında idi.

Herkes gülüyor, yanındakiyle oynaşıyordu. Gözlerimi Belma'dan bir türlü ayıramamış olmalıyım ki, ayağıma masanın altından şiddetli bir tekme geldi. Yahya bey damağını şaklatarak elinin tersiyle dudaklarını kuruladı:

- Of be, dedi, şu rakı ab-ı hayattır vesselam. Bilmem ki, din kitapları bunu neden menetmişler?

Bir hayli düşündü. Nihayet cinsinin en narini bir genç kadın fısıldadı:

- İnsanlar neşeli olmasın diye!

- Tamam... Rakı içilmedikçe neş'elenilmez. Neş'eliler korkak değildir. Korkak olmayanlar inanmazlar. İnanılmadıkça da din meydana gelmez. Tamam. Meselâ ben, Vaftizci Yahya... İsa'nın vaftiz babası, ana rahminden çıkan en büyük insan, Hirodes'in başını kestiği, Salome'nin uğruma saçlarını yerlere serdiği, her şeye hükmeden, «Kardeşin Filipin karısı Hirodias'ı alma!» diye haykıran ben Vaftizci Yahya, hiç korkar mıyım? Korkmam; çünkü ölünceye kadar içerim...

Herkes el çırptı, ben bile Belma'ya bakabilmek için bu güzel hitabeyi alkışladım. Yahya gözlerini bir pervane gibi etrafta gezdiriyor, muazzam bir ışık menbaı olan saçlarını görmeye çalışıyordu:

- Sonra kadınlar... İşte din kitaplarının üzerinde ısrarla durduğu ikinci mevzu... Haydi bakalım, kadın olmasın da sen dünyaya gel. Kur'an, Tevrat, İncil, Zebur.. Hepsi

de bu hususta bir hayli yüklüdür. Neyse ki Kur'an biraz daha yufka yürekli, dörde kadar çıkmış... Beğenmedin ikincisini al, hoşlanmadın üçüncüsüne yapış, canın sıkıldı dört. Sonra? Sonrası yok! Oldu mu ya? Benim canım altı, yedi, sekiz, mütemadiyen gitmek isterse... Bir iki saatçik gez, birkaç günlük idare et olmuyor ki... Zina... Ne kadar da kötü bir kelime şu zina... İnsanın tüyleri diken diken oluyor... Geçen gece rüyama Hazreti İsa girdi. «Sen kâfirsin!» diye haykırdı, «Bir kadına şehvetle bakmak, onunla zina yapmak demektir. Nasıl oluyor da benim vaftiz babam olduğun halde evinden ayrı yaşayan bir kadına şehvetle bakıyorsun?» İşte o zaman korktum. Ne yalan söyleyeyim ondan çekinirim. Adı bile titretir beni. Düşündüm, taşındım, en nihayet bir hal çaresi buldum. Belma ile sevişirken hep gözlerimi kapatıyorum!

Salonu bir alkış tufanı kapladı. Hep birden haykırdılar:

- Bu muhteşem nutuk üzerine canı gönülden Yahya beyin şerefine içelim.

Kadehler kırıldı, sandalyalar devrildi. Birbirlerinin üzerine yıkıldılar. Radyo Arjantin havalarını salona yayarken kapıları açtılar, birdirbir oynamaya başladılar. Elbiseler yırtılıyor, ceplerden paralar dökülüyordu. Dedim ya birdirbir oynuyorlardı!

Artık feryatlar koridordan geliyordu. Salonda Belma'yla ikimiz kalmıştık. Yanıma sokuldu:

- Beni tanıdın mı? diye sordu.
- Evet.
- Hayret mi ediyorsun?
- Evet.
- Halimi beğenmiyor musun?
- Evet.
- Sen daha mı iyisin?

Bir sigara yakmağa çalışarak:

- Bana bakma, dedim.

- Sen de bana bakma! Seninle benim aramda ne fark var? Sen Zehra'nın sırtından geçiniyorsun, ben Yahya'nın... Hem o Yahya ki milyonlarca servete malik. Beni taparcasına seviyor, bir dediğimi iki yapmıyor...

Cevap vermeme fırsat bırakmadan bir kahkaha attı:

- Aldatıyorum, dedi, aldatıyorum! Hem sen neyine güveniyorsun? Senin Zu-zu dediğin kadın, bir fahişedir. Bir zamanlar bizim Yahya'nın metresiymiş. Yahya onu bir paçavra gibi fırlatmış. Ben öyle miyim ya? Arkamdan binlercesi koşuyor, bugün istersem Yahya'nın karısı olurum amma o zaman kötü bir aile havası etrafımı saracak, eğlenemeyeceğim!

- Belma, diye kekeledim, neler söylüyorsun? Bir zamanlar etekliğinin cebinden elini çıkaramayan, oturduğu zaman kızaran, Hamdi beyin yanından ayrılamayan Belma, bugün bunları nasıl söyleyebiliyor? «A.»daki saf hayatını unuttun mu?

Beyaz eldivenli sol elini bir sinek kovalıyormuş gibi salladı:

- Onlar çoktan geçti azizim, dedi, o sıkıcı hayatı düşünmek bile istemiyorum.

- Bir senenin içinde bu kadar çabuk nasıl değiştin?

- Bir sene az bir zaman mı? Evvelâ kendine baksana. Sen bir sene evvel neydin? Şimdi çiçek olmuşsun!

- Doğru söyle, bu hayata niçin atıldın?

- Azizim, hayatımdan memnunum. Bu hususta beni kötüleyecek söz söylemeni menederim! Sen «A.»dan ayrıldıktan sonra ben de İstanbul'a geldim. Talihim yardım etti. Şimdi beğeniliyorum, aranılıyorum... Her şeyden evvel insanları aldatıyorum... İşte mesele bu kadar basit!

- Yanlış düşünüyorsun, diye inledim. Yarın senin de Zehra gibi fırlatılmayacağını kim temin eder?

- Dedim ya sen kendine bak. Bu meclisteki mevcudiyetinin mânasızlığını araştır. Zehra'ya bile hâkim değilsin! Beş on gün sonra apartmanınızın sahibi seyahatten dönünce sevgilin seni bir dakika bile yanında tutmaz. Gırtlak meselesi bu. Her ne olursa olsun, bir kadın, eline geçen fırsatların sonuncusunu hiç bir zaman kaçırmak istemez.

- Sen bunları nereden biliyorsun? Yoksa beni daha evvel gördün mü?

- İşittim. Zehra'yı da, seni de bu gece tanıdım. Fakat adlarınız, hikâyeleriniz bu meclise sizden çok evvel girdi. Haftada en aşağı iki kere bu salonda çıplak göbek atan Zehra'yı aylardanberi gören olmamış. Herkese çam sakızı gibi yapışan o kadın, kimseye bakmamağa başlamış... Bunları koltukların kabarsın diye söylüyorum!

Eliyle omuzumu okşamağa başladı, derhal göğsünden ittim:

- Yalan söylüyorsun, diye haykırdım. Sen her şey olabilirsin amma Zehra hayır!

- Sus, dedi, ne bağırıyorsun? Sarhoşları uyandıracaksın. Zaten buraya doğru geliyorlar.

Derhal bir koltuğa oturdu. Bacak bacak üzerine attı, bir sigara yaktı:

- Beni tanımıyorsun, anladın mı? Ben de seni tanımıyorum. İlk defa bu gece görüştük ve pek az konuştuk.

Sabah büyük bir yalanmış gibi dışarıda, caddelerin gürültüsüyle başlamıştı. Salona girenler ya fazla ayık yahut da eşsiz kalanlardı. Zehra yanakları pancar gibi kıpkırmızı, nefes nefese koluma yapışmıştı:

- Haydi biz de yatalım..

Saçlarını okşadım:

- Hayır, gidelim, dedim.

- Gidelim mi, niçin? Daha gün yeni doğdu.

- Canım sıkıldı.

- Amma ben çok eğlendim!

- Olabilir.. Ben de senin eğlenmenle avundum. Her halde aylardanberi böyle bir eğlenceye susamış olmalısın!

- Aylardanberi mi? Ne münasebet?

- Uzun uzadıya konuşma, mantonu giy, hemen gidelim.

- Allahaısmarladık demeyecek miyiz?

- Hayır.

Onu kolundan tutup dışarı çıkarırken bizi sigara dumanları arasından seyreden Belma'ya döndüm:

- Gündüzünüz hayırlı olsun hanımefendi, dedim.

Dudaklarını hafifçe büktü:

- Güle güle, dedi.

O anda yegâne arzum evime koşup her ne olursa olsun, çocuğuna meme veren Neş'e'yi görmekti.

İşte üç kadın... Hepsinin de yürüdükleri yol, taşıdıkları fikir tamamen başka... Acaba hangisini tercih etmeli? Biri mahiyetini gizleyen bir fahişe, diğeri maskesine bürünen bir yalancı, üçüncüsü ise kocasını tanımak istemeyen namuslu bir ev kadını... Kime sığınmalı? Kadın olarak yanımda taşınacak içlerinde hangisi var? Üç kadın, sosyal hayatın ayrı ayrı üç yolunda ilerleyen bu kadınlardan bir dördüncüsü yok mu acaba? Dördüncü kadın, köprü altlarında balıkçıların oltasını seyreden dişi olamaz. Dördüncü kadın, tramvayda koltuğunun altına çantasını sıkıştırıp yolculara gülen kadın da değildir. Onu ben şimdiye kadar bulamadım. Varmış diyorlar. Kim bilir belki bu dördüncü kadın, Zümrüdüanka kuşu gibi hayalî ve efsanevidir. Üç kadın ve benim talihim, birbirleriyle pençeleşiyorlar. Hepsini tercih ediyorum ve hepsinden tiksiniyorum. Belki ben de onlar gibi numaralı bir erkeğim. Bizim de dördüncümüz olabilir! Amma nerede? Her

halde ben değilim. Üç kadın ve ben... Dördümüz de içinde bulunduğumuz havanın zehiriyle sendeliyoruz. Bu zehirli hava bazımızı kör ve sağır, bir kısmımızı sözde açıkgöz, diğerimizi de şarlatan ve şımarık yapıyor. Mukadderat bize esir olacağına, biz onun elinde bir paçavraya döndük. Yine de üç kadından birisi hürmete lâyıktır. Ey okuyucu! Bu hürmete lâyık kadını aramızdan sen bul ve çıkar. Yalnız intihabın, hayalî dördüncü kadından olmasın!

Evet. Ali yüzüme ne kadar kinle bakarsa baksın, bir tahta sandalyeye oturup karımı seyredecektim. On iki saatlik yalancı neş'enin büküm sürdüğü muhit, benim kabul edemeyeceğim ve anamayacağım bir yerdir. Karımın bulaşık yıkarken çıkardığı madenî gürültü, Arjantin tangolarının boyalı havasından bin kere iyidir. Hiç olmazsa orada göğüslerde eriyen hayvanî hisler yoktur. Hiç olmazsa «Hoppala bebek» şarkısının pisliği, bulaşık kaplarının sabun köpükleri arasında erir...

Fakat yine de yanılıyorum. Artık bu koca şehirde barınacak küçük bir yuvam bile yok. Muhakkak tahta merdivenlerin gıcırtısında etimi acıtan bir diken bulacak, Belkıs'ın ağlamalarına kulaklarımı tıkayarak tekrar Zehra'ya koşacağım. Kirlendim, karım beni temizleyemez, zaten böyle bir şeyi düşünmez bile. O sadece güler.

Nitekim ertesi gün Zu-zu'nun dairesine gitmek için mermer merdivenlerden koşarak çıkıyordum. Belki de ayı postlarının üzerinde, bir Arjantin tangosunun yalancı havasını arayacaktım.

*

* *

Bir erkeği ızdırab içinde yuvarlamak mı istiyorsunuz? Onu ilk önce evlendirin, sonra karısını dilsiz bir şekilde sadık yapın. O, ya karısının ihanetini yakalamak için

türlü türlü plânlar kurmaya çalışacak, yahut da gençliğinde tasarladığı evlilik hülyalarının tamamen zıddını bulduğu için çökecektir. Netice itibariyle bu sebeplerin ikisi de bir erkeğin ezilmesine kâfi gelecektir. Hâdise gayet basittir. Çünkü kadınlar, erkeklerin gözlerinde olduklarından bambaşka şekillerde tecelli ederler. Onlar için kadın, ya zevk vasıtasıdır, ya bir çocuk fabrikası, yahut bir aşçı ve hizmetçi. Bazılarına göre lüks, diğer bir erkeğe nazaran bir istihlâk unsuru... Kadın bir şarap kadehi de olabilir... İşte kadın böylece olduğundan başka her şeydir...

Hâlbuki kadın cemiyetteki esas rolüyle temerküz eder. Cemiyeti araştırmak ve kadını orada bulmak lâzımdır. Kadının esas hüviyeti o rolde, kadınlığı oradadır. Ailede kadın!... Barda veya poker masasında yahut bir baloda tuvaletiyle değil...

Atalarımız ne güzel söylemiş: «Yuvayı yapan dişi kuştur!» Yuva yapmak! Hayır, ben kelime oyunu yapmıyorum. Ağzında küçücük bir çalı parçasiyle bir duvara konan dişi kırlangıçtan bahsediyorum. Akreplerin hayatını önünüze sererim. Bu bir ölüm ve irade meselesidir. Dişi kaplanın şehvetini tekmeleyip evlâtlarının selâmeti için erkeğine sırtını çevirdiğini hatırlatırım. Netice itibariyle bunlar sevk-i tabiîleriyle hareket eden birer hayvandır değil mi? Ben de basit hâdiseleri bir yığın felâket gibi kabul eden, imaret imaret dolaşan bir softa!... Nasıl telâkki ederseniz ediniz, isterseniz tıp elemanlarının hiç düşünmeden, kendi yaşayış ve hareketlerini hatırlarına getirmeden kolaylıkla sıraladıkları bir yığın hasta isimlerinden bir tanesiyle beni sıfatlandırınız. Nevrasteni, manyak, demons prikos... Fakat müsaade edin; hiç olmazsa gördüklerimi ve yaşadıklarımı, bir işe yaramasa da sadece yazayım:

Zehra ile bütün bir yaz dolaştık... Bazan Çamlıca'ya çıkıp tabiatı birbirimizin kolunda yaşadık. Bazan Kâğıthane'de derenin sessiz akışına bakışlarımızı terkettik. Oradan lâle devrinin ihtişamını sezebildik. Yedikule surlarında Genç Osman'ın iniltisini duyduk. Topkapı sarayında bir tarihin göz boyayan rengi vardı. Yakut, elmas ve incilerden bile kan damlıyordu. Bab-ı Saadet'te üstad mimar Sinan'ın çeşmesi, asrına mütemadiyen gülüyordu. Fakat eminim ki, bu çeşmenin gözleri değil, çökük omuzları ağlıyordu...

Koca İstanbul, imar edilmekte olan caddeleriyle, heybetli minareleri, taşan sinema, bar, çalgılı gazino ve kahvehaneleriyle her gün çalkalanıyordu. Biz de... Ben düşüncesiz, o korkusuz; dolaşıyorduk... Bazı geceler sabahlara kadar ayı postları üzerinde sızıyor, bazı geceler kavga ediyor, ayrılıyorduk.

Artık kış yaklaşmak üzereydi... Sonbahar içlenmiş, yaz çoktan uçmuştu... Bir gece yine evde sabahlamağa karar vermiştik. Öğleden sonra buluşacak ve bir daha dışarı çıkmayacaktık.

Öğle yemeğini yer yemez karıma yine mutad yalanlarımdan bir tanesini savurdum. Bir ticaret işiyle uğraşıyordum, belki de yakında bir şirket kuracak ve bu suretle hiç derecesine inen paramızı kurtaracaktım. Tabiî gece eve gelmeyecektim! Neden tabiî? Benim karım bunu düşünmüyordu işte!

Ayaspaşa'dan sür'atle indim. Zehra'nın apartımanının önüne gelince onu kapıda buldum. Elini salladı:

- Merhaba, dedi.
- Merhaba.. Hayrola burada işin ne?
- Seni bekliyorum.
- Bu kadar çok mu göreceğin geldi?
- Evet.
- Haydi öyleyse yukarı çıkalım.

- Dolaşsak daha iyi olmaz mı?

- Neden?

Koluma girdi, beni kaldırıma indirdi.

- Aklıma esti, diye fısıldadı, evde kapalı kalmak canımı sıkıyor.

Yüzüne dikkatle baktığımı farkedince:

- Biraz gezeriz, diye ilâve etti, sonra geç vakit eve döneriz.

Bir otomobile atladık... Ona iyice yaslandım... Göğsü ne kadar sıcaktı!

- Nereye gidiyoruz?

- Bilmem ki, dedi, sen düşün.

- İstersen bir sinemaya...

Elini elimin üzerine yapıştırmıştı.

- Aklıma bir şey geldi, diye fısıldadı, bakalım beğenecek misin?

- Nedir o?

Birdenbire cevap vermedi. Sanki üç meçhullü bir muadele hallediyormuş gibi gözlerini kapadı. Zihniyle birçok hesaplar yaptı. Neden sonra;

- Ben hiç görmedim, dedi, biraz mezarlıklarda dolaşsak nasıl olur?

- Mezarlıklar mı? Bu da nereden hatırına geldi? Oralarda görülecek hiç bir şey yoktur.

- Daha iyi ya, merakın tatmin edilir. Biraz kır havası alır ve döneriz.

Bu kadının bazan gayet tuhaf düşünceleri ve hareketleri vardı.

Onun bu tarz tavırları âsabıma uyuşukluk verirdi. Esasen ekserisini kabul etmez, hattâ terslerdim. Fakat bu sefer hangi hâdisenin tesiri altında söylenirse söylensin, Zehra'nın bu fikrini yadırgamadım. Belki çok zamandan beri ruhların serbest dolaştığı bir yerde birkaç saat bulunmak istiyordum.

- Peki dedim. Silivrikapı'ya gidelim, oralarını gezdirebilecek ve sana izahat verebilecek kadar malûmatım var. Ne de olsa ben, ölüme boyunlarını bükmüş evlerin çocuğuyum.

Otomobilden Koca Mustafapaşa'da indik. Caminin önüne pazar kurmuşlardı. Kahvede nargile içen iki ihtiyar, biz zincirli kapıdan geçerken hayretle bakıyorlardı. Dışarıda bir dünya hırsı, bir meta' mücadelesi vardı. İçeride yeşil parmaklıkların etrafına dizilen dilenciler ölümü hatırlatıyorlardı. İki musalla taşı, ihtiyar bir çınar, orta yerde çökük bir türbe... Hayır, bunlar da hakikatti. Meçhul olamazdı. Meçhullerin menşei olan ölüm, bizim bilemediğimiz yerlerdeydi.

Caminin avlusunda çok durmadık.

Arka kapıdan çıkarak kambur yollarda yürümeye başladık. Önümüzden bir cenaze gidiyordu. Beş altı kişi güçlükle, belki de küfrederek tabuta taşıyordu. İmam çok geriden yürüyordu. İki polis bir serseriyi kollarından yakalamış sürüklüyorlardı. Köşe başında bir evden def sesleri işitiliyor, üç oğlan çocuğu çökük kapıyı tekmeliyor, «Gelini göreceğiz» diye bağırıyordu.

Zehra'ya baktım... O koluma iyice yaslanmış, dudakları pörsümüş gibi çenesine sarkmıştı. İncecik bacakları eğri taşlara bastıkça çarpılıyor, yine de muntazam yürümeğe gayret ediyordu.

Cenazeyi geçtik. Polisleri kaybettik. Kale kapısından dışarı çıktık. Zehra ilk defa olarak kale kapısına asılı kemiklerle, gülle nedir diye sordu.

- Kimse bilmiyor, dedim.
- Herhalde bir mânası olacak.
- Bunun için bir efsane anlatırlar.
- Neymiş?

Basit hikâyeyi ona bir kaç cümle ile izah ettim.

- İnanamadım, dedi.

- Efsane olduğunu söylemiştim.
- Yine inanamadım!

Birdenbire nereden hatırıma geldi bilmiyorum; kaşlarım çatıldı:

- Amma ben senin masalına inandım, diye fısıldadım.
- Hangi masala?
- Cadıların Kırbacı'na!

Son nefesini veren bir insan gibi silkindi:

- Şimdi bunu nereden çıkardın? diye haykırdı.

Birdenbire aklıma geldi:

- Hâlâ unutmadın mı?
- Hayır!

Tekrar koluma girdi:

- Daha fazla yürüyemeyeceğim, diye kekeledi.
- Yoruldun mu?
- Evet.
- Mezarlıklar hemen karşımızda; biraz daha sabret, orada dinlenirsiniz.
- Dönelim!
- Niçin?
- Korkuyorum!

Bu sözü Zehra'dan ilk defa işitiyordum.

- Saçmalıyorsun, diye söylendim, burasını sen istedin. Şimdi de caymakta mâna var mı?
- Görülecek bir şey yokmuş ki... Sinemaya gitseydik çok daha iyi olacaktı.
- Servileri görmüyor musun? Bunlar sizin villâlara, sayfiye yerlerine diktiğiniz ağaçlara benzemezler. Her servide bir tarih, bir hayat gizlidir. Bu teneffüs ettiğin havada başka bir koku vardır. Sen bunları sezmiyor musun?
- Hayır, dedi, hiçbir şey hissetmiyorum. Ne olur dönelim!
- Cadıların kırbacı diye anlattığın, aylarımı dolduran, belki de bütün ömrümü dolduracak olan masalının kah-

ramanları hep buradadır. Bak... Uzaktan bile çatlaklığı belli olan şu servinin dibinde Gül yatıyor. Çamurlarda oynayan iki çocuğu, şuralara serpilmiş olabilirler. Her gece esen rüzgâra karışan cadılar, mezarların başında dolaşarak yine onlara kırbaçlarını şaklatırlar... Aksini iddia edebilir misin?

- Hayır!

- Öyleyse onları yakından görelim.

Adetâ yürümüyor, sürükleniyordu. Bütün vücudu titriyor, gözleri hummaya tutulmuş gibi küçülüyordu. Ceketinin üzerinden bile elinin buz gibi olduğunu hissediyordum.

Yollar gittikçe kötüleşiyordu. Çamurlara gömülüp kalan ayak izleri bize gülüyordu. Çökük bir muhacir arabası, tarlalarda güreşen ıskatçılar...

Bu bakımsız, sahipsiz mezarlıkların servileri ve taşları kadar garip kahvenin önüne gelince Zu-zu durdu:

- Şurda biraz dinlenelim mi? dedi.

Sonra beni beklemeden koştu, bir oluktan akan suyun altına başını soktu. Ayakları çıplak bir ihtiyar ona hayretle baktı. Dudakları arasından bir şeyler mırıldandı... Yavaş yavaş çeşmeye yaklaştı, başını sudan çıkarmayan Zu-zu'yu göğsünden itip elindeki kovayı doldurdu.

Zehra bayılacak gibiydi. Acaba ona birdenbire ne olmuştu? Hangi tesirin altında eziliyordu; bilemiyorum. Saçları ensesine yapışmıştı. Sular çenesinden damlıyordu. Yüzündeki boyalar karışmıştı. O şimdi bir «ölü» kadar soğuktu. Tabut da ölüm kadar sıcaktı!

Kolundan tuttum:

- Haydi biraz oturalım, dedim.

Kahvenin arkasındaki bahçede hasır sandalyelere çökerken avuçlarıyla yüzünü kapamıştı:

- O ihtiyar beni niye itti? diye söyleniyordu.

- Niye mi itti? Kovasını doldurmak için.

- Bu yakınlarda ev yok; suyu ne yapacak?

- Mezara götürüyor!

Hayretle yerinden sıçradı. Elbisesi çamur içindeydi. Hattâ göğsünde bile senelerin ayaklarıyla yoğrulan çamur lekeleri vardı.

- Mezara mı? Ölüler suyu severler mi?

- Kanabilir... Taze bir kabrin topraklarına serpilen su, belki ölüyü teselli eder, belki üzerinde bitecek otlara mevcudiyetinden bir parça ekler. Belki de bu insanların kuru bir buluşu ve tesellisidir. Sonsuzluğun perdesiyle gizlenen büyük kudretin, öğrenilmesini istemediği meçhulleri şimdiye kadar kim halletmiş ki?...

Zehra başka bir şey sormadı. Sadece:

- Korkuyorum, diye fısıldadı, beni korkutuyorsun. Niçin buraya geldik? Neden mâni olmadın?

Ölüm! Ne tuhaf bir kelime ne acayip ve esrarlı bir mânası var! İşte asırlardanberi dünyanın en büyük âlimleri hep bu kelimenin etrafında dolaşmışlar, fakat bir türlü bulundukları dar muhitten ileri gidememişler... Acaba hakikî ölüm bu mezarlıklarda mı? Şu çökük duvarın dibinde yahut karşıdaki bostanın sebzelerinin altında mı? Mezar taşları bize ne ifade ediyor? Yanlarında kendi kendine serpilen serviler hayat kaynaklarını nereden buluyorlar? Onları coşturan bir ölünün azotlu toprağı mıdır, yoksa bizzat kendisi mi?

Sual sıralamak o kadar kolay ki, insan bir tesbih gibi oturduğu yerde dizi veriyor. Cevap bulmak, meçhule varmak bizim dar kafalarımızın harcı değil!

Vücudların kıpırdanamayışı mı ölüm oluyor acaba? Dolaşanlar arasında ölmüş olanlar yok mu? Bedenleri, servilere sarılan sarmaşıklara gıda teşkil edenler, içinde yaşayanlar bulunmuyor mu? Ben hiç tereddütsüz çok diye haykırırım...

Yaşamayı bilemeyen bizler, ölümü nereden halledeceğiz? Ruh dediğimiz, hayatın en büyük unsuru olarak kabul ettiğimiz manevî varlık, daima ihtiraslarımıza kurban gitmiştir. Tabiidir ki küskün ruh, bir cifeden ibaret olan bedenimizi ilk fırsatta terkeder. Şayet ruha sahip olmasını bilseydik, kendi bedenimiz, ağız, burun, gözlerimiz yerine âleme onu tanıtırdık. O zaman ölümün istifhamları zihnimizde dolaşmazdı. Hazreti Muhammed bin dört yüz senedenberi yaşıyorsa ruhuna hâkim oluşundan, onu bize tanıtışındandır. Bir ressama bakın; ruhundan bir parçayı tablosuna nasıl koymuş. Biz o tabloyu seyrederken ressamını her daim anıyor muyuz? Bir kahramanı düşmana saldırtan, belki menfaatini fakat galibiyetini temin eden muhakkak ruh...

Cenaze önümüzden geçiyordu... Iskatçılar karasinekler gibi kahveden dışarı fırladılar. Fakat çok geçmeden hemen hepsi yerlerine döndü. Çünkü ölünün sahibi bile yoktu...

Ne tuhaf!... Ölüm, ruh ve hayat... Ruhu her yerde aramalı. Hayatın esası ruha dayanırsa ölümün silemeyeceği şey yine o değil midir? Bir güzele bakın, bizi ona hayran eden ruhunu şeffafiyetidir! Bu bir sübjektif mesele de olsa, netice itibariyle ictihadlarımız bir noktada birleşecektir.

Çaylarımızı yudum yudum içiyorduk. Zehra biraz ısınmış, kendine gelmiş gibiydi.

- Biliyor musun Zu-zu, dedim, babam da buralarda bir yerde yatıyor!

Çay fincanını dudaklarının üzerinde durdurdu:

- Baban mı, diye diye sordu, o öleli çok oldu mu?

- Epeyce, belki de kemiklerinin üzerine bir kaç yabancı kemik daha yapışmıştır.

- Sonra?

- Her yabancıyı bir yabancı takip edecek ve ben onu anacak yegâne insan olduğum halde hiç bir şey bilmeyeceğim. Ölülerimiz ne kadar yalnız!...

Birdenbire titredi:

- Tuhaf konuşuyorsun, dedi. Bu mevzuları açmana bir lüzum yok.

- Sen annenin, babanın yerlerini hatırlıyor musun?

- Annemin ve babamın yerlerini mi?

- Evet.

- Hatırlayamıyorum.

- Benim gibi sen de onları galiba çok küçükken kaybettin.

- Hayır!

- Öyle ise nasıl hatırlamıyorsun?

- Sorma.

- Bu bir sır mı?

- Sorma!

- Sebebi?

Kesik bir feryat kopardı. Sonra birdenbire ellerime yapıştı.

- Benimle konuşma Bedri, diye inledi. Hayatım hakkında hiç bir şey sormayacağını vaadetmemiş miydin?

- Bunlarda mı, bir muamma gibi sakladığın, bugün az çok herkes tarafından bilinen sırlarına ait?

Yüzüme gözlerinde iri yaş taneleri titrerken baktı. Boğazı sıkılıyormuş gibi boğuk bir sesle;

- Annem de, babam da sağ benim, diye haykırdı. Fakat onları görmeye cesaret edemedikten sonra ve onlar biricik kızlarını tanımadıktan sonra mezarını bile bilemediğin babandan ne farkları var? Daha doğrusu onlar değil ben öldüm. İşte yüzüne karşı bir daha haykırıyorum. Ben bir fahişeyim ve fahişeler ölülerden farksızdır! Her mezarın üzerine —taze veya asırlık da olsa— zaman zaman kovalarla su dökülür değil mi? Bunu demincek

gördüğümüz ayağı çıplak ihtiyar da yapabilir, emekleyen bir çocuk da... Belki bir papas, belki bir haham, belki bir hoca da... Gayesi? Yok... Bir fahişenin ise...

Yüzünü elleriyle kapadı; ağlamaya başladı...

- Yalvarırım benden uzaklaş, ne olur biraz yanımdan çekil. Dayanamıyorum, sabredemiyorum... Hiç olmazsa birazcık beni yalnız bırak. Kırlar herhalde çok güzeldir. Dolaş, ben seni burada beklerim.

Cevap vermeden ayağa kalktım. Ellerim cebimde; kahveden dışarı çıktım.

Akşam etrafa yavaş yavaş dökülüyordu... İki çocuk mezarlığın harap duvarları üzerinde kovalamaç oynuyor, bir dilenci şarkı söylüyordu. Etrafta yaş bir koku vardı. Buralara acaba ölüm mü sinmişti, yoksa insanlar mı senelerdenberi bu havayı bize aşılamışlardı?... Ben de duvardan atladım, birbirinin üzerine devrilen mezar taşlarını geçtim. Bu taşların kimisinde çamurların yarı yarıya gizlediği bir kıt'a şiir vardı, kimisinde "Bana fatiha okumadan geçme..." diye haykıran bir eda...

Taze kazılmış mezarlarda bir sun'îlik, servilerin serinlettiği çukurlarda bir tabiîlik görünüyordu... Babamı arıyordum. Çökük evimizde rahlesinin başına diz çöken, kırık gözlüğünün altından önündeki yaprakları aşınmış bir kitabı mırıldanarak tane tane okuyan babamı görmek istiyordum.

Kimbilir o şimdi nerededir? Onu ben bilemedikten sonra, kabrinin başında tükürükler saçan imam mı, ıskatını alamadığı için yedi ceddine küfreden dilenciler ve çömezler mi hatırlayacak? Ya annem? Onun ismini bile işitmek istemiyorum. Ben zaten anne diye bir şey tanımıyorum. Anne yerine karşımda daima elleri yağ kokan bir adam var. Şayet kız olsaydım, ayağı kopuk rahlesinin başında kımıldanan babamın hareketleri kaybolduktan

sonra muhakkak sokağa atılacak ve neticede «Bir fahişenin ölülerden ne farkı var?!» diye inleyecektim.

Epeyce dolaşmıştım... Ayaklarım kâmilen çamur olmuş, sırtım terden sırsıklam kesilmişti. Bir taşın üzerine çökercesine oturdum. Kravatımı çözdüm. Ölüm hakkında artık hiç bir şey düşünemiyordum.

Karşıki servilere iki serseri uzanmıştı. Ellerindeki bir sigarayı birer nefes çekmek suretiyle müşterek içiyorlardı. Terliklerini koltuğunun altında taşıyan bir kadın bir adamın yakasına yapışmış:

- Yarım papel daha ver efendi amca, ölmüşünün ruhuna bir yasin okuyayım da bütün geçmişin rahatlasın, diye yalvarıyordu.

İki âşık birbirlerine iyice sokulmuşlar, geniş bir imtiyazla büyüyen otlara doğru yürüyorlardı. Evet, bu sessiz topraklar üzerinde büyük bir dram oynanıyordu. Belki de ölüler bu trajedilerle avunuyorlardı.

Serserilerden biri elindeki sigarayı ciğerinin en kuytu köşesine kadar çektikten sonra ayağa kalktı:

- Ulan Bitli Fatma, diye haykırdı, efendiyi rahat bırakıp da bize gelsene. Bizde de mangır bulunur.

Kadın yere bir balgam attı:

- Sus be çapulcu, diye bağırdı, bizden sana ekmek çıkmaz. Sen Mürdüm Hatice'ye yanaş.

Efendi amca, etrafına imdad arıyormuş gibi bakınıyor, Bitli Fatma ceketine yapışmış arkasından koşuyordu...

Ayağa kalktım... Ölülerin bize acımasına tahammül edemedim. Belki de babamın mezarını çiğneyerek bir an evvel Zu-zu'nun yanına gitmek istedim. Tam çamurlu yola çıkmak üzereydim ki, demir parmaklıklarla diğerlerinden ayrılan küçük bir kabir gözüme çarptı. Kabrin etrafı mı kâmilen otlar bürümüştü. Fakat temiz bir mermeri vardı. O, buraların imtiyazlı ölülerinden olmalıydı.

Eğildim, servilerin tepesine büyük bir leke gibi konan güneşin can çekişen aydınlığı altında mezar taşındaki yazıyı bir hamlede okuyuverdim. Ve bir anda, beni ilelebet terlettiğini zannettiğim, büyük sırrı öğrendikten sonra bir daha hortlayacağını tahmin edemediğim Nedim'le yüzyüze geliverdim.

Nedim konuşuyor, intikam alırcasına bana yal varıyordu:

«Burada genç yaşında hayata gözlerini yuman Şevket oğlu Nedim bey yatıyor. Ey yolcu! Allah aşkına bir fatiha okumadan gitme... Sene-i hicrî ...3»

Fatiha mı okumak? Ona yapacağım yegâne iyilik, elimde kalan son birkaç kuruşunu da barlarda ve kumar masalarında yemek olacaktır...

Koşmaya başladım. Ayağım bir taşa takıldı, yuvarlandım... Otlar arasında kaybolan şapkamı aramaya cesaret edemeden kaçmaya devam ettim. Oh! Sırtımda insafsız bir kamçının sızıları vardı ve Nedim arkamdan kahkahalarla gülüyordu. O benden ne kadar kuvvetliydi... Çok metin olduğum bir yerde, biraz düşünebildiğim bir zamanda, çekinmeden karşıma çıkıyor ve beni derhal deviriyordu.

Önümdeki hendeği atladım... Gözlerime sırıtan bir duvardan geçtim... Çamurların içinden yüzercesine ilerledim. Zu-zu'nun bulunduğu kahveye yaklaşabildim. Fakat o, bahçede yoktu. Karşıma dikilen kahveciye sordum:

- Burada oturan kadın içeri mi girdi?

Göğüslüğünün cebindeki paraları şıkırdatan kahveci, mezarlık duvarları gibi sırıtarak:

- Gitti! dedi.

- Gitti mi? Nereye?

- Ne bileyim ben? Çay paralarını verdi ve gitti...

Kırk yıllık ahbabıymışım gibi elini omuzuma koydu:

- Paçozu darılttın be ağabey, diye fısıldadı. Vaktiyle kıyak karıymış amma şimdi içi geçmiş!

Zehra gitmişti... O da benim gibi bir kriz geçirmiş ve daha fazla beklentiye tahammül edemeyerek evine koşmuştu. Yarın onu tekrar görür, böyle korkulu rüyaların bir daha tekerrür etmemesi için boynuna sarılırdım.

- Sağlık olsun ağabey, biz burada gırtlak gırtlağa kavga edip de iki gün sonra barışanları da gördük.

Cevap vermedim. Kahveciyi felsefesiyle ve müşterileriyle yalnız bırakarak ellerim cebimde merdivenlerden indim. O anda Zu-zu'yu da, Nedim'i de düşünmüyordum. Yegâne arzum bir köşede sızarcasına uyumaktı.

*

* *

İşte şimdi iç gıcıklayan bir yağmur var dışarıda... Ağır bir karanlık etrafa çökmüş. Bu karanlık o kadar kesif ki, yazı masamın başına kadar uzanıyor, hayatımın son darbelerini anlatmaya çalıştığım bu ânıma mâni oluyor... Satırları göremiyorum.

Artık saçlarım tamamen ağardı... Bünyece hâlâ gencim. Fakat ne yazık ki, bütün mevcudiyetimle birlikte çöktüm. Beni yıkan bir aşkın esirgenişi değildir. Türlü türlü ismi olan, ekseriya kader diye sıfatlandırılan bir kuvvetle yere vuruldum. Beni benden daha iyi anlayan bir varlık, ilelebet uzaklaştı. Yaşadığım halde çocuklarım öksüz kaldılar. Karım tamamen yusyuvarlak oldu. Çocukları sefalete daldılar. En küçüğü ders zamanları mektebin camını taşlıyormuş, Ali evdeki eşyaları satarak benim yaşta bir kadının odasında bütün gününü geçiriyormuş.

Gayem teferruat sıralamak değildir. Daima Zehra'nın izi üzerinden yürüyeceğim, uzaklardan misaller aramayacağım.

Ertesi gün erkenden Zu-zu'nun apartımanına koştum. Merdivenlerden çıkarken kapıcı karşıma dikildi:

- Nereye beyim? Dedi.

- İkinci kata.

- Zehra hanımlara mı?

- Evet.

- Onlar taşınalı tam üç gün oldu!

Kapıcıya ters ters baktım:

- Saçmalama, dedim, daha dün beraberdik.

- Dün mü?... Evet, dün de geldiler, geri kalan eşyaları aldılar. Artık burayla hiç alâkaları kalmadı!

Muhakkak bu, Zehra'nın bir oyunuydu. Kapıcıya omuz vurdum ve koşarak yukarı çıktım. İki gün evvel sabaha kadar aynı dairede uyumadan yanyana yattığımız, dün mezarlıklarda dolaştığımız, beraber korkulu rüyalar gördüğümüz Zehra, üç gün evvel nasıl taşınırdı?

Kapıyı hiç durmadan çalıyordum. Zilin aksi, mermer koridorlarda çınlıyordu. Hâlâ içerden ayak sesleri işitilmiyor, merakım gittikçe artıyordu.

Kapıcı nefes nefese yanıma geldi:

- Yukarıdaki kiracıları rahatsız edeceksiniz beyim, dedi. Niçin inanmıyorsun; daireyi kiraya bile verdik.

Cevap vermeme vakit bırakmadan cebinden bir deste anahtar çıkardı. İçlerinden bir tanesini seçerek kapıyı açtı.

Alnıma serin bir hava çarptı. Bir sihirli değnekle büyülenmişim gibi olduğum yerde kalıverdim. Antre boş, salon boş, yatak odaları boş, hattâ aşk odamız bile boştu... İnanamıyordum... Aklım böyle bir hakikati kabul edemiyordu. Zehra benden ayrılamazdı. Ayı postları ne olmuştu, küçük mangalımız nereye gitmişti? Basık sedirimizi niçin çalmışlardı? Bir tek cümleyle, herkesin kadını, benim hâkimim Zu-zu, bu cezayı bana neden vermişti?

Odaları koşarak dolaştım. Yerlerde bir iz aramaya çalıştım. Gördüğüm yegâne şey, perdesiz pencereler, caddede seken otomobillerdi. Derhal kapıcının omuzlarından yakaladım:

- Söyle, diye bağırdım, onlar dün gece taşındılar değil mi?

İhtiyar adam sapsarı oldu:

- Hayır, diye kekeledi, tam üç gün evvel kamyonlar geldi ve dün öğleyin anahtarları teslim ettiler.

- Nereye gittiler?

- Bilmiyorum.

- Yalan!

Onu bir dut ağacı gibi sarsıyordum. Nihayet dayanamadı:

- Kendine gel delikanlı, dedi, ben kiracıların kâhyası mıyım? Biraz düşünsene; bu daire Arif Beye ait olduğu halde senin gecelenmenin sebebini bile sordum mu? Kadın milleti bu, ne yaptığı belli olmaz, aklının estiği yolda yürür... Onlar üç gün evvel taşındılar, sen de üç gündenberi aynı odada o şıllıkla başbaşa kaldın işte.

Kapıcıya yalvardım, önünde diz çöktüm, avucuna para cüzdanımı teslim ettim. Hayır, hiç bir şey bilmiyordu, kamyonların kıvrıldığı yolu bile hatırlamıyordu.

Bir kadın, Zu-zu gibi bir kadın, beni terketmişti. Hem de nasıl; binbir yalan ve hileyle bir kenara fırlatılıvermiştim. Demek ki, o şehvet gecesinde Belma'nın söyledikleri teker teker çıkıyordu. Kadınlara bile mağlûb olan ben, bundan sonra ne yapabilirdim artık?...

Boynum önüme eğik, bakışlarım bir nokta gibi küçük, sendeleyerek merdivenlerden indim. Düşünce, mantık, akıl, his, tahlil, insanların icad ettiği ne kadar hakîkata dayanmayan kelimeler varsa bir lâhzada bir mikrop gibi üzerimden attım... Onların ne faydası olacaktı? Göz

önünde bir apartmanın kamyonlar dolusu eşyası taşındıktan sonra...

Cadde her günkü ahengiyle akıyordu... Apartmanlar, gök, tüyler gibi seyrek bulutlar, şaşkın rüzgâr...

İntikam mı almalıydım? Kimden? Bir fahişe bir erkeği terkederse bunun mânasını pek fazla derinleştirmemek lâzım herhalde... Hâlâ kulaklarımda çınlıyor: «Fahişeler de ölüler gibidir.» Ayağı çıplak bir ihtiyar veya emekleyen bir çocuk ona zaman zaman su dökecektir... Bir fahişe ise... «Ölülerden intikam alınamaz ki, sadece arkalarından biraz ağlanır!»

Evet, fahişeler da susuz kalmış mezarlar gibidir... Onu arada bir ıslatmalı; bu suretle siz de avunursunuz, o da teselli bulur... Acı acı gülüyordum. Hattâ ıslık bile çalıyordum. Milyon kaybetmemiştim ya... Cemiyetin ayağıma kadar fırlattığı binlerce kadın var. Fakat o beni niçin terketti? Bu işte bir menfaat meselesi mi vardı? Amma benden şimdiye kadar on para bile istememişti ki... İsteseydi vermez miydim? Hattâ başka bir yere, küçük bir eve taşınmamız için ona kaç gece yalvarmıştım.

Artık karar vermiştim; onu aramayacaktım, ismini bile aklıma getirmeyecektim.

Hızlı hızlı yürümeğe başladım. Bir yolcunun ayağına bastım; küfretti. Bir kadın omuzuma çarptı; af diledim; homurdanarak yanımdan geçti. Bir çocuk arkamdan koştu, «Amca potininin bağı çözülmüş» diye bağırdı.

Dükkânların önü kalabalıktı... Çeşit çeşit insanlar toplanmış, çeşit çeşit gayelerle birbirlerine sokuluyorlardı... Tereddüt etmeden uzaklaştım. Bir taksi korna çaldı; kaldırıma sıçradım. Şoför «Kör müsün?» diye bağırdı. Başka bir taksi yanımda durdu, «Beyefendi götürelim mi?» diye seslendi... Aldırmadan yürüyordum. O anda canım sadece yürümek istiyordu. Düşünebildiğim, hissedebildiğim bu kadardı!

Aradan bir kaç gün geçince evde duramaz oldum. Dişlerim kenetleniyor, bir haber, onu bana anlatacak küçücük bir mektup bekliyordum. Bir kaç satır yazsa: «Şaka yaptım; hareketini kontrol ettim. Artık seni bekliyorum.» dese, derhal yerimden fırlar, sinesinde serinlerdim... Ne yazık ki, yoktu, yerini bile bilmiyordum.

Ağlasaydım belki açılırdım. Fakat kime ve niçin ağlamalı!

Bir gün evde sobayı devirdim. Ali'yi derslerine çalışmıyor bahanesiyle bayıltıncaya kadar dövdüm. Karımın kucağıma bıraktığı Belkıs'ın, ağlıyor diye yüzüne tükürdüm. Neş'e yine gülüyor. «Baban sana banyo mu yaptırdı yavrum?» diye çocuğunu seviyordu...

Artık her gün Nedim'le karşılaşıyordum. Bir Bektaşi pîri gibi başını sallıyor, entarisinin uzun eteklerini havaya kaldırıyordu. Neden mi? Bununla uğraşacak vaktim bile yoktu!

Dayanamadım, tahammül edemedim; bir sabah erkenden sokağa fırladım. Onu tanıyan birini arıyordum. Aklıma şehvet gecesinin mekânı o muazzam apartman geldi. Kapıyı hanımlarının derslerini büyük bir kabiliyetle ezberleyen hizmetçi kız açtı. Sual sormama vakit bırakmadan:

- Zu-zu'yu mu arıyorsunuz? diye sordu. Hiç birisi yok; hepsi gittiler. Ben de bilmiyorum...

Sonra kapıyı yüzüme şiddetle kapattı.

Bir daha onu hiç kimseden sormadım... Evden bile dışarı çıkmadım. Zonkluyan beynimin, uğuldayan kalaklarımın ilâcını, yazın kuyunun serin sularında, kışın yağan karın her parçasında buldum.

İşte ben bir fahişe tarafından terk edilmiştim...

Düşünmedim, konuşmadım, kıpırdamadım... Sadece zaman, sırtımdan bir sel gibi, bir rüzgâr gibi aktı ve geçti...

-XIII-

ARADAN seneler geçti... Her biri bir evvelkinin aynı, fakat insanlar üzerinde ayrı ayrı tesirler yapan seneler...

Ben yine görünüşte dinçtim. Hattâ tanınmış, isim yapmış, herkes tarafından aranmaya başlanmış bir insandım. Fakat ne yazık ki kendi kendimi hâlâ öğrenememiştim. Bilmem, vak'aları sıralamak lâzım mı?

Bütün bir kış evde Belkıs'ı kucağımda hoplattıktan ve Ali'yi dövdükten sonra biraz kıpırdamanın, hattâ gayesiz de olsa çalışmanın, bir emniyet temin ettiğini hatırlayabilmiştim.

Bankadaki paralar tamamen eridiğinden Nedim'in son mirasından kalma Kapalıçarşı'daki iki dükkânı satmıştık. Bunlar da yakında tükenecek ve biz sadece Allaha yalvaracaktık.

İstanbul belediyesinde tahsildarlık yaptım... Bir tüccarın daha fazla maaş vereceğini vadetmesi üzerine istidamı verdim... Az zamanda tüccarla çalışamayacağımı anladım. O, altın kaçakçılığı yapıyordu. Diş macunu tüplerine istif ettiği altınları muhtelif seyahatlerle, tanıdık, dost, arkadaş ve hattâ karısiyle huduttan dışarı çıkarıyordu. Bir gün bana bir seyahat teklif etti. Kabul etmedim, ertesi gün kâtipliğinden affettiğini bildirdi.

Biraz daha boş dolaştım. Belkıs'ı uyuttuğum, Ali'yi dövdüğüm ve mutfakta patates soyduğum için karım işsizliğimden memnundu.

Komşuların tavsiyesiyle ve ihtiyar bir dostun delâletiyle Tütün Gümrüğü'nde Abdi Dolaşır adlı bir yağcının yanında çalışmaya başladım. Yağcı çifte defter tutuyordu ve her sene kârından binlerce lira eksik gösteriyor, maliyeyi dolandırıyordu. Bana bu sanatını kolaylıkla öğretti. Fakat bundan başka hiç bir fedakârlıkta bulunmadı. Hattâ asma bir merdivenle çıkılan, daracık, tozlu ve yaz kış buz dolabından farksız olan mesai odama, arada sırada gönderdiği çayların parasını aylığımdan kesiyordu.

Abdi Dolaşır, sanatında çok ileri gitmişti. Sele zeytinlerini Rodos diye yutturmasını, dört asitlik zeytinyağlarını bir lâhzada sıfır aside çevirmesini, sabun çuvallarının dibine fitil sokarak bit ton sabunu, birkaç günde bir buçuk tona çıkarmasını gayet iyi biliyordu. Evet mesleğinde o kadar çok ileri gitmişti ki, Bursa'daki bir malı, elini sürmeden, keseye dokunmadan Erzurum'a satar ve sonra ziyan ettim diye ağlardı.

Onun hayatta vergi memurlarını hesaba katmazsak çekindiği ve korktuğu iki kişi vardı. Karısiyle kızı...

Karısını tezgâhtar Hasan'ın ve kızını benden evvelki kâtibin koynunda gördüğü halde hâlâ yutkunan Abdi Dolaşır, onlar dükkânın kapısından gözükür gözükmez sapsarı kesilir, elini cüzdanının üzerine götürür, «Burada ne işiniz var?» diye bağırırdı. Kızının bana göz kırpmasına, karısının Hasan'a bir şeyler söylemesine aldırmaz, sırtını kasaya dayardı. Neticede yine mağlûp olur, kasanın anahtarını karısına teslim ederdi.

Bu iki büyük düşmanı ucuz atlattığı günler, sevinir, ıslık çalar, ellerini cebine sokar, konferans vermeğe başlardı:

- Ticaret demek, atlamak ve atlatmak demektir. Atlamayan tüccar yoktur. Fakat bilânçonun pasifi daima atlatmalarla şişmelidir. Misal mi istiyorsun? İşte nümunesi! Rekabet ticaretin körüğüymüş, dürüstlük ise ateşi. Ben bu zırvalara kulak bile vermem. Kim ki, muayyen yüzde beş veya yüzde on satışa eyvallah derse ve bir horoz gibi meslekdaşına gagasını uzatırsa, hele evinde benimki gibi iki tane azraili bulunursa çok geçmeden kârını bilânçosunun aktifinde bulur. Sen mekteplerde okunan kasidelere kulak asma. İstatistikler her sene Urfa'da tonlarca tereyağı, Trabzon'da vapurlar dolusu kuru fasulya, Tekirdağı'nda da akla hayale sığmayan karpuz çıktığını söylerler. Bu memleketlerin taşını, toprağını, hattâ dağlarını bile kesip mal haline getirsen o kadar yağı, kuru fasulyayı, karpuzu bulamazsın! Ticaret kalem kâğıda gelir mi zannediyorsun? "Alan borçlu, veren alacaklı» diye ortaya atılan kaide, dünyanın en büyük yalanıdır! Fiatları arz ve talep değil sadece tüccarın kendisi yaratır. Onun eline ufak bir fırsat ver de, cebindeki altın saatin on paralık, dükkânındaki kırık bir masanın bir kat smokinden daha pahalı olduğunu bir lâhzada gör... İktisat âlimleri her gün para para diye bağırırlar. Bu nesneyi çeşit çeşit tarifelerle izah ederler. Faydalarını, mahzurlarını, cemiyet teşekkülündeki rolünü sahifelerce anlatırlar. Fakat onu yine de bilemezler. Onlarca para kıymet olabilir, tasarrufun başlıca unsurudur, mübadelenin biricik elemanıdır. Velhasıl para her şey olabilir; yalnız meta' olamaz! Ne kadar yalan! Kavramın tam mânasiyle mahiyetini gel de bir tüccardan dinle. Para alınır, satılır, kâr bırakır! Onlara bu hususu bir türlü kabul ettiremezsin. Zaten kabul ettirmek de işimize gelmez ya...

Abdi Dolaşır bu çeşit konferanslarından sonra söylediğine pişman olur, derhal yazı masasına oturur, telefonu

karıştırmaya başlardı. Artık onunla bir daha konuşmak kabil olmazdı.

Günden güne asabım geriliyor, bakışlarıma bile tesir ediyordu. Para kasasını sırtında taşıyan bu kambur adamın yanında çalışmak, onun hırsızlıklarına iştirak etmek beni yıkıyordu. Kaç kere «Yevmiye defterini» kafasına fırlatıp zeytin fıçılarına, yağ tenekelerine birer tükürük atarak dükkândan çıkmak istedim. Fakat ay sonlarında elime geçen bir kaç kuruşu bir daha bulamamak, evde patates soymak ve Ali'yi dövmek korkusu bu emelime mâni oluyordu. O zaman rakamların üzerine Zu-zu'nun ayı postunda kıvranan vücuda doluyor, Abdi Dolaşır'ın hamallarla yaptığı kavgalar yerine kulağıma bir fahişenin mezarlıklardaki ağlayışı geliyordu.

«Ne olur biraz beni yalnız bırak... Kırlar her halde çok güzeldir... Dolaş, ben seni burada beklerim...»

Bu ayrılış nedendi? Bu tarz beklemenin mânası neydi? Beni niçin mezarlıklara götürmüştü? Evet, inliyordum. Derdimi kimse bilmiyordu ve beni karım bile anlamıyordu...

Bu sadece bir fahişenin darbesinden ileri gelmiyordu. Gayesizlik... Hiçlik... Anlaşılamamak ve bilinememek... Hayat eğer yatmak, kalkmak, yemek yemek ve bir hayvan gibi çiftleşmekten ibaretse, ben bunların hepsine maliktim... İstersem oturduğumuz evi de satar, kumar oynardım. Tekrar bar, plaj ve içki âlemlerine dalmak kabildi. Şikâyet etmemem, inlememem lâzımdı. Hayır, hayat bu değildi, yaşamak asla erişemeyeceğim yerlerdeydi...

Yaz sonlarına doğru vücudumda, göğsümden başlayan bir takım kabarcıklar çıkmaya başlamıştı. Kimisi kırmızı, kimisi sabun köpüğü gibi beyaz bir takım kabarcıklar... Doktorun bir tanesi:

- Vücuda musallat olan bir takım basillerden ileri geliyor, dedi. Halk buna mantar hastalığı der. Muhakkak denize çok giriyorsunuz.

- Denize mi, bu yaz hiç girmedim!

- Tuhaf! Fakat yine de mantar... Size biraz alkol iyode vereceğim... Bir hafta sonra hiç bir şeyiniz kalmaz...

Başka bir cilt mütehassısı:

- Peklik çekiyor musunuz? diye sordu.

- Evet.

- Sizde sağ kolon pekliği var. Bütün bu kabarcıklar midenizin bozukluğundan ileri geliyor. Evvela barsaklarınızın röntgenini aldırınız; tedavinize ondan sonra başlayalım.

Diğer bir cildiyeci:

- Asabiye mütehassısına gidiniz, diye beni tersledi. Size reçete veremem. Sinirlerinizi tedavi ettirirseniz bu emareler derhal silinir.

Asabiye doktoruna gitmedim. Sadece tentürdiyot sürdüm, müshil aldım, hattâ ingiliz tuzu yuttum. Fakat kabarcıklar bir türlü geçmedi ve günün birinde bütün vücudumu kapladı.

Ah! Niçin «A.» dan ayrılmıştım, neden kendime meslek edindiğim vazifemi terketmiştim? Orası o kadar bana yakındı ki, sıtmasiyle, yollara pusu kurup insan döven halkıyla yine tamamiyle bana aitti. Hâlbuki burada ne yapıyordum, kimin için çalışıyordum? Hiç!

Tekrar Anadolu'nun bir köşesine sığınmak yegâne emelim olmuştu. Fakat ne yazık ki eski memuriyetimden ayrılışımın sebebini izah edememek, istifayla başlayan ve bugüne kadar devam eden boş zamanlarımın hangi maceralarla dolduğunu anlatamamak, bu saadetime de mâni oluyordu. İş yoktu ve ben yağcı Abdi'nin dükkânında çıban çıkarmaya mahkûmdum.

Bir sabah gazetenin birinde «Üniversitelerde kayıtlar başladı» diye bir ilân gördüm. Birdenbire fakültem hatıramı geldi. Bıraktığım yerden tekrar başlayamaz mıyım? Yaşımın bir hayli geçkin olmasına rağmen ne kaybederdim? Bir kurtuluş... Hayatıma yeni bir cephe vermek ve çocukluk hülyalarımın tahakkuku... Muvaffak da olmasam her halde ızdırabım bugünkünden fazlalaşmayacaktı.

Abdi Dolaşır'a:

- Hem mektepte okumak ve hem de burada çalışmak kabil mi? diye sordum.

- İmkânı yok, dedi, işler geri kalır, müessese ziyan eder.

- Hepsini yaparım, yetiştiremediklerimi geceleri tamamlarım.

- Olmaz.

- Aylığımı kıs.

Uzun müddet münakaşa ettik. Nihayet maaşımı yarım vermek şartiyle fakülteye gitmeme müsaade etti.

Uzun bir tahsil devresi bir lâhzada geçti. Bu müddet zarfında mideme girecek bir çift zeytin tanesini bile bulamadığım günler olda. Düşünmeden, hayal kurmadan, gayemi hatırlamayarak sadece çalıştım.

Bana hukuku birincilikle bitirdin dedikleri zaman sadece vücudumda bir titreme hissettim. Kiracı olarak oturduğumuz eve elimde diplomamla dönerken hayatımda ilk defa karıma bir müjde vereceğim diye seviniyordum. Fakat o, elimdeki vesikaya bakmadan her zamanki kuru kahkahalarından birini savurmuş:

- Çerçeveletecek misin? diye sormuştu.

Her ne olursa olsun hayatta hiç bir genç, bir diplomanın asıl mânasını benim kadar anlayamamıştır. Onun verdiği manevi huzuru, taşıdığı ifadeyi, öğrettiği hakkı

bana sorun. Zaten hayatım bunu size az çok anlatmıyor mu?

Ben fakültede ilim ve hak öğrenmiştim. Abdi Dolaşır'ın dükkânında ise hırsızlıkla çok yakından temas etmiştim. Hüsnüniyet kaideleri hukukun temelini teşkil ederken suiniyetin cemiyette itibar kazandığını görmüştüm. Medenî kanunumuzda örf ve âdete ve vicdana büyük bir yer verildiği halde, örf ve âdeti hattâ vicdanı, aksiyon ve obligasyon gibi borsada kote edenlere rastlamıştım... İşte elimdeki «İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi» başlıklı diploma bence hakkın, örf ve âdetin ve geniş mânada vicdanın, çalanlara hâkimiyetiydi.

Bir yaz sabahı... Karım, çocuklarım, Ali ve küçüğü hep beraber Foça'ya, ilk hâkimliğime, arkada bir yığın borç bırakarak giderken sadece derimin üzerinde kirli bir miras gibi taşıdığım lekeleri kaşıyordum.

Bu cildî rahatsızlık beni zaman zaman sarstı, insanları bir firengiymişim gibi benden uzaklaştırdı. Fakat yine de memnundum, arızî sarsıntılara kulak asmadan kendimi her türlü felâketten kurtulmuş sayıyordum. Yanıldığım bir tek nokta vardı. Cadıların Kırbacı'nı unutmuştum...

*
* *

Foça'da dört sene kaldım.. Birçok içtimaî dâvalarla, «A.»dakine nisbetle daha selâhiyetli olarak mücadele etmeye çalıştım.

Beni Foça oyalıyordu, İzmir'den, İstanbul'dan bol bol kitap getirtiyordum. Akşamları rıhtımda biraz dolaştıktan sonra evime çekiliyor, geç vakitlere kadar çalışıyordum.

Karım üçüncü çocuğumuzu da doğurmuştu. Daima meşgalesini bu yavrulara hasretmişti. Onun bu cephesine

uzaktan takdirle bakıyor, memnun oluyordum. Bana yaptığı gibi, çocuklardan birisi hastalanacak olursa yerinde duramaz, onları terletinceye kadar çeşit çeşit çarelere başvururdu. Hattâ üstüste uyumadığı geceler bile olurdu. Ah! Birazcık olsun beni anlayabilseydi her şeyi unutacak, cemiyetteki nasibimi onunla beraber paylaşacaktım.

Fakat ne yazık kitaplarla teselli bulduğum halde ve bir yoksulun derdini giderdiğim zamanlar rahatladığımı bilmesine rağmen ekseriya okumamamı ve yorulmamamı söyler, benimle münakaşa ederdi.

Foça'nın kıvrak sahilleri, eski bir medeniyetin mevcudiyetini hatırlatan taştan harab evleri, balıkçıların türküleri, sahile demirleyen küçük mavnalar, sahillerimizde elini yıkayan yabancı adalar, bir insanı hülya âleminde beslemeye kâfi geliyordu... İşte artık memnundum. Çünkü hâdiselerle sarsılmıyordum, vicdanımı yıkıyordum.

Bir cemiyette, başta ahlâk, sonra sırasiyle sıhhat ve ahenk daimî olursa o cemiyet fertlerinin hakikî saadete erişememelerine imkân yoktur. Bunun en basit misalini cemiyetin nüvesi olan ailede aramalıyız. Türk camiası içinde aile mefhumunun kendine has bir ifadesi vardır. Bu hususlar, medenî kanunumuzla da tesbit edildiği gibi en başta ahlâk ve fazilete dayanmaktadır. Fazilet ve ahlâkın hüküm süremediği aileler yıkılmaya mahkûmdur. Cemiyet ise ailenin çok büyük, organize edilmiş bir küllüdür. Ailede aradıklarımızı cemiyetten de istemeliyiz. Bizim bir kültürümüz vardır. Kültür ise sadece milletin malıdır, beynelmilel bir mahiyet taşıyamaz. Başkalarının görüşlerini kabul etmek demek, kültürümüze darbe vurmak, kendi görüş ve hareketlerimizi baltalamak demektir. Nasıl ki, iğreti elbise giyen bir insanın hali gülünçse, kaynakların mahsulü olmayan, sanat, teknik ve ilimden hariç diğer içtimaî hareketler de o derece istihzaya lâyık-

tır. Bu tarz hareketler zaten hazmedilememiştir ve muhakkak günün birinde bozulacaktır...

Bilmem, bu satırları niçin yazıyorum? Şimdi pek iyi hatırladığım bir kaç küçük vak'a belki bu tarz bir düşünceye sebep oldu.

Bir gün Foça'ya bir seyyar tiyatro kumpanyası gelmişti. Deniz kenarındaki kahvelerden birinde temsil verecekti.

Dört kadın ve üç erkekten ibaret olan bu teşekkül, daha kamyondan inerken bir takım dedikodulara yol açmıştı. Hele otelin önü bir piyasa yerine dönmüştü. İlk akşam zeytin tüccarları, dalyan sahipleri kendilerine hususî şekilde ziyafetler hazırlamışlar, görünüş gayeleri temsil vererek hayatlarını kazanmaktan ibaret olan bu grubu dağıtıvermişlerdi. Kadınların her biri ayrı bir eve davet edilmiş, sakîlik ve çengilik yapmaya başlamışlardı. Belki de bu ziyafetler birbirini takip edecekti. Fakat halkın ısrarı ve tazyiki üzerine üçüncü akşam, kiralanan kahvede kırık bir kemanın, teli kopuk bir tamburun iştirakiyle temsil başlamıştı.

İki salaşın meydana getirdiği sahnede saatlerce şarkı söylenmiş, göbek atılmış, mahiyetini kaybetmiş muhtelif oyunlar oynanmış, saat on bire geldiği halde bir türlü esas temsile başlanamamıştı.

O gece müddeiumumiyle birlikte askerî gazinoda oturuyorduk. Bir polis koşarak yanımıza sokuldu:

- Artistlerden bir kadını yaraladılar, diye haber verdi.

Müddeiumumi ile vak'a mahalline gittik. Halk kahveden çıkartılmış, mücrim balıkçı yakalanmıştı. İçeri girdiğimiz zaman yaralı kadını «Temizlik sıhhatin temelidir» levhasına dayanmış bulduk. Yarası hafifti ve tahammül edebiliyordu. Bu, küçücük bir kızdı. Diğer iki arkadaşı onunla akrandı. Üzerlerine birer örtü almışlar, ellerinde sigara, yırtık papuçlariyle yerlerdeki izmaritleri iri iri

balgamların üzerine itiyorlardı. Dördüncüsü yaşlı bir kadındı ve teşekkülün müessisi olduğu halinden anlaşılıyordu. Yaşlı kadın bize doğru sokuldu:

- Deyyus, dedi, en iyi kızımı yaraladı. Beşinci defa çiftetelliye çıkmadı diye insan mı vururlar? Tazminat isterim!...

Ben, seyyar tiyatro kumpanyalarını hakir gören ve onların az da olsa cemiyete yaptıkları faydaları inkâr eden bir insan değilim. Fakat bunları sadece bir artist gözüyle görmek lâzım. Müteharrik bir fuhuş vasıtası olmaktan uzaklaştırmak ve halka bu tarz sezişi aşılamak icabeder. Bir tek cümle ile seyyar tiyatrolara millî bir cephe verilmelidir...

Foça'dan sonra daha bazı kazalarda çalıştım. Adliyemize hizmet ettim.

Sakindim, çünkü kendim kazanıyordum ve ailem için harcıyordum. Gayrimeşru bir şekilde elde edilen bir para kesemde yoktu ve Nedim, mezarlıklarda bile peşimi bırakmayan Nedim karşıma çıkmıyordu. Aile içinde sessizdim, çünkü beni anlayan, daha doğrusu anladığını zannettiğim bir insanı kaybettikten sonra yegâne arkadaşım kitaplarım olmuştu. Bu hayat, ihtiraslarımı kamçılamıyordu, vicdanî bir mesuliyet taşımıyordum. Sadece eski hadiseleri hatırladıkça titriyor, Zu-zu'nun kalın, etli dudaklarını hayalimden silmeye çalışıyordum.

Zu-zu esrarengiz bir kadındı ve bir fahişe idi. Artık fahişelere acıyordum. Zu-zu bana:

- Gayelerini ne çabuk unutuyorsun Bedri, demişti; senin için hakikî saadet hukuka bitirmekle kabildir. Bir hukuk mezunu olmak, vicdanının sesine uyarak masumları canilerden kurtarmak, sana o kadar yaraşacak ki.

Zu-zu kimdi? Bana neden sokulmuş ve neden kaçmıştı? Acaba o zaman bunları niçin araştırmamıştım? Sadece meçhul bir kuvvetin tesiri altında dönmüş durmuştum.

Bilmeden, düşünmeden koşmuş, ihtiraslarımı önüme yaymıştım. O günleri anmamalı; onlar ölmüştür artık...

Acaba Zu-zu'nun dediği gibi verdiğim kararlarda vicdanımın sesine uyabildim mi? Bunu çok defalar bir maznunun nefes alışında, dudaklarından çıkan her kelimede, gözlerinin parıltısında aradım. Bazan buldum; sevincime bütün benliğimle iştirak ettim. Bazan boş yere uğraştım; başım önüme eğik evime döndüm. Fakat yine onun sözleri kulağımda çınlamaktadır. Ben hakikî saadeti, yıkanmış bir ruhla sükûnda buldum...

Bir gün bir boşanmaya, bir ailenin yıkılmasına karar vermiştim. İlk zamanlar bu çiftin birbirinden uzaklaşmasını cemiyet için faydalı bulmuş ve hattâ memnun olmuştum. Fakat zamanla hâdiseler, bana ileri sürülen delillerin çürüklüğünü öğretince dudaklarıma acı bir tebessüm birikivermişti. Gün geçtikçe kendi kendime itimadım sarsılmıştı.

Zaten ayakta duramayacak kadar zayıf ve seyredilemeyecek kadar cilt yaraları ile doluydum. Bulunduğum kasabada tedavi edilemiyordum. İstifamı verdim. Tekrar, senelerden sonra İstanbul'a döndüm. İstanbul'u hem özlemiştim, hem de oradan kaçmak istiyordum.

Kucağında küçücük çocuğu ile kadın bana:

- Beni kocamdan ayırmayınız, diye yalvarmıştı. Ben masumum, kocamı seviyorum ve çocuğumdan uzaklaşmak istemiyorum...

Kadın hüngür hüngür ağlıyor, onu teskin etmek kabil olmuyordu. Kocası da müteessirdi:

- Ben de karımı severim, diye cevap veriyordu, hele çocuğumun yabancı ellerde büyümesine hiç tahammül edemem. Fakat o beni aldattı. Ailesini düşünmeden namusunu beş paralık etti. Boşanmaya karar verilmesini ve bu kadının cezalandırılmasını istiyorum.

Deliller kuvvetliydi. Tamamen cinsî münasebeti ifade etmese de kadının kendi el yazısiyle metresine hitaben yazılmış mektupları vardı. Muhtelif pozlarda muhtelif şahıslarla, hele metresiyle çekilmiş resimleri mevcuttu.

En başta bizzat cinsî münasebette bulunduğu yabancı erkeğin ifadeleri geliyordu. Aleyhinde şahadetler ise pek çoktu. Kadın hıçkırıklara boğularak:

- Evet mektuplar benimdir, diyordu. Fakat bunları kocama iş bulması için amcazademe yazmıştım. Resimlerden hiç haberim yok. Hele bu adamı hayatımda bir kere bile görmedim.

Kadına hapis cezası verdim, çocuğunu kocasına teslim ettim ve bu evlenme akdini feshettim.

Fakat ne kadar yanılmışım yarabbi!... Kocasının safiyeti kadar kadın da temizmiş. Onun yegâne kabahati güzel olmasındaymış. Bu felâket ona malik olamayanların, fakirliğine rağmen kocasına sadakatinde ısrar ettiğini görenlerin iftirasından başka bir şey değilmiş...

Ben cemiyeti ahlâksız bir kadından kurtarmaya çalışırken, bir aileyi yıkmış ve ihtiras sahiplerinin kucağına kendi elimle kirlettiğim bir kadını yem diye atıvermiştim. Hangimiz cezalanmalıydık acaba? Karısını senelerce aldatan, ailesinin paralarını avuç avuç başkalarına serpen ben mi, yoksa küçücük yavrusunu göğsüne bastırmaya çalışan şu zavallı ana mı?

Oh! İstanbul beni yine deli ediyordu. Sükûnetimi bir lâhzada muhitimden çalmıştı bu kaba şehir... Her an Zuzu'yu görmek ihtimali, boş geçen günlerde bir meşgale bulmamak kaygısı ölüm azabı gibi üzerime çöküyordu. Gözlerimdeki sarılık, derilerimdeki kesiklik ve cildimdeki lekeler muvakkat bir zaman için silinmişti amma içim ağlıyordu.

Boş duramayacaktım, mesleğimden uzaklaşamayacaktım. Çalışmalıydım; hem de çok iyi tanıdığım İstan-

bul'da, zanna dayanarak değil, bilerek, isteyerek bir maznunu delillerin şatafatına kapılan hâkimin menfi kararlarından kurtarmalıydım.

İstanbul barosuna kaydoldum ve avukatlığa başladım...

Bir sene böylece geçti. Suçluların dâvasını üzerime almadım. Hakkı çalınanları son ânına kadar müdafaa ettim.

Hak ve hukukun, iktisadî nizam ve hukukun, ahlâk ve hukukun, bir kelimeyle cemiyet ve hukukun münasebetleriyle yakinen uğraştım. Memnundum ve daha rahattım...

Hukuk sadece bir kaide değil, yaşamanın tam mânasiyle sembolüdür. Ona riayet edenler, onun gösterdiği yolda yürüyenler çoğaldıkça cemiyet alanında müşterek adım atışın verdiği tatlı ahenk işitilir. O zaman ayaklar hiç bir surette sendelemez.

Hukuku cemiyet doğurmuştur. Fakat onun kuru bir lâftan ibaret kalmaması için nâzımı da cemiyet olmalıdır. Bir tek cümleyle, biz birbirimizi gayet iyi tanımalı ve dertlerimizi sarmalıyız ki, hukuk daimî olsun, fakat hiç bir zaman hissedilmesin.

Bir yaz gecesiydi. Büromda geç vakte kadar çalışmış, evime dönüyordum. Hava oldukça sıcaktı. İstanbul katre katre çöken karanlıkla erimiş gibiydi.

Fazla çalışmaktan mı, yoksa muvaffak olamadığım bir dâvanın verdiği azaptan mı pek bilemiyorum, canım çok sıkılıyor, başım ağrıyordu.

Biraz dolaşmak, çeşitli hareketlerle gözlerimin sabitliğini gidermek istedim. Yavaş yavaş Karaköy'den Yüksekkaldırım'a doğru yürümeye başladım.

Etraf tenhaydı, tramvayların kampanaları fuzulî birer kelimeymiş gibi bana kadar geliyordu. Yolumun üzerinde tek tük ışıklar yanmıştı, vakit erken olduğu halde herkes uykuya dalmış gibiydi.

Bu mevsimde İstanbul ölü bir devir geçirir. Herkes plajda veya sayfiyededir. Şehirde kalmaya mecbur olanlar da sahillerde kendilerine birer eğlence bulmaya çalışırlar. Bu suretle caddeler ve hattâ ara sokaklar, evini hakiki mesken edinenlere veya buna mecbur olanlara ikinci bir cephe gösterir.

Barlar kapanmıştır, çalgılı gazinolar susmuştur. Şehir Tiyatrosu turneye çıkmıştır, sinemalar ise yüklerini taşıyabilmek için arka arkaya üç film, hattâ dört film göstermeye çalışırlar.

Tırmandığım yokuş ne kadar da sivri taşlardan meydana gelmişti. Ayağım kayıyor, manen ve maddeten çürümüş olan ciğerlerim nefes almakta güçlük çekiyordu.

Dinlenmek için bir köşe başında durdum. Burada sönük bir lüks, bir veremli perişanlığıyla yerlere dökülüyor, karşıdaki tahta parmaklık çürük bir diş gibi sırıtıyordu.

Belki de kaybettiğim dâvada haksızdım. Adamın suçu vardı; kardeşinin parasını çalmıştı. Fakat bu çalınan para aslında kimindi? Kendisinin lâkaydîliği ve açık elliliği yüzünden babasından kalan bütün miras kardeşine geçmemiş miydi? Kardeşi bu servetin olduğu gibi üzerine yatmıştı. Şimdi zaruret içinde kıvranan, tahsilde bulunan iki çocuğunu okutmak gayesiyle inleyen bu zavallı adam, kardeşinden yardım istemiş, red cevabı almış ve onun odada bulunmamasından istifade ederek açık kasaya elini uzatıvermişti! Para kimindi ve hırsız kimdi?

Dâvanın mahiyetini değiştirememiş ve gayeye götürememiştim. Adam mahkûm olmuştu. Kardeşi rahattı, hattâ mahkemeden çıkarken gülüyordu. Çünkü onu rahatsız eden bu yük, hiç olmazsa muvakkat bir zaman için omuzlarından kalkmıştı.

Karanlığa gömülen evlerden acayip müzik sesleri geliyordu. Ağlar gibi titrek çıkan bir ses, ağır bir Fransız şarkısı söylüyordu... Yerlerde konserve kutuları, gazete parçaları vardı. Karşıdan dört kişi bana doğru geliyordu. Bunlar vakitsiz sarhoşlardan olmalıydılar. Yalpa vuruyorlar, hep beraber bir halk türküsü mırıldanıyorlardı.

Birdenbire bakışlarıma bir darbe iniverdi. Mazi mi, yoksa hal mi bilmiyorum, adım atmama mâni oldu. Söylenilen bu halk türküsünün içine ince bir kadın sesi de karışıyordu. Evet, bir kadın sesi... Ve ben bu sesi çok iyi tanıyordum.

Dört kişi, bir veremli perişanlığıyla yerlere dökülen fenerin önüne gelince ileri atıldım:

- Zu-zu! diye bağırdım.

Yoktu... Ufak bir iz bile bırakmamıştı... «Sevgilim, sevgilim geliyorum» diyen bir kadın, bakışlarımdan birer hisse aldı. Plajlarda kumlara uzanmış kadınlar, kendilerini süzüşüme bazan kızdılar, bazan lâkayd kaldılar, fakat ekseriya güldüler...

Boş yere yoruldum, boş yere yıprandım. Zehra muhakkak İstanbul'dan gitmişti. Nihayet ümidimi kestim ve eve döndüm.

İstanbul yine bana zehir olmuştu.. Boğaz'ın büyük bir kıvraklıkla akan sularında o vardı. Kâğıthane deresinin balçıklı sahillerinde, Çamlıca tepelerinde batan güneşte, harap bir kahvenin önünden akan küçük çeşmede onun izleri saklıydı. Artık kâinata, hortlayan bir Nedim yerine hortlayan bir Zu-zu hâkimdi!

Onu ne kadar istekle anıyor ve arıyordum Yarabbi! Hâlbuki Zu-zu'yla en ufak bir münasebette bile bulunmak niyetinde değildim. Her şey değişmiş, mazi yıkılmıştı. Bana artık bir ayı postu üzerinde gecelerini veremezdi ve ben zaten bunu istemezdim ondan. Sadece bana yine bir kaç masal anlatsın, karşımda kıvrılarak gülsün, dertlerini bir kardeş gibi önüme sersin...

Ona yardım edebilirdim, onu bugün içinde bulunduğu feci muhitten kurtarabilirdim.

Hayır, ben Zehra'yı çökük bir göğüs, feri kaçmış bir çift göz, gülüşlerini kaybeden dudaklariyle görmek istemiyordum. O yine etrafı çınlatan kahkahalarını savurmalı, bazan güzel, bazan çirkin olmalı, mütemadiyen şekil değiştirmeliydi. Bu suretle kendi kendine büyüyen hayallerim yıkılmamalıydı. Zehra'yı harap görmek veya herkesin tapacağı kadar güzel bulmak, işte tahammül edemeyeceğim yegâne mevzu idi...

Onu affetmiştim... Hattâ beni sebepsiz terketmesini haklı bulmuş, buna aklımca uygun sebepler icad etmiştim. Fakat o yoktu... Yine kaçmış, yine uzaklaşmıştı!

Seviyorum... Zu-zu'yu seviyorum. Kaytan bıyıklı sahte külhanbeylerin, yangın yerlerinin, harap cami kovuklarının fahişesi Zu-zu'yu çıldırasıya seviyorum...

Onun şimdi diz kapaklarının üzerinde yarım bir etekliği, maroken ayakkabılarından taşan yırtık çorapları ve sarıyla siyahın karıştığı acayip renkli saçları var... Ve ben üç çocuklu, namuslu bir karıya sahip, aile babası, tanınmış bir avukat... Fakat yine onu seviyorum... Sevgi, ihtirasların birleştiği bir yolda ilerleyenlere öyle çılgınlıklar yaptırıyor ki, bunu asırların tarihinde arayınız. O zaman beni affedecek, kabahati benden uzaklarda bulacaksınız. Ah! Size sevginin sarsıntılarını teker teker anlatamayacağım. Bunu, psikolojisini yaşamış olanlardan sorunuz...

Bir pazar günü evde oturuyordum. Belkıs sallanarak odaya girdi:

- Baba, dedi. Ali ağabeyim var ya.

- Evet.

- Geçen gün senin kitap dolabından bir şey aldı, bana da ondan versene.

Galiba hastaydım. Şu bir kaç gündenberi geçirdiğim fırtınalı hayatın tesiri olacak, gözlerim yavaş yavaş kapanıyordu. Sözlerime bir mâna gizlemeye çalışmadan:

- Ali ağabeyinin aldığı neymiş kızım? diye sordum.

- Bilmem, dedi, dolabın alt gözündeydi, hemen cebine soktu. Akşama bana çukulata getirdi.

Yavasça ayağa kalktım. Bir meraktan ziyade bir iş yapmak için kitap dolabını açtım. Alt göze, mecmuaların yanına bir kaç aydanberi sigarayı bıraktığım için sigara paketimi, ağızlığımı ve çakmağımı koymuştum. Hayretle gümüş sigara paketimin yerinde durmadığını gördüm. Demek buna Ali almıştı.

Koltuğuma otururken;

- Bana Ali'yi çağır, diye bağırdım.

Biraz sonra Ali bir kaz gibi gururla içeri girdi. Yüzüme dudaklarını kıvırarak bakıyordu.

- Beni istemişsin, dedi, bir şey mi söyleyecektin?

- Evet, sen dün bu dolaptan bir şey almışsın. Neydi o?

İlk önce kızardı. Ellerine destek aramak için etrafına bakındı. Sonra:

- Hiç bir şey almadım, diye kekeledi.

- Almışsın.

- Hayır!

- Yalan söylüyorsun. Gümüş sigara paketimi çalmışsın.

- Hayır!

O artık büyük bir cüretle inkârına devam ediyordu. Kekelemesi ve kızarması bile kalmamıştı. Yavaş yavaş

sinirlerim gerilmeye başladı, kan beynime hücum etti. Yerimden sıçradım:

- Söyle, diye bağırdım, sigara paketini niçin çaldın?

Geri geri çekildi. Yüzüme tükürür gibi:

- Hırsızı kendi çocuklarında ara, diye cevap verdi.

Başım dönüyordu. Acayip bir korvetin tesiri altında kulaklarına yapışıverdim. Silkinmek istedi, bırakmadım. O zaman göğsüme bir yumruk indirdi. Gırtlağına yapıştım. Diz kapaklarına şiddetle bir kaç tekme attım. Yere yuvarlandı. Ayaklarımla çiğnemeye başladım. Fakat kuvvetliydi, fırsatını bulsa üzerime atılacak, beni ezmek için bir lâhza bile düşünmeyecekti. Mütemadiyen küfrediyor:

- Kahbe, diye bağırıyordu, ben sana gösteririm...

Nefesim kesilmekle beraber ayaklarım mihaniki bir surette onun vücudunda yaralar açmakta devam ediyordu... Nihayet ağzından kan gelmeye başladı... Atladı, feryatları kesildi ve fısıltı halinde:

- Bırak beni dedi, herşeyi söyliyeceğim.
- Tabakayı ne yaptın?
- Sattım.
- Niçin sattın?
- Ona para bulmak için.
- O kim ?
- Zahide, metresim!...

Daha fazla ayakta duramadım. Ali'nin yanına çökercesine oturdum... Ne yapabilirdim? Şimdi bir delikanlı çağına girmek üzere olan şu çocuk, tıpkı benim gibi aile terbiyesi almadan büyümüştü. Ona hiç kimse sahip çıkmamıştı. Hisleri olduğu gibi inkişaf etmiş, gördüğü menfî filmler, okuduğu açık romanlar, tramvaylarda, vapurlarda, kırlarda her yarde rasladığı acayip manzaralar ve işittiği açık cümleler, onun dizgin vurulmayan pis ihtiraslarını büsbütün kamçılamıştı.

İşte o da büluğ çalının ilk senelerinde, kimbilir nerede bulduğu birisinin kucağında eriyordu.

Ali'yle ben aynı seviyedeydik. Fuhuş ve hırsızlık ikimizin de müşterek sermayesiydi. Ben, babasının parasıyla annesini aldatmıştım. O, benim tütün tabakamla beni aldatıyordu. Hırsız neredeydi? Davacı kimdi? Sevgi mi? Ne fena?... İhtirasın, kepazeliğin, ahlâksızlığın adını bir de sevgi koyuyoruz!

Ali'ye beş lira uzattım:

- Al bunu metresine ver, dedim.

Ayağa güçlükle kalktı:

- Senin parana tenezzül etmem! dedi.

Oh! Ne fena... O insafsız Cadıların Kırbacı işte yine şaklıyor... Sırtımdaki yaralar tahammül edilmez bir şekilde sızlıyor. Nedim, hattâ Şevket bey karşımda hora tepiyorlar...

-XIV-

Kış yaklaşıyordu... Yazın verdiği uyuşukluğu nisbeten üzerimden atmış, işime devam etmeye başlamıştım. Hâdiseleri tekrar unutmuş gibiydim, yine günlük hayatın yeknesaklığı çökmüştü. Mazi bir sis perdesine bürünmüş gibi bana uzak geliyordu.

Izdıraplarımız ne kadar tesirli ve derin olursa olsun, insan bünyesi bunu hazmetmeye müsaittir. İradenin fazlalığı nisbetinde muhakkak doğru ve temiz bir yol bulunabilir. Yalnız koca bir cemiyet içerisinde tek bir iradenin ehemmiyetli rolü olmaz. Buna müşterek iradeler, içtimaî düşüncemiz yardım etmelidir. Bizi kötülük âlemine sürükleyen fikirler, yalnız birimizin değil, hepimizin malıdır. Safiyet bir kişinin olmaz. Zaten aranılan da bu değildir. Kütle ahlakan, düşünce görüş bakımından, cemiyet teşekkülündeki vazifeleri itibariyle bir billur gibi saf ve parlak olmalıdır. Her türlü ihtirasın bu ahengi bozacağı muhakkaktır. Uymak, inanmak, yardım etmek, temiz fikir beslemek, müşterek saadeti doğurur. Müşterek saadet ise ferdî saadetin menşeidir. Beni zaman zaman sarsan acayip hâdiseler ve bunları acayip görüşüm, belki biraz tesadüflerin eseridir. Fakat bu, daha çok insanların sırtına yüklenemez mi? İşte Zu-zu'nun büyülü bir gecede anlattığı «Cadıların Kırbacı», bu noktada şaklamaktadır.

Bir sabah yazıhanenin merdivenlerinden çıkarken kâtibimle karşılaştım.

- Hayrola, dedim.

- Hayırlar beyim, diye cevap verdi. Sirkeci'ye kadar gidiyorum.

- Bir şey mi alacaksın?

- Evet. Bir reçete yaptıracağım, bir şişe losyon ve bir ruj alacağım!

- Kendin için mi?

- Hayır, sizin yakın akrabalarınızdan bir kadın için!

- Kim söyledi?

- Kendisi... Biraz evvel geldi. Masanızda oturuyor ve sizi bekliyor!

- İsmi neymiş?

- Sormadım.

Hayret ettim ve koşarak yukarı çıktım. İçimde hafif bir heyecan vardı. Bir merak ve bir meçhulle karşılaşmak korkusu...

Kapıyı açıp yazı odama girer girmez bütün heyecanlarım derin bir şaşkınlıkla siliniverdi.

Yazı masamın yanındaki koltukta Belma oturuyordu. Bacak bacak üzerine atmıştı. Sigara dumanlarını burnunun deliklerinden kendine has bir şekilde çıkarıyordu ve bana gülerek bakıyordu. Kahverengi eldivenleri, elinde ceviz işlemeli bir mahfaza gibi duruyordu.

- Merhaba Bedri, dedi.

Elini sıktım.

- Merhaba, diye cevap yerdim.

Yer gösterdi:

- Şöyle yanıma otur bakalım, dedi. Sen benden sonra geldiğin için misafir sayılırsın.

Cevap vermediğimi görünce ilâve etti:

- Kâtibini bir bahane ile savdım. Leylek gibi herif... Gidip gelmesi, ısmarladığım ruju bulabilmesi en aşağı bir buçuk saat sürer. Bu suretle daha rahat konuşuruz.

- Bana bir şey mi anlatacaksın?

Yüzüme dik dik baktı:

- Bu ne acayip sual, dedi; safa geldin demeden, sıhhatimi sormadan işi kısa kesmek istiyorsun? Yoksa benden bu kadar çok mu soğudun?

Biraz heyecanlanmıştım. Fakat bu, Belma'yı senelerden sonra görmemden doğan ruhî bir ifadenin tesiri değildi. Sadece bir şaşkınlığın ifadesiydi. Saçlarına iliştirdiği gümüş tokadan, ayağındaki ayakkabılara varıncaya kadar üzerinde muazzam bir servet taşıyan şu kadın benden ne isteyebilirdi? Mazideki bir hevesin, belki de hakikî bir arzunun en ufak biri mevcut değildi ki bana hislerini dökmeye gelsin!

Makyaj ve lüks onu eskisine nazaran çok daha güzel yapmıştı. Bacakları kalınlaşmış, kalçaları genişlemişti.. Mazide eski elbisesinin altında sönük duran göğsü, bir softayı bile titretecek kadar enfesti. Ondüle, ruj, nefis bir koku, kürk manto, altın bilezikler, pırlanta yüzükler... İşte bugünün Belma'sı bunlarla doluydu. Ve ben bu kadını kovmak mı, yoksa konuşturmak mı lâzım geldiğini bir türlü kestiremiyordum. Kendisini hayretle süzdüğümü görünce güldü:

- Dilin tutuldu galiba, dedi. Yoksa ben bu kadar şaşılacak bir hale mi girdim?

- Hayır!

- O halde?

- Bilmem!

Omuzumdan itti:

- Azizim, dedi, bunları bırakalım. Evvelâ seni tebrik ederim; meşhur bir avukat olmuşsun. Ceza dâvalarının

en hararetli müdafii, genç ve sempatik avukat Bedri Kök! İsmin bile şatafatlı.

Sustuğumu görünce:

- Karın ne yapıyor, diye ilâve etti, çocukların ne âlemde?

- Hepsi iyi...

- Kaç çocuğun oldu?

- Üç tane, iki de evvelden vardı.

- Oh! Oh!... Gayet güzel... Tam bir aile babası... Sabah ise, akşam eve.. Arada bir gözlerini etrafta dolaştırıyor musun bari?

- Hayır.

- Demek tamamen sadık bir kocasın?

- Evet.

- Karın güzel mi?

- Belki!

Birdenbire ayağa kalktı. Kürk mantosunu yazı masasının üzerine fırlattı.

- Of be, dedi, ne tahammül edilmez bir erkek olmuşsun sen; içime sıkıntılar bastı... Ağzından kelimeler dirhem dirhem çıkıyor. Biraz konuşsana.

- Sen konuşuyorsun ya...

- Bana bakma. Bunları lâf olsun diye soruyorum. Yoksa senin hâlâ «A.»daki âşık tipli, hülyalı bakışlı Bedri olduğunu bilirim. O zaman ben amma da toydum değil mi?

- Hiç de değil, diye cevap verdim. Toy değildin, sadece temiz gözüken, aile yuvası kurmaya namzed bir kızdın.

- Yoksa bana âşık mı olmuştun?

- Böyle bir şey söylemedim. Yalnız seni boş geçen hayatıma karıştırmayı düşünmüştüm. İstemedin. Fakat isteseydin ne olacaktı sanki; eminim bugün gırtlak gırtlağa kavga edecektik.

Gülmeye başladı... Yalnız onun gülüşleri kuruydu. Zu-zu gibi. Bu isim birdenbire aklıma nereden geldi? Biliyorum, derin ve insanı hülyaya salan ahenklerle dolu değildi. Lâlettayin belki de dünyadan elini eteğini çekmiş ihtiyar bir kadın gülüşü...

Elimi yakaladı, avuçlarının içerisinde sıktı.

- Hah şöyle, dedi, biraz dilin açılsın. Konuş artık, eski günleri yâdet... Ben de zaten sana bunun için gelmiştim. Gençlikte yaptığımız aptallıkları tamir edelim diye!... O zamanki arzularımızı şimdi yerine getirelim... Amma sadece bu kadar değil, dahası da var... Seninle müşterek çalışacağız, büyük işler yapacağız.

Yine gülmeye başladı... Sonra birdenbire üzerime atıldı, belimden yakaladı, derin derin dudaklarımdan öptü...

Ben şaşırmış, neye uğradığımı araştırırken:

- Nasıl, diye kesik kesik fısıldadı, beni istemiyor musun? Hâlbuki bundan sonra etimle, kanımla, her şeyimle seninim... Çok para kazanacağız... Zevk âlemine dalacağız... Sarhoş olacağız!

Cevap vermeme vakit bırakmadan dizime oturdu. Kolunu boynuma doladı.

- Beni dinle Bedri, dedi, sana bir kaç cümleyle projemi anlatayım. O kadar çok beğeneceksin ki, küskün geçirdiğin günlerine derhal bir tekme vurarak bana sarılacaksın... Biliyorsun; benim, kendini beğenmiş, sarsak, ukalâ, dangalak mı dangalak, aptal mı aptal Yahya isminde bir herifim var. Hattâ onunla evlenmiştim bile...

Durdu. Biraz düşündü... Sonra:

- Sahi, dedi, evli olduğumu bilmiyorsun. Fakat bu o kadar üzerinde durulacak bir mesele değil! Bugün hâlâ Yahya'yla kanunen evli bulunuyorum amma, bu, neticeyi değiştirmez. Sen esas gayeyi dinle...

Dudaklarını kulağıma dayadı. Kulak mememden öptü.

- Bundan iki ay evvel onunla kavga ettik. Beni bir yığın şırfıntının içinde tahkir etmeye kalkıştı. Derhal mukabele ettim. Yüzüme bir tokat vurdu ve bu da yetmiyormuş gibi oradaki karılardan birini koluna takıp başka odaya geçti. Düşün bir kere, ben bu hakarete nasıl tahammül edebilirim? O serserinin senelerdenberi kahrını çektikten sonra, tam bütün servetine elkoyacağım bir sırada çiğnenmiş lokmayı başkasına terketmek, benim harcım mı? Eskiden olsaydı, neyse... Amma şimdi tecrübem, bilgim o kadar çok ilerledi ki, bu enayiliğe göz göre göre katlanamam...

- Günlerce düşündüm, bir çok intikam plânları kurdum. Kabil değil yalnız başıma hiç birisini başaramıyordum. Nihayet dün gece aklıma sen geldin. Daha evvel gazetelerde ismini okumuş, adresini öğrenmiştim. Zaten seni senelerden beri özlüyordum... İşte hemen yanına koştum... Tamamen seninim...

Yüzüne hayretle baktım,

- Peki, şimdi ne yapacağız? dedim.

- Gayet basit... O heriften para sızdıracağız!

- Bu nasıl olur?

- Çok kolay! Bir kere Yahya korkağın biridir. Sonra boğazına kadar sahtekâr bir adamdır. Envai çeşit ihtikâr, dolandırıcılık ve hırsızlıkları vardır. Elimin altında bir çok deliller saklı. Bazılarını da biz burada tanzim ederiz... Binlerce otomobil lâstiğini nerelere gizlediğini, tonlarca kahvenin hangi dükkânın mahzeninde saklı olduğunu biliyorum. Sen bu işin hukukî cephesine tamamiyle vâkıfsın. Ona kaçamak yol bırakmazsın. Ben de senin adını yazarak kalpazan Yahya'yı tehdit ederim.

Gerek sahte vanalarımızın, gerekse hakikîlerinin birer suretini gönderirim. İcap ederse bir gün hep beraber buluşur, onu iyice sıkıştırır, pazarlığa girişiriz. Sen kanunla-

rı ve cezalarını birer birer önüne dökersin. Sonra gel keyfîm gel. Elli bin, altmış bin, hattâ yüz bin bile verir. Paraları cebe atar atmaz onu adam akıllı sarhoş ederiz, bir temiz döveriz. Bir bu kadar parayı da ölüm korkusuyla sızdırırız. Ondan sonra tatlı canımızın keyfine bakarız. Olmaz mı şekerim?

- Olmaz!

Gırtlağım yırtılırcasına bağırdım. Ve bu kudurmuş kahpeyi karşıdaki duvara fırlattım.

- Defol!

- Bu ne demek?

- Çok konuşma, defol!

- Vay züppe, sende mi beni tahkir ediyorsun?

- Derhal yazıhaneyi terket! Cehenneme kadar yolun var!

Üzerine atıldım, bileklerinden yakaladım, çömeldiği yerden kaldırdım.

- Kolumu kırıyorsun! diye bağırdı. Ben kendim çıkarım, yardımına ihtiyacım yok.

- Yardım etmiyorum, seni kovuyorum.

Her tarafım mengeneyle sıkıştırılmış gibi sızlıyordu. En mukavim bir insanın bile tahammül edemeyeceği kadar şiddetli titriyordum. Başım dönüyor, beynimin içinden vücuduma doğru bir uyuşukluk yayılıyordu...

Belma ise hiç bir şey yokmuş gibi yerinden kalkmış, eski haline avdet etmişti... Hattâ gülüyordu bile... Büyük bir sükûnetle yırtılan elbisesini düzeltiyor, kopan korsasını bir iğne ile iliştiriyordu.

En ufak hareketini bile gözetliyordum. Bu benim bildiğim Belma olamazdı! Ne çabuk değişmiş, bu şekli nasıl almıştı? «A.»nın, Hamdi beyin sessiz kızı, bir yılan gibi insanı sokabilir miydi?

O düşüncelerime kulak asmadan tuvaletini yaptı ve mantosunu giydi. Sonra karşıma dikildi.

Kütüphaneye sırtımı dayamıştım, ona bakmamaya çalışıyordum. O anda karşımdaki bu tadın bir baykuştan, bir dişi domuzdan farksızdı... Soğuk, mide bulandırıcı bir mahlûktu o! Ellerini beline dayamıştı, kinle yüzüme, gittikçe moraran yüzüme bakıyordu. Sanki işitmiyecekmişim gibi:

- Bedri, diye bağırdı; senden de intikam alacağım.

- Hiç bir şey yapamazsın.

- Seni avucumun içine öyle kıstıracağım ki, çırpınacak, sendeleyecek, ayaklarıma kapanacaksın. Sen sanki namuslu musun, sen sanki temiz ahlâklı, karısına sadık bir adam mısın? Budala. Fahişe Zu-zu'nun serseri âşığı.. Benim gibi bir kadına dudaklarını vermekten çekinen sahte avukat... İllâ Zu-zu ha! Ona hâlâ seviyorsun demek?

- Seni alâkadar etmez.

- Yavrum, o şimdi cife oldu... Bir paçavradan, bir gübreden farksız!

- Biliyorum.

- En müptezel serserilerle düşüp kalkıyor. Sırtına giyecek bir çuvalı bile yok, her tarafı lime lime...

- Biliyorum.

- Firengi, gonokok, envai çeşit hastalıklarla günden güne yıkılıyor...

- Biliyorum.

- Demek bunların hepsini öğrendin? Yoksa hâlâ münasebetiniz devam mı ediyor?

- Seni alâkadar etmez.

- Uyduruyorsun.. Onu hiç görmedin. İstanbul'a geldiğin gündenberi mütemadiyen izini kovalıyorsun amma bir türlü bulamıyorsun. Bak, moraran yüzün şimdi nasıl sapsarı oldu. Ben sana daha esaslısını söyleyeyim. Senin sevgili Zu-zun, sokak köpeği fahişe Zu-zun, bir katildir... Katran Hasan cinayetinin yegâne failidir o. Okumadın

mı, gazeteler kaç gündenberi katili bulunmayan bu cinayeti yazıp duruyor. Meşhur avukat Bedri Kök'ün metresi, biricik sevgilisi, cife Zu-zu, şimdi polis tarafından kovalanan bir katildir!

Kendime hâkim olamadan tekrar bağırdım:

- Yalan söylüyorsun!

Aman Yarabbi, bu kadın benden ne istiyordu? Neden karşıma çıkmıştı? Sükûn bulan hayatımı bulandırmak hakkını nereden almıştı?

Belma dudaklarının üzerine sahte bir tebessüm toplıyarak:

- Yalan mı söylüyorum? diye sordu. Yalan ha! Daha iki gün evvel bir dilenci gibi kapımı çaldı. İstanbul'dan kaçmak için benden para istedi!

- Ne yaptın?

- Kovdum... Bir katili, bir cife fahişeyi evime mi kabul edecektim?

Bu kadının lâflarına daha fazla tahammül edemeyeceğimi anladım. Hayır, o insan olamazdı... Vaktiyle melek kılığına bürünmüş bir iblis... Neler söylüyordu, en hassas hislerimi nasıl tahlil etmişti? Beni yaralamasını ve yere sermesini nereden öğrenmişti?

Derhal saçlarından yakaladım, bir cadı karı kovar gibi kapıya doğru sürüklemeye başladım.

- Çık! Bir dakika bile seni karşımda görmek istemiyorum... Hem bir daha Zehra'nın adını ağzına alayım deme. İlkönce kendine bak. Dünyadaki insanların en pisi, en sakîli sensin...

Birdenbire geri döndü, sivri tırnaklarını etime batırdı, başını sür'atle çekti. Bir tutam saçı avucumda kaldı.

- Köpek! diye bağırdı. Bu hareketlerinin cezasını birer birer çekeceksin. Onun nereye saklandığını biliyorum. Şimdi postahaneden polise telefon edeceğim ve sevgili Zu-zun bir fare gibi yakalanacak...

Sonra yüzüme bakmadan, tekrar pejmürde bir hale gelen kılığını düzeltmeden dışarı fırladı. Koridorlarda mütemadiyen gülüyor, ıssız gecelere çöken baykuş kahkahaları gibi titretici feryatları duvarlara çarpıyor, kapılardan süzülüyor ve bana kadar geliyordu...

O, kudurmuş bir kısrak gibi taşkın, dayak yemiş bir deli gibi kinciydi... Koridorlarda hâlâ bağırıyor, birbirini sür'atle kovalayan ayak sesleri feryatlarına karışıyordu...

O anda ben bir hiçtim... Meşhur avukat Bedri Kök, kıymetli ilim eserlerini sıraladığı, kanunun ruhunu öğretmeye çalıştığı yazıhanesine bir yabancı kadın kabul ediyor, ona saldırıyor, mücadele devam ediyor ve kadın her şeyi mahvolmuş bir insan gibi feryat ederek kaçıyor. Üstü başı pejmürdedir, muhakkak bu zavallı kadının namusuna tecavüz edilmiştir... Bu meşhur avukat ne iğrenç, ne âdi bir adam... İşte hâdiselerin ikinci ve zahirî yüzü!...

Sonra diğer bir kadın... Fahişe ve kimsesiz Zu-zu... İnce bilekli, sedef dişli zavallı fahişe Zu-zu. O kimseye bir şey yapmadı ki... Onun bütün günahı, benim onu sevmemde midir? Niçin polise telefon edilecek? Vatandaşlık duygusu, kanuna yardım değil, sadece kahpece bir intikam! Belma'yı Zu-zu kovmadı ki, Belma'nın saçlarını Zu-zu koparmadı ki... Onun hiç bir şeyden haberi yok. Bu anda kimbilir hangi kale kovuğuna büzülmüş, korkunç akıbetini titreyerek bekliyordur?

Cemiyetin çifte damgalı kadını! Fahişe ve katil... Niçin ama, o neden orospu ve neden cani oldu? Bilmiyorum ki, bilmiyoruz ki... Daha doğrusu düşünmüyoruz...

Orospoluk gayri kanunî cinsî temasın neticesinde kadınlara takılmış bir adsa, bu ismin içinde parayla ve namütenahi erkekle temas gizliyse, Belma ve onun gibileri necidir? Onlar sadece bir metres ve lüks kadın mı? Fahişeler yalnız genelevlerde ve Beyoğlu sokaklarında dolaşan erkek avcılığına çıkmış kadınlar mıdır? Kocasını bir pula

satıp çifte çifte âşıklarla dolaşan evli kadınlar ne oluyor? Plajlarda ve kırık bir gramofonun cızırtısı karşısında dansın ahengiyle mest olup kendisini, hiç tanımadığı, lâlettayin -ihtiyar veya genç- bir erkeğe teslim eden genç kızlar neci? Yakalarını kurtarıp ahmağın birine satılırlarsa ev kadını, heveslerini günlüğe indirirler de aile ocağından kaçarlarsa evvelâ bar artisti, belki mürebbîye ve hattâ müesseselerde işçi... Sonra? Neden sonra fahişe? Ne kadar saçma... Bu cemiyette fahişe denen bir zümre varsa, o ilk andan itibaren fahişedir... Bari onları nüve halindeyken çekinmeden fahişe diye çağırmalıyız ki, yanılıp da evimizi, çocuklarımızı, şevkimizi ellerine teslim etmeyelim... Şayet onlara orospu diyemiyorsak, hiç bir kadın orospu değildir. O halde orospulardan çekinmeyelim ve bir veba mikrobuymuş gibi kaçınmayalım!

Belma'nın intikam feryatları yavaş yavaş uzaklaşıyordu... Canlı bir ölüm makinesi gibi, soğukluğu duvarların, mermer merdivenlerin arkasında kaldıkça ayakta duramayacağımı anlıyordum...

Mesele gayet basitti. Bir hafta evvel Ahırkapı'nın harab evlerinden birinde, meşhur sabıkalı Katran Hasan ölü bulunmuştu. Adliye doktorunun verdiği rapor ve emniyetin tahkikatı neticesinde, Hasan'ın başına evvelâ ağır bir cisimle vurulduğu ve sonra sivri uçlu bir bıçakla muhtelif yerlerine, bilhassa kalbinin üzerine öldürücü darbeler indirildiği anlaşılmıştı. Ölünün odasında kama ve ağır cisim bulunamamıştı. Sadece mutfakta sapsız bir balta ele geçmişti.

Katil belli değildi, hiç bir iz bırakmamıştı. Katran Hasan'ın arkadaşları meydanda yoktu. Yalnız sofanın bir kenarında topuğu kopuk bir tek kadın iskarpini bulunmuştu. Mahalleli, Hasan'ın bu evi bir ay evvel kiraladığını ve yüzü yaralı bir kadınla beraber akşamları geldiğini, sabahları erkenden gittiğini söylüyordu. Şimdi polis, yüzü

çıbanlarla dolu, cerahatli kadının peşindeydi. Katil olması ihtimali kuvvetle tahmin edilen bu esrarengiz kadın yakalanırsa, cinayetin içyüzü meydana çıkacaktı...

Zu-zu... Benim sevgili, zavallı Zu-zum; acaba sen katil misin? Serserilerle düşüp kalktığını gözlerimle gördüm. Beni inkâr bile ettin. Fakat bunlar senin katil olduğunu isbat eder mi? O ince ve sivri parmakların, bir kamayı bir insanın göğsüne saplayabilir mi? Bu cesarete ince ayak bileklerin, kırmızı dudakların, sedef dişlerin müsaade eder mi? Hangi düşünce ve hangi sezişin tesiriyle bu işi yaptın? Ah! Sen vaktiyle niçin benden kaçtın?

Bak şimdi evimdeyim, bir odaya kapandım, sadece seni düşünüyorum. Önümde Katran Hasan cinayetini bütün tafsilâtiyle yazan bir sürü gazete var. Yandaki odadan gecenin duruşuyla canlanan radyonun sesi geliyor. Ağlayan bir ses, inleyen bir saksafon... Sanki yaralı bir bülbül feryat ediyor. Uzak ülkelerden, denizlerin, dağların ardından gelen bu lâtif musiki, senin yokluğunu bana bütün acılariyle anlatıyor. Belki Cenubî Amerika'da, belki de San-Fransisko'nun küçük bir kasabasında bu sesin sahibi, bilmeden bizim için ağlıyor... Hayır hayır! Yanılıyorum; sadece senin için ağlıyor... Zu-zu'nun esrarengiz düşünceleri, Zu-zu'nun feci neticesi için...

Ses titriyor, kıvrılıyor, mâsum bir genç kızın berrak bir pınara gözyaşlarını damlatışı gibi ezilen, kaybolan, fakat tesiri asla unutulmayan bir sızı bırakıyor...

Of!... Şimdi de keman başladı... Hayır, burada notaların ifadesi yok. Sadece onu besteleyen bestekârın, titrek parmaklariyle tekrardan can veren sanatkârın hassas ruhu var... Bestekâr ve sanatkâr coşkun ve asil ruhlarını birleştirmişler, büyük bir cömertlikle bize sunuyorlar... Bu ne büyük tevazu! Bizim binlerce pislikle yuğrulmuş, hamur olmuş ruhlarımız, onları da kirletmez mi acaba?

Zu-zu... Her ne olursa olsun benim masum fahişem, sen katil olmazsın; bu sadece Belma'nın bir iftirası, benim kuruntum ve kötü hayalimdir... Seni muhakkak bulacağım; bana katil olmadığını tekrarlayacaksın. Sevincimizden ağlayacağız. Seni derhal içinde bulunduğun pis muhitten kurtaracağım, her türlü refahını temin edecek bir köşe hazırlayacağım. Hattâ icab ederse evimde de oturabilirsin. Yeter ki bana katil olmadığını söyle! Seni affediyorum; fahişeliğini de, beni terkedişini de, sevgini başkalarına verişini de, hattâ beni tanımak istemeyişini de affediyorum!

Belma yalan söyledi. O bir canavardır. Cadıların Kırbacı'nın tecessüm etmiş diğer bir şeklidir. Sen ona para istemeye gitmedin, zaten tenezzül bile etmezsin. O senin gizlendiğin yeri, yaşayış tarzını bilmiyor. Evet hepsi yalan. Sen benim temiz Zehra'msın. Görünüşte herkesin kadını, hakikatte sadece kendi kendisinin kadını Zehra...

Yarın sabah gazeteler hiç bir şey yazmayacak, sen yakalanmayacaksın... Ve ben seni muhakkak bulacağım...

Bilmem, Anadolu'da dolaştınız mı? Orada, insan emeğine hasret kalmış bozkırlarda bile bir zerafet vardır. Hektarlarca arazi ufuklara kadar çırçıplak uzanır. Gözler, bir bitim, bakışları durduracak küçük bir nokta arar. Bazan önünüze köy arabalarının çizdiği kıvrık bir yol çıkar, bazan ince bir patika. Yürürsünüz, güneşin yahut soğuğun bir balyoz gibi beyne inen tazyikinden kurtulmak için mütemadiyen yürürsünüz. Ümidiniz sadece toprak damlı köy evlerindedir. Oralara bir an evvel sığınmak, tabiatın bu aman bilmez işkencesinden kurtulmak istersiniz. Fakat karşınıza birdenbire bir yardımcı, bir baba dostu gibi iri bir ağaç çıkar. O, bu koca bozkırda yalnız başına yaşamaktadır. Çünkü vaktiyle bu heybetli dostun

bütün arkadaşlarını hain insan elleri içi titremeden öldürmüştür. Bir şefkat perisi gibi size gülen bu yaşlı dostun dalları bile asırlıktır. Hele gölgesi ne kadar serin... Derhal koşar, sırtınızı gövdesine davar, serinlersiniz. Yahut tipiden ve yağmurdan sakınırsınız.

O zaman gerilere doğru bakılınca biraz evvel size işkence veren kıvrak yollar, yayılan sararmış otlar, gözlere hülyaymış gibi gelir. Güneş batarken, kavrulmuş otlara kendi renginden renkler katar, çok uzaklardan bir hayal gibi görünen dağların gölgesi hiç durmadan şekil değiştirir. Artık bozkır canlanmıştır.

Heyhat!... Ben böyle değildim; bir türlü hayat bulamıyor, geçmişi unutamıyordum. Gelecek ise beni büsbütün vuruyordu.

Nitekim son ümidim Zehra'yı bulmakta, son tesellim onunla konuşmakta olduğu halde ertesi günkü gazeteler, bu arzumun acı bir şekilde yerine geldiğini bildirdiler.

Müvezziin elinden gazeteyi kapıp ilk sahifede gözlerimi dolaştırınca acı hakikatle karşılaştım. Gazetenin birinci sahifesinin alt kısmında iri puntolarla «Katil yakalandı» diye yazılıydı. Ve iki süngülü arasında boynu bükük Zu-zu duruyordu...

«... Dün öğleden sonra genç ve asil bir kadın, polise müracaat ederek Katran Hasan cinayetinin failini ihbar etti. Ve Silivrikapı surlarının harap bir kovuğunda Zu-zu adıyla anılan fahişe yakalandı...

Aziz okuyucularımıza evvelce yazdığımız gibi...»

Gazetenin simsiyah harfleri bir buğu gibi sadece gözlerimi yakıyordu. Görmeden, duymadan, anlamadan, okuyordum.

«Zu-zu suçunu derhal itiraf etmiş, bilerek, isteyerek ve kasden öldürdüm, demiştir. Fakat cinayetin sebebini anlatmamıştır. Sorulan sualler cevapsız kalmıştır...»

«Cinayetin sebebi hâlâ öğrenilemedi.

Aile ocakları söndüren, erkekleri taşıdığı envai çeşit hastalıklarla zehirlieyen, hırsızlık, kaçakçılık yapan esrarkeş Zu-zu kimdir?...»

Bu zehir saçan kâğıt parçasını daha fazla elimde tutamadım. Onu bir lâhzada parçalayıp yere attım. Sonra karıma:

- Şapkamı getir! diye haykırdım.

Ayı postları üzerinde ince parmaklarını saçlarımda dolaştıran, bana kıvrak nefesiyle masallar söyleyen Zehra, şu iki jandarma arasında duran kadın mıydı? Güneşin, yemyeşil otlarını öptüğü kırlarda dolaşırken ayağımızın altında gezinen karıncaları çiğnememem için bana ihtar eden Zu-zu, bu hüviyeti meçhul katil miydi? Bir cenazenin arkasında yürümeye cesaret edemeyen, mezarlık servilerine çekinerek bakan Zehra, ölülere mesken olan kale kovuklarında baykuşlar gibi yaşayan insan mıydı?

Hayır! Bunların hiç birisi olamazdı! Hepsi yalandı. Zu-zu saf ve masumdu... Anlayacaktım. Onu konuşturacak, bütün derdini dinleyecektim. İcabederse müdafaa edecektim. Ben de bu cemiyetin adamıydım. Cemiyetin bir davası vardı karşımda. Mesleğim ve belki de sevgim beni çağırıyordu.

Bir hastalığın menşeini araştırmak, bilmeden tedavi etmekten çok daha faydalıdır.

Ben sadece Zu-zu'yu müdafaa etmeyecektim. Birçok Zu-zu'ları da kurtarmaya çalışacaktım. Belki egoist bir görüşle hareket ediyorum, belki aşkın verdiği safiyet bana bu satırları yazdırıyor.

Gözlerimi kapıyorum; önümde sonsuz bir bataklık uzanıyor. Bu bataklığın ortasında çırpınan bir insan var. Ona hiç kimse elini uzatmazsa bu insan kurtulamaz. Mütemadiyen imdat ister, haykırır, kımıldanır, kımıldandıkça çamura gömülür ve mahvolur. Burada kabahatli bataklığa düşmek aptallığında bulunan insan mıdır, yoksa onu görüp de elini uzatmayanlar mı?

Her insan muhakemesizdir. Her insan âciz ve bakan kördür. Hele kadınlar, tabiatın verdiği bazı imtiyazsızlıklariyle bu acze daha çok müstahaktırlar. O halde derin düşünmeli, birçok mikrop yuvası olan bataklıkları kurutmalı değil miyiz?

Ama Zehra, belki maddeten ölmüştü. Fakat onun bir de öksüz kalan maneviyatı vardı. Bu maneviyat titriyor ve inliyordu. Onu kurtarabilirdim, bütün hayatını öğrenir, cemiyete kirli bir insan değil, sadece suçlu bir kadın olarak tanıtırdım. Bunun için beni tanıması, benimle konuşması kâfiydi...

O gün hiç bir işe bakmadım... Düşüncelerim karışık, vicdanımla mücadelem amansızdı.

*

* *

Cemiyet ve hukukun, ahlâk ve iktisadın, menfaat ve aşkın derin münasebetlerini, birbirinden ayrılmayan ifadelerini şimdiye kadar lâyıkıyle kim halletmiş ki? Benim hiç bir muhakemeyi doğru dürüst tamamlayamayan basit düşüncelerim, ufak tecrübelerim bu hakîkatları bütün açıklığiyle ortaya koymaktan çok uzaktı.

Modern ekonomide mütekabiliyet esası diye bir prensip vardır. Ekseri iktisatçılar bunu bir işle izah ederler ve adına "İş prensipi" derler.

Dürüst, ahlâkî düşüncelerle hareket edilmesini isteyen, ferdî refah ve menfaatin, ammenin refahını artırmakla elde edileceğini iddia eden bir nazariyedir bu...

Bunun tatbik sahası ve asrımızda gösterdiği neticeler muhtelif olduğu gibi, tahakkuku için de bazı şartların mevcut olması lâzım gelmektedir.

Bu nazariyeyi ekonomi çerçevesinden çıkarıp diğer içtimaî münasebetlerimize tatbik edemez miyiz acaba? Hile, egoizm ve cebir tarzındaki tesirlerden müşterek bünyemizi temizleyemez miyiz?

Sual sormak ve yıkmak çok basit fakat yapmak ve tahakkuk ettirmek muazzam bir dava... Bize tabiat, gerek ahlâkî, gerek cismanî, gerekse ekonomik bakımdan insanlar arasındaki münasebetleri öğretmektedir. Netice itibariyle münasebetleri milletlerarası çerçevesinden alarak, bir klan, bir aile ekonomist çerçevesine kadar indirecek olursak bir iş bölümünün olduğunu görürüz. Baba çalışır, çocuklarını besler, giydirir ve okutur. Veyahut ana çalışır, hazırlar, küçük yavrularına bir terbiye ve bir kültür vermeye gayret eder. Çocuklar büyürler, çalışmak ve kazanmak gayelerini artırırlar, diğer bir yuva kurmak için ailelerinden ayrılırlar. Fakat eski yuvalarına manevi bir merbutiyetleri vardır. Teessür ve sevinçler müşterektir. Aldatmak istemezler ve hile yoluna pek ender saparlar. Maddî, manevi yardım bir sıraya, bir bölüme dayanmıştır...

Şehircilik ve hattâ millet ekonomisi doğmaya başladığı andan itibaren yavaş yavaş bu temiz içtimaî tarz silinmiş veya hissedilmez bir hale gelmiştir.

Ben bir bardak sütü temiz ve saf olarak içmek isterken, başkalarının sütüne hangi hakka dayanarak su katmaya çalışıyorum? Saf süt içmek istiyorsam, evvelâ başkalarının temiz sut içmesine yardım etmeliyim...

Zavallı Zu-zu... Sen bugün hapishanenin bir köşesinde inlerken, sana yardım etmemde bir mahzur olmadığını, bunu cemiyetin bir leke saymayacağını evvelâ uzun münakaşalar ve dolambaçlı yollarla kendime inandırmak istiyorum. Sonra başkalarına danışmaya kalkışacağım. Hattâ bugünkü mevkiime bir sekte geleceğini anlayacak olursam kendimi ne kadar sana bağlı ve fedakâr, bitaraf addedersem edeyim, hapishanenin önünden bile geçmeye cesaret edemeyeceğim... Aşk hislerini coşturan müzik, fedakârlık, sevginin tatlı ızdırabı, gözyaşları, inlemeler, ay, hayallerde canlanan munis çehreler... Evet, bunların hepsi yalan... Ben kendi gözlerimle, ufak bir menfaat mukabili dinini ve mücessem bütün kelimelerin meziyetlerinden derhal sıyrılan, herşeyini inkâr eden insanlara çok rasladım...

Dün gece senin için ağlamıştım değil mi? Sabahleyin gazetede resmini görünce, harfler gözlerimin önünde kaymaya başlamıştı ve hattâ gazeteyi parçalamış, sana bir an evvel kavuşmak, dertlerini dinlemek için evden dışarı fırlamıştım değil mi? Fakat şimdi yazıhanemde sadece düşünüyor, onunla sebepsiz konuşursam Avukat Bedri Kök adına bir halel gelir mi diye kendi kendime soruyorum. Belki haklıyım... Çünkü ben de bu cemiyetin adamıyım; cemiyetin düşünce ve telâkkilerine uymam lâzım geliyor...

Hiç bir insan anasından doğduğu gibi bakire kalamaz. Dinlerin şeytan, modern asrın tabiî egoizm dedikleri, bazı meçhul menfi tesirler altında kirlenilir, sendelenilir, ahlâk kitaplarının doğru yol diye sıfatlandırdıkları yoldan uzaklaşılır. Şeytan var mıdır? Egoizm ve ihtiras nedir? Bunu seninle münakaşa etmeyeceğim. Sadece sana bugün üzerine bir takım lekelerin sürüldüğünü söyleyeceğim. Bu lekeleri kim vurdu? Senin bugün düşmene hangi

hâdiseler sebep oldu? İşte başta ben bulunmak şartiyle bunun bir tek müsebbibi vardır, o da cemiyettir!

Frengiyi sana uzvun aşılamadı. Muhakkak bu hastalığı başkalarından aldın. Anandan doğduğun zaman konuşmasını bile beceremiyordun. Konuşmayı cemiyet öğrettiği gibi kötü olmana, fahişeliği bir sanat edinmene cemiyetin kılavuzluğu sebep oldu. Sen esrarın yüzünü bile görmemiştin. Bir gün önüne «Bu esrardır, çekersen zevk duyarsın» diye yeşil renkli bir meta koydular ve sonra kandırdılar. Sen de esrarkeş oldun. Alıştın, aradın. Bulamadın, çaldın...

İptidaî teşekküllerde insanlar vahşî imiş derler. Daima birbirlerini öldürürlermiş derler. Fakat bunun sebebini aramazlar, asırlarındaki hâdiseleri hatırlarına bile getirmezler. Sen bugün bir katilsin. Ama niçin? O ince parmakların ekmek bıçağını doğru dürüst tutmasını beceremezken, bir kamayı başkasının göğsüne nasıl saplayabilir? Sana ilk önce binlerce cinayet vak'ası gösterdiler. Tabiatın seyrinden evvel bir insanın hayatına son vermenin kabil olduğunu söylediler. Sonra seni tahkir ettiler, küfrettiler, hattâ dövdüler. Esrara alıştırmışlardı, bilinmiyordun. Orospular âlemine itmişlerdi, fakat etini çalıyorlar sonra sırtlarını çeviriyorlardı. Barınacak bir in bile vermemişlerdi. Hattâ tramvaylarda bile kaba etlerini çimdikliyorlardı. Düşünmedin, bir kurtuluş çaresi zannettin, hattâ teşvik de ettiler; öldürdün... Adına katil diyorlar. Sana yaklaşana birer damga vurmaktan kaçınmıyorlar. Hayır Zu-zu, hayır benim tatlı kadınım, sen fahişe değilsin, sen katil değilsin... Doğduğun zaman orospu ve katil değildin ki! Seni orospu ve katil yapanlar, bu sıfatı taşıyanlardır...

Şuna eminim ki, kanunun verdiği cezalar değil, cemiyetin temiz düşüncesi, cemiyetin vurduğu damgalar ortadan kaldırır...

Hatırlar mısın? Bir şehvet gecesinde Belma'yı bana sen takdim etmek istemiştin. O zaman koşuyor, zıplıyor ve atlıyordun. Kaygusuzdun veya böyle gözüküyordun. İstikbalin kötü hadiselerini hatırına getirmiyordun. Sadece bende derunî bir ızdırap vardı. Vaktiyle küçük bir kızken bekâretini servgisine feda eden ve bunu senelerce kimseye söyleyemeyen Belma, bir zamanlar hislerine saygısızlık gösterdiğim için benimle evlenmek istememiş, uzaklaşmıştı. Sonra cemiyetin sert darbelerini, tahkirlerini yiye yiye bozulduğu kabuğundan fırlayıvermişti. Şimdi ise şahsî menfaatleri için bana teslim olmakta bir mahzur görmedi... Ve yine şahsî menfaatlerine halel getiriyorum diye seni ele verdi...

Bugün henüz onun yüzüne karşı kimse «Fahişe» diye haykıramıyor. Çünkü haykıranlara içyüzlerini dökecek vaziyette. Fakat yarın senin gibi olacaktır. Vaktiyle sen de onun gibi idin..

Pencereden dışarı bakıyorum; şehir günlük faaliyetine devam ediyor. Otomobiller korna çalarak kendilerine bir yol bulmaya uğraşıyorlar. Bir vapur limana yaklaşıyor. Mağazaların vitrinlerinde boyanmış binlerce çeşit mal var...

Bu kalabalık, bu gürültü kimin için çalışıyor? Şüphesiz ki, hepsinin bir gayesi var. Gayesiz dolaşanların bile vakit geçirmek gibi bir gayesi var. Fakat bu gaye hep egoizme mi dayanmalı? Amme menfaatine arzedilen hastahaneler, mektepler, rıhtımlar ve yolların esas amacı devletten başka kimsenin hatırına gelmemeli mi? Kendi ihtiraslarımızın tatmininden sonra, kendi aramızda yetişen bir Zu-zu'ya bütün günahlarımızı yükleyip bir kenara mı çekilmeliyiz?

«Vaktiyle Boğaz'ın şirin bir köşesinde rüzgâra bile meydan okuyacak kadar afacan bir kız çocuğuyken ninem beni evde tu-

tabilmek için dizlerinin önüne oturtur, mütemadiyen masal söylerdi. Felâket görmüş aksaçlarının yüzüne verdiği soluk renge bakmadan beni erik dallarının tepesinden indirir, gel Zehra sana şimdi de bir Keloğlan masalı anlatacağım derdi.»

Demek sen de Boğaz'ın rüzgârları kadar hür olarak gözlerini dünyaya açtın. Senin yuvan aksaçlı ninenin dizleriydi, hapishanenin soğuk duvarları değil!...

Şimdi çok iyi anlıyorum. Büyük bir vuzuhla söyleyebilirim ki, beni sarsan ve yıkan, karşıma hortlak bir Nedim ve sonra hortlak bir Zu-zu çıkaran, seni, hapishane köşelerine fırlatan, fahişe yapan, katil yapan Cadıların Kırbacı, cemiyettedir. Onu besleyen, bir felâket unsuru olarak önümüze atan cemiyettir. Babamın ölümünden bu güne kadar geçen hayatım ve gördüklerim bunu zatın söylüyor...

Cadıların Kırbacı bir tuzaksa, kuran cemiyettir. Cadıların Kırbacı bir felâket unsuruysa, müsebbibi cemiyettir. Cadıların Kırbacı bir alevse, ateşi cemiyettir...

Bu amansız düşmanla sen ve ben çarpışamayız. Onu görüşlerimizden uzaklaştırmak, hareketlerimizden çıkarmak bir kişinin yapacağı iş değildir. Cadıların Kırbacını yenecek en büyük kuvvet yine cemiyettir...

Benim güzel fahişem, bak bu anda artık ağlamıyorum. Sadece seni düşünüyor, seni istiyorum. Göğsüme yaslanmanı, dudaklarını bana vermeni şiddetle arzuluyorum. Çünkü hırsızlama şehveti, kaçak aşkın lezzetini bana aşıladılar. Bu gayri meşru zevke beni zorla sürüklediler. Ben de senin kadar suçluyum. Günün birinde adam öldüremeyeceğimi şimdiden kim temin eder? Öyleyse koşmalıyım, seni dinlemeliyim. Cemiyet, karım, arkadaşlarım, komşularım ne derse desinler seni müdafaa etmeliyim.

İtibarım mı kaybolur? Bir daha bana hiç kimse dâvasını emanet mi etmez? Hayır, seni seviyorum, hiç olmaz-

sa bir kere daha kestane renkli gözlerinin nemli bakışlarına bakışlarımı kaptırmak istiyorum. Ne derlerse desinler, haykıracağım... Hattâ icab ederse seni felakete sürükleyenler arasında bu namusluluk taslayan avukat gölgesinin de bulunduğunu söyleyeceğim. Bu dünyada kan ve beyinden başka insanlara hâkim olan derunî ve asil bir varlık vardır elbet.

Oh! Şakaklarım yine zonkluyor. Gözlerim haftalarca uyumamışım gibi kapanıyor. Tahammül edemiyorum; seni yaralı ve damgalı, rutubetli hapishane köşelerinde görmeye tahammül edemiyorum. Ayı postlarının üzerine uzanıp perdeleri inik, temiz badanalı bir odada bana aşk türküleri söyleyen Zehra, karım ve çocuklarımı teperek sana bütün mevcudiyetimle koşarım!

Gülme ve beni ayıplama. Dünün küçük Ali'si bugünün evli bir kadınını kendine metres yaptı. Hırsızlık onun için işten bile değil. Karım, yusyuvarlak Neş'e, yarın belki komşunun yeni doğan çocuğuyla çiftleşir. Belkıs ise sokaklarda «Babacığım» yerine «Seviştim, seviştim geliyorum..» diye haykırır!... Çünkü görüyorlar... İstiyorlar, hasret kalıyorlar. Ben de gördüğüm için onları düşünemiyorum, daima hırsızlama zevk arıyorum...

Demek ki herkes aynı sahtekârlığın peşinde koşuyor. Bu kadar günahların esasını fahişe, hırsız ve katil damgasiyle sen ve senin gibi diğer Zu-zu'lar mı çekecek? Annem bir kasabın yağ kokulu ensesi için beni neye terketti? Neş'e benim kıvırcık saçlarımın hatırı için neden Nedim'in bütün servetini elime teslim etti? Sebeplerini düşün Zehra ve hapishanenin rutubetli odalarında bile boynuma sarıl...

-XV-

ONU nasıl gördüm? Birbirimize tahammül edilmez bir arzuyla nasıl atılmak istedik?... Bunları bütün teferruatiyle bu satırlara yazamayacağım.

Titredim, sarsıldım ve düşmemek için duvara dayandım.

Hapishane müdüründen hususî müsaade almıştım. Zu-zu'yu küçük ve çıplak bir odada bekliyordum. Kol saatim bile büyük bir kalb ağrısıymış gibi beni rahatsız ediyor, dakikalar bir türlü ilerlemiyordu. Duvarlarda ölüm vardı sanki...

Kapı yavaşça açıldı. Ve Zehra iki gardiyanın arasında içeriye girdi. Yüzü bembeyazdı. Burnunun yanında iri bir çıban vardı.

İlkönce etrafını görmeye çalıştı. Duvara dayanmış bir vaziyette kendisini seyreden eski sevgilisinin mevcudiyetini farkeder gibi oldu... Sonra:

- Bedri! diye haykırdı.

Birbirimize koştuk, birbirimizin göğsünde erimek istedik. O, bir çılgına dönmüştü. İncecik kollariyle beni sarmaya çalışıyordu.

Fakat neden bilmem, ellerinin bu coşkun faaliyeti birdenbire yarıda kaldı... Kolları aşağı sarktı. Kelimeleri binbir müşkülâtla telâffuz ederek:

- Safa geldin! dedi. Beni niçin aradınız?

Gardiyanlar bizi yalnız bırakmışlar, kapıyı kilitleyip gitmişlerdi. Ben konuşamıyor, onun titremekte olduğunu farkedemiyordum. Şu bir yığın kemikten farksız kadın mı bana rayların gıcırtısı arasında şuh gülüşlerini saplamıştı?

Gözleri ne kadar derinlere kaçmış Yarabbi! Elmacık kemikleri yanaklarını doldururcasına taşmış, derisi cilalanmış gibi parlamıştı. Üzerinde yırtık bir basma entari, ayağında yan yerinden kopuk terlikler vardı. Siyah lastikli çorabını dizlerinin altından düğümlemişti. Burnundaki çıban cerahatli, ince parmakları nasırlıydı...

Ona cevap veremedim, onu daha fazla seyredemedim. Sadece arkamı dönüp;

- Nasılsın Zehra? dedim.

Sendeledi, dizleri büküldü... Ve tekrardan meçhul bir membadan kuvvet alarak doğruldu. Bu duvarları badanasız çökük odanın içinde onun en ufak hareketleri bile büyüyordu.

Arkam Zehra'ya dönüktü. Evvelce hazırladığım sualleri, ona hislerimi olduğu gibi anlatacak cümleleri, hatırlamaya çalışıyordum.

Belki de bir an evvel bu odadan kaçmak, bir daha bu yıkık kadına gözükmemek istiyordum.

Onun ne düşündüğünü tahlil edecek vaziyette değildim. Fakat yaptığı en ufak bir hareketi bile görmeden biliyordum.

Bana doğru yürümeye başladı... Adımları titrek ve çekingendi... Birdenbire durdu... Elini havaya kaldırdı... Gözleri kuru ve sabitti... Kulaklarının hizasına kadar kesilmiş saçlarını parmaklariyle taramaya çalıştı. Dudakları kıpırdadı. Oradan sadece yakıcı bir nefes fışkırdı... İncecik, yer yer damarları şişkin boynu omuzlarına doğru kıvrıldı... Ve sonra koşarak odanın bir kenarında duran ayağı kırık bir sandalyeye kendisini fırlatıverdi...

Geri döndüm. Onun bu bitkin hali gözlerimi benek benek yapmıştı.

Gözleri kapalıydı. Başı göğsüne düşmüş, durmadan kilometrelerce yol yürümüş gibi ciğerleri parçalanırcasına nefes alıyordu. Hırlıyor, adaleleri geriliyor, morarıyordu.

Bir sevk-i tabiiyle omuzlarından yakaladım, sormaya başladım:

- Ne oluyorsun Zehra, heyecana mı kapıldın, yoksa seni incittim mi?

Birdenbire gözlerini açtı. Nefesini kesti:

- Bana Zehra demeyin, diye fısıldadı. Zehra çocukluk adımdı. Ben şimdi beynelmilel orospu ve katil Zu-zu' yum! Benim Zehra olduğumu kimse bilmez ki!

Sonra bakışlarını bana doğru çevirdi. Kirpiklerinin üzerine biriken yaşları maziden kalma bir tebessümle canlandırdı. Moraran yanakları hafifçe kızardı;

- Siz miydiniz? diye kekeledi. Affedin, belki bir küstahlık yaptım. Biraz hastayım da... Demincek doktor iğne vurmuştu, onun tesiri olacak; hafif bir baygınlık geçirdim.

Omuzlarını ellerimden kurtarıp ayağa kalkmak istedi. Bırakmadan:

- Hiç yorulma, dedim, böyle daha rahat konuşuruz.

Birbirimizi sadece seyrediyorduk. Ben belki ağlıyordum, belki hıçkırıyor, karşımdakini rahatsız ediyordum. Fakat o gözlerini hafifçe kapamış, bir cam gibi parlayan gözbebeklerine kirpikleriyle gölge vermiş, yüzündeki keder çizgilerini dağıtmak, bana acılarını belli etmemek için dudaklarına sahte tebessümler, göğsüne yalancı heyecanlar katmıştı.

Kabil değil onun bu halini tarif edemem. Bu yürekler parçalayıcı bir manzaraydı. Nerede mazinin şen kahkahalar atan, arkasından alevli arzular toplayan, kendine has

lisaniyle etrafındakilerini iğneleyen Zu-zu'su, nerede halin bütün vücuduyla ağlayan Zu-zu?

Sedef dişlerini bile gösteremiyordu. Çünkü onlar da simsiyah olmuş, çürümüş, parçalanmıştı.

Hayır, bu kadın benim tatlı fahişem, biricik Zu-zum değildi. Karşımdaki bu âciz mahluk, Zu-zu'yu madde haline sokan bir sahtekârdı...

Daha fazla tahammül edemedim. Bu kırık kadını seyredemedim, odanın zehirli havasiyle ciğerlerimi dolduramadım.

- Biraz konuşsana Zehra, dedim. Bak senelerdenberi birbirimizi göremedik.

Eski dolgunluğu yerine şimdi sadece pörsük bir et yığını olan göğsünü şişirdi. Oradan kırık bir nefes çıktı:

- Sizden bir ricam var, bilmem yapar mısınız? dedi. Ne olur, ellerimi biraz saçlarınızda gezdireyim. Merak etmeyin, onlar artık nasırlı olmakla beraber vücudumun mikroptan kurtulabilen en temiz uzvudur.

Bir idam mahkûmunun son arzusunu dinler gibi önünde diz çöktüm. O da parmaklarını başıma götürdü.

- Saçlarınız ne kadar çabuk beyazlanmış. Eskiden hem kumral, hem de kıvır kıvırdı...

Yüzüne tekrar bakmak istedim, başını çevirdi. Sanki kendi kendine konuşuyormuş gibi nefesini boşluklara üfledi:

- Amma biliyor musunuz, bu bembeyaz olmuş saçlarınız sizi ne kadar değiştirmiş. Çehrenize taptaze bir ciddiyet vermiş... Şimdi daha çok güzelsiniz. Meşhur bir avukat da olmuşsunuz. Karınız ve çocuklarınız sizinle iftihar etmiyorlar mı? Bir zamanlar bir dâvanızı dinlemiştim; o kadar heyecanlıydınız ki... Bu coşkun hislerinize muhatap olabilmek için bütün ömrümü feda ederdim.. Kimbilir ne kadar mesutsunuz?... Ben ise...

Geri çekildim... Beynime tahammül edilmez zehirler aşılayan kambur ellerin tesirinden kurtulmak istedim.

- Sus Zehra! diye haykırdım. Beni methetmene lüzum yok. Hem kendini niçin kötülüyorsun?

Beni duymadı bile... Birdenbire boşlukta desteksiz kalan elleri yanına sarkarken:

- Ben ise, diye devam etti, mahvolmuş bir insan. Size artık verecek hiç bir servetim yok. Eskiden fahişeliğimi binbir yollarla gizleyerek sizi aldatırdım. Ve belki de avuturdum. Bugün bunlar kalmadı. Şimdi affedilmeyen bir orospu oldum. Elim kana bulaştı. Tahammül edilmez bir şekilde çirkinleştim. Bilmem ki, beni neden aradınız? Size zararımdan başka hiç bir şeyim dokunmaz. Olgun güzelliğinizi ve büyük şöhretinizi benimle konuşmakla kaybedersiniz. Burnumdaki çıban, kanımda dolaşan firengi mikrobunun izi değilse de onun kadar korkunçtur... Sırtımda ve göğsümde daha bunun gibi bir çok yaralar var. O kadar pis ve iğrencim ki, zahmetinize bile değmezdi. Size minnettarım; belki bana acıyan yegâne insansınız... Harap olan gönlüme tekrar hayat kattınız. Fakat bu neye yarar?... Söyleyin, beni neye aradınız? Eski günlerin kendine has hâtıralariyle eğlenmek mi, yoksa bir esrarkeşin gözlerindeki ifadeleri seyretmek mi?

Ellerim pantolonumun cebindeydi... Bitkindim... Ölü bir vücudun tekrardan canlanması gibi, onun bu acı sözleri beni korkutuyordu. Boğazım bir hançer yarasının izlerini taşıyormuşçasına sızlıyordu.

Zehra sözlerini bitirmiş, benden cevap beklemeksizin tekrar başını çökük omuzuma yaslamıştı.

- Zehra, diye seslendim, beni bu kadar menfi bir adam mı zannediyorsun? Yoksa benimle bu kadar az mı ilgilisin? Hâlbuki ben sana hiç bir şey yapmadım. Beni terkeden, bana izini belli etmeyen, bana ihtiyacı olmadığını her hareketiyle sezdiren sendin... İsteseydin her şeyi yı-

kardın. Bugünün meşhur avukatı diye sıfatlandırdığın Bedri Kök, bu dökük saçlarını senin için beyazlattı. Ve şimdi seni kurtarabilmek için bin tane avukat Bedri Kök'ü maziye gömmeye hazırım. Aşk bir safsataysa ben hakikatim...

Güldü... Ciğerlerini sarsan derin bir nefesi üflemekten çekinerek, gamzelerine binbir acı toplayarak güldü.

- Beni teselli etme, dedi. Sen erkeklerin en safı ve en temizisin, bilirim. Fakat ben erkekleri de bilirim... Bu sözlerin neye yarar? Mazi devrildi; gecelerimi artık sana veremem. Onlar şimdi bu hapishanenin kirli duvarlarına ve hırıldayan göğsüme aittir. İşte son halimi gördün. Dudaklarımın zehirle dolu olduğunu anladın. Benden istifade edemezsin, kendini aldatamazsın... İstersen dışardaki bütün kadınlar senin olur. Hem niçin istemeyeceksin? İste ve eğlen! Bırak ben kötülüğümün cezasını iğreti hayallerden uzakta çekeyim... Biliyor musun, Belma o kadar çok güzelleşmiş ki!

- Belma mı? Bu ismi niçin bir yılan gibi aramıza sokmak istiyorsun? Onun güzelliğinin farkında değilim. O senin düşmanındır; ben de onu düşman biliyorum.

Elini salladı:

- Yalan söyleme, dedi, hepsini öğrendim. Yazıhanede, dâva dosyaları arasında onun çıplak vücudunu görmeye alıştığını da öğrendim.

Hayretle haykırdım:

- Sana bu saçmaları kim söyledi?

- Kendisi... İki gün evvel sığındığım kale kovuğunda beni buldu. Elime evvelce dilenerek istediğim paranın beş mislini sıkıştırdı. Bunu senin yolladığını, seni rahatsız etmememi, İstanbul'dan derhal gitmemi söyledi... Gayet candan sevişiyormuşsunuz... Hattâ sevginizin nişanesi olarak kopuk saçlarını, çürük bileklerini gösterdi...

- Yalan!

- Belki doğru... Fakat ne ziyanı var? İşte senin paranı almadım. Zannederim Belma o andan itibaren düşmanım oldu. Yoksa beni yakalatması, üzerinde durulacak bir hâdise değil. Kale kovuklarında rüzgâr o kadar vahşi, geceler öyle insafsız ki, hapishanenin dört duvarı gecelerin zulmünü hiç bir zaman vermiyor.

Elini boşlukta salladı:

- Yetmez mi, diye fısıldadı, hiç olmazsa kuru bir dilim ekmek veren hapishane, bir firengiliye, bir caniye yetmez mi?

Ne diyebilirdim? Ona bütün hâdiseleri, olduğu gibi nasıl anlatabilirdim? Hayattan gıdasını cemiyetin lekeleriyle birlikte alan bu kadına samimi duygularımı, bir cifenin desiselerini olduğu gibi nasıl inandırabilirdim?

- Zehra, diye yalvardım, hakkımda bu kadar kötü düşünme. Şayet senin gizlendiğin yeri bilseydim yanına gelir, evimde barınman için rica ederdim. Belma yalan söylemiş, Belma bizi kıskanmış... Eğer bizi ayıran bu gün takınmak mecburiyetinde kaldığım mevkiyse herkesin önünde, hâkimin huzurunda senin temizliğini isbat ettikten sonra bu etiketi seve seve atarım. Tekrar lise mezunu, «A.»dan yeni gelmiş Bedri olurum. O zaman sen katıla katıla gülersin, mazi korkulu bir rüyamış dersin.

Küçülen gözbebeklerinde birdenbire bir kıpırdama oldu. Bir anda, ani bir saadetin tatlı izleri, bu minnacık gözbebeklerinden derinlere doğru kaydı.

- Kabil mi, diye haykırdı, kabil mi? Mazime bir rüya imiş diyebilecek miyim? Beni müdafaa edecek misin?

- Evet, bir sevgili, bir avukat gibi seni müdafaa edeceğim. Kurtulacaksın ve hiç ayrılmayacağız. Hastalığın da geçecek. Tekrar her yerde aranılan, kalın dudakları, sedef dişleri ve ince bilekleriyle herkesi büyüleyen Zu-zu olacaksın... Boğazın kuytu bir köşesinde rüzgâra meydan

okuyan çapkın, küçük bir kız gibi yaşayacaksın. Her gün seni göreceğim, okşayacağım. Tekrar dağlara çıkacağız... Çamlıca'da dolaşacağız... Ama Silivrikapı'nın harap çeşmesi önünden hiç geçmeyeceğiz...

Kesik kesik nefes almaya başladı... Dudakları kıpırdadı. Rengi büsbütün soldu. Göz kapakları ağır bir cisim taşıyormuş gibi indi:

- Beni hâlâ seviyor musun? diye kekeledi.

- Evet!

- Harap olmuş bir Zu-zu, bütün güzelliğini ve etini kaybetmiş bir fahişeyi?

- Evet!

- Karını, çocuklarını benim için terkedecek misin?

- Evet!

- Demek ben affedileceğim. Bana serbestsin diyecekler... Bir çingene son saatimin ipini çekemeyecek... Daima yanımda bulunacak, mahkeme salonlarında benim için haykıracaksın?

- Evet!

Nefesi kesildi, gogsunun hırıltısı işitilmez oldu. Oturduğu sandalyeye büsbütün büzüldü ve burun delikleri kıpırdadı.

- Kabil mi, diye derinden gelen bir sesle sordu, kabil mi? Bu kadar mesud olabilir miyim? Benim bir evim bulunabilir mi? Korkmadan, çekinmeden akşamları sevgilimin gelmesini bekleyebilir miyim? Her gün binbir entrika düşünmeden, iğrenç bir ağız etimden hisse çalmaya çalışmadan yaşayabilir miyim? İnanamıyorum... Ben, veremin pençesi altında inleyen, frenginin karnını delen zehir ile sarsılan fahişe Zu-zu, kanun nazarında canî, cemiyet nezdinde bir gübre yığınından farksız Zu-zu, tıp ve hukuku devirerek, hakikati inkâr edercesine sana manisiz kavuşabilir miyim?

- Sözlerime itimad et Zehra. Tıb âcizdir, hiç bir şey bilmez. Hâkimler insafsız değildir, masumları cezalandırmaz. Avukatın olacağım, seni kurtaracağım. Yeter ki bana hayatını anlat, her şeyi en ufak noktasına kadar bileyim. Sonra bekle ve sus.

Ayağa kalkmaya çalıştı. Kolundan tuttum... Pencerenin yanına kadar yürüdük.. Dışarda şiddetli bir rüzgâr ve ezik bir renk vardı. Gök kapalı ve uzaklarda görünen evler ölüydü... Bir jandarma süngüsünü heybetle omuzlarında taşıyarak dolaşıyordu... Bir hasta otomobili bozuk yollarda sendeleyerek ilerliyordu...

Zehra hayatında ilk defa yaslı bir sonbahar görüyormuş gibi gözlerini kırpmadan cama alnını dayamış, rüzgârı seyrediyordu. Bakışları bir noktanın, belki çıplak bir hayalin üzerindeydi. Bana iyice sokulmuştu...

Düşüncelerini öğrenmek, onu telkinle iyi edeceğimi tahmin ettiğim için bir an evvel hikâyesini dinlemek istedim:

- Ne bulanık bir hava değil mi? diye sordum.

- Evet, dedi. Amma ne ziyanı var? Havanın ağırlığı beni daha çok avutuyor.

- Yanılıyorsun... İnsanlar âciz mahlûklardır, muhite ve zamana göre şen veya kederli olurlar. Muhakkak bu ölü mevsim ızdırabını artırır. Üzülmemek için dışarı bakma ve sadece baharı düşün. Bahar gibi olacağım, onun gibi taptaze ve yepyeni kalacağım de...

Elini omuzuma koydu. Bakmamam için bir eliyle yüzündeki çıbanı kapadı.

- Ne iyisin Bedri, diye fısıldadı. Ben bu kadar üzerinde hassasiyetle durulacak bir insan değilim... Ben bir...

- Sus, dedim, yine kendini kötülemeye başlama. Senelerden sonra sana kavuşan sevgiline birazcık güzel gözükmeye çalış. Hem şu sandalyeye otur bakalım. Arkanı duvara dayama. Avukatın sıfatiyle seni dinliyorum. Ço-

cukluk hareketlerinden en son vak'alara kadar hepsini teker teker anlat.

Saçlarını omuzlarına yaymak istercesine başını salladı. Fakat kulaklarının hemen hizasında duran birkaç karışık tel titredi.

- Ne tuhaf değil mi? dedi. Boyalı olmasına rağmen tamamen bana ait olduğu için çok sevdiğim saçlarımı bile kestiler. Hâlbuki onlara bakar avunurdum...

- Haydi, diye ısrar ettim. Hiç merak etme, saçların çabuk büyür. Sen yalnız yavaş yavaş hikâyeni anlatmaya başla.

Biraz durdu... Bir şeyler söylemek istedi... Sonra kararını vermiş gibi:

- Bedri, dedi, bunu başka bir güne bıraksak olmaz mı?

- Niçin?

- Çok yorgunum. Büyük dertleri yeniden deşecek halim kalmadı. Seni görmekle zaten bütün kuvvetimi kaybettim. O kadar çok yoruldum ki, oturacak kadar da takatim yok. Bırak gideyim, küflü yatağımda biraz istirahat edeyim. Temiz bir uykudan sonra tekrar canlanırım. Ümitlerimle bütün hastalıkları üzerimden atarım. Yarın veya öbür gün söz veriyorum, hayatımı olduğu gibi anlatacağım. Değmez, fakat söz veriyorum anlatacağım. Ne olur, bugün beni yalnız bırak. Düşünmeye ve senin için kana kana ağlamaya o kadar çok ihtiyacım var ki...

Sonra beni dinlemeden ayağa kalktı. Yarım terliklerini güçlükle sürüyerek kapıya yaklaştı. Gülümsedi... Ve içeri giren gardiyanların arasına karıştı.

İçimde, beni taşkın arzulara götürmemekle beraber belirsiz bir neş'e vardı.

Zu-zu'nun iyileşeceğine ve beraat edeceğine emin değildim. Fakat onu görmüştüm, onu dinlemiştim ve hayallerimi kırmıştım. Çekinmeden kendime ve hattâ icab ederse herkese itiraf edebilirdim; Zu-zu'yu, şimdi ağzın-

daki dişleri simsiyah, vücudu ve yüzü lekelerle dolu Zuzu'yu çılgınca seviyordum...

Hayır o hiç güzel değildi. Sadece benim Zu-zu'mdu ve bana aitti. Konuşmasını, anlamasını, gülmesini ve hattâ gizlemesini biliyordu.

Yani hayatıma ne şekilde başlayacağıma dair bir plan çizmemiştim.

Zu-zu'yu dinledikten ve onu tamamen öğrendikten sonra müdafaamı hazırlayacak, şahitler bulacak, polise verdiği ifadeleri bozacak şekilde mevzular yaratacaktım. O, herkesin tanıdığı, hâdiselerin gösterdiği kanlı bir katil değildi. Belki bir mecburiyet, bir meşru müdafaa bu cinayete sebep olmuştur. Belki de gayri şuurî bir hareket.

Ah! O zaman ne iyi... Benim biricik Zu-zum evvelâ bir sanatoryomda yatacak, dinlenecek, tabiatın verdiği tesirle mazinin Zu-zu'su haline gelecek. Yine ayak bilekleri ince, göğsü dolgun, dudakları kıvrık olacak. Sedef dişleriyle bana bakacak ve kahkahalar atacak...

İstanbul Boğazı'nın herkesten uzak, sakin bir köşesi, sevgimizin merkezidir. Orada tek katlı bembeyaz bir evimiz var... Boğaz rüzgârları daima bizi okşuyor. Ve biz de gümüş ayın, gündüzleri mavi, geceleri bir kadife gibi koyu sularda cilveleşmesine kızmadan güleceğiz...

Kabil mi? Zehra'mın dediği gibi kabil mi? Ya Neş'e, ya çocuklar, onlar ne olacak? Onlarla beni bağlayan maddî ve manevi bağları kim koparacak?

Babasız kalan çocuklar... Bir kasabın yağ kokan eli...

Of! Hülyalarıma bile engel oluyorlar... Biz ne kadar âciz insanlarız! Neden hayallerimize hakikatin dar çerçevesi mâni oluyor? Beyin mekanizmamızı niçin istediğimiz kadar oynatamıyoruz? İçinde bulunduğumuz cemiyetin belki haklı fakat menfaatlerimize sed çektiği için hain kaideleri ulu orta yürümemize mâni oluyor işte...

Ne yaparlarsa yapsınlar, Zehra'dan bir daha ayrılmayacağım. Onu bu ikinci buluşumdur; ondan uzaklaşamam. Karımdan boşanırım. Çocuklarıma Neş'e nasıl olsa bakar. Ben de yardım ederim. Büyürler, evlenirler ve silinirler.

Yanılıyorum, onlar babalarından uzak kaldıkça büyümeden, evlenmeden silinirler. Fakat yine yapamıyorum. Bu dökük haliyle bile Zehra'dan uzaklaşamıyorum. Bana zevk veren, cemiyetin boğduğu, fakat bütün mevcudiyetimle kabul ettiğim Zehram benim o.

Sen de beni ölünceye kadar sev e mi Zehra! Her şeyini feda ederek, feda değil isteyerek sana gelen bu dejenere, aksaçlı, gözleri sarı lekelerle dolu ihtiyar genci kabul et, ondan hiç bir şeyini esirgeme...

Biliyor musun, kanım nasıl tutuşuyordu? Bir gece... Küçük bir sandalda, suların sarhoşluğu arasında bakışlarınla bana ait olduğunu söylemiştin... Küçük bir Afrodit heykeline belini dayayarak gülmüştün... Sonra yerlere serili ayı postları... Kesik feryatlar ve unutulmaz aşk türküleri... Bunları unutabilir miyim zannediyorsun? Unutmadım; seni istiyorum...

Sen vaktiyle başkalarına ait imişsin. Fakat bugün cemiyetin bile değilsin. Demek ki her şey değişti. O halde sadece benim ol. Seni bu halinle kimse kabul etmez zannetme. İşte ben ediyorum. Ve rakiplerim olmayacağı için gayet memnunum. Çekinmeden, binbir türlü kıskançlık pençesi altında kıvranmadan «Bu kadın benim malımdır.» diyeceğim. Eminim, sen de benim olacaksın, başkasına gitmeyeceksin.

Ayağa kalktım. Önümde duran dosyaları kapadım. Kâtibimi çağırdım.

- Notere haber veriniz, dedim, bir vekâletname için yarın on dörtte kadınlar hapishanesinde beni beklesin.

Sonra doktoruma telefon ettim.

O, yaşlı bir doktordu. Çocuklarımı birçok hastalıklardan kurtarmış, gergin sinirlerime manevî ilaçlariyle tesir etmişti.

- Hayrola Bedri? diye sordu.

- Sizden bir ricam var doktor.

- Buyurun..

Bir başlangıca lüzum görmeden anlattım:

- Kadınlar hapishanesinde on iki numarada bir mahkûm var. Adam öldürmekten suçlu. Yakında dâvasını üzerime almak niyetindeyim. Bu, zavallı bir kadındır. Haksız yere mahkûm olmuş. Aynı zamanda veremli ve firengili. Bu kadını bir kere de sizin görmenizi isteyeceğim. İlk tedavi ve ilk tedbir mahiyetinde kıymetli fikirlerinize çok ihtiyacım var. Sonra... Ne bileyim... Aklî muvazene, asabî haller... Ufak bir müşahede doktor.

Telefondan cevap gelmedi.. Neden sonra ihtiyar doktorun ahenkli sesi duyuldu:

- Böyle bir muayeneye niçin lüzum gördünüz?

- Merhamet. Belki katilin masumiyeti hususunda ufak bir ip ucu...

- Fakat hapishanenin hususî doktoru var. Hariçten bir doktorun muayene ve tedavisine müsaade etmezler zannederim. Hem sakîl bir manzarayla karşılaşabiliriz. Esasen firengili bir insan derhal tedavi edilir. Verem ise...

Doktorun sözünü kestim;

- Gidiniz, diye ısrar ettim. Gidiniz, bir ziyaretçi mahiyetinde de olsa o zavallı kadını görünüz. Zaten bugün ziyaret günüdür. Vakit kaybetmezseniz yetişirsiniz. Neticeyi merakla bekliyorum doktor.

Telefonu kapadım. Hayır, içimde yine meçhul bir neş'eyle birlikte büyük bir huzursuzluk vardı. Denize taş atmak istediği halde annesinden müsaade alamayan bir çocuk gibi hırçındım. Bir şeyler yapmam, yarını beklememem, muvaffakiyetin ilk adımlarını atmam lâzımdı. Evet,

ben de âcizdim. Her insan gibi, yaptığı safsatalarla avunan her zavallı mahlûk gibi.

Düşünmek neye yarar, yaratmak ve icad etmek lâzım. Kanun dışına çıkabilir miyim? Bir ölüyü diriltebilir miyim? Verem onun hürriyet havasından başka bir şey istemeyen ciğerlerine gittikçe yayılırken, firengi kanını delercesine hüküm sürerken, bütün hareketlerime Zu-zu'nun etinden bir an evvel bir parça koparabilmek için hız veriyorum. Ve sonra âcizim diye bağırıyorum...

Bir hapishanenin demir parmaklıklı pencereleri. Küf kokan duvarlar... Yerlerde balgam ve tükürük izleri... Rutubetli bir yatak... Tahkirler, küfürler ve sonra bunların ortasında vaktiyle kuş tüylü sedirde aşka dalan Zu-zu. Onun şimdi ayağında bir çorabı, sırtında bir gömleği bile yok. Belki burnunu silecek bir mendili bile mevcut değil. Bütün sermayesi camlaşmış göz bebekleri ve gözyaşları...

Onu avutabilmek için, kırık gönlünü alabilmek için bir şeyler yapmalı. Birdenbire yerimden sıçradım. Aklıma gelmişti, onu pis muhitinden bir an olsun uzaklaştıracaktım. Koşarak aşağıya indim. Hanın genç kapıcısını yanıma aldım ve bir otomobile atladım.

O beni apartmanına kabul ettiği zaman, gençliğimin taze heyecanlariyle önüne al güller serpmiştim. Yıllanmış bir testi şarap gibi al, kan gibi al, büyüleyen bir çift kadın dudağı gibi al güller... Gül mevsimi çoktan geçmişti. Fakat ben arayıp bulacak, ona hatıralarımızın ilk izlerini taşıyan al güller yollayacaktım...

İstanbul'u baştan aşağı dolaştım. Boyunları hafif düşük, kırgın bir gençlik gibi yarı sönük al güllerden bir buket yapabildim. Ve kapıcının kucağını elbise ve ayakkabı paketleriyle doldurdum.

- 12 numaraya, dedim, kadınlar hapishanesinde 12 numaraya bunları götür... Benim yolladığımı söyleme... İsmi Zehra'dır.

Kapıcı hayretle yüzüme baktı... Hafifçe kızardım ve otomobilden atladım.

Yapılacak hiç bir işim yoktu. Düşünemiyordum da artık... Yürüdüm... Sadece yürüdüm...

Ertesi gün öğleden sonra, noterle hapishanenin kapısında buluştuk. Hüviyetlerimizi gösterdik ve Zu-zu'yu çağırttık.

Yine aynı odadaydım. Noter beni hapishane müdürünün dairesinde bekliyordu.

Zehra içeriye yalnız girdi. Arkamızdan kapı sürmelendi.

Bu sefer rengi solgun değildi... Yüzündeki yara bana silinmiş gibi geldi. Saçları yandan ayrılmış, dudakları boyanmıştı. Dişlerini göstermeden hafifçe gülüyor, gözbeneklerini siyah bir renkle gölgeliyordu. Fakat üzerinde yine eski yırtık basma entarisi ve ayaklarında lâstikli çoraplariyle yarım terlikleri vardı. Yolladığım güllerden bir tanesini bile göğsüne takmamıştı. Onu kucaklamak istedim. Sadece:

- Sizi bekliyordum, dedi.

Hafifçe titriyor, parmaklarının katılaşmasından bir kriz geçirmekte olduğunu anlıyordum. Elleri ateş gibiydi, gözleri benek benek... Fakat yine güzeldi, hem de çok güzel...

Tahammül edemiyordum. O ne olursa olsun, ben ondan sadece aşk bekliyordum. Gözlerim kararmıştı; bilmeden, düşünmeden ileri atıldım... Şiddetle belinden yakaladım, göğsüme çektim. Bu suretle senelerdenberi hasret kaldığım dudaklarını öpecektim.

Eski kuvvetini tamamen kaybetmekle beraber kendine has bir çeviklikle kollarımdan kaydı.

- Yapmayınız, dedi, kendinizi zehirlemek ve beni yıkmak mı istiyorsunuz?

Onu tekrar bileklerinden yakaladım. Bu zayıf ve pej-

mürde vücudu büyük bir hoyratlıkla kollarımın arasında ezdim...

Çırpındı, ezik göğsünün kaybolmakta olan son enkazını benden uzaklaştırmaya gayret etti, başını geriye doğru attı. Fakat yine de muvaffak olamadı. Anlaşılmaz birkaç kelime fısıldadı ve sonra burun delikleri kıpırdadı, geriye sarkan baş sür'atle doğruldu, yanan dudaklarını tamamen bana verdi.

Of! Bu ezik vücut, bu kemikleri dışarı fırlamış, sönmüş, bir toprak yığınından farksız göğüs nasıl da dayanılmaz, insanı tutuşturan, yakan bir alev taşıyordu...

Artık benden uzaklaşmak için çareler aramıyor, parçalanmış ciğerleriyle beni harab etmiyordu. Aksine o da sekiyor, saldırıyor, deviriyordu.

İşte çıplak bir hapishane odasının badanasız duvarları, parçalı aydınlığı arasında, cemiyetin ve tabiatın ölmüş kadını Zu-zu, son defa benim oldu.

Ve sonra bir kasırga gibi vücudundan taşan kan yavaş yavaş dağıldı, soğudu ve uyuştu. Yerini tamamen hastalığın hükmüne bıraktı...

Odanın kırık sandalyasına oturmuştu. Yüzünü elleriyle örtmüştü. Sönmüş, kaybolmuştu. İçin için ağlıyor, bazan hıçkırıklarını ciğerlerinin tutuk nefesiyle boğamayarak bana kadar duyuruyordu.

- Ne yaptın Bedri? Niçin beni istedin? Bir hiç olan ben, sana ne verebilirim? Neden benim zehrimi bende bırakmadın? Bana son defa verdiği buruk, fakat aslâ unutulmaz lezzetin hâlâ tesiri altındayım.

- Sus, diye fısıldadım. Tabiatın büyük bir kıskançlıkla yarıda bıraktığı arzuları söndürmeye hakkımız yoktur. Gördük, alıştık ve tattık... Şimdi de istiyoruz ve isteyeceğiz...

- Amma ben, diye inledi, ben firengili ve veremli bir kadınım.

- Hayır, hepsi yalan, hepsi senin kuruntun. Bu sabah doktorumla konuştum. Seni iyice muayene etmiş, ciğerlerin sapasağlam, vücudun kuvvetliymiş. Firengi ise zaten geçmek üzereymiş. İğnelere devam ediyormuşsun.

Ellerini yüzünden çekti. Gözlerimin içine şefkatle baktı;

- Beni aldatma Bedri, dedi, al güllerini yastığımın altına sakladım, diğer hediyelerini, bir toplu iğneyi bir servetmiş gibi taşıyan mahkûmların sırtında görmekle seviniyorum. Fakat sen bana bundan fazla bir iyilik yapamazsın. Beni teselli etmen, beni okşaman fırlatılmış ve unutulmuş bir kadın için az saadet midir? Yeter, bu fahişeye bu kadar yeter! Doktorun bana her şeyi söyledi. Hattâ tedavi imkânlarından uzak olduğumu da anlattı. Hâlâ benden nasıl bir ümit bekleyebilirsin? İşte verem, ikinci devresini çoktan bitirmiş. İşte firengi, iğnelerden bile çekinmeyerek alabildiğine yürüyor... Kaç Bedri, uzaklara kaç ve bir daha adımı anma... Seni zehirledim. Benim için kirlendin ve mahvoldun. Şimdi karının yüzüne nasıl bakacaksın, çocuklarını nasıl seveceksin? Ben o kadar kötü ve hainim ki yalnız seni değil, bir aileyi çekinmeden söndürüyorum...

Tahammül edilemez bir şekilde ağlıyordu. Sarsılıyor, bitiyor, feryat ediyordu. Onun bu halini daha fazla seyredemedim, hemen yanına oturdum:

- Yanılıyorsun, dedim, beni ve ailemi düşünmek vazifesi sana verilmedi. Bırak, her şey olduğu gibi yürüsün. Sen sadece bekle, ümit et, iyileş... Biz tabuları da yıkacağız, felâketleri de devireceğiz. Fakat devrilmeyeceğiz. Bak göreceksin, dâvamız kütlenin dâvası olacaktır. Beraet ettiğin gün, sana tiksinerek bakanların omuzlarında taşınacaksın. İşte o zaman ben saadetimden ağlayacağım. Sonra kimsenin bizi bulamayacağı bir köşeye koşacağız. Kahkahalarla gülüp maziyle alay edeceğiz... Haydi, noteri

daha fazla bekletmeyelim. Vekâletnameyi imzala ve sonra bana hikâyeni anlat.

Omuzuma hafifçe yaslandı... Yana kaçan kravatımı, kıvrılan ceketimin yakasını düzeltti... Gözlerindeki yaşlar, gözbebekleri gibi donuklaşırken:

- Artık notere lüzum kalmadı, dedi.

- Niçin?

Bakışlarını pencereden gözüken karışık renkli göğe çevirirken:

- Bilerek, isteyerek, tuzak kurup adam öldüren bir katilin avukatı olmaz da onun için! dedi.

Yerimden sıçradım:

- Benimle bu şekilde eğlenmene tahammül edemem, diye bağırdım.

- Eğlenmek mi? Sana maddî ve manevi bir yığın borcu olan bu pis kadının, alay etmesine imkân var mı?

- Öyleyse?

Bir müddet cevap vermedi... Dudakları arasından çıkacak lâlettayin bir kelimenin benim için hayatî bir ehemmiyeti olduğunu bilmiyordu galiba...

- Söylesene, diye bağırdım, cevap versene!

Elini uzattı, tutmadım. Bakışlariyle merhamet diledi, kaşlarımı çattım. O zaman ayağa kalktı:

- Bedri, diye yalvardı, benim biricik Bedrim! Neye ısrar ediyorsun? İnanmadığın bir şey üzerinde neden bu kadar fazla duruyorsun? Bir kere etrafına baksana... Kâinatta her madde ölüme mahkûmdur. Bir kâğıt parçasından bir insana kadar elle tutulan her şey, günün birinde silinecek veya şekil değiştirecektir. Şimdiye kadar hangi kuvvet, tabiatın bu ezelî ve ebedî kanununu bozmuş ki?... İşte ben de bir kâğıt parçası gibi bu âna kadar yazıldım, karalandım, parçalandım ve sepete atıldım. Şimdi sadece yakılmamı veya çöplüğe dökülmemi bekliyorum. Herkes de böyle olacak. Hattâ sen bile... Şu farkla ki, ba-

zıları karalanmadan düzgün bir şekilde yazılacak, yırtılmadan yakılacak veya rafta unutulup sararacak... Beşer tekrar yeni kâğıtlar yapacak, onlar da yazılacak ve dünya dönecek... Bozamazsın, mukadderatı değiştiremezsin...

Bileklerinden yakaladım. Anlayamadığım bir hırsla, tahammül edilmez bir ızdırapla onu sarstım:

- Açık söyle. Bir yığın kelimeyi ağzında geveleme. Demek, beni avukat olarak kabul etmiyorsun?

- Evet!

- Bana ihtiyacın yok?

- Evet!

- Kendi kendini müdafaa edebileceksin?

- Evet!

- Bana hikâyeni de anlatmayacaksın?

- Evet!

Şiddetle omuzlarından ittim... Ellerimin arasında ince bir dal gibi sallanan bu sevimli fahişe, bir müddet istinatsız kaldı. Ve sonra yere yıkıldı. Sür'atle yakalayıp ayağa kaldırdım. Sandalyeye oturttum.

- Söyle, diye yalvardım, söyle; beni niçin kabul etmiyorsun?

Nefesi tamamen kesilmiş, sanki bir ölü gibi bembeyaz olmuştu. Ve yine cam gibi kuru ve şeffaf gözbebeklerini bana çevirmişti... Ah! Kabil olsaydı da bu şeffaf gözbebeklerden onun bütün düşüncelerini okuyabilseydim. Fakat onlar bir güneş darbesine hedef olmuş gibi parlıyorlar, hiç bir şey söylemiyorlardı.

- Niçin beni istemiyorsun? Avukatlığımı ve sevgimi neden benimsemiyorsun?

İlk defa itiraz etti:

- Yanlış anlama Bedri, dedi, sen benim her şeyimsin... Fakat avukatım olamazsın!

- Niçin?

- Bunu daha evvel söyledim... Ben ölmüş bir kadınım, sana ancak felâket getiririm. Bırak kanun beni cezalandırsın... Ve sen de kurtul...

- Yalan, hepsi yalan... Şimdiye kadar uydurduğun yalanlar gibi bu da yalan... Biliyorum, asla vazgeçemediğin bir âşığın var. Ona öyle bağlısın ki, her şeyini onun için feda ediyorsun. Beni evvelce, ona kavuşmak için terkettin. Sonra seni bir veremli gibi ışık veren bir fenerin dibinde yakaladım. Onunla beraber yaşadığın için beni tanımadın bile... Hapishanede karşına çıktım, ondan ümidini kesmiştin: benimle yaşamaya razı oldun. Her söylediğimi kabul ettin. Fakat bugün onu gördün veya mektubunu aldın. Şimdi eski şehvetin canlandığı için, beni tekrar itiyorsun! Söyle, bunlar doğru değil mi?

— Ne yaparsan yap, vur, ez, öldür, bir anda mahvet. Fakat beni müdafaa etme. Benim için kendini kirletme. Karını düşün! Sana bütün sadakatiyle bağlı olan karını düşün!... Ya çocukların? Elâ gözlü Belkıs'ın?... Onlar babasız, evsiz, yurtsuz ne yaparlar? Hepsi dağılırlar, insanlar onları bir silindir gibi ezer. Sonra benim gibi olurlar. Bir orospu, bir katil olurlar. Babalarına lanet ederler. Salonlar onları eritir, verem mahveder... Yalvarırım yapma! Benden kaç! Çocuklarına sığın, dertli ve hassas başını karının sıcak göğsüne yasla!... Herşeyi unut! Hayat öyle tatlıdır ki!...

Sendeledim... Beni tutan yine o oldu. Zayıf vücuduna, incecik bileklerine bakmadan omuzlarımdan kavradı. Dudaklarının ucunda toplanan gözyaşlarını emdi. Hıçkırıklarını parçalanmış ciğerlerine gömmek istedi:

- Benim şeker Bedrim, diye inledi. Haydi git, evine koş. Çocuklarını etrafına topla, karını karşına oturt. Onlarla saatlerce konuş. Hepiniz bir arada yemek sofrasının başına dizilin. Kaşıklarınızı çorba kâsesinin üzerinde çınlatarak yudum yudum çorbanızı için... Bırak, bir oros-

pu bu dünyadan giderse gitsin. Arzu edersen bazan mezarıma uğra, kabarmış, yer yer çatlamış toprağıma bir kova su dök, bir kaç al gül serp üzerime... Ben ihya olurum... Ve sonra her şey unutulur.

Cevap veremiyordum... Bir şeyler söylemek, sevgimi tekrar haykırmak istediğim halde konuşamıyordum. Gözlerinden inen yaşları, hazanın amansız rüzgârlariyle savrulmuş sarı bir yaprak gibi solgun yanaklarında eriten bu kadın mı bana doğru yolu gösteriyordu? Anlayamadım ki, bu silinmiş vücut nereden kuvvet alıyor, hangi bitmez tükenmez menba onun gözyaşlarını besliyor?

Bana iyice sokuldu, başını gözlerimin hizasına kaldırdı, saçlarını omuzlarına dökmek istedi... Ve sonra kurumuş dudaklarıma nemli dudaklarını olanca şiddetiyle yapıştırdı...

Geriye çekilip kapıya doğru yürümeye başladığı zaman gözleri yine cam gibiydi. Fakat yanakları, mezarının üzerine serpmemi istediği güller gibi aldı.

- Seni görmeyeceğim artık, diye fısıldadı. Hiç... Hiç görmeyeceğim... Beni bırak... Ailenin yanına dön ki, ben de son saatlerimi tatlı hatıranla geçireyim.

Birdenbire dilim çözüldü, onun büyüsünden kurtulur gibi oldum:

- Hayır, diye haykırdım, seni seviyorum, senden ayrılamam... Mahkûm olursan beraber, kurtulursan beraber kurtulacağız. Hattâ bu cinayeti de beraber yaptık değil mi? Senin bekâretini ben çalmadım mı? Mahkemede görüşeceğiz, mahkemede görüşeceğiz... Yine yanındayım, hep beraberiz...

Bir kere daha inledi... Yanıma gelmek istedi, yürüyemedi. Kapının tokmağına tutundu... Koştum, onu yakalamak istedim. Anide canlandı, duvara şiddetli vurdu. Bir anahtar kilitte döndü... Gardiyanlar girdiler ve her şey uzaklaştı...

-XVI-

O GÜN İstanbul adliyesinin koridorları görülmemiş bir şekilde kalabalıktı. Ağır ceza salonu meraklı bir dinleyici kütlesiyle dolmuş, kapılar geçilemez olmuştu.

Jandarmalar halkı dağıtmaya çalışıyor, polisler küçük münakaşaların ve taşkın hislerin önüne geçmek için uğraşıyorlardı.

Çünkü Katran Hasan cinayetinin mahkeme safhası başlamak üzereydi... Hâlâ meçhul kalan, birçok hırsızlık ve şebekelerle alâkadar olduğu tahmin edilen bu cinayet, efkâr-ı umumîye üzerinde büyük tesir yapmıştı. Katil, bir kadın; maktul, bir sabıkalı...

Cinayetle alâkadar bütün şahitler ve diğer üçüncü şahıslar şimdiden yerlerine oturmuşlar, bir saat sonra başlayacak mahkemeyi büyük bir heyecanla bekliyorlardı.

Katilin avukatı Rasim Sarı, gazetecilerden kurtulmak için koridorun tenha bir köşesine sığınmıştı.

Katilin avukatı benim sınıf arkadaşımdı. Ona her sırrımı söylemiş, bu hususta bildiklerimi teker teker anlatmıştım. O da memnuniyetle davayı kabul etmişti. Ondan sonra İstanbul'da, Zehra'nın teneffüs ettiği bu dar muhitte daha fazla kalamamış, seyahate çıkmıştım.

Ankara'ya gitmiştim. Kayseri'ye, Diyarbakır'a kadar uzanmıştım. Hattâ «A.»ya bile uğramıştım «A.».. Harap

kasaba... Bana hayatın ilk derslerini vermeye çalışan şehir... Eskisinden biraz farklı, sessiz duruyordu...

Beni «A.»da kimse tanımamıştı. Fakat ben en ufak hatıraları bile büyük bir vuzuhla tekrar yaşamıştım. Elif hatunun evi yine eskisi gibiydi. Fuad yoktu ama kaçakçı Ahmed ağa ile bir eşeğe satılan kızı Fatma duruyorlardı... Ökkeş ağanın yeni yaptırdığı beyaz evinde iki karısı damda bulgur kurutuyorlardı. Şirin'in kahvesi mazi gibi pis ve dumanlıydı.

«A.»dan korktum... Aydınlıların çadır kurdukları ovada Belma'nın yanık elini, tren dingillerinin gıcırtısı arasında Zu-zu'nun eski dudaklarını görmemek için kaçtım...

Düşünmemek istiyorum... Düşünmemek istedikçe han odalarının tahtakurulu yatağı, otellerin siyah karyolaları, bir hapishanenin rutubetli duvarları gibi sırıtıyordu...

Zu-zu ölecekti... Zu-zu beni istemiyordu... Onun pörsük dudaklarına benim yerime ölüm hâkim olacaktı...

Günün birinde Rasim'den telgraf aldım. Mahkemenin başlamak üzere olduğunu bildiriyordu. O gün nihayet haykıracaktım. Bu kadın katil değildir. Hayatını araştırın diyecektim.

Derhal koştum ve İstanbul'a geldim. Ne kadar heyecanlıydım. Onu tekrar görecek, gün geçtikçe solan yüzüne beni kabul etmesi için yalvararak bakacaktım...

Saatler ne kadar ağır ilerliyordu... Birbirinin üzerine devrilen dakikalar, bir hatırayı çökertmiş gibi gerilerde kalıyor. Bir ailenin enkazıymış gibi yığılan dakikalara ve ondan daha merhametsiz gelecek olanlara tahammül edilemiyor...

Birazdan hâkimler yerlerine oturacak, müddeiumumi ağır bir tonla her şeye hâkimmiş gibi bakınacak. Ve sonra benim biricik Zu-zum, iki jandarmanın parlayan süngüle-

ri arasında yarım terliklerini yerlere sürerek içeri girecek... Hafif bir öksürük... Derin bir uğultu... Sanki şimdiye kadar hiç adam öldürülmemiş gibi zavallı sevgilime tahkir dolu bakışlar... Hâlbuki o, o kadar küçük ki, bu işkenceye tahammül edebilecek mi, onu son ızdıraplı anında tokatlamaktan çekinmeyen benim gibi bir canavarı affedecek mi acaba?

«Bilerek, isteyerek, şuurum yerindeyken öldürdüm...»

Duruşmalar birbirini takip edecek. Ortaya atılacağım; onu affetmeleri, bütün kabahatleri başkalarında aramaları için hâkimlere yalvaracağım.

Bu da kâfi gelmeyecek, hiç bir şey yapamayacağım. Ve günün birinde, soğuk ve rutubetli bir sabah vakti, yarı loşluk arasında kıllı bir el, sabunlu bir ipe doğru uzanacak, bembeyaz, göğsünde işlediği suçun mahiyeti yazılı incecik bir vücut, boşlukta sallanacak...

O ölecek ha!... Gülen, zıplayan, aşk masalı söyleyen Zehra ölecek!... Kabil mi, buna imkân var mı? Ben ne olacağım? Hâlâ Avukat Bedri Kök sıfatını taşımakta devam mı edeceğim? Of! Bilemiyorum, acı hâdiselerin verdiği felâketli neticeleri şimdiden kestiremiyorum.

Bir şeyler yapmak, işlediği suçun cezasını Zu-zu'larda görmeye gelen cemiyetin koridorlardaki uğultusunu işitmemek için Avukat Rasim'e doğru ilerledim.

Rasim Sarı beni görünce koştu, elimi sıktı.

- Safa geldin, dedi.

Gülümsedim:

- Teşekkür ederim, dedim. Beni unutmadın.

Hayretle yüzüme baktı:

- Unutmak mı? diye sordu. Böyle bir şey aramızda mevzuubahs olur mu?

- Bilmem, hayat o kadar tuhaf ki.. Şimdi insanların yegâne silâhı unutmak oluyor!

Koluma girdi. Sarı, irin gibi yüzüme su serpmek için beni musluklara doğru sürükledi.

- Hayır, dedim, suya ihtiyacım yok. Bana ondan bahset; Zehra nasıl? Beni arıyor mu?

Fikirlerimi dağıtmak istercesine:

- Sıhhatçe gayet iyi, diye cevap verdi.

- Sıhhatçe iyi mi, kabil mi?

- Bana itimad et... Doktorun her daim hapishaneye uğradı ve lâzım gelen tedaviyi yaptı.

- Ya ilk tahkikat? Ya cinayetin sebebi? Anlaşılamadı mı, bir şey elde edemedin mi?

- Hayır. Zehra o kadar ketum ki, ağzından ufak bir cümle bile almak kabil olamadı. Hattâ dün yine uzun uzun konuştuk. Beni avukatlığına kabul ettiği günkü gibi sakin ve heyecansızdı. Ona, eğer ufak bir ipucu verirse müdafaanın kabil olacağını anlattım. Dinlemedi bile. Sonra senden bahsetti: «Biliyorum,» dedi, «onun arkadaşısınız ve sizi buraya o yolladı... Fakat ben vazgeçmeyen bir kadınım...»

Belki de ağlıyordum. Bana umulmadık bir zamanda dostluk yapan bu mektep arkadaşıma minnettardım. Hiç olmazsa beni dinlemek tahammülünde bulunuyordu.

- Senin kanaatlerin nasıl? diye fısıldadım. Dâvanın neticesinden bir şey ümit ediyor musun?

Hafifçe elimi okşadı:

- Bedri, dedi, sen de bilirsin, bu mesleğin adamısın. Bu vaziyet karşısında bir şey yapılamaz. Fakat...

- Fakat, diye tekrarladım. Fakat?

- Bu duruşmada maznunun tıbbî bir heyet tarafından muayenesini isteyeceğim. Kabul ederlerse, muhakemenin heyecanlarına tahammül edemeyecek kadar sıhhati bozuk olduğu meydana çıkar. Belki ruhî bakımdan bir neticeye varırız. Daha iyi bir şekilde muhafazasını temin ederiz. Bu suretle vakit kazanmış oluruz, değişikliğin

verdiği tesirle onu söyletmeye çalışırız. Ümit kesilmez ki...

İkimiz de susmuştuk. Artık gittikçe yaklaşmakta olan muhakeme saatinin tazyiki altında eziliyor gibiydik. Birdenbire aklıma geldi:

- O şimdi nerede? diye sordum.

- Her halde daha gelmedi. Gelince bana haber vereceklerdi. Yoksa görmek mi istiyorsun?

- Bilmiyorum...

- Tavsiye etmem. Sen şimdi buradan uzaklaş. İcab ettiği zaman vazifene başlarsın. Son saate kadar sükûnet lâzım. Şunu da aklından çıkarma ki, iddia makamının da elinde kâfi bir delil yok. Baltadaki izler katilin izleri olmakla beraber bıçak hâlâ bulunamadı. Cinayeti kimse görmedi. Sadece Zehra'nın Katran Hasan'ın metresi olduğu tesbit edildi. Bir de Belma isminde bir kadının ifadeleri...

- Belma mı? dedim. Demek o hâlâ ısrar ediyor? Ne tuhaf değil mi? Ama ne ziyanı var, kendine bakmadan bir Belma bu dâvada ne rol oynayabilir?

- Bir şey mi biliyorsun?

- Ehemmiyetsiz. Sonra söylerim. Bu kadın intikam almak için Zehra'yı yakalatmıştı da...

Omuzumu okşadı:

- Değmez, dedi, kadınlığın kadınlığa düşmanı, daima şahit olduğumuz vak'alar... Belma'nın ifadesi hiç bir şey değiştirmez. Ben inkâr edeceğim, onlar isbat etsinler. İsnat ettikleri gün müdafaam başka şekil alır. Sen de şahadetini cinayete dokunmadan yap.

- Evet, dedim, zaten aynı şekilde düşünüyordum. Onu tanıdığımı, beraber yaşadığımızı söylemem kâfidir değil mi?!

- Hayır sadece tanıman yetişir. Dedikoduya, meydan vermeye hiç lüzum yok!

Ben şaşkın, kuvvetli bir irade karşısında ezilmiş gibi şaşkın etrafıma bakınırken arkadaşım kolumdan çekti.

- Gel, dedi, artık kalabalığa karışmak zamanı geldi. Belki Zehra'yı getirmişlerdir. Biraz da onunla konuşayım. Bana muvaffakiyetler dile.

Koridorun kalabalıkla inleyen kısmına istemeyerek yürüdüm.

Bir mübaşir koşarak yanımızdan geçti... Eli kelepçeli bir oğlan çocuğu yere attığı balgamla oynuyor, jandarmanın tartaklamasına aldırmıyordu bile... Bir karı koca tahta kanapeye oturmuşlar konuşuyorlardı... Eli evraklı bir adam onlara yaklaşıyordu. Bir kapının pervazına sırtını dayayan başka bir mübaşir:

- Hasan kızı Fatma, Ali oğlu Zühtü! diye bağırıyordu.

Ve işte koridorlar mütemadiyen kaynaşıyordu.

İki avukat cübbelerine bürünmüşler, etraflarına bakınıyorlar... Bir dâva tellâlı, koltuğundaki konuk çantasını hazineymiş gibi muhafaza ederek mütemadiyen kaynaşan, muhitine sür'atle yayılan kalabalıkla eğleniyor...

Biz de bu kalabalığa karıştık... Rasim:

- Allahaısmarladık, dedi.

Mahkeme koridorları, vakit geçirmek için dâva dinlemeye gelen insanlar, ağlayan sevgililer, saçları yolunmuş kaynanalar, iki günlük evliyken kocalarından ayrılmaya kalkan genç gelinler, jandarmaların arasında bile etrafına korku saçan mahkûmlar, benim yabancım değillerdi. Fakat o gün her şeyi yeni görüyormuşum gibi ürküyor, bir an evvel kaçmak, sessizliğe kavuşmak istiyordum. Ümitsiz bir sevgi mi, boşa giden bir hayat mı, yoksa daima hâdiseleri büyüten görüşlerimin tesiri mi bilmiyorum, içimden bir ses: «Bir şeyler olacak, bu kalabalık boş yere uğuldamıyor.» diyordu... Halbuki ne olabilirdi, işte hayat uğulduyordu?

Rasim'i kaybetmiştim... Yavaş yavaş, salonun kapısını muhafaza eden jandarmaların namlularını görüyordum.

Şiddetli bir darbe oldu. Bir çavuş:

- Geriye, diye bağırdı, burada hiç kimse kalmayacak.

Bir adım daha attım. Birbirine kenetlenen iki kişinin omuzları hizasından başımı uzattım. O zaman hayretle mahkeme salonunun boşalmakta olduğunu gördüm.

Sıçradım, en ön safa geçtim. İki polis kapının iki yanında durmuşlar, ağır ağır çıkan seyircilere acele etmeleri için bağırıyorlardı...

Bir jandarma göğsümden itti:

- Yaklaşma, dedi.

- Niçin?

- Görmüyor musun, salonu tahliye ediyorlar!

- Neden?

- Ne bileyim ben, muhakeme başka göne kalmış işte!

Bu adam benimle alay mı ediyordu? Yoksa fazla kalabalığın önüne geçmek için uydurulmuş bir yalan mıydı?

- Ben avukatım, dedim, bırak işin aslını polislerden öğreneyim.

- Ne olursan ol. Kimse sokulmayacak; böyle emir aldık.

Renkli bir çarşaf gibi ta merdivenlere kadar yayılan başlarda yine bir hareket oldu. Jandarmalar ilerledi...

Nihayettekiler kurtulma çaresini aşağıya inmekte buluyorlar, fakat ortadakiler gittikçe daralan hacmin tazyiki içinde bunalıyorlardı...

Bir çocuk ağlamaya başladı... Bir mektepli kız, yanındaki yabancı bir erkeğin kollarında bayıldı... Feryatlar yükseldi, münakaşalar sıklaştı... Jandarmalara kafa tutan iki delikanlıyı polisler yakaladı...

Birdenbire bu daralan hacme bir türlü sığmayan kesafette bir reaksiyon oldu, jandarmalar ilerledi... Salonun kapısı tamamen tıkandı...

- Öğrenmek istiyoruz.. Muhakemeden niçin vazgeçildi?

Yandaki koridorlardan askerler koştu... Mukavemet kırıldı. Ve tekrar bir gerileme başladı.

Böylece dalgalanan, sallanan, kıpırdayan başlar gittikçe azaldı. En sonunda koridorlar eski haline, kanunun boyadığı sükûna kavuştu...

O zaman şaşkınlıktan kurtulur gibi oldum. Bir şeyler anlamak, öğrenmek için etrafıma bakındım. Rasim'i karşımda gördüm. Rengi sapsarıydı. Şakaklarında, yarı loşluk arasında parıldayan birkaç benek ter vardı.

- Gel, dedi, artık her şey sona erdi...

Birdenbire kavrayamadım.

- Nasıl sona erdi? diye hayretle sordum. Muhakemeyi niçin başka bir güne bıraktılar? Kalabalığın pek fazla zararı yoktu.

Rasim beni dinlemiyormuş gibi fısıldadı:

- Daha iyi oldu... Hayat ona, bundan sonra da hiç bir şey vermeyecekti zaten...

Uzun bir seyahatin, derin bir vicdan azabının ve ümitsiz bir sevginin doğurduğu yorgunlukla hâdiseleri birbirine ekleyemiyordum. Kendimi bir fedai olarak görüyor ve bunu gaye yapıyordum, O gün için bu gayem biraz gecikmiş oluyordu, hepsi bu kadardı... Arkadaşıma elimi uzattım:

- Kimden bahsediyorsun, dedim, hiç anlamıyorum?

- Zehra'dan, diye güldü.

Acı bir gülüş, kokmuş bir gülüştü bu!

- Zehra'dan mı? Ne olmuş ona?

Rasim koluma yapıştı; gözlerimin içine baktı. Hayallerimi emercesine:

- Bedri, diye fısıldadı, metin ol!... Büyük bir facianın son perdesi şimdi birdenbire kapandı... Senin arzuladı-

ğın ve benim de bilmeden acıdığım Zehra, bir saat evvel öldü...

- Öldü mü? Buna imkân var mı? Daha demincek onun sıhhatinden bahseden sen değil miydin?

Adeta sırıtıyordum... Bu koyu yalanın ne vakit sona ereceğini düşünüyordum. Arkadaşım cebinden bir zarf çıkardı:

- Al bunu, dedi, bir ölünün mezardan gelen son mektubudur. Bütün hakikatları orada bulacağını tahmin ediyorum. Dün akşam Zehra bunu doktora vermiş, o da şimdi getirdi.

Hâlâ sustuğumu görünce:

- İnanamamakta haklısın, diye ilâve etti. Doktor raporunu ve tutulan zabtı görmeden ben de inanmamıştım. Hayat her daim bize gülmez ki... İşte Zehra kendini öldürdü... Bütün bir ömrü gibi, ölümünün sebebi de meçhul kaldı... Durmuş bir kalb ve morarmış bir vücut, hepsi bu kadar... Amma nasıl ve niçin? Elinde bir mektup var; oku ve sadece sen öğren! Bu seni sevindirsin!...

Of! Her gün ayrı emel ve gayeler uğruna çarpan binlerce kalble dolu şu koridor, ne kadar sıkıcıydı... Ve bana bir karga gibi ölüm haberi veren, durmadan sıraladığı teessür cümlelerine renkler karıştırmaya çalışan Rasim ne kadar sahtekârdı... Nasıl da bir ölümü hayatın sonu diye kabul ediyordu?

O ölmüştü demek. Hapishane köşelerinde bile vazifesini unutmayan, daima şahlanan cismanî arzuları etinin her parçasında eritmeye çalışan Zu-zu ölmüştü!... Ne kadar basit!... Ölüm kadar onun mânasını, bir cismin soğumasında arayan insanlar da basit... Eğer ölüm her şeyi siliyorsa bu gözyaşları neye? Sadece kuru bir gösteriş mi?

Ben hiç bir şey hissetmiyorum. Menfaatlerimin nasıl çalındığını henüz anlayamıyorum. Sadece beni süzen Ra-

sim'e bakıyor, onun da bir şey hissetmediğini öğrenmeye çalışıyorum...

İnanmıyorum, bütün bir kâinat «O öldü» diye haykırsa yine inanmayacağım. Nasıl olur? O dün bir ayı postunun üzerindeydi, bugün bir ot minderde yatabilir mi? Yarın belki kuru tahtada veya rutubetli bir toprakta uyuyacak! Fakat gözlerimin önünde kıpırdayan, çıplak vücuduna incecik bacaklariyle kıvrak bir ahenk veren Zu-zu, benden uzaklaşabilecek mi? Dudaklarımda hâlâ dudakları var. Hayal ve hakikat birbirine bu kadar yakın mı?

Rasim ikiye bükülmüş ve üzeri titrek bir yazıyla «Bedri Kök» diye yazılı zarfı elime tutuşturdu. Belki de gülerek beni merdivenlere doğru sürükledi.

Sadece kulaklarımın yandığını ve şakaklarımda rutubetli bir rüzgârın dolaştığını hissediyorum. O kadar...

Hayat gibi hayal de ne kadar basit. Yahut bu dâva o kadar karışık ve esrarlı ki, biz derinlere varamıyor, ihtiraslarımızla her şeyi sıfıra indiriyoruz.

İşte onun bir mezarı bile yok. Etleri morgda parçalandı, kemikleri tıb talebelerinin ellerinde dolaştı, her biri birer köşeye fırlatıldı...

Ne kadar basit değil mi? Ne kadar basit!... Ağlamaya çalışan için de, «Kurumuş mezarıma bir kova su ve birkaç al gül serp...» diyen için de basit...

İşte bana hiç bir şey olmadı. Onun hapishane köşelerinde bile yatmasına tahammül edemeyen bana, hiç bir şey olmadı.. Hâlâ adım Avukat Bedri Kök. Karım bir çocuk daha doğurdu... Beşik gıcırtıları, Neş'e'nin söylediği ninniler, dönen, devreden bir âlemin mevcudiyetini hatırlatıyor.

Sadece elimde bir mektup var. Gözyaşlariyle yer yer ıslanmış, müthiş bir kinin intikamı alınıyormuş gibi buruşturulmuş, parçalanmış bir mektup...

Onu mütemadiyen okuyorum... Ve karamın mutfağa doğru ilerleyen ayak seslerini unutuyorum... Varsın o da mutfağa gitsin ve hayatın beşikle mutfak arasında olduğuna bazıları gibi bir kere daha inansın... Ben de anlatamadığım, söyleyemediğim ızdıraplarıma mezarı bile eller için harcanan bir ölünün kırık feryatlarını, bir fahişenin boğulmayan ömrünü ilâve edeyim...

Zu-zum... Benim biricik kadınım! Sen bana vadettiğin hayatını da anlattın, herkesten sakladığın mazini de fısıldadın. Fakat ben senin için hiç bir şey yapamadım...

Mektubun parça parça yazılmış. Ömrün gibi kısımlara ayrılmış. Orada herkesin tekme vurduğu bir katil, bir illetli yok. Sadece lekeleyenlerin iç yüzleri dolu...

İşte seni bir kere daha okuyorum ve bütün dünyaya fahişelerin acıklı hayatını ilân ediyorum.

BİR FAHİŞENİN MEKTUBU

Benim biricik Bedrim!

Belki insanların elinde bir oyuncak fakat aradığı aşka hakim olmak isteyen bu kadının, bu kırık satırları canını sıkacaktır... Belki bir ölüyü dinlemek, yaşayanlar için faydasızdır diyenler gibi beni dinlemeden bir kenara fırlatacaksın. Belki de sana bütün hayatı harap eden bir şıllığı bu sahifelerde görmekten memnun, bu buruşuk kâğıt parçalarını gülerek her önüne gelene göstereceksin. Fakat ne olursa olsun, büyük bir tevazu ile öğrenmek istediğin hayatımı yine sana anlatacağım.

Üzülme ve hepsi bu kadar mı diyerek hayret etme. Zaten başka ne olabilir? Bir et parçası olarak dünyaya gelen bir insanın, Oğuz destanı kadar muazzam efsane-

lerle dolu olacağını tahmin etmezsin değil mi? Bahusus ben bir orospuyum ve orospuların hayatı, daima polisin tazyiki ve aşk arayan erkeklerin insafsız kolları arasında geçer. Bunda bir fevkalâdelik, bunda dinlemeye değer bir şey yoktur ki...

Ama ne ziyanı var; çok uzaklardan başlayarak sana doğru adım adım yaklaşmak isteyen bir zavallı kadının yer yer çökük ömrü, bir kelebek avı gibi kepçe ve çiçekten ibaret değildir ya...

Gözlerini kapa ve sabret Bedri. Yalnız beni hor görme! Şimdi ölümü özlemekten başka bir gayesi olmayan, baldırının her parçası satılmış bir fahişenin, kalbini de satacağını zannetme!

Gecelediğim erkeklerin sayısı meçhuldür. Bunların içinde aç bir kurt gibi yanındakini kemirenler de, bir çocuk gibi cismanî hislerden uzak olanlar da var...

Bir orospu, bir manken gibi mukavim olabilir. Fakat bir manken gibi kalbsiz değildir Bedri!... Onunla yatan binlerce erkek, verdiği paranın mukabilini o kadar şiddetle istemişlerdir ki; düşünmeye, intihap etmeye vakit kalmamıştır. Ve fahişeler de hırslarını renk renk, ayakkabılarda, çeşit çeşit şartlarda, tatmin etmişlerdir... Halbuki bir fahişenin her kadından ziyade aşka ihtiyacı vardır. Zaten onun aşktan başka hiç bir dostu da yoktur. Yuvası çoktan dağılmış, etini kendisinden başka herkes görmüş...

O ister ki, bir gün bir erkeği kollarının arasında sadece kendisi için sıksın, erisin ve kaybolsun... Ne yazık fahişe bu yegâne emeline bir türlü kavuşamaz. Bulmak için uğraşır, aldanır, tekrar yıkılır ve sonunda silinir...

Hayır!... Ona yaklaşan her erkek, daima etinin hesabını sormuştur. Dikkat et, benim biricik erkeğim dikkat et... Bir fahişe, fahişe olduğu için bedbaht değildir. O, bu isme o kadar çok alışmıştır ki, başka bir adla çağı-

rıldığı zaman hayret eder... Onun yegâne ızdırabı, çarpan küçücük kalbindedir. Boş yere heyecana kapılan kalbinde...

Bir fahişenin aşkı... Ne tuhaf değil mi? Her kitabenin başlangıcı olan aşk bu kadar âmiyane mi? Bilinemez Bedri, hiç bilinemez... Bu dünyada herkes kendini üstün ve ağır zanneder...

Göğsümü kabartarak söyliyebilirim ki, ben fahişelerin en bahtlısı ve en az hürmete lâyık olanıyım...

En bahtlısıyım, çünkü seviyorum, aşkın bütün nimetlerini tattım. En az hürmete lâyık olanıyım, çünkü kötü düşündüm, cemiyetin sırtıma yüklediği unvanı, inkâr etmeye kalktım...

Herhalde canını sıkıyorum. Biraz sabret. Hapishane odasının saman yatağı üzerinde yazılan mektup bir hitabe olamaz ki... Orada kırık cümleler, orada mânâsız satırlar bulunabilir: Birbirini tutmayan ifadelerin çiğliği ilk anda insanı iğrendirebilir. Fakat hakikat, yirminci asrın felsefe edebiyatındaki tâbirle realite, iğrenç ve sakîldir. Bir fahişe ise daima hakikati yazar. Fahişenin hakikat olarak göremediği bir şey varsa, o da aşktır... Fahişenin aşkı... Çünkü fahişe, aşkı da içinde bulunduğu hayat gibi sonsuz ve hakiki zanneder. Daima aldanır, buldum diye iddia eder, bulamaz, bulunca inanamaz...

Fahişe sevince çürük ve yer yer sarsılmış köhne varlığına hiç bir kıymet vermez. Zaten o, şimdiye kadar bir menfaat mukabili de olsa baldırının her parçasını, göğsünün her zerresini başkaları için o kadar büyük bir bollukla harcamıştır ki, sevdiği erkeğin şerefine bu değersiz maddeleri arzusuyla feda etmez mi hiç?...

Fahişeleri sana ne kadar çok anlatmak istersem o kadar meçhûl kalır: Onlar daima görüldüğü halde en az bilinen, ezildiği halde hemen hemen inlemeyen insanlardır. Eğer fahişeler isteselerdi, ihtirasa dayanan bu dün-

yayı sarsar, belki de yıkarlardı. Fakat onlar şikâyet etmeyen, susan, çok az kötülük yapan zavallılardır.

Ben, ben Bedri, - artık çekinmeden tekrarlayabilirim- koyu bir orospuyum. Fakat seven bir orospuyum...

Bak, ciğerlerim teneffüs ettiğim havayı bile kabul edemeyecek kadar yer yer delinmiş olduğu halde aşkımda ısrar ediyor, sevdiğim erkeği yanımda göremezsem hayalen onun oluyor, kendimden bir parçayı âşığımın hakim sesi uğruna zaman ve mekân gözetmeden derhal harcıyorum!...

Bu erkek kimdir ve harcanan parça nedir? Evet, cismanî temasın koyu ve sakîl tesirinden bir fahişeyi birdenbire uyandıran erkek kimdir?

Çok uzaklara gitme Bedri... Bu sensin... Beni iliklerime kadar saran, en ufak bir mania karşısında bile taşan, köpüren erkek sensin. Seni seviyorum. Ve artık bir avuç toprak olmaya yüz tutan vücudum aşkımı öldüremeyecek diye bağırıyorum.

İddia ediyorum ki hiç bir fahişe benim kadar mesut olamamış, benim kadar biricik emeline kavuşamamıştır...

Oh! Benim yegâne erkeğim, senin bana yaptığın fedakârlıklar sayılmakla biter mi?

Ekseri erkekler fark gözetmeden her cins kadına al güller götürmüşlerdir. Fakat hiç biri bu gülleri bir salonun halıları üzerine sermemiş, getirdiği güllerin hesabını sedirde uzanan bir kadından sormadan gitmemiştir...

Gül ve hapishane... Gül ve saman dolu rutubetli yataklar... Kabil mi? Bunları senden başka birisi yapabilir mi? Hiç kıskanma ve üzülme; benim senden başka sevgilim yoktur. Çünkü hiç bir erkek benden getirdiği al güllerin hesabını, istemeden gitmemiştir...

Zaten fahişelerin felsefesi, aşkı bir rakamın üzerinde görecek kadar geniş ve hayalî değildir.

Ama sana yine de kırgınım!... Getirdiğin nimetlerle beraber huzurumu da çaldın. Bana fahişeliğimi hatırlattın. Bana içinde bulunduğum hayatın bir leke olduğunu söyledin. Bu lekeden kurtulmak istedikçe inledim, fahişeliği üzerimden atmaya çalıştıkça büsbütün fahişe oldum...

Ah!... Bu öyle bir yaşayış ki, anlatmakla kabil değil bitmez.

Üzülme... Üzülme sevgilim emi?... Çatık kaşların, hülyalı gözlerin, benim için bulanmasın. Kıvırcık ak saçların daha fazla beyazlaşmasın... Bir fahişe ölmüş, bir fahişe aşkı içih inlemiş ne çıkar? Çökük bir enkazın üzerine tazyik edilmekle o enkaz daha fazla harap olmaz ki.

Ölüm bizler için tabiî bir neticedir... Sen sadece iftihar et; bir fahişe para istemeden benim için ölmüş de...

Yazmak ve belki de bir romanın iç cephesi olacak cümleleri sıralamak o kadar güç ki... Halbuki vaktim de yok...

Güneşin ışıkları birazdan titreşecek, gün aydınlığı çıranın alevlerini söndürecek, hapishanede büyük bir uğultuyla beraber mahkûmların hayatı başlayacak. Ben yine yazacağım. Durmadan, düşünmeye vakit bulmadan yazacağım. Çünkü öğleden sonra doktor gelecek. Mektubumu o vakte kadar yetiştirmeliyim ki, sana ulaşabilsin.

Bir gün sonra, belki de bu saatte benim bir kusmuk gibi pis satırlarımla karşılaşacaksın. Ben o zaman aranızdan uzaklaşmış olacağım. Sert fakat hülyaya değer hayalin gözlerimde saklı, güneşin ışıkları ikinci defa titrerken büsbütün hiç olacağım. Ama bu niçin ve nasıl? Teneffüs etmek ne kadar basit, teneffüs etmemek neden basit olmasın. Kendimi hiç bu kadar iyi öğrenmemiştim, irademi hiç bu kadar sağlam görmemiştim.

Sen ancak benim ölümümle kurtulabilirsin. Başkaları için değil, sadece senin için çirkef olan vücudum, sana binlerce zehir aşıladı. Frengiyi bile benden aldın... Niçin istedin, neden yanıma sokuldun? Kendine acımadın mı? Bu zehirlerimle bundan sonra da seni eritmek, mahvetmek isteyebilir miyim? Of! Bu hiç kabil mi? Sen yırtık bir para gibi elden ele atılabilir misin? Sen sadece yaşamalısın, gülmelisin, eğlenmelisin...

Ne o, ağlıyor musun? Bir fahişenin erkeği ağlamaz ki, bir fahişenin âşığı fedakârlık yapmaz ki... Orospular sevgililerini fedakâr görmek istemezler. Onların erkekleri sadece kuvvetli olur.

Artık ölmeliyim, engerek yılanları gibi etrafına zehir saçan, binlerce mikrop taşıyan ben, daha fazla yaşamamalıyım.

Tekrar yalvarırım; gözlerinde bir damla bile yaş bulunmasın. Hayatta ağlanacak o kadar çok şey var ki... Sadece gül... Bileklerin yine damarlarla gerilsin, bakışların dünyaya meydan okusun...

Gül emi sevgilim? Sen gülersen çürüyen kemiklerimde sızılar kaybolur, sen gülersen kurumuş kabrim bahar yağmurlarının hayat saçan nemliliğini emmiş gibi neş'elenir... Gül emi sevgilim, sadece gül!... Bana topladığın al güller gibi gül...

Çok küçüktüm, hemen hemen dört yaşındaydım... Tombul pembe yanaklı, minnacık bir kız çocuğuydum... Babamın asık çehresine, annemin solgun yüzüne aldırmaz, Boğaz'ın rüzgârlariyle birlikte kırlarda, denizin benekli sahillerinde kelebekler gibi uçar, zıplardım... Beni düşünen, beni arayan, güneşin karşı yamaçlara gömüldüğünü haber veren aksaçlı bir ninem vardı. Yüzü her gördüğü ızdıraptan bir iz çalmış gibi yer yer çizgili, göğsü acılarını taşıyan öksürüklerle dolu bir ihtiyardı o... Onu, o zamanlar hiç sevmezdim. Hattâ beni erik dallarının,

ayva ağaçlarının tepesinden indirdiği için hiddetlenir, bağırır, ağlardım.

Zavallı nineciğim, daima kendisinden kaçtığımı, ellerini ısırdığımı gördükçe müteessir olur, saçlarımdan okşayarak hüngür hüngür ağlardı. «Zehra» derdi, «masallardaki peri kızları gibi ol ki, günün birinde seni bir şehzade beğensin, al atının terkisine oturtsun, babasının sarayına götürsün. Yoksa sahillerde, kayaların tepesinde dolaştıkça seni bir Keloğlan bile almaz...»

Bu sözlerden derhal müteessir olur, hemen musluğun başına koşar, elimi yüzümü yıkar, ninemin dizlerinin dibine otururdum. «Haydi öyleyse» derdim, «bir daha erik dalma çıkmayacağım. Bana Padişahın Elması masalını anlat...»

Senelerce ninemin masallariyle avundum. Kızının — annemin— sararıp solan, için için bizi bir aile faciasına doğru sürükleyen dertleri yetmiyormuş gibi zavallı nineciğim, benimle de yılmadan uğraşırdı. Harap olmuş, solmuş göğsüne başımı bastırır, «Zehra» diye inlerdi, «haydi bugün alfabeni biraz daha ezberle ki, annen seni gezmeye götürsün.» Sonra gözlüğünü takar, benim gibi heceleyerek dersimi okutmaya çalışırdı.

Babamdan ne kadar çok korkuyorsam annemi o kadar fazla severdim. Fakat o benden daima kaçar, yüzümü bile görmek istemezdi. Kendisine yaltaklansam, sokağa beraber gitmeğe kalkışsam derhal hiddetlenir, bağırır, hattâ beni döverdi. O zaman ninem atılır, kızıyla anlayamadığım bir şekilde kavga eder, beni kurtarırdı. Fakat ben yine anneme sokulmak, dizinde uyumak isterdim. Çünkü o benim annemdi, sütünü bile benden esirgemişse de yine annemdi...

Henüz ilkmektebi bitirmemiştim. Bir gün, akşam paydosundan sonra eve dönmüştüm. Ninem beni merdivenin başında karşıladı. Elimden tuttu. «Haydi seninle

komşuya gidelim» dedi. Heyecanlıydı, titriyordu. Senelerdenberi ağlaya ağlaya kuruyan göz çukurları nemliydi... Onu dinlemek istemedim. Karnım acıkmıştı. Komşularda kapanıp oturmaktansa bahçede oynamak daha iyiydi. Ninemin elinden kurtulup mutfağa kaçmak için çare ararken yukarda babamın sesini işittim. Bağırıyordu, ağız dolusu küfür savuruyordu...

Hâlbuki babamın erkenden eve geldiğini, bağırdığını o zamana kadar hatırlamıyordum. Birşeyler oluyordu ve bunu benim çocuk muhakemem büyütüyor, bir muamma halinde önüme seriyordu.

«Babam mı?» diye hayretle sordum.

Ninem şahadet parmağını dudaklarına götürdü, «Sus» dedi, «biraz hastalanmış da...»

Ninem beni kolumdan tutmuş sürüklüyordu... Ben ise yukarı çıkmak, bir an evvel içimdeki meçhulü halletmek istiyordum. Fakat tam bu sırada şiddetli bir gürültü oldu, bir tokat sesi işitildi ve annemin çığlığı yüreğimi parçaladı...

Ninem de şaşırmıştı... O da yukarı çıkmak, kızını kurtarmak istiyordu. Fakat beni yalnız bırakamıyordu.

Tokatlar sıklaştı, annemin çığlıkları tahammül edilmez bir hal aldı. Bir kapı şiddetle kapandı. Sofada koşuşmalar oldu. Ve annem, saçları dağınık, yüzü yediği dayaklardan pençe pençe, merdivenlerden aşağıya inmeye başladı.

Ağzından hafif bir kan şeridi çenesine doğru süzülüyor, büyülü gözleri korkunç bir hayal görmüş gibi sabit duruyordu...

Annemin bu halini hiç unutamam Bedri! Bugün bile, hapishanenin teneffüs edilemeyecek kadar kokmuş havası içinde, elbiseleri lime lime, vücudu yarı çıplak, amansız bir korkunun tesiriyle ezilmiş bir kadın gözlerimin önünde canlanır. «İşte bu kadın annemdi onu son

defa babamın topukları altında ezilirken görmüştüm» diye sayıklarım.

Evet Bedri, benim ızdıraplarım işte böyle bir aile faciasiyle beraber başladı. Sonradan öğrendim ki, ben doğduğum andan itibaren öksüz kalmaya mahkûm bir kızmışım. Ve annem, o sarı benizli, süzgün çehreli güzel kadın, sevdiği erkek uğruna herşeyini feda edecek kadar hislerine mağlûp bir dişi imiş...

Benim biricik erkeğim, sorarım sana; bu dünyada hislerine mağlûp olmayan kim vardır? Yakın veya uzak hisler! İnsanı katre katre eritir ve o insan bu eriten hislerin tesiri altında günün birinde içinde bulunduğu cemiyeti inkâr edecek kadar ileri gider. Bu davada yegâne suçlu, bize her hissimizi tatmin ettirmek gayesiyle önümüze çeşitli imkânlar veren cemiyettir...

Bu sebeplerden annemi kabahatli bulmadım. O da görmüştü. Annesinden değilse bile yakın akrabalarından, muhitinden görmüştü. Ona aşkın, gayrimeşru temasın, kaçak sevginin lezzetini aşılamışlar, zorla veya aldatarak dudaklarını yabancı dudaklara değdirmişlerdi...

Bu suretle annem bizden ayrıldı. Çocuğunu, kocasını, annesini bir an evvel sevdiği erkeğin kucağına atılmak için terketti...

Günlerce sarı benizli, sarı saçlı annemi evimizin odalarında, ıssız kalan sahillerde boş yere aradım... Çırpındım... İnledim... Saf çocuk ruhumun beneksiz enginlerinde onun boşluğunu dolduracak ikinci bir anne yaratmaya çalıştım... Evimiz bir zindandı ve ninem bu zindanda hepimizden çok ezilen bir mahkûmdu... Babam geceleri geç vakit geliyor ve sabahları çok erken gidiyordu. Yüzünü bile göremiyordum.

Bir gün babam da bizden kaçtı. Bavullarına elbiselerini doldurdu, dudaklarını tükürürcesine büzdü ve uzaklaştı...

Ninem artık ağlamıyordu... Ben, yumuk yumuk küçücük Zehra, zaten ağlamayı beceremiyordum. Sadece boğazım kuruyor, mütemadiyen uyumak istiyordum. Geceleri üzerime doğru yürüyen bir canavarın pençesinden kurtulmak için sokuluyor, titreyerek:
«Babam da mı gelmeyecek?» diye soruyordum.

Ninem, gecenin meçhûl sesine matemli nefesini ekliyor, pörsük avuçlarını alnımda dolaştırıyor, «Hepsi gelecek kızım» diye cevap veriyordu... «Hepsi gelecek ve sana kucak kucak şekerlemeler getirecekler...»

Aylar geçti... Hattâ seneler, sarhoşlar gibi yalpa vurarak uzaklaştı... Artık herşeyi anlayacak bir çağa gelmiştim. Annemi çoktan unutmuştum. Ninem o kadar benimle beraberdi ki, bir annenin ehemmiyetini bile inkâr ederdim. Babam para yolluyordu. Ninem bu paraları titrek parmaklariyle sayıyor, koynundaki torbasına saklıyordu. Bunlar bizim bir aylık nafakamızdı. Annesini yabancı kollar sarmış, babasını pansiyon odalarının iğreti kadınları işgal etmiş bir kızın bir aylık nafakası...

İlkmektepten sonra ninem beni okutmak istememişti. Zaten köyümüzde orta mektep yoktu. Önümüzden geçen Boğaz vapurlarının kara dumanları, bir martı gibi hür yelkenlilerin kıvrak yolları, küçük bir kız çocuğunu kış günleri mektepsiz de avutabilirdi.

Babam o yaz annemden tamamen boşanmış ve yeniden zengin bir tüccarın kiziyle evlenmişti. Bir düğün hediyesi gibi, yahut bizden uzak geçecek saadetinin ilk izleriymiş gibi bana bir çek göndermiş ve Amerikan Kız Kolejine birinci taksidimi yatırmıştı.

Bize her aybaşı nafakamızı getiren adam, bir sabah erkenden geldi. Çantamı aldı, ninemin hazırladığı çamaşırları koltuğuna sıkıştırdı ve beni tanımadığım, düşüncelerini bilmediğim bir muhite bırakıverdi...

Kolejde geçen senelerim, beni ak saçlı ninemden de uzaklaştırdı... Bazan bir kedi yavrusu gibi bir köşeye çekilip hasret kaldığım masalların hayaliyle avundum, bazan düşünmeden güldüm. Arkadaşlarımın eğlencelerine karıştım... Hafta tatillerinde ninem beni iskelede karşılardı. Derhal kucaklaşır, ağlamaya başlardık. Ninemin sarkık gerdanı, pörsük derileri gözyaşlarımın ve dudaklarımın temasiyle dolardı.

Kolejde geçen senelerim, belki ninemden uzakta olduğu için acı, fakat daima ona kavuşmak imkânlarını bana verdiği için tatlı hatıralarla doludur.

Artık ninem benim herşeyimdi. Ve ben büyüdükçe ondan ayrılamayacağımı daha iyi anlıyordum. Ninem ve sen Bedri... İşte benim hayatta iftihar ettiğim ve sığındığım iki büyük insan... Ne yazık ki herşeyini benden esirgeyen hayat, ikinizi de bana çok gördü. O ak saçlı sevgili kadını günün birinde ecel aldı götürdü, seni de elimden cemiyet çaldı...

İyice büyümüştüm... Sınıfımın aranılan talebeleri arasındaydım. Göğüsleri bahar çiçekleri gibi açılan, dudakları kırağı yemiş bir çift karanfil gibi nemli ve hayat kokulu genç kızlarla bu ecnebi mektebinin kendine has kültürü içinde senelerimizi deviriyor, olgunluk çağına geliyorduk...

Sınıfımın en küçük talebesi değildim. Fakat benden büyükleri de vardı ve bunlar hislerinin coşkunluğuyla bizlere hakimdi. Hattâ bazan beni bile paylarlar, aralarına bile almazlardı.

Ekseri onların gizli konuşmaları bizde bir merak uyandırır, nelerden bahsettiklerini söylemeleri için yalvarırdık. İçlerinde öyleleri vardı ki, uzun boyları, gür saçları, hülya dolu gözleriyle genç bir gelin ahengini taşırlardı...

Hafta tatillerinde çantamızı koltuğumuza sıkıştırır, mektepten dışarı fırladığımız zaman köşe başlarında, yol

kenarlarında bir takım irili ufaklı erkeklerin, bir temsil seyrediyorlarmış gibi kolejin kapısını gözetlediklerini görürdük. Bu genç erkeklerin bazıları bizden daha büyük sınıftaki talebelerin yanına sokulur, bazıları da bizim sınıftaki hülyalı bakışlı kızların peşi sıra giderlerdi. Biz onları merakla, hattâ zevkle seyreder, için için kıskanırdık. Çünkü bizi o anda arayan, yolumuzu gözetleyen, çantalarımızı büyük bir arzu ile elimizden kapan hiç kimse yoktu...

Bu çeşit çeşit, boy boy yabancı erkeklerin kim olduğu sorulunca cevap hazırdı; ağabey, dayı çocuğu, yakın akraba ve hattâ amca...

Sınıfımızda iri kestane gözleri ve koyu sarı saçlariyle herkesin dikkatini çeken Leylâ isminde bir arkadaşımız vardı. Onun da tatil günleri mektebin kapısında duran yakın bir akrabası bulunurdu. Leylâ'ya her soruşumda bana bir yığın akraba ismi sıralar ve uzaklaşırdı.

Bir gün yine sordum:

«Doğru söyle» dedim, «seni bekleyen ve sonra kol kola girip uzaklaştığınız bu adam kim?» ,

Güldü:

«Öğrenip de ne yapacaksın?» dedi.

«Merak ediyorum.»

Elini omuzuma koydu, bir sır söylüyormuş gibi:

«Söz aramızda kalsın» diye fısıldadı, «burada gördüğün şu büyük kızların, köşe başındaki erkekler akrabaları değildir!»

«Ya neleridir?"

«Âşıkları!»

«Senin?»

«Benim de...»

Sonra bana iyice sokuldu, gözlerimin içine baktı;

«Ya senin?» diye sordu, «Sevgilin yok mu?»

«Hayır...»

«Niçin?»

«Ben öyle şeyden hoşlanmam ki...»

Hayret etti:

«Bu nasıl olur?» dedi, «insan sevgilisiz yaşayabilir mi? Mektebden eve, evden mektebe gitmekle eğlenilmez. Hâlbuki bir kızın sevgilisi oldu mu, vakit çok çabuk geçer... Kaçamak mektup yazarsın, kırlarda dolaşırsın, sinemalara girer çıkarsın, uzun uzun konuşursun, arada bir kendini öptürürsün... Oh. Ne tatlı değil mi?»

Günler, hattâ haftalar geçtikçe içimde meçhul bir sevgili doğmaya başladı. Gür siyah saçlı, çatık kaşlı; uzun boylu bir erkek... Beni yalnız hafta tatillerinde değil, her gün sabahtan akşama kadar kollejin kapısında bekleyen bu hayalî sevgili bir türlü yanıma sokulamıyordu ve sokulsa bile konuşacak mevzu bulamıyorduk. Evet. Muhayyelem daha fazla ileri gidemiyor, âşıkların hareketlerini ve konuşuşlarını canlandıramıyordu... Acaba sevgililer nasıl konuşur ve nasıl yürürlerdi? Bir öğrenebilseydik... Hem Leylâ, bir kız arada sırada kendisini sevgilisine öptürür demişti. Bu, her halde çok tatlı bir şey olmalıydı...

Dayanamadım, sınıfın tenhalığından istifade ederek bir gün Leylâ'ya sordum.

«Sevgililer neler konuşurlar? Bir erkekle öpüşmek çok tatlı mıdır?»

Leylâ gözlerini kapadı, içini çekti:

«Ah,» diye fısıldadı; «sevgililer her şey konuşur. İnsan annesine, babasına anlatamadıklarını onlara söyler. Hele öpüşmek. Bu o kadar lezzetlidir ki, imkânı yok tarif edemem..»

Sonra elimi şiddetle sıktı:

«Zehra,» dedi. «bir sevgilin olmasını ister misin?»

«Bilmem ki...»

«İnkâr etme, istediğini yüzünden anlıyorum. Bizim Osman'ın bir arkadaşı var. Seni onunla tanıştırırız, hep beraber gezeriz...»

«Amma ninem merak eder!»

«Yalan söylemesi güç bir şey mi? Evvelden haber verirsin; arkadaşlarımda kalacağım, mektepte çalışacağım, dersin. Olur biter.»

Şaşaladım... İlkönce kabul etmemek istedim. Fakat bir âşığım olmasını da arzuluyordum. Şayet bir âşığım olursa ona annemi anlatırdım. Sonra mektepte Leylâ ve arkadaşlariyle başbaşa verir, gizli gizli konuşurduk. Benden hiç bir şeylerini saklamazlardı artık... Leylâ yanaklarımı okşadı:

«Peki mi, hayır mı?»

«Peki!...»

Bir hafta sonra Leylâ'nın Osman'ı, köşe başında hayallerimin tamamen zıddı bir erkekle gözüktü. Yanlarına sokulduğumuz zaman yabancı erkek, kimsenin lâf söylemesine vakit bırakmadan elimi acıtırcasına sıktı:

«Bendeniz Tahir» diye sırıttı, «siz de Zehra hanımsınız. Sizinle tanıştığım için şeref duyuyorum...»

Tahmin ediyorsun değil mi Bedri? Anneden ve babadan uzak, ihtiyar bir ninenin elinde büyümeye çalışan, Boğaz'ın şen rüzgârları, oynak suları arasında daima hürriyeti hisseden bir genç kızın, iğrenç ve insafsız bir erkeğin elinde paçavraya döneceğini tahmin ediyorsun değil mi?

Ben o zamana kadar aşkı sadece bir ders gibi ezberlemiş, kulaktan kulağa fısıldanan nazariyesini hakikatten ayıramamıştım...

Bana kinle bakma Bedri! Bana lanet etme... Ne yapayım, önümde uzanan yol bu kadarmış... Gençlik denen, serbestlik ve temizlik denen, varlıkla yokluk arasındaki mefhum, bana daha fazla yüzünü göstermeyecek-

miş. Ne yapayım? İnsanlar mukadderat diye bir şey ezberlemişler, ben de mukadderatın sebebini ve sonunu bilmeden sadece mukadderat diyeceğim. Önüme bu yolu serenler, bana bu yükü yükleyenler düşünsün.

Yazıklar olsun, evindeki çocuklarını azgın hisleri uğruna yüzüstü bırakan ana ve babalara... Yazıklar olsun, orospulara mikrop gibi baktıkları halde bir istihsal unsuru kadar her gün piyasaya yüzlerce fahişe sevkeden insanlara...

Hepimiz binlerce mikrop taşıyoruz. İliklerimizde bile cemiyetin zehirleri var. Bu mikropları öldürecek aşı, bu zehirleri eritecek panzehir gerek. Fakat nerede? Doktorlar sadece reçetelerinin üzerine kapanmışlar, âlimlerin yegâne gayesi adam öldürmek sanatını etrafa yaymaktır.. İktisatçılar ve içtimaiyatçılar da, görür gibi olduklarını kanun şekline sokmaya çalışıyorlar?

Ben de bu cemiyetin malı değil miyim? Ben de etiyle, kanıyla bir insan değil miyim? Beni hangi hakla aranızdan kovuyorsunuz? Siz kırdınız, sonra değersiz bir eşya gibi çöplüğe fırlatıyorsunuz. Kırılmadan evvel gayet iyiydim değil mi? Muhakkak odanızın bir köşesini süslüyordum, muhakkak işinize yarıyordum ve beni el üstünde tutuyordunuz. Ama şimdi o kadar küçük parçalara ayrıldım ki, yapıştırmaya bile tenezzül etmiyorsunuz. Zaten değmez değil mi? Biz o kadar ucuza mal oluyoruz ki, uğraşmaya hiç lüzum yok... Yeniden bir tane alırsınız, hem de fıkır fıkır, bir çaydanlık gibi kaynayan bir tane bulursunuz... Sarhoşluğunuza rasgelinceye kadar, onu da kırıncaya kadar köşenizde tutarsınız... Ben de bir kadınım... Benim de bir yuvam, dizlerimde hoplayan çocuklarım, sabahları uyandığım zaman etimin hesabını değil sıhhatimi soran bir kocam niçin olmasın? Adalet, hürriyet bu hayatın neresinde? Biz geçirdiğimiz gençlik sarsıntısını saklayamadıksa, kandırıldığımızı gizleyemedikse

kabahat bizde mi? Kanun, bizi daha bahar günlerinde yeni hayat bulmaya çalışan bir kızken öldüren katilleri yakalasın. Onları cezalandırsın. Bize hak ve huzur versin. Bazı züppelerin kadın her cins erkekle çiftleşmek ister ve canı gönülden buna razı olur sözüne kim inanır? Eğer kadınlar çiftleşmeyi doğdukları andan itibaren isteselerdi, tabiat bizi de hayvanlar gibi mevsime tabi tutar, bekâretin sırını söylemezdi...

Hayatta hiç bir hadise yoktur ki, müsebbibi bulunmasın. Zemin hazırlıyorsunuz, iç gıcıklayıcı, ihtiras uyandırıcı eğlence vasıtaları icad ediyorsunuz ve bir balıktan daha ahmak olan kadını ağınıza düşürüyorsunuz. Ama sanki siz kurtuluyor musunuz? Hayır! Siz de bizimle beraber eriyor, sendeliyor, yıkılıyorsunuz... Nesilleriniz hortluyor, mideniz kurtlanmış gibi kokuyor, beyniniz vaktinden çok evvel sulanıyor. Çalışamıyorsunuz, kıpırdayacak haliniz bile kalmıyor... Zevkinizin uğruna gülmenizi de feda ediyorsunuz...

Ne kadar sakîldir, yapışmış gibi kucak kucağa, bir davulun yaygaracı sesine uyularak edilen dans... Ne kadar acıdır, kumar masalarında boş yere akıp giden geceler... O mideler, bir ispirto kabı olsun diye mi size verildi? Yirminci asrın gayesi anormal bir zevk ve sefalet değildir. Bu asır size kendi kendinizi, hemcinslerinizi aldatın, demiyor ki... Bu asır sadece inanarak yaşamanızı söylüyor. Fakat bazı geceler gökte esneyerek uyuyan ay bile hakikati göreceğinize inanmıyor...

Ah! Benim biricik Bedrim, seni ne kadar çok rahatsız ettim. Beni affet. Derdimi senden başka kimseye anlatamam. Çünkü beni şimdiye kadar hiç kimse dinlemedi... Bak artık şafak iyice söktü... Demir parmaklıkların arasında kıpırdanan gök, hakikati geceden çalmış gibi... Karşımdaki ışık titriyor ve mahkûmlar inleyerek uyanıyorlar... Koridorlarda ayak sesleri... Belki de bugün yine

içimizden biri eksilecek... Bir avuç toprak, yahut kurtlanmış gözyaşları... İşte sonumuz...

Dinle Bedri, sana herşeyini feda etmek istediği halde feda edecek hiç bir şeyi bulunmayan bu çökük kadını dinle...

Bir bahar günü... Kulağıma tatlı sözler fısıldayarak, dudaklarıma keme gibi yapışarak, binlerce vaidler arasında beni kirlettiler... Ve ben, en kıymetli hazinemin gittiğini bilmeden, düşünmeden, karşı tepelerde eriyen güneşin hararetini içime hapsedip teslim oldum... Burası seninle daima dolaştığımız Çamlıca tepeleriydi. O anda kelebeklere boyun büken kır çiçeklerinden de zayıf ve saftım...

Sahte sevgilim, hayat arayan göğsümde elini dolaştırarak:

«Ne güzel değil mi?» diye soruyordu, «Ne güze!... Ve işte korkulacak hiç bir şey yok...»

Ben zaten korkmuyordum. Korksam ondan kaçardım. Sadece aldandığım aşktan, bu sahte erkekten tiksiniyordum. Fakat alıştığım için evime bir türlü dönemiyordum. Bir kere gözlerde büyütülen hâdise olmuştu. Ben yine eskisi gibiydim, değişmemiştim... Bu iş o kadar basit ki, bir horozun yem yemesi kadar silik... Neticesi mi? Bunu o zaman kim düşünür?... Eğer kızlarda düşünme hassası olsaydı, babalarından bile kaçarlardı... Onlara gezmeleri için patik alan, ellerinden tutup tramvay yolunda yürüten babalarından bile...

Artık Tahir'in pansiyonuna da gidiyordum. O basit bir kâtipti. Kirli ve yırtık bir yığın çamaşırı vardı. Ve ben bazan sebebini bilmeden ağlamak istedikçe, o zaman henüz kurtlanmamış gözyaşlarımı bu çamaşırlar üzerine damlatırdım...

Bir hafta Leylâ ile beraber mektepten çıkarken ona her şeyi anlattım. Hattâ bir aydanberi beni ızdırapla kıvrandıran büyük felâketi de söyledim:

«Çocuk mu?» diye haykırdı. «Sen ne yaptın? Niçin bu kadar ileri gittin? Artık bizim aramıza sokulamazsın! Tahir'e koş, hakikati söyle ve evlen!»

Fakat Tahir beni dinlemiyordu ki, hafta tatillerinde kolejin kapısına bile gelmiyordu. Pansiyonunda dizlerine kapanıp benimle evlenmesi için yalvardığım zaman:

«Yalan» diye haykırdı, «hepsi yalan! Kim bilir bu piçi kimden peydahladın? Beni aptal mı zannediyorsun?»

Bir türlü inanmadı. Yemin ettim, inledim, yalvardım. Kulaklarını tıkadı ve uzaklaştı. Sonra bir kedi yavrusu gibi ensemden yakalayıp beni pis kokulu odasından da fırlatıverdi...

Mektebe gidemezdim. Arkadaşlarıma derdimi anlatamazdım. Sığınacak bir yerim vardı, ak saçlı ninemin felâket görmüş harap göğsü...

Bir kış günü.. Kar, fırtınanın önünde mezata çıkmış cariyeler gibi savrulurken evime döndüm... Ninem mutfaktaydı. Beni görünce şaşırdı. Felâket haberini sezmiş gibi bir kenara çöktü.

Boynuna sarıldım. Bütün ızdıraplarımı nefes almadan bir lâhzada anlattım. Saçları tel teldi, göğsü hareketlerini tamamen kaybetmişti.

«Sen de mi Zehra!» diye inledi, «Annenden sonra sen de mi? Babana git. O hissiz, o kaba adamı bul, dertlerini birer birer anlat; belki yumuşar. Fakat ben sana hiç bir şey yapamam. Ciğerlerim sönük, gözlerim buğuludur..»

Babama mı? Onu senelerdenberi hiç görmedim. Fakat çalıştığı yeri, işgal ettiği büyük mevkii biliyorum. Geniş muhayyilesiyle yarattığı çeşit çeşit masalları bir ninniymiş gibi dizlerinin dibinde kulağıma fısıldayan, beni

tatlı tatlı sesiyle uyutan ninemin ocağın başına yıkılışını görmedim bile... Çünkü görseydim babamın tekmelerini yiyemeyecek, ondan büsbütün nefret edemeyecektim.

Babamın ismini söylersem tanırsın Bedri! Hem çok iyi tanırsın. Ama ne çıkar? O annemi de beni de unutmuştur ve daima inkâr eder... Varsın inkâr etsin. Her yalanı kolaylıkla hazmeden insanlar bu yalanı da içlerine şüphe getirmeden hazmetsinler... Babam da herkesi inandırdığından emin, günahlarını başkalarına yüklediğinden memnun, rahat rahat yaşasın...

Babam masasına kurulmuş, sigara içiyordu. Ve beni bir sinek seyreder gibi dinliyordu. Bir türlü zaptedemediğim gözyaşlarım arasında hikâyem bitince ok gibi yerinden fırladı:

«Benden ne istiyorsun?!» diye haykırdı.

«İnsaf et baba.» diye inledim. «Bana acı, merhamet et... Hiç olmazsa karnımdaki şu çocuğu kurtar...»

Birdenbire boğazıma iki iri el yapıştı. Karnıma şiddetli bir tekme indi. Ezildim, parçalandım...

«Orospunun çocuğu!» diye bağırıyordu. «Piçini kimden kazandınsa ona git!»

Odaya tanımadığım bir takım adamlar girdi. Babamı kucaklayıp dışarı çıkardılar. Beni de sokağa fırlattılar.

Annem de böyle tekme yemişti. Fakat o hakimdi ve inanıyordu. Onun için sefil olmamış ve dağılmamıştı. Gitmişti, kirlendiği erkeğin yanında bir yer bulabilmişti. Halbuki beni ninem bile kovuyordu. Felâket görmüş ak saçlarının soluk rengini göz çukurlarında taşıyan ninem bile...

İstanbul sokaklarının çamurlu kaldırımlarında ne kadar dolaştım, pek hatırlamıyorum. Belki benim gibi felâket görmüş birine rastladım; elime vapur parası sıkıştırdı. Belki bir serseri köprü altındaki ininde geceleri salyalı

dudaklarını göğsümde kuruladı. Ve belki canı sıkılıp beni vapura bindiriverdi...

Kendimi tekrar Boğaz'ın bir köşesinden karşıki dağlara gece gündüz gülümseyen köyümüzde buldum. Fakat iş işten geçmişti. Ninemin cenazesi bir gün evvel kaldırılmıştı. Ve evimiz mühürlenmişti...

Kar hâlâ yağıyordu ve mahallenin çocukları «Orospunun kızı orospu» diye bağırarak beni kar topuna tutuyorlardı. Etekliğim bile parçalanmıştı. Çıplak etlerime birer ateş parçasıymış gibi karın iri benekleri yapışıyordu. Ne insafsız, ne merhametsiz bir kış vardı o sene. İnsanlar kadar merhametsiz ve onlar gibi vahşi...

Gök simsiyah, deniz simsiyahtı... Ufukları bile kaplayan koca bir şehir silinmiş gibiydi. Titriyordum. O anda düşündüğüm, bir lokma ekmek ve bir parça ateşti... Küçüklüğümde dallarında şarkı söylediğim erik ağaçları, tepelerinde kahkahalar savurduğum dağlar bile karın insafsız darbesiyle mücadele ediyordu...

Bir an, deniz hatırıma geldi. Onun ne kadar hoş sahilleri vardı... Çakıl taşlariyle, yemyeşil yosunlarla dolu sahilleri... Fakat, hayır, ölmek istemiyordum. Ölmek... Hiç bir şey görmeden, hayattan nasibimi almadan ölmek. - Keşke ölebilseydim, bu gün hiç birşey bilmeyecek, aşkın haklarından mahrum olduğum için inlemeyecektim. Yapamadım.. Göğsümden içeri kayan, kulaklarımda şaklayan kar toplarına ve mahallenin sahipsiz çocuklarına aldırmadan evimizin kapısına çöküverdim...

Belki donacaktım. Belki beceremediğim ölümü, bana tatlı bir şekilde kar verecekti. Fakat birdenbire karşımda çarşafına iyice bürünmüş bir kadın belirdi. Yüzünü bile göstermeden elimden tuttu ve sürükledi.

Hayır Bedri, bu dünyada iyi insanlar da vardır deme. Kalp bir para gibi yüzüstü kalan Gamzeli Ayşe, benden daha iyi bir kazanç nereden bulacaktı? Bir zamanlar aynı

yolda yürüyen, savurduğu dumanlar uğruna dişlerini bile çürüten bu kadın, beni merhamet bilmeyen karın pençesinden kurtarmakla kendisine sermayesiz bir faiz bulmuyor muydu? Gençtim, kimsesizdim, güzeldim, saftım ve kirletilmiştim... Feleğin çenberinde dönen, sonra feleği bir çenber gibi döndüren İstanbul'un meşhur Gamzeli Ayşe'sine «Hayır» diyebilir miydim? Nitekim o, ne emrettiyse onu yaptım...

Bana ilk önce bir kat elbise aldı. Bir gün karnımdaki çocuğu düşürttü. Elimi ayağımı ısıttı, hattâ şişeler dolusu kuvvet şurubu içirdi. Ve sonra, kapısı açık bir kümese horoz kovalar gibi eve bir yığın yabancı erkek doldurdu. Rakı içiyorduk.. Pis, iğrenç, mide bulandıran o rakıyı nasıl da büyük bir telkinle boğazımdan aşağıya yuvarlıyordum... Başım dönüyor, adalelerim geriliyordu. Bilmeden, anlamadan, coşkun hisleri kendimle beraber sabaha kadar erittiğimin farkına varmadan, her geceyi ayrı bir erkekle geçiriyordum... Gamzeli Ayşe memnun, misafirlerimiz memnun, günlerimiz akıp duruyordu...

O, ne kadar para kazanıyordu, bilmiyorum. Yalnız bana beş tane altın bilezik almıştı ve benim için ayırdığı paraları bankaya yatırdığını söylüyordu.

Köyden gitmiştik. Oldukça iyi döşeli bir apartmana taşınmıştık. Ve misafirlerimiz de gittikçe gravatlı, rugan ayakkabılı cinsinden oluyordu...

Fakat her nedense birdenbire işler kesatlaştı. Rugan ayakkabılılar yerini vidalalılara terketti. Vidalalılar da uzaklaştılar, çarıklılar ikişer ikişer gelmeye başladı.

Annem -Gamzeli Ayşe'ye anne diyordum- müteessirdi. Yapılan masrafları varidatımız bir türlü karşılamıyordu. Evvelce birikmişlerden harcıyorduk. Ve hatta bu yüzden kavga bile ediyorduk.

Ah!... Kendi gırtlağı için beni ölümden kurtarıp çamura saplayan bu kadın ne kadar iğrençti. Onun kambur

sırtı, simsiyah dişleri, patlak gözleri gözlerimin önüne geldikçe hâlâ titrerim. O hakîki bir cadıydı. Ninemin anlattığı masallardaki cadılardan daha korkunç ve daha hain!... Bir gece yarısı yastığımın altından bileziklerimi nasıl çalmış da maziden kalma sevgilisine nasıl hediye etmişti. Oğullarında bile derman kalmayan ihtiyarların teneşir tahtası gibi hissiz göğüslerinde, bana nasıl şarkı söyletmeye çalışmıştı...

Ah Bedri!... Hayat çok iğrençtir. İnsanlar kadınlı erkekli bir yığın pislik makinesidir. Ufak bir menfaat, dillerde gevelenen ahlâkı bir sakız gibi ezdirir. Hayır, sakız gibi değil, bir deve dikeni gibi... Şimdi mezarında binlerce kurtla çarpışan bu cadı kadın, bana az çektirmedi. Bir deftere not ettiği hayatımı ufak bir mukavemetin karşısında yüzüme vurmaktan ve beni bununla, babamın hüviyetiyle tehdit etmekten kaçınmadı.

Sana bütün yaşadıklarımı teker teker anlatsam kusarsın. Ve insan olmak istemiyorum diye haykırırsın. Biz ne yaptık da övünüyoruz? Kalıbımız göğsümüzü şişirmemize kâfi mi sanki?

İşte Gamzeli Ayşe de insandı ve zamanında itibar görmüştü. Ama kabahat yine onda yoktu. Çünkü o da vaktiyle çiğnenmişti. Onun da karşısına kendisi gibi bir cadı çıkmıştı... Bu zincir çok gerilere doğru uzar. Ve bu davanın başı da sonu gibi meçhuldür...

Bir gün Gamzeli Ayşe, Mersin'de kadınların iyi para ettiğini öğrenmiş. Bana bir müddet için İstanbul'dan uzaklaşacağımızı söyledi. Bavullarımızı doldurduk, biletimizi aldık ve trene bindik.

O zaman karşımda seni gördüm Bedri. Kumral kıvırcık saçların, berrak bir tenin ve titrek bakışların vardı. Hayır, sen de yalnız geçirmek saadetine erdiğim gecelerde gözlerinde canlanan erkeklerden değildin. İlkönce sana da dudak bükerek baktım. Etim, senin bir liranı her

daim çalabilirdi. Sonra her şey unutulur, verdiğin bir lira bir diş fırçası ve bir tüp diş macunuyla tükeniverirdi.

Tren sendeliyordu. Demir raylar gıcırdıyor, meşin koltuklar esniyordu... Bir şeyler anlatmak istiyor, beceremiyor, geri çekiliyordun. Yavaş yavaş yanıldığımı anlıyor, teninin temasından başka bir tad duyabilecek miyim diye bir an evvel elini tutmak istiyordum. Nitekim tren Yenice'de durunca parmaklarımda bir çift erkek dudağının dayanılmaz hararetini taşıyarak yere inebilmiştim...

Benim güzel Bedrim;

Buraya kadar bir genç kızın nasıl fahişe olduğunu dinledin. Şimdi de bir fahişenin nasıl ölebileceğini öğren!

Seni neden sevdim? Bu arzu, bu ızdırap verici zevk, damarlarıma, beynime, -varsa- ruhuma nasıl girdi? Tahlili o kadar güç ki!

Bütün erkekler, bir fahişe için sadece bir darbhanedir. Fakat bir erkek bütün fahişeler için her şeydir. İşte sen, o bir erkeksin. Hayatımın felsefesini ve aşkımın psikolojisini Aristo'yu ezberleyenlere, Kant'ı yutanlara bırakıyorum. Doktor Faust şeytanla nasıl yarışa çıktıysa, onlar da diledikleri kadar bir fahişeyle çelik çomak gibi oynaşırlar. Mağlûp ve galip bilinmezse ne çıkar?

İşte ben sevdim, senin her şeyini içime katre katre akıtarak, bir yığın kan pıhtısı ve bir iki lokma et parçasından ibaret kalb denen saatin diğer bir cephesi varsa, aşkımı kalbime hapsederek sevdim..

Mersin'den İstanbul'a dönüşte Gamzeli Ayşe zatürreye tutulmuş ve birkaç gün içinde ölüvermişti. O zaman rahat bir nefes almış ve misafirlerimiz arasında bana en çok para veren, fakat en az etimin hesabını soran birisiyle yaşamaya başlamıştım. Ayaspaşa'da bir apartmanın ikinci katında oturuyorduk ve seni tekrar görmeseydim daha da oturacak, her şeyi unutacaktım.

Arif bekâr bir adamdı. Ekseri gecelerini yanımda geçiriyordu. Ve hareketlerimin sebebini günlük bir rapor gibi benden sormuyordu. İzmir'de, Ankara'da işleri vardı. Bazan haftalarca kaybolur, işlerinin peşinde koşardı. Bir gece onunla saza gitmiştik. Seni orada tekrar gördüm. Mütemadiyen bana bakıyordun, bir şeyler arıyor, bir şeyler istiyordun. Yanımdaki erkekle meşgul olmaya çalıştım ve galiba da muvaffak oldum. Fakat peşimizi bırakmıyordun, arkamızdan geliyordun. Ben de geriye dönüp bakmakla seni tanıdığımı bilmeden izhar ediyordum.

Sonra seni, yorgun gecelerimde uzandığım sedirin yanında buldum. O zaman anladım ki, Bedri denen bu genç bana şimdiye kadar tadamadığım arzularımın karşılığını verecektir. Razı oldum. Hattâ sen meramını anlatmasını beceremeden ben istedim. İstedim ki, bu kuru temas da birkaç gün devam etsin, bunun da diğerlerinden farklı olmadığını öğreneyim ve yine oldukça iyi döşenmiş bu apartmanda hülyalarımla başbaşa kalayım. Aldanmışım! Sen de aldandın Bedri! Halbuki biz aşk aramıyorduk. Sadece boş geçen zamanların üzerine hafif bir perde çekmek istiyorduk.

Of! Okşayışlarında bile ayrı bir ahenk vardı senin. Lâf söylerken sadece bana değil, koca bir kâinata hâkim oluyordun. Senden ayrılamıyordum, sana kanamıyordum...

Benden nefret etmeyen yoktu. «Hakiki aşk gecesi» diye sıfatlandırdıkları evlerde beni çırçıplak oynatırlar, göbeğime bile banknotlar yapıştırırlar, sonra arkamdan eğlenirler, sokakta görünce başlarını çevirirlerdi... Halbuki sen, gecelerimi bile istiyordun. Fakat ne yazık ki, o geceler satılmıştı. Boğazımdaki lokmaların bedelini, oturduğum apartmanın kirasını o gecelerimle ödüyordum.

Bir fahişenin gecesi diğer kadınların gecelerinden çok farklıdır. O geceler, sahibi için pek ender harcanır...

İlk defa ihtiraslarımı bedava satamadığım için ağladım ve senden kurtulmayı düşündüm. Kurtulacaktım ve bu macera buruk bir şarap gibi genzimi yakarak silinecekti. Fakat bırakmadın. Bütün istikbalinin yok olmasını düşünmedin... Temiz bir idealin vardı, karın vardı, çocuğun olacaktı. Hiç birisine yanaşmadın, beni istedin.

Beni ilk defa dövdüğün gece, aşkım büsbütün körüklendi. Ayın çocukluğumu emen Boğaz'da yıkandığı bir gece bir sandalın hafif sallantıları arasında anladım ki, bir fahişenin en mesut gecelerinden birini yaşıyorum.

Aradığım erkek yanımdadır ve ben seviyorum. İnanılmayan, bulunamayan, fahişelerin hasret kaldığı aşk benimdir artık...

Konuşmuyorduk... Konuşursam her şeyin bir rüya imiş gibi kaybolacağından korkuyordum. Ah! O geceler... Vahşi ayı postlarının üzerinde saatlerce devam eden ihtiraslar... Yorgunluktan halsiz düşüp birbirimizin dizinde uykuya gömüldüğümüz saatler... Bunlar hiç tasvir edilebilir mi?

Arif'i kovmuştum... Sadece kendimi düşünüyordum... Yaşamak hayvanî temasların âleti olan bir fahişenin yaşayabileceği kadar yaşamak... Kollarının arasında saatlerce erimek... Hiç bir şey, senden başka hiç bir şey düşünmemek... Sonra... Sonra... Sonra ben ne olabilirdim acaba? Zaten benim başlangıcım bir son değil miydi?

Elimdeki paralar bitecekmiş, sen vardın ya... Başka bir yere taşınırdık. Çalışırdım. Aşkımızın uslanmayan çılgınlıkları arasında boğazımıza atacak bir lokmayı nasıl olsa bulurduk...

Fakat ben ne kadar insafsızmışım? Ne kadar zalim ve hain bir kadınmışım? Aileni dağıtmaya, seni çocukların-

dan ayırmaya, sefil ve perişan yapmaya hakkım var mıydı?

İhtirasın sonu ne olabilir? Vaktinden çok evvel her gece binlerce çimdik yiyen etlerim porsuyacak, derilerim kat kat olacak, dudaklarım çatlıyacak... O zaman sen karşımda duracaksın, yüzüme tükürecektin. «Ben bu pis kadın için mi bütün gecelerimi erittim, ailemi dağıttım!» diyeceksin. Benimle yaşadığın müddetçe vicdanının sesini, biz günahkârlar üzerinde duymamana imkân var mı?

Bir gün yalnızdım. Gözlerimin önünde yine senin hayalin vardı. Beni okşuyor, seviyor, ısıtıyordun... Fakat bakışların bir elem taşıyormuş gibi sabit, kaşların hayatını haykırırcasına çatıktı... O zaman ağlamaya başladım. Hayalin bana ayrılmamızı emrediyordu.

Ayrılmamız mı? Senin saadetin, sıhhatin ve istikbalin için ayrılmamız... Nasıl olsa geçen günler, hatıraları silecektir. Bu kötü kadını, bu bir yığın balçıktan ibaret olan dişiyi günün birinde unutacaksın. Sadece, vaktiyle bir orospu tanımıştım, az kaldı onun için perişan oluyordum deyip güleceksin!... Amma ben yine iftihar ederim. Seni bütün emellerinde muvaffak olmuş görmek... Sırtında cübben, elinde kanun kitaplarınla selâmlanırken seyretmek, göğsümü kabartır. Dökülen yaşlarımın ne ziyanı var? Varsın onlar da senin için, evet sadece senin için aksın.

Çocuklarını ellerinden tutup sokağa çıkardığın zaman karşılaşacak olursak bana iğrenç bir kadındır dememen için saklanacak bir köşe bulurum. Seni görünmeden ararım, hayallerimi seninle süslerim.

Beni iyice öğrenmeni istiyordum. Bu fikrimi yerine getirebilmek için seni sefahet âlemlerimizden birine karıştırdım. Hoşlanmadın, fakat benden yine ayrılmadın.

Fedakârlık mı yapıyordum? Zaten seni aldatan bendim; aldatmaktan vazgeçince fedakârlık mı olurdu? Hayır, benim beyaz saçlı erkeğim hayır. Her sözüne tahammül edebilirim, fakat Zehra fedakâr bir kadındı demene razı olamam.

Bilmem son gecemizi hatırlar mısın? Sana nasıl sarılmıştım... İstiyordum ki, teneffüs ettiğimiz havaya bütün vücudumu o temiz ruhunla beraber hapsedeyim. Daima boşlukta, gözlerimin önünde şeffaf çehreni çizeyim. Senden ayrı geçecek senelerimi, bu şeklinle konuşarak doldurayım..

Of! Ne kadar acı Yarabbi! Bir orospunun bile aşktan ölümsüz ayrılması ne kadar acı... Fakat selâmetin için bu elzem. Ölüm de olsa senin için mubah Bedri.

Arif'i çağırmıştım. Eşyalarımızı bile taşımıştık. Fakat saatler ilerliyor, hatta günler geçiyordu. Bir türlü son saatimizi haber veremiyordum. Birdenbire hatırıma malûmla meçhulün ayrıldığı, ruhlarla cismin uzaklaştığı mezarlıklar geldi... Orası bir ölüm yeriydi. Orası bir ayrılış merkeziydi ve nihayet orası bizim müşterek hayatımızın ölümünü de çizebilirdi. Daha fazla düşünmeden seni mezarlıklara sürükledim. Fakat önümüzden giden bir cenaze, kale kapısında gördüğümüz iri bir kemik cesaretimi kırdı. Ayakları çıplak ak sakallı bir ihtiyar, yer yer çatlamış kuru bir kabre su dökmek için beni itiyordu...

Of!.. Daha fazla yazamayacağım. Bitsin artık bu roman. Ağdalaşan, karışan, hakikati yiyen satırlar daha fazla uzamasın...

Ne yaparsam yapayım, senden uzaklaşamıyorum. Daima karşıma çıkıyorsun, bakışlarınla yarama bir neşter vuruyorsun.

Öyle değil mi? Ben hiç bir şey yapamadım... Belki sadece müşterek hayatımızın bitim noktalarına bir kova

su döktüm... Yollarımız birleşiyor... Bu yolları ayırmak, seni kurtarmak gerek.

Senelerden sonra... Arif'ten kovulup kart bir tavuk gibi etim çiğnenmeyecek bir hale gelince, yanımda Katran Hasan'ı buldum... Gece baskınları... Uzuvlarda saklanan esrar hazineleri... Kayaların dibinde yenen martı etleri... Frengi... Verem...

Rahat mıydım, inlemiyor muydum? Belki hayır! Herşey silinmişti. Beni Katran Hasan avutuyordu. Seni, sensiz geçen gecelerimi, bir canavar ve mikrop oluşumu bu sayede unutuyordum.

Fakat yine karşıma çıktın... Titrek bir lâmbanın altında herkesin beğendiği, her yerde aranılan Avukat Bedri Kök bana elini uzattı. O kadar merhametlisin ki, hatıralarına o kadar sadıksın ki, çekinmeden, korkmadan, şerefinin lekeleneceğine aldırmadan Zehra diye hitap ediyorsun.

Tahammül edemem, artık sana gelemem. Ne verebilirim? Bir yığın sükût ve huzursuzluktan başka bende hiç bir şey yok. Tekrar kaçtım, Katran Hasan'ın yanında eski hayatımıza dönmeye çalıştım. Fakat sönen rüyalarım canlanmış, unutulan yaslarım tazelenmişti. Esrar hazinelerini koltuklarımın altında taşıyamaz olmuştum. Martı etleri, bir köpek leşi gibi kokuyordu.

Kabahatlisin Bedri; beni niçin bırakmadın, bu kıymetsiz kadını daldığı uykudan niçin uyandırdın? Senelerin birazcık örtebildiği acıları tazelemekle, bana içinde bulunduğum hayatı hatırlatmakla ne kazandın?

Kuruyan göz yaşlarıma bir mecra mı vermek istiyorum sanki? Ben senin neyin olabilirim? Sevgilin mi? Sen bu kadar alçalabilir misin? Artık aşkımız bir yığın çöküntü ihtiraslardan ileri gidemez ki. Çocuklarımızı beyaz badanalı bir evde, herkesin hürmet hisleri arasında büyütebilir miyiz? Ben yine orospuyum, nereye gitsem, nerede

olsam yine orospu... Fedakârlık... Daima senin fedakârlığın... Tek taraflı fedakârlığın acı neticelerini bugüne kadar öğrenmedin mi?

Ağlayamıyordum. Ahırkapı'daki harabede çıplak tahtalar üzerinde de desteksizliğimin ızdırabıyla kıvranıyordum. Ciğerlerimi parçalayan öksürükler. Etlerimi deşen yaralar... Üstelik Katran Hasan'ın seninle uğraşması. Evet, Hasan seni, titrek bir lâmbanın altında görmüş ve mazimizi öğrenmişti. Etrafa yaymak, para sızdırmak istiyordu...

Bir gece... Uğursuz bir gece... Ahırkapı'nın harap evlerinde baykuşlar inlerken Katran Hasan yanıma sokuldu. Arkadaşlariyle kavga ettiğini söylüyordu. «Muhakkak eski metresini sıkıştırmalı, biraz para bulup İstanbul'dan sıvışmalı!» diyordu.

«Yapma» diye inledim, «onu rahat bırak ve benden uzaklaş...»

Tekmeledi.. Yaralarımı patlattı.. Birdenbire ayağa kalktım; elime sapsız bir balta geçmişti. Bu demir parçasını olanca şiddetimle Hasan'ın kafasına indirdim. Yere yuvarlandı. Belinden kamasını aldım... O, parçalanan kafatasını eliyle tutmaya çalışırken keskin bıçağı göğsüne saplayıverdim... Belki daha fazla saplayacak, her tarafını delik deşik edecektim. Fakat kan... Mütemadiyen akan, bir tulumbadan fışkırırcasına üstüme sıçrayan kan... Gözlerim kamaştı... Sendeledim. Baltayı mutfağa fırlattım. Sokağa çıktım. Koşuyordum... Hâlâ elimde, Katran Hasan'ın katran gibi koyu kanıyla yıkanan bıçağı vardı... İntikam aldım Bedri. Beni bu hale sokan, evsiz, barksız, bir çocuk annesi olmaktan mahrum eden, seni benden çalan insanlardan intikam aldım. Evet vaktinden evvel sürüklenmiş Katran Hasan'dan, senelerin kinini çıkardım. Belki bu serserinin hayatımın akışında ufak bir rolü bile olmamıştı. Ne olursa olsun, o da bir insandı. Onu öl-

dürdüm, insanlıktan intikamımı aldım. Şimdi tamamen rahatım... Mahiyetini anlayamadığım, aşkımdan başka bana ikinci bir ızdırap veren, gözlerimi bile sinsi sinsi oymaya çalışan kurt artık benden uzaklaştı... Sessizce uyuyabiliyorum... Gözlerimi kapadığım zaman bir yarasa kanadı gibi kirpiklerimin arasında hiç bir varlık çırpınmıyor. Rüyalarımdan sen bile uzaklaştım. Sadece içimde sinsi bir rüzgâr var. Mütemadiyen esiyor, hafif dalgalar halinde vücuduma sarılıyor, uzaklara, ama çok uzaklara, insanların bulunmadığı yerlere doğru beni götürüyor... Yine hata yapıyorsun Bedri, yine hata yapıyorsun. Karşıma bilerek çıkıyorsun. Benim pis vücudum için kendini zehirlemeye kalkışıyorsun. Beni kurtarmak için mevkiini nasıl feda edersin? Aileni düşün. Çocuklarını düşün. Üç tane çocuğun varmış. Hele bir tanesi kıvır kıvır saçlı, gül yanaklı bir kızmış. Seni çok seviyormuş. Muhakkak sen de onu seversin. Onların babasız, evsiz, kimsesiz kalmasını ister misin?

Belkıs'ının kollarında uyu ve ona babanız iyi bir adamdır de...

Unut Bedri. Unutursan avunursun. Bahar tekrar gelecek, ağaçlar yeşillenecek ve herşey değişecektir. Sen lâzımsın; milletine, insanlığa, ailene lâzımsın. Bunun için yaşa, gül, kötü maziyi sırtından at. Bırak, yastığının altında bir demet al gül saklayan bu harap kadın da teneffüs ettiği havayı boğazına bir pamuk tıkayarak durdursun. İnlesin, haykırsın... Senin adına binlerce defa tekrarlayarak ölsün.

Bu mektup kâğıtlarını getirmek için ağzımdaki altın dişi de benden isteyen insanların arasında yerim yok artık...

Sana son defa yalvarırım Bedri, unut ve kırık satırlarımı gülümseyerek oku! Sadece çiçek mesviminde fulyalar açarken gözlerini ufuklarda gezdir, azap içinde kıvra-

nan ruhuma bir fatiha oku.. Ve unutma ki, fahişeler de doğarlar, inlerler, küçük de olsa bir kalb taşırlar...

Sil gözlerinin yaşını... Hıçkırıklarını ne olur zaptet.. Erkekler hiç ağlar mı? Fahişeler ağlayan erkekleri sevmezler...

Allahaısmarladık, benim sevgili erkeğim; Allahaısmarladık! Beni affet... Mesudum; hayata değil sadece sana hayranım ve harap bir hapishane odasında son defa sana sahip olmanın izlerini taşıyarak ölüyorum... Seni insanlara değil, karına -sana sahip olduğu için mesud ve şanslı karına- çocuklarına emanet ederim...

Herkesin kadını
Zu-zu

*
* *

Ah!.. Cadıların o insafsız kırbacı hâlâ şaklıyor... Beynimde bile kırbacın sesiyle şahlanan sinsi bir canavar var... Karşımda hortlayan bir Nedim duruyor...

Sabah yine doğacak, gün yine bildiği gibi koşacak... İnanlar gülecekler, yürüyecekler, bilmeden ağlayacaklar... Ve ben de kanımda dolaşan, frenginin sırıtan mikrobuyla belki pençeleşmeden sadece Zu-zu'yu düşüneceğim...

Yandaki odada beşik gıcırtıları duyuluyor. Karım çocukluğundan kalma bir ninniyi mırıldanıyor. Ve muhakkak sırıtıyor...

Ne yapabilirim?... Mezarın bile yok! Taşıdığın al güllerle beraber kayboldu, Zu-zu...

Ruhun şadolsun!...

İslahiye, 4 Mart 1945

SON

BEKİR BÜYÜKARKIN: 1921 yılında İstanbul'da Etyemez Davutpaşası'nda dünyaya gelmiştir. Babası Ahmet Bey Malatyalı, annesi Nadire Hanım'ın babası ise Kastamonuludur. 1939 yılında Vefa Lisesi'ni, 1942'de Yüksek İktisat ve Ticaret Okulunu bitirmiştir. İkinci Dünya Harbi yıllarında askerlik görevini İslâhiye'de yedek subay olarak yapmıştır. Mart 1945'den 1953 yılına kadar Anadolu Sigorta Şirketi'nde muhasebeci, daha sonra Kasım 1960'a kadar Türk Ticaret Bankası'nda Genel Muhasebe Müdürü olarak vazife gördükten sonra özel bir büro açarak "Serbest Malî Müşavirlik" yapmıştır. Eserlerinin çoğunu 1960-79 yılları arasında kaleme almıştır.

Yazı hayatına henüz lisede iken tiyatro eserleri yazmakla başlamış, çeşitli dergi ve gazetelerde şiir, hikâye ve romanları yayınlanmıştır. Vefa Lisesi'nde öğrencilik yıllarında "Efe" piyesini yazmış ve oynatmış, ilk hikâyeleri 1942 yılında "On İki Masal" adıyla *Yapı Dergisi*'nde yayınlanmıştır. 1945 yılında *Son Telgraf* ve *Akşam* gibi gazetelerde de hikâyeleri çıkmış, ilk romanı olan *Cadıların Kırbacı*, *Son Telgraf* gazetesinde tefrika edilmiştir.

İlk tiyatro eseri olan "Dökmeci" 1947 yılında C.H.P.'nin açtığı tiyatro yarışmasında Ahmet Muhip Dıranas'ın "Gölgeler" adlı oyunuyla birlikte ödül kazanmıştır. "Dökmeci", "Yarısı", "Duman", "Soytarı", "Tanyeri" gibi tiyatro eserleri İstanbul Şehir Tiyatrolarında oynanmıştır. "Duman" Berlin'de de sahneye konmuş ve başka yerlerde de oynanmıştır. "Soytarı" adlı oyun TRT Televizyonu'nda dizi film olarak gösterilmiştir. "Yarısı" adını taşıyan oyun da yine senaryosu yapılıp filme çekilip TRT'de gösterilmiştir. Romanlarının birçoğu önce gazetelerde tefrika edilmiş, sonra kitap halinde yayınlanmış ve müteaddid baskıları yapılmıştır. *Son Akın* isimli romanı film yapılarak sinemalarda gösterilmiştir.

"Kavuk" adlı oyun Kültür Bakanlığı'nın açtığı Orta Oyunu Metin Yarışması'nda ödül kazanmış (17.12.1986), *Gece Yarısı* romanı Kültür Bakanlığı'nın "Edebiyat" ödülünü almış

(28.3.1988), *Bozkırda Sabah* romanı tiyatro eserine çevrilip İnönü Vakfı Tiyatro Yarışması'nda ödül kazanmıştır. (1988).

Bekir Büyükarkın, uzun yıllar tarihî araştırmalar yapmış ve romanlarından çoğunu bu araştırmalarının ışığında Türk Tarihi'nden aldığı ilhamla yazmıştır. Romanlarında geçmişi günümüzde canlandırmıştır. Dünü bugünde göstermek, dünü iyi tanımak amacını gütmüştür. Tarihimizin derinliği ve millî kültürümüzün zenginliği gözler önüne konmuştur. *Tanyeri* romanında özellikle Türk Kültürü ve millî şuurun varlığı ön alanda canlanmıştır. *Son Akın*'da serhat boylarındaki akıncıları ve millî duyguları dile gelmiştir. *Bozkırda Sabah*'ta Kurtuluş Savaşımızın yaşanılan görüntüleri, tarihî gerçekler ve değerlendirmeler dikkati çeker. *Suların Gölgesinde* romanı yerli ve yabancı tarihî kaynakların ve arşivlerin incelenmesiyle tarihin karanlığından gün ışığına çıkartılan büyük Türk denizcisi Kurtoğlu Muslihittin Reis'in hayatını ve Rodos Adası uğrunda yapılan fedakârlıkları gözlerimizin önünde canlandırır. Rodos ve 12 Ada'nın Türkiye'nin güvenliği için stratejik ve jeopolitik önemini, ibret dersi olacak tarihî olayları anlatır. Tarihî olaylara ait bilgisinin genişliği, millî kültürümüze olan vukufu, san'at ve şairane duygu inceliği, vatan sevgisi ve Türklük şuurunun yüceliğini roman sayfalarına aksettirmiştir. Bekir Büyükarkın'a "Türk Kültürünün tarihî ve zengin birikimi üzerindeki çok değerli çalışma ve katkılarından dolayı" Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Kültür Merkez Başkanlığı tarafından "şeref üyeliği" berâtı verilmiştir (4.11.1997).

Eserleri ilk basılış tarihlerine göre şöyle sıralanabilir:

TİYATRO OYUNLARI; Dökmeci (1947), Yarısı (1967), Armutlar (1970),Yolcular (1970), Duman (1970), Keçiler (1970), Soytarı (1974), Balıkçı (1974), Genç Osman (basılmamış), Kuşak (basılmamış), Masal (basılmamış), Atilla (basılmamış), Tanyeri (1981), Kavuk (1987), Bozkırda Sabah (1988).

ROMANLARI: Uğrak (basılmamış), Cadıların Kırbacı (1945), Maske (1956), Bir Sel Gibi (1961), Son Akın (1962), Belki Bir Gün (1964), Suların Gölgesinde (1966), Tanyeri (1967), Bozkırda Sabah (1969), Yoldaki Adam (1972), Gün Batarken (1976), Kutludağ (1979), Gece Yarısı (1987).

FİLM SENARYOLARI: Son Akın, Soytarı, Yarısı, Yoldaki Adam.

HİKÂYELER: On İki Masal ((1942), Tarihten Hikâyeler (1996)

ŞİİRLER: Rüzgâr (1965)

Bekir Büyükarkın'ın uzun yıllar çeşitli derneklerde çalışmaları olmuştur. Vefadan Yetişenler Derneği'nin kurucusu (1947) ve başkanı, Vefa Kulübünün Divan Başkanı, Musiki Kültür Derneği'nin kurucusu (1960) ve başkanı olarak çok değerli hizmetleri vardır.

Bekir Büyükarkın evlidir (1965); eşi kültürlü bir İstanbul hanımefendisi olan Matematik Öğretmeni Güher Büyükarkın'dır.

Bekir Büyükarkın, son eseri olan *Kervansaray*'ın son bölümünü yazdığı günlerde, 6.8.1998 tarihinde Hakkın rahmetine kavuşmuştur. 8.8.1998 günü öğle vakti Şişli Camii'nde namazı kılınarak Edirnekapı Şehitliği'nde toprağa verilmiştir. Kendisine Tanrı'dan sonsuz rahmet diler, aziz hatırasını saygı ile anarız.

Av. Kemaleddin NOMER